

08.09.2020

Piispainkokous

Piispainkokous**Aika/Tid**

08.09.2020 klo 09:00

Paikka/Plats

Kirkon talo, Eteläranta 8, Helsinki, kokoushuone Mikael, 1. krs

Jäsenet

Arkkipiispa	Tapio Luoma	<i>puheenjohtaja</i>	Turun arkkihiippakunta
Piispa	Simo Peura		Lapuan hiippakunta
Piispa	Matti Repo		Tampereen hiippakunta
Piispa	Seppo Häkkinen		Mikkelin hiippakunta
Piispa	Kaarlo Kalliala		Turun arkkihiippakunta
Piispa	Jari Jolkkonen		Kuopion hiippakunta
Piispa	Teemu Laajasalo		Helsingin hiippakunta
Piispa	Jukka Keskitalo		Oulun hiippakunta
Piispa	Kaisamari Hintikka		Espoon hiippakunta
Biskop	Bo-Göran Åstrand		Borgå stift

Kenttäpiispa

Pekka Särkiö

Vt. kirkkoneuvos
KirkkoneuvosPetri Määttä *poissa 9.9.*
Pirjo Pihlaja *poissa 9.9.*Toiminnallisen osaston johtaja
Kirkkohallituksen nimeämä
lakimiesPiispainkokouksen
pääsihteeriKari Kopperi *sihteeri*

Esittelijä

Piispainkokouksen
teologinen sihteeri

Anna-Kaisa Inkala

Esittelijä

Kirkkoneuvos,
ulkoasiainosaston johtaja

Kimmo Kääriäinen

Esittelijä

Muut kutsutut Arkkipiispan teologinen
erityisavustaja

Juha Meriläinen

Viestintäjohtaja

Tuomo Pesonen

Toimistos sihteeri

Maria Borg-Karlsson

Vs. johtaja

Elina Hellqvist § 5

Asiantuntija

Katri Suhonen § 7

Johtava asiantuntija

Tomi Karttunen § 8 ja § 11, etäyhteyden kautta mukana

Tiedottajat

Vs. viestintäpäällikkö

Tuulikki Terhemaa

Sakkunnig inom
kommunikation

Åsa Holmviik

08.09.2020

Piispainkokous**Sisällysluettelo**

§ 1 Istunnon avaus	1
§ 2 Nimenhuuto	2
§ 3 Työjärjestys	3
§ 4 Pöytäkirjan tarkastajat	4
§ 5 Kirkon uskontoteologian linjaus	5
- Kirkon uskontoteologian linjaus	6
§ 6 Seurakuntatyön johtamisen tutkinnon uudistaminen	64
- Kirkon laintarkastustoimikunnan lausunto 2/2020	66
- Piispainkokouksen päätös kirkkoherralta vaadittavasta seurakuntatyön johtamisen tutkinnosta	68
§ 7 Selkokielliset päivän rukoukset	83
- Selkokielliset päivän rukoukset	85
§ 8 Ekumeenisen toimintalinjauksen valmistelu vuoteen 2026	110
§ 9 Kirkon teologikoulutustoimikunnan toimintasuunnitelma 2021	112
- Kirkon teologikoulutustoimikunnan toimintasuunnitelma 2021	113
§ 10 Ammatillisen koulutuksen seuranta vuonna 2019	115
- Ammatillisen koulutuksen raportti 2019	117
§ 11 Kirkkomme yleiskokousedustajat Suomen Ekumeenisessa Neuvostossa	173
- Suomen Ekumeenisen Neuvoston kirje yleiskokousedustajista	175
§ 12 Tiedoksi merkittävät asiat	181
- Ekumeenisten asiain toimikunta 2/2020; pöytäkirja	182
- Kirkon lähetystyön toimikunnan muistio 2/2020	192
§ 13 Seuraavat istunnot	202
§ 14 Istunnon päättäminen	203

Piispainkokous

08.09.2020

§ 1

Istunnon avaus

Piispainkokouksen istunto Helsingissä, Kirkkohallituksessa, alkoi tiistaina 8.9.2020 klo 9.00. Istunnon aluksi arkkipiispa Tapio Luoma avasi kokouksen, toivotti tervetulleeksi piispainkokouksen uuden pääsihteerin Kari Kopperin sekä toimitti aamurukouksen (*laudes*).

Piispainkokous

08.09.2020

§ 2 Nimenuuto

Todettiin läsnä olevat piispainkokouksen jäsenet.

Piispainkokous

08.09.2020

§ 3 Työjärjestys

Päätösehdotus Esityslista hyväksytään istunnon työjärjestykseksi.

Päätös Hyväksyttiin päätösehdotus.

Piispainkokous

08.09.2020

§ 4 Pöytäkirjan tarkastajat

Päätösehdotus Pöytäkirjan tarkastajiksi valitaan piispa Simo Peura ja piispa Matti Repo.

Päätös Hyväksyttiin päätösehdotus.

Piispainkokous

08.09.2020

§ 5   Kirkon uskontoteologian linjaus

Diaarinumero   DKIR/472/09.05/2020

Esittelijä   Vs. johtaja Elina Hellqvist

Piispainkokous antoi istunnossaan 28.8.2018 uskontojen kohtaamisen toimikunnalle tehtäväksi laatia uskontoteologinen dokumentti, joka kokoaa yhteen kirkon uskontoteologian keskeiset periaatteet aiempien asiakirjojen ja sen empiirisen todellisuuden pohjalta, jossa kirkko Suomessa tällä hetkellä elää. Piispainkokous on käsitellyt työnimellä *Suuntaviivoja uskontojen kohtaamiseen* kulkevan asiakirjan luonnosta myös kokouksissaan 10.9.2019 ja 18.5.2020, ja antanut toimikunnalle palautetta työn edistämiseksi.

Toimikunta on työstänyt asiakirjan valmiiksi saadun palautteen perusteella. (Liite)

Päätösehdotus   Piispainkokous hyväksyy dokumentin *Suuntaviivoja uskontojen kohtaamiseen*.

Käsittely   Esittelijä muokkasi luonnosta piispainkokouksen 8.9. käymän yleiskeskustelun ja yksityiskohtaisen käsittelyn perusteella. Käsittelyä jatkettiin 9.9., jolloin pohjana oli esittelijän valmisteleva uusi luonnos. Tähän versioon tehtiin vielä tarkentavia muutoksia.

Päätös   Piispainkokous hyväksyi yksimielisesti dokumentin *Suuntaviivoja uskontojen kohtaamiseen*.

Toimenpiteet

Suuntaviivoja uskontojen kohtaamiseen

Sisällys

Suuntaviivoja uskontojen kohtaamiseen	1
Johdanto	2
Osa 1: Lähtökohtia	7
Suomen muuttunut ja muuttuva uskontotilanne.....	7
<i>Jäsenyys uskonnollisissa yhdyskunnissa.....</i>	7
Raamatusta perusteita aitoon dialogiin	14
Kirkon missio ja dialogi.....	19
Teologisia lähtökohtia toisin uskovan ihmisen kohtaamiseen.....	21
Osa 2: Uskontojen kohtaaminen arjessa	27
Uskontojen kohtaaminen on ihmisten kohtaamista	27
Lähimmäisenrakkautta, vieraanvaraisuutta ja naapuruutta	28
Elävän elämän kohtaamisia.....	29
Toiset uskonnot ja seurakuntien tilat	31
Osa 3: Kolme kohtaamisen suuntaa	32
Kristittyjen ja juutalaisten vuoropuhelu	32
Kristittyjen ja muslimien vuoropuhelu	37
Aasian uskontojen kohtaaminen	43
Esimerkkejä uskontodialogin menetelmistä.....	47
Lopuksi.....	49
Lähteet.....	56
Kirjallisuutta.....	57

Johdanto

Suomi on aiempaa näkyvämmän monikulttuurinen ja moniuskontoinen yhteiskunta. Muut uskonnot ja katsomukset ovat läsnä niin katukuvassa, julkisessa elämässä kuin mediassakin, erityisesti suuremmissa kaupungeissa. Uskonnolliset vähemmistöt ovat kuitenkin olleet osa suomalaista yhteiskuntaa viimeistään 1800-luvun lopulta lähtien. Vielä varhaisimmista ajoista asti suomalaiseen kulttuuriin ovat vaikuttaneet ortodoksinen kirkko, reformaatiota edeltävänä aikana katolilaisuus ja muinaissuomalainen uskonnollisuus. Suomi on kuitenkin mielletty luterilaisen yhtenäiskulttuurin maaksi. Tänä päivänä Suomen evankelis-luterilainen kirkko, sen seurakunnat ja jäsenet kohtaavat muita uskontoja ja katsomuksia edustavia yhteisöjä ja ihmisiä aiempaa enemmän.

Nyt käsillä oleva asiakirja on suunnattu ensisijaisesti kirkon työntekijöille ja vastuunkantajille. Sen tehtävänä on – nimensä mukaisesti – tarjota suuntaviivoja muiden uskontojen kohtaamiseen.

Asiakirja pyrkii linjaamaan kirkon suhdetta muihin uskontoihin myös laajemmalle lukijakunnalle.

Uskonto on 2000-luvulla noussut aiempaa vahvemmin esiin yhteiskunnallisessa keskustelussa. Eri puolilla maailmaa uskonto ja politiikka kytkeytyvät voimakkaasti yhteen. Uskonto näkyy uudella tavalla mediassa, ja moni muodostaakin käsityksen uskonnosta nimenomaan median välityksellä. Tämän myötä myös uskontoon kohdistuva vihapuhe ja jopa viharikokset ovat lisääntyneet viime aikoina. Yksi kirkkomme tehtävä on edistää yhteiskuntarauhaa. Nykytilanteessa tämä on entistä tärkeämpää tehdä yhdessä muiden toimijoiden kanssa.

Uskontojen välisen vuorovaikutuksen lähtökohtana on uskonnonvapaus, joka Suomessa perustuu perustuslakiin ja uskonnonvapauslakiin. Lisäksi sovelletaan YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallista julistusta (18§)¹ ja Euroopan ihmisoikeussopimusta. Perustuslain² ja yhdenvertaisuuslain mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan uskonnon tai vakaumuksen perusteella. Viime vuosina eri puolilta maailmaa on kuulunut huolestuttavia viestejä uskonnonvapauden kaventumisesta. Kirkot ovat ekumeenisessa liikkeessä sitoutuneet uskonnonvapauden edistämiseen. Uskonnonvapaus ei säily, ellei sen hyväksi

---

¹ YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus 18§: ”Jokaisella ihmisellä on ajatuksen, omantunnon ja uskonnon vapaus; tämä oikeus sisältää vapauden uskonnon tai vakaumuksen vaihtamiseen sekä uskonnon tai vakaumuksen julistamiseen yksin tai yhdessä toisten kanssa, sekä julkisesti että yksityisesti, opettamalla sekä harjoittamalla hartautta ja uskonnollisia menoja.”

² Perustuslaki 11§: ”Jokaisella on uskonnon ja omantunnon vapaus. Uskonnon ja omantunnon vapauteen sisältyy oikeus tunnustaa ja harjoittaa uskontoa, oikeus ilmaista vakaumus ja oikeus kuulua tai olla kuulumatta uskonnolliseen yhdyskuntaan. Kukaan ei ole velvollinen osallistumaan omantuntonsa vastaisesti uskonnon harjoittamiseen.” Uskonnon- ja vakaumuksen vapauden käsitteistä ks. tarkemmin Suomen ekumeenisen neuvoston julkaisu Pieni opas uskonnonvapauteen (2012).

ponnistella. Uskonnonvapauteen kuuluu oikeus vaihtaa uskontoaan. Siksi kirkon piirissä on kannettu huolta kristinuskoon kääntyneiden asemasta myös Suomessa.

Juutalaisuus ja islam ovat olleet Suomessa läsnä Venäjän vallan aikakaudelta asti. Laajempaan tietoisuuteen tarve vuoropuheluun toisten uskontojen ja katsomusten kanssa on kuitenkin noussut vasta viimeisen kolmen vuosikymmenen aikana. Maahanmuuttajataustaisen väestön määrällinen kasvu on 1990-luvulta alkaen tuonut muut uskonnot näkyväksi osaksi suomalaista julkista tilaa³. Uskontodialogia paikallisella tasolla harjoittavia ryhmiä on syntynyt suurimpiin kaupunkeihimme 1980-luvulta lähtien. Viimeistään New Yorkin terrori-iskujen 2001 jälkeen myös valtiovalta heräsi näkemään uskontodialogin tarpeen: presidentti Tarja Halonen kutsui tuolloin koolle suomalaiset uskontojohtajat, joiden keskinäiset tapaamiset ovat jatkuneet säännöllisesti. Tapaamiset johtivat myös Uskot-foorumin perustamiseen vuonna 2011. Suomen evankelis-luterilainen kirkko on sen yksi perustajajäsen.

Kirkko on harjoittanut järjestäytynyttä uskontodialogia jo 1970-luvulta saakka. Vuonna 1977 perustettiin Kirkko ja juutalaisuus -työryhmä, jonka työ jatkuu edelleen. Kirkko ja islam -työryhmä toimi vuosina 1987–2017.⁴ Vuoden 2017 alussa piispainkokous perusti uskontojen kohtaamisen toimikunnan jo aiemmin toimineiden kirkon lähetystyön toimikunnan ja ekumeenisen toimikunnan rinnalle. Suurempien kaupunkien kuten Turun, Helsingin ja Espoon seurakunnissa on ollut uskontodialogitoimintaa 1980-luvulta saakka. Kirkon tutkimuskeskuksen seurakuntakyselyn mukaan vuonna 2019 uskontodialogitoimintaa oli harjoitettu noin joka viidennessä (19 %) seurakunnassa.⁵ Monelle kirkon jäsenelle uskontojen rinnakkainelo on arkipäivää, mutta monelle toiset uskonnot eivät näy omassa arkisessa elinpiirissä vielä mitenkään.

Tämän asiakirjan toisena tehtävänä on koota yhteen kirkon olemassa olevien dokumenttien uskontoteologiaa ja uskontodialogiin liittyviä periaatteita. Näitä dokumentteja ovat *Kohti pyhää: Uskontojen kohtaaminen kirkollisissa toimituksissa* (2013), *Ekumeeninen strategia: Kohtaamisen kirkko, Kansainvälisen ja ekumeenisen toiminnan sekä uskontojen kohtaamisen suunta vuoteen 2020* (2016) sekä *Yhteinen todistus, Suomen evankelis-luterilaisen kirkon lähetystyksen peruslinjaus* (2018). Uskontoteologiaan ja -dialogiin liittyviä kysymyksiä on käsitelty myös Kirkon ulkoasianosaston julkaisemassa oppaassa *Hyvä tietää uskontodialogista* (2011) sekä

³ Käsite julkinen tila viittaa kolmeen eri asiaan: 1) yhteinen, fyysinen julkinen tila, kuten kadut, puistot, jne.; 2) poliittinen julkinen tila, yhteisistä asioista keskustelun areena ("julkisuus"), 3) julkinen institutionaalinen tila: julkisen vallan ylläpitämät tilat kuten koulut, virastot ja oikeusistuimet.

⁴ Molemmista työryhmistä on tehty historiikki. Ks. Martikainen 2009 ja Pulkkinen 2013.

⁵ Kirkon tutkimuskeskus (painossa): Kirkon kehittämistyön tukena: Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2016–2019. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.

Kirkkohallituksessa laaditussa työryhmäraportissa *Kaikkialta kaikkialle, Missiologian osaaminen ja tuntemus kirkon työssä* (2018).

Kolmantena tavoitteena on esittää kootusti sellaisia teologisia lähtökohtia, joiden pohjalta uskontojen kohtaamisen kysymyksiä ja uskontodialogia kirkossamme lähestytään. Neljäntenä tavoitteena on antaa konkreettisia ja käytännöllisiä ohjeita, kuinka toimia eri tilanteissa, joissa luterilaisen kirkon jäsen omassa elämänpiirissään kohtaa toisin uskovia ihmisiä.

Yhteiskunnan nopeaa muutosta on kuvattu esimerkiksi *Missiologian osaaminen ja tuntemus kirkon työssä* -raportissa. Raportin mukaan Suomen evankelis-luterilaisen kirkon toimintaympäristössä voidaan erottaa kolme keskeistä katsomuksellista muutoksen ulottuvuutta: maallistuminen, vaihtoehtoinen uskonnollisuus ja maahanmuuton myötä kasvanut uskonnollinen moninaisuus.

Missiologian osaaminen ja tuntemus kirkon työssä -raportin mukaan kirkon työntekijöiden perustavanlaatuisiin missiologisiin taitoihin kuuluvat ”teologiset valmiudet uskontojen ja kulttuurien kohtaamiseen”. Kirkkohallituksen täysistunto hyväksyi huhtikuussa 2020 kirkon ammattien yhteisen ydinosamiskuvauksen. Sen mukaan kirkon perustehtävän mukainen osaaminen edellyttää taitoa toimia luontevasti kristittynä ekumeenisessa, moniuskontoisessa ja -kulttuurisessa ympäristössä, taitoa tunnistaa muut uskonnot ja katsomukset, niiden ominaispiirteet ja ilmenemismuodot sekä taitoa huomioda kulttuurisen taustan merkitys ja kohdata kunnioittavasti muiden uskontojen ja katsomusten edustajia. Käsillä oleva asiakirja pyrkii omalta osaltaan vastaamaan näihin tarpeisiin.

Suuntaviivoja uskontojen kohtaamiseen haluaa rohkaista ja innostaa niin seurakuntia kuin yksittäisiäkin kirkon jäseniä uskontojen väliseen kohtaamiseen: tutustumaan toisin uskoviin ihmisiin kristillisen lähimmäisenrakkauden ja vieraanvaraisuuden hengessä. Samalla asiakirja selventää toisille uskonnollisille yhteisöille ja muita uskontoperinteitä edustaville ihmisille kirkkomme ymmärrystä sen suhteesta muihin uskontoihin. Lähtökohtana on se, että kristillinen todistus ja kirkon lähetystehtävä eivät sulje pois kunnioittavaa vuoropuhelua, uskontodialogia, toisten uskontojen kanssa.

Uskontodialogi on osa kirkon kokonaisvaltaista missiota. Kokonaisvaltainen missio tarkoittaa sitä, että seurakunta elää kaikessa toiminnassaan lähetystä todeksi. Kokonaisvaltaiseen missioon kuuluvat yhteinen todistus, julistus, palvelu ja ykseys. Siihen kuuluu myös oikeudenmukaisuuden, ihmisarvon, yhdenvertaisuuden ja perusoikeuksien puolustaminen.⁶

---

⁶ Yhteinen todistus: Suomen evankelis-luterilaisen kirkon lähetysten peruslinjaus 2018.

Tämän asiakirjan tehtävänä ei ole selvittää muiden uskontojen sisältöä tai pohtia teologian näkökulmasta perusteita niiden olemassaololle Jumalan luomassa maailmassa. Tarkoituksena on pohtia niitä edellytyksiä, joiden varassa kirkko ja sen jäsenet voivat kohdata toisia uskontoja ja niitä edustavia ihmisiä sekä omalta osaltaan edistää yhteiskunnallista harmoniaa.

Uskonto- ja katsomuskasvatus ovat tärkeä oma teemansa. Katsomuskasvatuksen kysymykset on pääsääntöisesti rajattu tämän asiakirjan ulkopuolelle. Katsomuskasvatuksen kysymyksiin voi perehtyä esimerkiksi asiakirjojen *Meidän kirkko - Kasvamme yhdessä* ja *Kirkon kasvatus vuonna 2030. Kristillisen uskon välittymisen haasteita ja mahdollisuuksia. Kirkon tulevaisuusselonteko 2018* avulla. Samoin uskonnon näkyminen julkisissa laitoksissa, kuten esimerkiksi sairaaloissa, on rajattu käsittelyn ulkopuolelle.

Tässä asiakirjassa tarkastelun kohteena on kirkon suhde toisiin uskontoihin. Uskontojen ja katsomusten vuoropuhelu Suomessa on käynnistynyt erityisesti uskonnollisten yhdyskuntien kesken, minkä vuoksi tässä asiakirjassa keskitytään toisten uskontojen kohtaamisen kysymyksiin.

Suomalaisten katsomuksellista todellisuutta värittävät aiempaa enemmän myös uskonnottomuus ja erilaiset uskonnottomat maailmankatsomukset. Kirkko ja sen jäsenet elävät vuorovaikutuksessa myös uskonnottomia maailmankatsomuksia edustavien ihmisten kanssa. Suomessa asuu enemmän uskonnottomaksi lukeutuvia ihmisiä kuin niitä, jotka kuuluvat muuhun kuin kristillistä uskoa tunnustavaan uskonnolliseen yhteisöön. Noin neljäsosa väestöstä identifioi itsensä uskonnottomiksi. On tärkeää suhtautua myös uskonnottomisiin maailmankatsomuksiin avoimesti, kunnioittavasti ja vuoropuheluun pyrkien. Kysymys uskonnottomien katsomusten kohtaamisesta ansaitsee oman, perusteellisen tarkastelunsa, johon ei tämän asiakirjan puitteissa ole mahdollisuutta riittävän perusteellisesti paneutua. Monet tämän asiakirjan periaatteista ovat kuitenkin sovellettavissa myös uskonnottomisiin katsomuksiin.

Tämä asiakirja on syntynyt piispainkokouksen asettaman uskontojen kohtaamisen toimikunnan aloitteesta. Istunnossaan 28.8.2018 piispainkokous antoi uskontojen kohtaamisen toimikunnan tehtäväksi valmistella asiakirjan tekstin. Toimikunta työskenteli asiakirjan parissa 2018–2020. Piispainkokous on käsitellyt asiakirjan luonnosta istunnoissaan 11.9.2019 ja 18.5.2020. Asiakirja hyväksyttiin piispainkokouksen istunnossa 8.–9.9.2020.

Käsitteistä

Käsite 'uskonto' on monitulkintainen ja hankalasti määriteltävä. Arkikielessä uskonnoiksi kutsutaan hyvin erilaisia uskomusjärjestelmiä ja maailmankatsomuksia. Jokainen uskonto on myös sisäisesti moniulotteinen ja saa eri kulttuureissa ja erilaisten ihmisten elämässä erilaisia muotoja.

Uskonto (lat. *religio*) tarkoittaa tässä asiakirjassa kokonaisvaltaista maailmankatsomusta ja elämänmuotoa, johon kuuluu transsendenttinen eli arkisen kokemustodellisuuden ylittävä ulottuvuus. Uskonnotomiin elämänsomuksiin ei kuulu vastaavaa transsendenttista ulottuvuutta. Uskonto ilmenee ihmisten toiminnassa ja saa erilaisia yhteisöllisiä muotoja. Uskonto on näin ollen elämänmuoto, jossa ei ole kysymys vain tiettyjen väitelauseiden omaksumisesta. Suomessa suurimpia oman kirkkomme näkökulmasta ei-kristillisiä uskontoja ovat islam, Jehovan todistajat, Myöhempien aikojen pyhien Jeesuksen Kristuksen kirkko (MAP-kirkko, ”mormonit”), juutalaisuus, buddhalaisuus, hindulaisuus ja erilaiset uus pakanalliset yhteisöt.

Uskontojen kohtaamisella tarkoitetaan tässä asiakirjassa kaikkea sitä vuorovaikutusta, jota eri uskontoja ja maailmankatsomuksia edustavilla yhteisöillä ja ennen muuta yksittäisillä ihmisillä on sekä arkisessa elämässään että median välityksellä. Uskontojen kohtaamisen piiriin kuuluvat myös yhteisöjen kaikkien jäsenten arjessa tapahtuvat kohtaamiset, joissa uskonnolla ja siihen liittyvillä kulttuurisilla tavoilla on roolinsa. Näin ymmärretyn uskontojen kohtaamisen yksi ulottuvuus on teologinen keskustelu.

Uskontoteologialla tarkoitetaan uskontojen esittämiä näkemyksiä ja tulkintoja toinen toisistaan. Kyse on teologisesta ajattelusta, joka koskee toisten uskontojen merkitystä oman katsomuksen valossa. Uskontoteologiaa on esimerkiksi keskustelu siitä, uskovatko muslimit samaan Jumalaan kuin kristityt. Uskontoteologian klassinen kysymys koskee sitä, voivatko muiden uskontojen kannattajat pelastua. Uskontoteologian lähestymistapoja voidaan jaotella monella tavalla, esimerkiksi eksklusiiviseen, inklusiiviseen ja pluralistiseen lähestymistapaan. Tässä jaottelumallissa lähtökohtana on kysymys pelastuksesta. Eksklusiivisen mallin mukaan pelastuminen on mahdollista vain kristillisen kirkon piirissä. Inklusiivisen mallin mukaan pelastuminen pohjautuu aina Kristuksen työhön, mutta pelastuminen on mahdollista myös kristillisen kirkon ulkopuolella toisen uskonnon piirissä. Kolmas, pluralistinen malli, on ajattelutapa, jossa käsitys Jumalasta palautuu eri uskontoperinteiden opetuksen taakse kätkeytyvään perimmäiseen todellisuuteen tai Jumalaan. Tämän näkökannan mukaan erilaiset uskonnot ovat samanarvoisessa asemassa keskenään, eikä mitään yhtä uskontoa pidetä normatiivisena yli muiden uskontojen. Joissakin esityksissä neljänneksi malliksi on lisätty sellainen agnostisismi, jonka mukaan ei ole mahdollista tietää, ketkä muiden uskontojen piirissä pelastuvat.⁷

---

⁷ Ks. Race, Alan & Hedges Paul M. (eds.), (2008). *Christian Approaches to Other Faiths*. SCM Press. London.

Uskontodialogi on organisoitua toisten uskontojen ja niitä edustavien ihmisten välistä kanssakäymistä. Uskontodialogilla ei välttämättä ole yhtä ennalta määrättyä tavoitetta tai päämäärää vaan siihen sisältyy väistämättä yllätyksen mahdollisuus. Usein tavoitteena on pelkästään tutustuminen toiseen uskontoon ja toisella tavalla uskoviin. Joskus dialogin motiivit voivat olla täsmällisempiä, kuten erilaiset yhteiseen hyvään pyrkivät hankkeet ja niiden valmistelu. Esimerkiksi rauhanrakennus ja konfliktinratkaisu ovat tyypillisiä uskontodialogin tavoitteita. Myös uskonnollisen kokemuksen tai hengellisten harjoitusten vertailu ja syventäminen on yksi dialogin aihepiiri. Uskontodialogi voi olla myös keskustelua nimenomaisesti uskonnosta tai uskontoon liittyvistä teemoista kuten arvoista ja elämäntavoista. Uskontodialogin tehtävänä on kertoa omasta usko(nno)sta ja kuunnella, mitä toinen kertoo omastaan. Uskontodialogin tavoitteena ei ole etsiä yhteisymmärrystä uskonnosta ja sen oppisisällöstä. Uskontodialogia voidaan jaotella esimerkiksi näin: elämän (so. arjen) dialogi, toiminnan dialogi, teologinen dialogi ja uskonnollisen kokemuksen dialogi.

Asiakirjan rakenne

Tämä asiakirja jakautuu kolmeen osaan. Ensimmäinen osa *Lähtökohtia* lähestyy kysymystä uskontojen kohtaamisesta ja uskontodialogista kahdesta eri näkökulmasta käsin. Ensiksi analysoidaan kirkon muuttunutta toimintaympäristöä ja suomalaisten voimakkaassa muutoksessa olevaa uskonnollisuutta. Toiseksi esitellään raamatullisia ja luterilaisesta teologiasta nousevia lähtökohtia toisten uskontojen kohtaamiseen. Asiakirjan toinen osa *Uskontojen kohtaaminen arjessa* lähtee liikkeelle kirkon jäsenen itseymmärryksestä: mitä tarkoittaa olla kristitty yhteiskunnassa, jossa elää rinnakkain monia erilaisia katsomuksellisia todellisuuksia. Siinä nostetaan esiin konkreettisia esimerkkejä toisten uskontojen edustajien kohtaamisesta. Asiakirjan kolmas osa *Kolme kohtaamisen suuntaa* keskittyy eri uskontoperinteiden kanssa tapahtuvissa kohtaamisissa nouseviin erityiskysymyksiin. Ensiksi tarkastellaan kristittyjen ja juutalaisten välistä vuoropuhelua. Toisena tarkastelun kohteena on kristittyjen ja muslimien välinen vuoropuhelu. Kolmanneksi keskitytään Aasiasta lähtöisin olevien uskontojen kohtaamisen ja ns. uushenkisyyden kysymyksiin.

Osa 1: Lähtökohtia

Suomen muuttunut ja muuttuva uskontotilanne

Jäsenyys uskonnollisissa yhdyskunnissa

Vaikka luterilaisen kristinuskon asema onkin Suomessa edelleen lukumääräisesti hallitseva, maan uskonnollinen kenttä on moninaistunut 2000-luvulla nopeasti (Taulukko 1). Vuonna 2019 Suomen

evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuului lähes neljä miljoonaa jäsentä ja noin 69 prosenttia koko maan väestöstä. Molemmat luvut ovat laskusuunnassa. Suomalaisten kirkkoon kuuluminen on pudonnut noin 16 prosenttiyksikköä vuosien 2000 ja 2019 välisenä aikana – käytännössä noin prosenttiyksikön vuotuista tahtia.

Kun luvuissa huomioidaan kristilliset vähemmistökirkot ja yhteisöt, niin kristittyjen yhteenlaskettu jäsenmäärä on pudonnut noin 13 prosenttia vuoden 2000 tilanteesta. Huomionarvoista on sekin, että myös kristillisen kentän sisällä on nähtävissä moninaisuuden lisääntymistä: pienten ja uusien, usein maahanmuuttajataustaisten kristillisten yhteisöjen määrä on kasvanut huomattavasti.

Taulukko 1. Kristillisten yhteisöjen jäsenkehitys 2000–2019. Lähde: Tilastokeskus.

	2000	%	2019	%	Muutos %
Suomen evankelis-luterilainen kirkko	4 409 576	85,1 %	3 796 918	68,7 %	-14 %
Ortodoksiset kirkot	56 807	1,1 %	60 567	1,1 %	7 %
Vapaakirkot	13 429	0,3 %	15 205	0,3 %	13 %
Katolinen kirkko Suomessa	7 227	0,1 %	14 224	0,3 %	97 %
Helluntailaisuus	20	0,0 %	12 501	0,2 %	*
Adventtikirkot	4 316	0,1 %	3 257	0,1 %	-25 %
Baptistiyhdyskunnat	2 436	0,0 %	2 456	0,0 %	1 %
Metodistikirkot	1 260	0,0 %	1 403	0,0 %	11 %
Muut luterilaiset yhdyskunnat	1 033	0,0 %	933	0,0 %	-10 %
Muut kristilliset yhteisöt	28	0,0 %	1 395	0,0 %	4 882 %
Anglikaaninen kirkko	95	0,0 %	195	0,0 %	105 %
KRISTINUSKO	4 496 227	86,8 %	3 909 054	70,7 %	-13 %
KOKO VÄESTÖ	5 181 115	100,0 %	5 525 292	100,0 %	7 %

*) Suomen helluntaikirkko järjestäytyi uskonnolliseksi yhdyskunnaksi vuonna 2002 (rek. 2003), joten vertailukelpoisia lukuja vuodelta 2000 ei ole kasvuprosentin määrittämiseksi.

Merkittävimmät muutokset ovat tapahtuneet muiden uskontoperinteiden jäsenkehityksessä (Taulukko 2). Jäsenosuuksilla mitattuna kyseessä ovat edelleen hyvin pienet yhteisöt. Vain noin puolitoista prosenttia väestöstä kuuluu muihin kuin kristillisiin yhteisöihin. Muutos on ollut niin nopeaa ja niin selkeässä kontrastissa aikaisempaan lähes monokulttuuriseen tilanteeseen, että sillä on ollut merkittäviä yhteiskunnallisia vaikutuksia. Pelkästään islamilaisiin yhdyskuntiin kuuluvien määrä on kasvanut lähes 13 kertaa suuremmaksi vuoteen 2000 verrattuna. Kasvu on vieläkin nopeampaa, mikäli muslimien määrä arvioidaan maahanmuuttajien syntymämaan uskonnollisen jakauman perusteella. Näin arvioiden muslimien määräksi voidaan saada jopa noin 110 000–120 000. Sama nopea kasvukehitys on nähtävissä myös Aasian uskontojen kohdalla, kun tarkastellaan esimerkiksi buddhalaisten ja hindulaisten yhteisöjen jäsenkehitystä. Yhteenlaskettuna

muiden kuin kristillisten yhteisöjen jäsenmäärä on lähes kaksinkertaistunut vuoteen 2000 verrattuna.

Taulukko 2. Uskonnollisten vähemmistöjen jäsenkehitys 2000–2019. Lähde: Tilastokeskus.

	2000	%	2019	%	Muutos %
ISLAM*	1 201	0,0 %	16 674	0,3 %	1 288 %
JUUTALAISUUS	1 157	0,0 %	1 101	0,0 %	-5 %
BUDDHALAISUUS	26	0,0 %	1 792	0,0 %	6 792 %
HINDULAISUUS	37	0,0 %	367	0,0 %	892 %
UUSPAKANUUS	-	0,0 %	60	0,0 %	
MUUT	22 488	0,4 %	21 852	0,4 %	-3 %
- Bahá'í	469	0,0 %	655	0,0 %	40 %
- Jehovan todistajat	18 492	0,4 %	17 083	0,3 %	-8 %
- MAP-kirkko	3 307	0,1 %	3 269	0,1 %	-1 %
- Muu	220	0,0 %	845	0,0 %	284 %
MUUT USKONNOT YHTEENSÄ	24 909	0,5 %	41 846	0,8 %	68 %
USKONNOLLISIIN YHDYSKUNTIIN					
KUULUMATTOMAT	659 979	12,7 %	1 574 392	28,5 %	139 %
KOKO VÄESTÖ	5 181 115	100,0 %	5 525 292	100,0 %	7 %

* Lukuihin sisältyvät vain uskonnollisten yhdyskuntien rekisteröidyt jäsenet.

Kristillisten yhteisöjen jäsenmäärän lasku näkyy voimakkaimmin uskonnollisiin yhdyskuntiin kuulumattomien määrän lisääntymisenä. Kaikkiin uskonnollisiin yhdyskuntiin kuulumattomien määrä on lähes puolitoistakertainen vuoden 2000 tilanteeseen verrattuna. Vuonna 2019 heitä oli jo noin 1,5 miljoonaa eli runsaasti yli neljännes (28,5 %) koko väestöstä.

Uskonnolliset ja katsomukselliset identiteetit

Jäsenyys on vain yksi mahdollinen tapa jäsentää uskonnollista kenttää. Tarkastelutavan etuna on selvärajaisuus: kullakin ihmisellä joko on tai ei ole tietyn yhdyskunnan jäsenyys. Varjopuolena on, ettei muodollinen jäsenyys tarjoa aidosti vertailukelpoista mittaria, ja lisäksi se tavoittaa vain hyvin likimääräisesti ihmisten omat käsitykset uskonnollisesta identiteetistään. Jäsenyyden yhteismitattomuus tulee erityisen selkeästi ilmi, kun kansankirkkoja verrataan vähemmistönä oleviin yhteisöihin. Luterilaisissa kansankirkoissa jäsenyys määräytyy lapsikasteen myötä kotitaustan perusteella, ja se merkitään myös viralliseen jäsenrekisteriin. Osa Euroopan luterilaisista kansankirkoista on ollut myös valtionkirkoja, joihin valtaosa väestöstä on kuulunut näihin päiviin saakka ilman varsinaista henkilökohtaista valintaa.

Kirkon jäsenyyteen sitoutuminen ei siten kerro pelkästään kapeasti ymmärretystä uskonnollisesta identiteetistä, vaan samalla myös suhteesta suomalaiseen kulttuuriin ja perinteisiin sekä suomalaiseen yhteiskuntaan ja sen edustamaan arvomaailmaan. Tutkimuksissa on käynyt ilmi, että edelleenkin kansallisylpeys (so. kansallistunne, suomalaisuuden tai suomalaisen identiteetin korostaminen, identifioituminen suomalaisuuteen) ennustaa vahvempaa sitoutumista evankelis-

luterilaiseen kirkkoon. Kansankirkon jäsenyys on siten paitsi (rajatussa mielessä) uskonnollisen, myös kansallisen ja kulttuurisen identiteetin ilmaisu.

Monissa vähemmistöuskunnoissa jäsenyyden valitseminen sen sijaan edellyttää tietoista harkintaa ja siihen voi liittyä monenlaisia ehtoja. Tämä näkyy hyvin kristillisissä kirkkokunnissa, joissa edellytetään uskovien kastetta uskoon sitoutumisen merkinä. Se näkyy myös maahanmuuttajayhteisöissä, joiden jäsenistä vain pieni osa hakeutuu uskonnollista kotitaustaansa vastaavien yhteisöjen jäseniksi – perinteeseen ei välttämättä kuulu rekisteröityyn yhteisöön kuuluminen, tai sitten suomalaisessa yhteiskunnallisessa tilanteessa vapaus valita on suurempi kuin esimerkiksi perheen lähtömaassa. Siten monien vähemmistöuskontojen jäsenyys on kansankirkkoja vahvemmin sidoksissa juuri uskonnolliseen aktiivisuuteen ja identiteettiin. Toisin sanoen kansankirkkojen jäsenyys muodostuu huomattavasti laajemmasta kirjosta kulttuurisia sitoutumisen perusteita kuin maahanmuuttajien tai muiden uskonnollisten vähemmistöjen piirissä.

Yksi tärkeä näkökulma Suomen katsomukselliseen moninaisuuteen ovat ns. vaihtoehtoisina pidetyt katsomukselliset ilmiöt ja tavat. Tätä ryhmää edustavat ihmiset ottavat etäisyyttä paitsi enemmistöuskontoon myös uskonnottomiin katsomuksiin. Lukumääräisesti merkittävin joukko koostuu niistä ihmisistä, jotka ovat omaksuneet joitakin vaihtoehtoisen henkisyyden piiristä nousevia uskomuksia ja tapoja. Vaihtoehtoiseen henkisyyteen (tai new age -henkisyyteen) liittyy piirteitä, jotka haastavat yhtä lailla perinteisiä kristillisiä opetuksia kuin tieteeseen tukeutuvaa naturalistista maailmankatsomusta. Monet tutkijat ovatkin esittäneet, että vaihtoehtoiset henkiset virtaukset ovat länsimaissa jo osittain korvanneet kristillisiä vakaumuksia.

Vaihtoehtoista henkisyyttä on vaikea luonnehtia yksittäisten oppien tai tapojen perusteella. Sille on luonteenomaista läheinen yhteys erilaisiin vaihtoehtohoitoihin ja -terapiaihin, monistinen (ykyseksfilosofinen) näkemys todellisuudesta, käsitykset erilaisissa asioissa vaikuttavista ”energiaista” sekä yliluonnollisista olennoista, kuten enkeleistä, joihin voidaan saada yhteys. Vaihtoehtoinen henkisyys ei muodosta kovin yhtenäistä ja selvärajaista joukkoa, jonka kannattajat erottuisivat selväpiirteisesti muista suomalaisista.

Vaihtoehtoisen henkisyyden lisäksi Suomen henkisellä ja hengellisellä kartalla vaikuttaa sellaisiakin uudenlaisia spiritualiteetin muotoja, joita ei voi luokitella sen enempää perinteisiin kuin vaihtoehtoihiinkaan katsomusjärjestelmiin. Uuden spiritualiteetin eräs ilmenemismuoto on

meditaatio⁸, jonka harjoitus on yleistynyt voimakkaasti viime vuosikymmenien aikana. Meditaatio on harjoitusmuoto, joka ei ole kuulunut luterilaisten seurakuntien vakiintuneisiin toimintamuotoihin. Kuitenkin 2000-luvulla erilaiset retiriittitoiminnan ja hiljaisuuden viljelemisen muodot ovat lisääntyneet myös seurakunnissa. Meditaatiota harjoitetaan kuitenkin monin eri tavoin ja hyvin erilaisissa katsomuksellisissa konteksteissa.

Kun Suomen uskonnollista ja katsomuksellista kenttää hahmotetaan jäsentilastojen sijaan ihmisten itsestään käyttämien identiteetin määritteiden kautta, todellisuus hahmottuu huomattavasti kirjavampana kuin pelkistä jäsenluvuista voisi päätellä. Tiivistettynä pääryhmät erottuvat seuraavasti:

- luterilaisen kirkon jäsenet muodostavat suurimman ryhmän. Heistä noin puolella identiteetti määrittyy uskonnollisesta vakaumuksesta käsin. Heitä voidaan luonnehtia kirkollisesti uskonnollisiksi ja muita kirkollisesti etääntyneiksi.
- Seuraavaksi suurin ryhmä muodostuu vakaumuksellisesti uskonottomista. He ovat uskonnollisten yhteisöjen ulkopuolisia, jotka määrittävät itsensä uskonottomiksi todennäköisimmin katsomuksellisista syistä.
- Edellisten luokitusten ohella suomalaisten keskuudesta löytyy ihmisiä, joiden katsomusta voidaan luonnehtia vaihtoehtoiseksi henkisyudeksi. Heitä löytyy kuitenkin vaihtelevassa määrin kaikista edellä luetelluista ryhmistä, joten he eivät muodosta omaa selvärajaista yhteisöään.
- Lisäksi noin joka kymmenes suomalainen on omaksunut uuden spiritualiteetin harjoittamisen muotoja, kuten meditaation, ja myös heitä on kaikissa edellisissä ryhmissä.

Lisäksi Suomesta löytyy uskonnollisista vähemmistöistä koostuvia yhteisöjä, kuten jäsenmäärän mukaisessa järjestyksessä lueteltuna muut kristilliset kirkot, Jehovan todistajat, muslimit⁹, buddhalaiset, juutalaiset tai hindut. Suomessa nämä yhteisöt ovat jäsenmääriltään pieniä, vaikka ne edustavatkin suuria maailmanuskontoja.

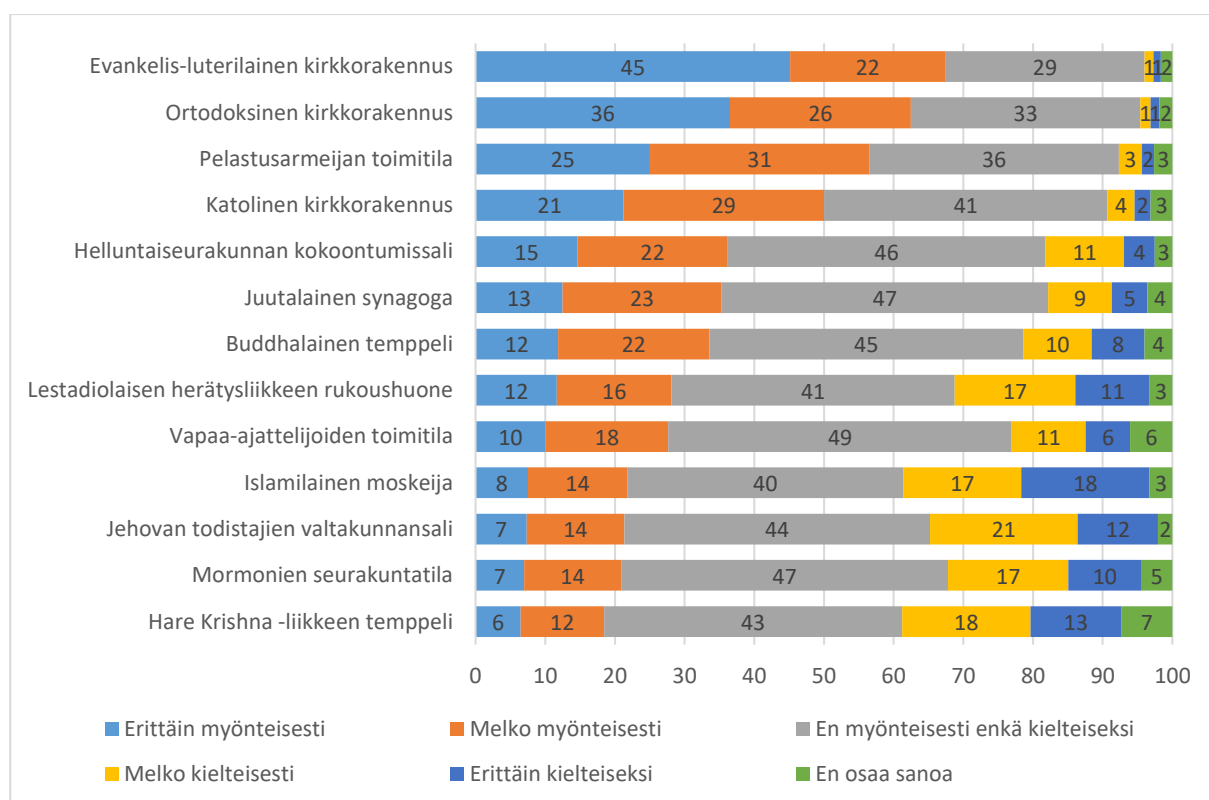
---

⁸ Mietiskelyä tarkoittavalla termillä meditaatio on kristilliset juuret. Kirkkoisä Hieronymus otti sen latinankieliseen raamatunkäännökseen (Ps 1:2). Martti Luther puhuu Ison katekismuksen esipuheessa ”Jumalan sanan meditaatiosta”, joka tarkoittaa psalmien, evankeliumien ja muiden raamatuntekstien mietiskelyä rukouksessa.

⁹ Vain murto-osa muslimeista on rekisteröitynyt islamilaisen yhteisön jäseneksi.

Suomalaisten suhtautuminen eri uskontoihin

Suomalaisten suhtautuminen eri uskonnollisiin ryhmiin vaihtelee suuresti. Vuoden 2015 Gallup Ecclesiastica -kyselyssä asiaa lähestyttiin kysymällä, kuinka vastaajat suhtautuisivat siihen, että heidän asuinalueellaan sijaitsisi tietyn uskonnon tai katsomuksellisen yhteisön kokoontumistila (kuvio 2.1.). Kysymys liittyy samalla ajankohtaiseen nimby-ilmiöön (sanoista ”not in my back yard”), jossa paikalliset asukkaat asettuvat vastustamaan sosiaalisesti ei-toivottuja ryhmiä palvelevien toimitilojen sijoittamista alueelleen. Kuten kuviosta käy ilmi, valtaosassa tapauksia 40–50 prosenttia suomalaisista suhtautuu katsomusten kokoontumistiloihin neutraalisti, mikä kertoo, että valtaosa suomalaisista suhtautuu myös vieraisiin uskontoihin verrattain maltillisesti.

Kuvio 1. Suomalaisten suhtautuminen eri uskontoja ja katsomuksia edustaviin rakennuksiin omalla asuinalueellaan, % vastaajista. Gallup Ecclesiastica 2015, N=4 275. (Lähde: Ketola et al. *Osallistuva luterilaisuus*, s. 82.)

Enemmistö suomalaisista suhtautui myönteisesti evankelis-luterilaiseen, ortodoksiseen tai katoliseen kirkkorakennukseen tai pelastusarmeijan toimitilaan. Lisäksi suuri osa suhtautui asiaan neutraalisti ja vain erittäin pieni osa kielteisesti.

Myös helluntaiseurakunnan kokoontumissaliin, juutalaiseen synagogaan, buddhalaiseen temppeliin ja vapaa-ajattelijoiden toimitilaan useampi suhtautui myönteisesti kuin kielteisesti. Myönteisesti suhtautuvia oli noin kolmannes vastaajista, mutta valtaosa, lähes puolet, suhtautui näiden yhteisöjen tiloihin neutraalisti. Lestadiolaisen herätysliikkeen rukoushuoneen kohdalla suhtautuminen jakaantui likipitään yhtä suurelta osin myönteisiin ja kielteisiin.

Sen sijaan islamilaisen moskeijan, Jehovan todistajien valtakunnansalin, mormonien seurakuntatilan ja Hare Krishna -liikkeen temppelin kohdalla kielteisesti suhtautuvia oli enemmän kuin myönteisesti suhtautuvia. Kaikkein eniten kielteisyyttä ilmeni moskeijaa kohtaan: noin kolmasosa (35 %) suomalaisista suhtautui moskeijaan kielteisesti, kun sen sijaan myönteisesti suhtautuvia oli vain runsas viidennes (22 %). Kielteisen suhtautumisen taustalla on todennäköisesti julkisuudesta saatu kielteinen mielikuva, näiden yhteisöjen jäsenilleen asettamat selkeästi suomalaisesta valtavirtakulttuurista poikkeavat elämäntapanormit, mahdollisesti valtaväestöstä poikkeava etninen tausta ja uskonnollisten tunnusten julkinen näkyvyys.

Raamatusta perusteita aitoon dialogiin

Raamattu on syntynyt pitkän ajan kuluessa ja sisältää monenlaista materiaalia: kertomuksia, vertauksia, opetusta, lakitekstejä ja paljon muuta. Etsittäessä Raamatun ohjeita eri tavoin uskovien kohtaamiseen on hyvä ymmärtää, missä tilanteessa ja missä tarkoituksessa mikäkin teksti on syntynyt. Kun Raamatusta etsitään vastauksia oman aikamme kysymyksiin, tarvitaan tulkintaa. Suhteessa eri uskontoihin ja eri tavoin uskoviin ihmisiin Raamatusta löytyy erilaisia keskenään jännitteisiäkin näkökulmia.

Raamatun mukaan Jumala on yksi ja Jeesus, Jumalan Poika, on ainoa tie Isän luokse: ”Meillä on vain yksi Jumala, Isä. Hänestä on kaikki lähtöisin, ja hänen luokseen olemme matkalla. Meillä on vain yksi Herra, Jeesus Kristus. Hänen välityksellään on kaikki luotu, niin myös meidät” (1 Kor. 8:6); ”Minä olen tie, totuus ja elämä. Ei kukaan pääse Isän luo muuten kuin minun kauttani” (Joh 14:6). Kristillisen uskon mukaan tämä yksi kolmiyhteinen Jumala, Isä ja Poika ja Pyhä Henki, toimii historiassa ja johtaa sen vaiheita.

Uuden testamentin keskeinen sanoma on, että Jumala on tullut Jeesuksessa läsnä olevaksi pelastaakseen kaikki ihmiset: ”Mutta kun aika oli täyttynyt, Jumala lähetti tänne Poikansa. Naisesta hän syntyi ja tuli lain alaiseksi lunastaakseen lain alaisina elävät vapaiksi, että me pääsisimme lapsen asemaan” (Gal 4:4–5). Jeesuksen syntyminen ihmiseksi (inkarnaatio) oli ainutkertainen tapahtuma, jota ei voi toistaa. Varhainen kristillinen julistus tiivistää: Jeesus on syntynyt todelliseksi ihmiseksi, elänyt, kuollut ristillä ja noussut ylös. ”Me tunnustamme, että meidän

uskomme pyhä salaisuus on suuri: Hän ilmestyi ihmisruumiissa, hänet julistettiin vanhurskaaksi Hengen voimasta, enkelit saivat hänet nähdä, hänestä saarnattiin kansoille, häneen uskottiin maailmassa, hänet korotettiin kirkkauteen” (1 Tim 3:16).

Raamatun keskeisin sisältö voidaan tiivistää siihen, että Jumala kohtaa ihmisiä ja kutsuu heitä yhteyteensä sekä vuoropuheluun kanssaan. Kristitty on kutsuttu osalliseksi tästä Jumalan kutsuvasta työstä, joka on kirkon mission yksi ulottuvuus: ”Pyydämme Kristuksen puolesta: suostukaa sovintoon Jumalan kanssa” (2. Kor. 5:20).

Raamattu kehottaa kristittyjä olemaan valmiita vastaamaan, kun joku kysyy heidän uskostaan: ”Olkaa aina valmiit antamaan vastaus jokaiselle, joka kysyy, mihin teidän toivonne perustuu. Mutta vastatkaa sävyisästi ja kunnioittavasti ja säilyttäkää omatuntonne puhtaana” (1 Piet 3:15–16). Siksi myös uskontodialogissa tulee avoimesti ja rohkeasti todistaa omasta kristillisestä uskosta samalla kuin kunnioittavasti kuuntelee toista ja hänen perusteluitaan. Avoimesti ilmaistu vakaumus ei ole dialogin este vaan sen edellytys, kunhan muistaa dialogissa tarvittavan ennen kaikkea kuuntelemisen taitoa. Uskontodialogin tulisi olla vastavuoroista dialogia, jossa kaikilla osapuolilla on sekä mahdollisuus kertoa omasta vakaumuksestaan että vastuu antaa tilaa toiselle kertoa omastaan.

Uuden testamentin keskeinen sanoma kertoo siitä, miten Jumala on tullut Jeesuksessa läsnä olevaksi pelastaakseen kaikki ihmiset. Jeesuksen seuraajille on annettu tehtäväksi julistaa evankeliumia kaikille luoduille ja kutsua kaikkia elämään Jumalan yhteydessä jo tässä maailmassa (Mark. 16:15; Matt. 28:18–20; Matt. 24:14). Jeesuksesta todistaminen sanoin ja teoin kuuluu siis kirkon perusolemuksen ja on luovuttamaton osa kirkon itseymmärrystä. Yhtä lailla kristityt on kutsuttu palvelemaan kaikkia apua tarvitsevia ihmisiä heidän taustastaan ja uskonnostaan riippumatta: ”Toinen yhtä tärkeä käsky on tämä: Rakasta lähimmäistäsi niin kuin itseäsi” (Matt. 22:39).

Raamatusta löytyy esimerkkejä ja kertomuksia myös siitä, miten Jumala toimii toisin uskovien ihmisten ja kansojen parissa.

Varhainen kristillinen esimerkki uskontodialogista on apostoli Paavalin vierailu Ateenassa (Ap.t. 17:16–33). Ateenalaiset halusivat tietää lisää Paavalin julistamasta opista. Paavali aloitti puheensa viittaamalla ateenalaisten uskontoon ja näkemäänsä alttariin: ”Ateenalaiset! Kaikesta näkee, että te tarkoin pidätte huolta jumalien palvonnasta. Kun kiertelin kaupungilla ja katselin teidän pyhiä paikkojanne, löysin sellaisenkin alttarin, jossa oli kirjoitus: ’Tuntemattomalle jumalalle.’ Juuri sitä, mitä te tuntemattanne palvotte, minä teille julistan. Jumala, joka on luonut maailman ja kaiken, mitä siinä on, hän, joka on taivaan ja maan Herra, ei asu ihmiskäsin tehdyissä temppeleissä.” (Ap.t.

17:19–24). Paavali lainasi kreikkalaista runoilijaa korostaessaan, että Jumala on lähellä kaikkia ihmisiä: ”Jumala ei kylläkään ole kaukana yhdestäkään meistä: hänessä me elämme, liikumme ja olemme. Ovathan muutamat teidän runoilijannekin sanoneet: ’Me olemme myös hänen sukuaan.’” (Ap.t. 17:27–28). Paavali päätti puheensa kutsumalla ihmisiä parannukseen ja todistamalla Kristuksen ylösnousemuksesta (Ap.t. 17:30–31).

Paavalin esimerkki osoittaa, että kerrottaessa evankeliumista voidaan lähteä siitä, että ihmiset uskonnosta riippumatta kokevat kaipuuta pyhyteen. Jumalan luomina kaikilla ihmisillä on erilaista tietoa ja aavistuksia Jumalasta. Kristillisen lähetystyön merkitys nousee siitä, että kristityt todistavat Jeesuksesta, jonka kautta Jumala itse on tullut ihmisten keskelle. Kristillinen teologia arvostaa sitä hyvää ja oikeaa, mikä muissa uskonnoissa nähdään luomisen pohjalta jumalallista alkuperää olevana ja tuo siihen lisäksi todistuksen Kristuksesta.

Dialogi ja Jeesuksen antama esimerkki

Jeesuksen julistuksen ytimessä oli Jumalan valtakunnan tuleminen ja ihmisten kutsuminen sinne. Hän antoi esimerkin seuraajilleen myös siinä, että hän oli valmis kohtaamaan eri tavoin uskovia ihmisiä rakastaen ja heitä kuunnellen. Jeesus paransi apua pyytäneen foinikialaisnaisen tyttären (Mark. 7:24–30), vaikka olikin ensin kieltäytynyt näin tekemästä, hän paransi roomalaisen sadanpäämiehen palvelijan (Matt. 8:5–13) sekä rikkoi sovinnaisia tapoja keskustelemalla samarialaisen naisen kanssa (Joh. 4: 5–42).

Evankeliumi haastaa kaikkia tarkastelemaan omia tapojaan ja asenteitaan. Tämä haaste kuuluu myös kirkolle. Siten kristillinen evankeliumi on paitsi kulttuurimyönteistä mutta myös kaikki kulttuurit ylittävää ja ne haastavaa. Tällaisessa tarkastelussa eri uskonnot, vakaumukset ja kulttuurit voivat myös oppia toisiltaan.

Jeesus asetti kahteen eri otteeseen uskon esikuvaksi ihmisen, joka ei kuulunut Israelin kansaan. Roomalainen sadanpäämies pyysi Jeesukselta apua sairaan palvelijansa parantamiseksi. Jeesus keskusteli hänen kanssaan ja ihmetteli hänen uskoaan: ”Tämän kuullessaan Jeesus hämmästyí ja sanoi niille, jotka häntä seurasivat: ’Totisesti: näin vahvaa uskoa en ole tavannut yhdelläkään israelilaisella.’” (Matt. 8:10). Parantaessaan apua pyytäneen kanaanilaisen naisen tyttären, hän sanoi naiselle: ”Suuri on sinun uskosi!” (Matt. 15:21–28). Nämä kertomukset haastavat kristittyä pohtimaan, miten ja missä tilanteissa toisesta uskontoperinteestä tuleva, Jeesukseen turvautuva lähimmäinen on kristitylle esimerkki ja mitä näistä kohtaamisista tulisi oppia.

Kohtaamisia toisuskoisten kanssa Raamatussa

Vanha testamentti on kuvaus Israelin kansan vaiheista Jumalan valittuna kansana, joka yksin seuraa ainoaa, oikeaa Jumalaa. Joissakin Vanhan testamentin kertomuksissa ilmenee myös laajempi ymmärrys Jumalasta, joka vaikuttaa kaikkien ihmisten, kulttuurien ja traditioiden sisällä. Erityisesti tämä ilmenee kertomuksissa, joissa Jumala siunaa valittua kansaansa käyttäen välikappaleenaan Israelin kansan ulkopuolisia henkilöitä kuten Melkisedekiä tai Bileamia (1 Moos. 14:17–20; 4 Moos. 22–24). Kuningas Daavid polveutuu moabilaisesta Ruutista (Ruut 1–4).

Jesajan tekstit Persian kuningas Kyyroksesta (Jes. 44:24–45:7) osoittavat Jumalan toimivan myös muita uskontoja tunnustavien ihmisten kautta. Jumala valitsee ja varustaa Kyyroksen antamaansa tehtävää varten, vaikka tämä ei ollut Israelin kansaa.

Kertomuksessa Saarasta, Abrahamista ja Abimelekistä juuri Abimelek, filistealaisten kuningas, toimii oikein (1 Moos. 20). Kanaanilainen Rahab auttaa ratkaisevalla tavalla israelilaisia (Joos. 2). Kertomus Syyrian kuninkaan sotapäälliköstä Naamanista kuvailee kohtaamista hänen ja profeetta Elisän välillä. Rimmon-jumalaa palveleva Syyrian kuninkaan sotapäällikkö Naaman hakee ja saa apua profeetta Elisalta haluten parannuttuaan palvella Israelin Jumalaa (2 Kun. 5:15–19).

Uudessa testamentissa Matteus kertoo tietäjistä, jotka tähteä seuraten lähtivät matkalle kunnioittaakseen syntynyttä kuningasta (Matt. 2:1–12). Jerusalemissa he keskustelivat juutalaisten oppineiden kanssa ja saivat neuvon etsiä lasta Betlehemistä (Miika 5:12). Tietäjät eivät olleet juutalaisia, vaan kristillisessä perinteessä heidän on ymmärretty symboloivan kaikkia maailman kansoja. Jeesus kertoo vertauksen laupiaasta samarialaisesta (Luuk. 10:25–37) vastauksena kysymykseen siitä, kuka on lähimmäinen ja mitä merkitsee lähimmäisen rakastaminen. Jeesus kehottaa kysymyksen esittänyttä lainopettajaa toimimaan niin kuin samarialainen tässä vertauksessa toimi. Nämä henkilöt nostetaan esimerkeiksi sen vuoksi, että kunnioittivat Jeesusta, turvautuivat häneen ja noudattivat Jeesuksen antamaa esimerkkiä, vaikka he olivat toisen kansan jäseniä.

Raamatun lopunajalliseen visioon kuuluu keskeisenä ajatus, että kaikkien kansojen rikkaudet ja ihanuudet löytävät paikkansa Jumalan valtakunnassa. (Jes. 60:4–11; Sak. 8:22; Ilm. 21:24–26.) Kristusta luonnehditaan todelliseksi valoksi, joka valaisee jokaisen ihmisen (Joh. 1:9). Siksi kristityt voivat suhtautua myönteisesti kaikkeen siihen hyvään, kauniiseen ja toteen, jota maailman eri uskontojen piirissä on löydettävissä, ja oppia siitä.

Dialogi ja yhteinen vastuu luomakunnasta

Ilmastonmuutos ja muut ajankohtaiset ympäristökriisit ovat nostaneet ympäristön ja luomakunnan keskeiseksi teemaksi uskontodialogissa. Monissa uskontoperinteissä luomakunnan vaaliminen

nähdään keskeisenä ihmisen tehtävänä. Kristillisestä perinteestä ja Raamatusta löytyy vahva arvopohja myös näiden teemojen käsittelyyn.

Monet psalmit puhuvat siitä, miten luomakunta ylistää Jumalaa (Ps. 103–104). Tutkimalla luomakuntaa ihminen voi oppia paljon elämästä ja sen luojasta (Ps. 8:3–9).

Kristityn tehtävä on yhdessä muiden uskontokuntien edustajien ja kaikkien hyvän tahdon ihmisten kanssa pitää vastuullisesti hyvää huolta maailmastamme. Näin kristitty toimii siinä palvelutehtävässä, johon Jumala hänet luomisessa asetti ”viljelemään ja varjelemaan” luomakuntaa (1 Moos. 2:15).

Paavali toteaa saman asian näin: ”Sen, mitä Jumalasta voidaan tietää, he kyllä voivat nähdä. Onhan Jumala ilmaissut sen heille. Hänen näkymättömät ominaisuutensa, hänen ikuinen voimansa ja jumaluutensa, ovat maailman luomisesta asti olleet nähtävissä ja havaittavissa hänen teoissaan” (Room. 1:19–20). Luontoa tutkimalla ihmiset uskonnosta riippumatta voivat oppia paljon sen Luojusta.

Dialogi ja vieraanvaraisuus

Vanhassa testamentissa on valitun kansan rajojen vetämisen lisäksi myös sellaista aineistoa, jossa kehoitetaan vieraanvaraiseen suhtautumiseen muukalaisia eli maahan tulleiden muiden kansojen jäseniä kohtaan. Niissä Jumala kutsuu osoittamaan vieraanvaraisuutta ja rakkautta maahan tulleita vieraita kohtaan. Rakkauden kaksoiskäskey (5 Moos. 6:4–5; Mark. 12:28–31) perustuu Vanhan testamentin lain kohtaan, jossa kehoitetaan nimenomaan rakastamaan muukalaisia kuin itseä: ”Kun maahanne tulee muukalaisia asumaan keskuudessanne, älkää sortako heitä. Kohdelkaa joukossanne asuvia siirtolaisia ikään kuin he olisivat heimolaisianne ja rakastakaa heitä kuin itseänne, sillä te olette itsekin olleet muukalaisina Egyptissä. Minä olen Herra, teidän Jumalanne” (3 Moos. 19:33–34). Israelilaisia muistutetaan usein siitä, että he ovat itsekin olleet muukalaisia (2 Moos. 23:9). Toisena perusteluna lähimmäisen rakastamiselle ja vieraanvaraisuuden osoittamiselle on se, että Jumala itse rakastaa muukalaista: ”Herra, teidän Jumalanne, on jumalien Jumala ja korkein Herra, suuri, väkevä ja pelottava Jumala. Hän ei ole puolueellinen eikä häntä voi lahjoa. Hän huolehtii leskien ja orpojen oikeuksista, hän rakastaa muukalaista ja ruokkii ja vaatettaa hänet. Samoin tulee myös teidän rakastaa muukalaista; olettehan itsekin olleet muukalaisina Egyptissä” (5 Moos. 10:17–19). Myös Jeesus ja hänen vanhempansa olivat pakolaisina ja muukalaisina Egyptissä (Matt. 2:13–15).

Raamatun mukaan Jumala antaa jatkuvasti lahjojaan kaikille ihmisille ja kehottaa ihmisiä tekemään samoin toinen toisilleen. Kristittyjen tulisi osoittaa vieraanvaraisuutta (Hepr. 13:2) ja rakkautta

kaikkia ihmisiä kohtaan (Matt. 22:37) sekä etsiä rauhaa ja oikeudenmukaisuutta. Paavali kirjoittaa: ”Jos on mahdollista ja jos teistä riippuu, eläkää rauhassa kaikkien kanssa” (Room. 12:18).

Kirkon missio ja dialogi

Kirkko on olemukseltaan missionaarinen. Sen olemus toteutuu ykseydessä, todistuksessa ja palvelussa. Kristityt ovat yhtä, koska heidät on kasteessa liitetty Kristukseen, hänen kirkkoonsa ja toinen toisiinsa. Jumalan rakkaus johtaa kristittyjä julistamaan evankeliumia ja palvelemaan lähimmäisiä yhdessä eri kirkkojen ja kristillisten yhteisöjen kanssa.¹⁰ Yhtenä ulottuvuutena kirkon kokonaisvaltaiseen missioon kuuluu vuoropuhelu toisin uskovien kanssa. Meidän tulee sekä käydä vuoropuhelua toisin uskovien kanssa Jeesuksen esimerkin mukaisesti että aina ja kaikkialla todistaa Kristuksen ainutlaatuisesta työstä, jonka olemme lahjana saaneet ottaa vastaan.

Kirkkojen maailmanneuvoston (KMN) lähetysasiakirjassa *Yhdessä kohti elämää* todetaan, etteivät evankeliointi ja dialogi ole sama asia, vaikka ne liittyvätkin toisiinsa.¹¹ Kristitty todistaa Kristuksesta koko elämällään. Näin ollen Kristuksesta todistaminen on myös yksi uskontodialogin ulottuvuus. Myös evankeliointiin kuuluu dialogisuus, kunnioittava asenne ja ystävyyden henki.

Jotta kirkko voi antaa uskottavan todistuksen monien erilaisten vakaumusten kirjossa, kirkon ja sen mission on välttämättä oltava valmis vuoropuheluun. Vuoropuhelu uskontojen ja vakaumusten edustajien kanssa ei tarkoita sellaista uskontoteologista uskontopluralismia, jossa kaikkien uskontojen ja vakaumusten ajatellaan itse asiassa opettavan samalla tavalla. Uskontojen vuoropuhelu edellyttää uskontojen ja vakaumusten erilaisuuden tunnistamista ja tunnustamista. Evankelis-luterilaisella kirkolla on Suomessa enemmistöasema. Enemmistöasema antaa kirkolle mahdollisuuden ja vastuun edistää ja puolustaa kaikkien uskontojen ja vakaumusten toimintavapautta.

Kirkko on saanut Jeesukselta tehtävän viedä evankeliumi kaikkialle maailmaan (Matt. 28:18–20; Mark. 16:15–16). Evankeliumi kuuluu erotuksesta kaikille ihmisille: ”Nyt minä todella käsitan, ettei Jumala erottele ihmisiä. Hän hyväksyy jokaisen, joka pelkää häntä ja noudattaa hänen tahtoaan,

¹⁰ Yhteinen todistus.

¹¹ *Yhdessä kohti elämää*, 95 §: ”Evankelioiminen ja dialogi eivät ole sama asia, mutta ne liittyvät toisiinsa. Vaikka kristityt toivovat ja rukoilevat, että kaikki ihmiset saavat elävän kokemuksen Kolmiyhteisestä Jumalasta, evankelioiminen ei ole dialogin tarkoitus. Jeesuksen Kristuksen hyvän sanoman jakamisella on kuitenkin oikeutettu paikkansa, koska dialogin tarkoituksena on myös olla ”vakaumusten vastavuoroista kohtaamista”. Lisäksi todellinen evankelioiminen tapahtuu elämän ja toiminnan vuoropuhelussa ja ”dialogin hengessä”, ”kunnioituksen ja ystävyyden hengessä”. Evankelioiminen ei tarkoita ainoastaan syvempien vakaumustemme julistamista vaan myös sitä, että tulemme itse haastetuiksi ja rikastumme kuuntelemalla toisia (Apt. 10).”

kuului tämä mihin kansaan tahansa.” (Ap.t. 10:34–35); ”Jumalan armo on ilmestynyt pelastukseksi kaikille ihmisille.” (Tiit. 2: 11).

Modernissa lähetysajattelussa kirkon missio suuntautuu ”kaikkialta kaikkialle”, ei vain joistakin keskuksista kohti alueita, joissa Kristusta ei vielä ole julistettu. Kristinuskon painopiste on siirtynyt globaaliin etelään. Suomessakin asuu ihmisiä, jotka eivät ole kuulleet evankeliumia. Kristinuskon painopisteen muutos olisi syytä tiedostaa entistä selkeämmin myös Suomessa.

Enemmistömaailmasta¹² nousevaa teologista ajattelua on syytä tehdä tunnetuksi myös Suomessa. Uskontodialogin näkökulmasta meillä on opittavaa erityisesti niiltä enemmistömaailman kristityiltä, jotka elävät omassa kontekstissaan vähemmistöasemassa.

Nykyisessä missiologiassa keskeinen ajatus on Kolmiyhteisen Jumalan lähetys (*missio Dei*), jonka osa kirkko on. *Missio Dei* -ajattelu korostaa, että Jumala on aloittanut työnsä maailmassa jo luomisessa. Tietyssä historian vaiheessa syntyi kristillinen kirkko, jonka erityinen tehtävä on välittää Kristuksen evankeliumia. Tätä tehdessään kirkko toimii Jumalan luomassa ja ylläpitämässä maailmassa. Jumalan jatkuva luomistyö vaikuttaa kaikkien kulttuureiden ja kaikenlaisten ihmisten parissa.

Kirkon tulee missiossaan nöyrästi ja rohkeasti todistaa sanoin ja teoin Kristuksen universaalista, kaikille ihmisille ja koko maailmalle tarkoitettua evankeliumista. Evankeliumin universalisuus ei kuitenkaan edellytä uskon ja vakaumuksen täydellistä samanmuotoisuutta. Sekä yksittäisen ihmisen että yhteisön usko ilmenee aina jonkin kulttuurin ja kontekstin kielellä ja muodoilla.

Kontekstuaalinen teologia voi kehittyä jatkuvassa dialogissa paikallisten yhteisöjen kanssa.

Raamatun Ilmestyskirjassa tämä ajatus ilmaistaan lopunajallisena visiona Uudesta Jerusalemissa, jonne kaikkien kansojen kalleudet ja ihanuudet tuodaan (Ilm. 21:26). Kristinuskon erilaiset historialliset ja kulttuuriset tavat voidaan ymmärtää kuuluviksi näihin ”kalleuksiin ja ihanuuksiin”.

Evankeliumin universalisuus tuo mukanaan myös jännitteen: miten universaaliksi ymmärretty sanoma suhtautuu toisin uskoviin ja toisiin uskontoihin? Kirkon historiassa vallinneet asenteet ja toimintatavat eivät aina ole olleet kunniakkaita. Tosin on syytä myös muistaa, että kirkon historiassa on olemassa esimerkkejä, joissa kirkko ja kristityt ovat jo varhain puolustaneet toisten kulttuurien ja uskontojen kauneutta ja hyvyttä.

---

¹² Termi enemmistömaailma (eng. majority-world) viittaa Aasian, Afrikan ja Latinalaisen Amerikan maihin, joissa asuu suurin osa maailman väestöstä.

Kirkon tehtävään tässä maailmassa kuuluu sekä evankeliumista todistaminen että uskontodialogi toisin uskovien kanssa. Kirkko on sitoutunut molempiin. Näiden kahden tehtävän välinen suhde voidaan nähdä jännitteisenä, mutta ne eivät sulje toisiaan pois.

Teologisia lähtökohtia toisin uskovien kohtaamiseen

Tässä luvussa esitellään kaikille kristityille yhteisiä teologisia lähtökohtia, jotka ohjaavat arvostamaan ja vieraanvaraiseen suhtautumiseen toisin uskoviin. Tämän jälkeen esiin nostetaan luterilaisesta teologiasta nousevia erityisiä painotuksia.

Yhdessä toisten kristittyjen kanssa luterilaiset uskovat, että Jumala on luonut koko maailman ja kaikki ihmiset. Usko Jumalaan kaiken Luojana merkitsee sen tunnustamista, että Jumala on läsnä kaikessa luodussa todellisuudessa ja ilmoittaa jotain itsestään eri inhimillisissä kulttuureissa. Jumala on taivaan ja maan Luoja, ja hän edelleen jatkaa luomistyötään koko maailmassa.

Kristillinen käsitys ihmisarvosta ja ihmisoikeuksista nojautuu siihen perusvakaumukseen, että jokainen ihminen on luotu Jumalan kuvaksi ja on sellaisena yhtä arvokas. Ihmiset on luotu Jumalan kuviksi uskonnostaan tai maailmankatsomuksestaan riippumatta. Jumalan luomistyöhön perustuu vuoropuhelun lähtökohta, että maailman uskonnoissa heijastuu ihmisen kaipuu kohti pyhyyttä, kohti Jumalaa ja kohti Jumalan tuntemista.

Jumala jatkaa luomistyötään maailmassa koko ajan. Hän toimii kaikilla elämän osa-alueilla. Luomisessa Jumala on istuttanut jokaiseen ihmiseen luonnollisen moraalilain eli tiedon siitä, että on olemassa oikea ja väärä. Koska kaikki Jumalan luomistyö on arvokasta, meidän tulee arvostaa kaikkea elämää ja kaikkia ihmisiä. Jumala on luonut jokaisen ihmisen. Siksi jokainen ihminen on yhtä arvokas riippumatta hänen uskonnostaan, katsomuksestaan tai kulttuuristaan.

Kristillisessä teologiassa on usein tehty ero yleisen ilmoituksen ja erityisen ilmoituksen välillä. Tällöin yleisellä ilmoituksella tarkoitetaan kaikkea sitä tietoa Jumalasta, mitä voidaan saada luonnon ja historian perusteella. Voidaan ajatella, että eri uskonnot omalta osaltaan ilmentävät kulttuurin lailla jotakin siitä, miten Jumala puhuttelee ihmistä. Koska maailma on olemassa Jumalan luomistyön tuloksena, kohtaamamme ihmiset ovat jo saaneet Jumalan hyviä lahjoja, tiesivät he sen tai eivät.

Sanoman pelastavasta Jumalasta välittää ihmiskunnalle Jumalan erityinen ilmoitus. Jumalan erityinen ilmoitus on Jeesus Kristus. Hän on Jumalan ikuinen Sana, joka on ”tullut lihaksi” (Joh. 1:14). Erityisellä ilmoituksella viitataan myös Raamattuun, joka kertoo Jumalan pelastavista teoista historiassa.

Kristityt uskovat Jeesukseen Kristukseen, Jumalan Poikaan, joka syntyi tähän maailmaan meidän kaltaiseksemme ja lunasti ristinkuolemallaan sekä ylösnousemuksellaan meidät synnin ja kuoleman vallasta. Kristuksen ainutlaatuisuus merkitsee myös hänen universaaliuttaan: Jumala on antanut Poikansa kaikkien veljeksi. Kristuksen pelastustyö koskee koko ihmiskuntaa. Tämä kutsuu meitä sekä todistamaan Kristuksesta kaikille että tunnistamaan Hänen läsnäolonsa ja vaikutuksensa toisella tavalla uskovan ihmisen kohtaamisessa.

Uusimmassa ekumeenisessa missiologisessa keskustelussa on pohdittu, onko mahdollista tunnistaa Pyhän Hengen toimintaa myös toisissa uskontoperinteissä. Kirkkojen maailmanneuvoston (KMN) asiakirja *Yhdessä kohti elämää* esittää, että Jumalan Henki voidaan kohdata kaikissa kulttuureissa, jotka vahvistavat elämää. Asiakirjan mukaan Pyhä Henki toimii salatuilla tavoilla, emmekä me täysin ymmärrä, miten Henki toimii toisissa uskonnollisissa perinteissä. Dialogissa me todistamme Jumalasta, joka on jo läsnä (Ap.t. 17).¹³

Usko kolmiyhteiseen Jumalaan, Isään, Poikaan ja Pyhään Henkeen, avaa mielekkäitä näköaloja toisten uskontojen kohtaamiseen. Kolmiyhteinen Jumala käy sisäistä dialogia kolmen persoonansa välillä. Näin Jumala itse on jo esikuva rakkaudellisesta dialogista. Jumala toimii ja vaikuttaa myös kirkon ulkopuolella.

Rakkaus on lähimmäisen palvelemista. Koska kristityt ovat saaneet Jumalalta lahjaksi kaiken, on kristittyjen tehtävä tässä maailmassa palvella lähimmäistä näillä lahjoilla. Vieraanvaraisuus ja muukalaisen rakastaminen ovat keskeisiä kristillisiä arvoja, jotka toimivat hyvänä lähtökohtana toisin uskovan ihmisen kohtaamisessa.

Uskontodialogitilanteissa edustamme usein paitsi luterilaisia kristittyjä myös kristittyjä ylipäätään. Siksi myös ekumeenisilla lähteillä, kirkkoliittojen asiakirjoilla ja muiden kirkkojen tekemällä uskontoteologialla on paljon annettavaa kirkkomme teologialle. Erityisesti katolisen kirkon piirissä on paljon pohdittu uskontoteologisia kysymyksiä.

Luterilaisen teologian erityispiirteitä

Luterilaisena kirkkona sitoudumme luterilaisiin tunnustuskirjoihin, jotka Raamatun ohella muodostavat kirkkomme opillisen ytimen. Tunnustuskirjojen lisäksi uskonpuhdistaja Martti Lutherin tuotanto on merkittävässä asemassa luterilaisessa teologiassa.

Luterilainen näkökulma uskontojen kohtaamisen teologiaan lähtee liikkeelle luomisesta: Jumala on luonut ihmisen ja kirjoittanut lakinsa tämän sydämeen. Tämä luonnollinen moraalilaki, tieto

¹³ *Yhdessä kohti elämää*, 93–94 §.

oikeasta ja väärästä, tiivistyy kymmeneen käskyyn ja rakkauden kaksoiskäskyyn: Rakasta Herraa, sinun Jumalaasi, yli kaiken, ja lähimmäistäsi niin kuin itseäsi (Matt. 22:37–40; Luuk. 10:27).

Ison Katekismuksen mukaan ihminen on lähtökohtaisesti uskonnollinen: ihmisen Jumala on se, jolta hän odottaa hyvää ja johon hän turvautuu hädän hetkellä. Ison Katekismuksen mukaan kaikilla kansoilla on ollut jokin jumala.¹⁴ Ratkaisevaa on se, onko tämä luottamuksen kohde oikea vai ei. Ensimmäinen käsky, ”Minä olen Herra, sinun Jumalasi. Sinulla ei saa olla muita jumalia”, ohjaa ja vaatii ihmistä turvautumaan elämän kaikissa kysymyksissä Pyhään Kolmiyhteiseen Jumalaan. Ihminen voi pitää jumalanaan myös väriä asioita. Ison Katekismus nostaa esiin esimerkiksi rahan yhtenä tällaisena epäjumalana.¹⁵ Luomisessa ihmiseen istutettu kaipuu kohti Jumalaa luo positiivisen lähtökohdan uskontojen kohtaamisen kysymyksiin.

Luterilainen etiikka viittaa rakkauden kaksoiskäskyn lisäksi kultaiseen sääntöön (”kaikki, minkä tahdotte ihmisten tekevän teille, tehkää te heille”, Matt. 7:12) ja luonnolliseen moraalilakiin. Se luo avoimen pohjan käydä arvokeskustelua toisin uskovien kanssa ja rakentaa yhteisen hyvän edellytyksiä yhteiskunnassa.

Tunnustuskirjat ja Lutherin tekstit ovat syntyneet tietyssä, historiallisessa kontekstissa. Niitä lukiessa on syytä pitää mielessä, missä tilanteessa ja missä tarkoituksessa ne on kirjoitettu. Luther eli ja kirjoitti keskiajan Saksassa, eikä hän tietävästi henkilökohtaisesti tuntenut muiden uskontojen edustajia lukuun ottamatta keskustelujaan juutalaisten oppineiden kanssa. Keskiajalla ja reformaation aikana yleinen kulttuuri-ilmasto oli juutalaisvastainen. Juutalaisia parhaimmillaan siedettiin ja pahimmillaan vainottiin. Euroopassa islamin leviäminen aiheutti 1500-luvulla syvää huolta turkkilaisten osmanivaltion valloittaessa osia itäisestä Euroopasta. Molemmat ilmiöt jättivät jälkiä myös luterilaisiin tunnustuskirjoihin ja Lutherin teksteihin. Tästä esimerkki ovat Lutherin juutalaisvastaiset kirjoitukset sekä keskiajan poliittista ja teologista kontekstia toisintava puhe ”turkkilaisista”. ”Turkkilainen” on yleisnimitys, jolla Luther tarkoitti islaminuskoisia ylipäätään. Myöhempi luterilaisuus on sanoutunut irti Lutherin juutalaisvastaisista teksteistä. Tunnustuskirjoista tai Lutherin kirjoituksista ei siksi löydy suoria vastauksia siihen, miten luterilaisen kirkon tulisi suhtautua toisiin uskontoihin tänä päivänä.

Lutherin uskontokritiikin lähtökohdat olivat teologiset: hän vastusti lain noudattamiseen perustuvaa vanhurskautta ja puolusti Kristuksen ainutlaatuisuutta Pelastajana. Tämä kritiikki kohdistuu yhtä lailla kristittyihin kuin muita uskontoja tunnustaviin. Liki yhtä jyrkästi kuin juutalaisuutta ja islamia

¹⁴ Iso Katekismus, ensimmäinen käsky.

¹⁵ Iso Katekismus, ensimmäinen käsky.

uskontona Luther vastusti myös ”paavilaisia”, pakanoita ja kaikkia muita omasta näkökulmastaan väärin opettavia. Luther ajoi kaikessa teologiassaan oikeaa käsitystä vanhurskauttamisesta: Jumalan armo ja pelastus on ansaitsematon lahja.

Kirkkomme tunnustuskirjoihin kuuluvissa Schmalkaldenin opinkohdissa ja Yksimielisyyden ohjeessa juutalaisia kuvataan kielteiseen sävyyn. Augsburgin tunnustuksen ensimmäinen kappale listaa ”muhamettilaisuuden” yhdeksi harhaopiksi muiden joukossa. Luterilaisten kirkkojen osalta erityisesti suhdetta juutalaisuuteen on jouduttu arvioimaan uudelleen myös teologiselta kannalta. Käsitykset ovat tarkentuneet myös islamin osalta.

Luterilaisessa perinteessä Jumalan ajatellaan toimivan erityisellä tavalla kärsimyksen keskellä. Ristin teologia puhuu kärsivästä Jumalasta: Jumala itse kärsi ristillä ja on siksi osallinen tämän maailman kärsimykseen. Ristin teologia ohjaa meitä solidaarisuuteen ja myötätuntoon kaikkien kärsivien ihmisten kanssa. Kristus on tunnistettavissa kaikissa maailman kärsivissä riippumatta heidän uskonnostaan tai kulttuuristaan.

Usko on jumalallisten lahjojen vastaanottamista. Jumalan anteliaisuus ja armollisuus eivät aseta ihmisen uskoa ennakoedellytykseksi. Siten emme voi rajata Jumalan hyvyttä ja rakkautta. Jumala on kaikkivaltias. Kun teologiassa on puhuttu Jumalan vallasta, on tehty ero Jumalan absoluuttisen vallan ja Jumalan sidotun vallan välille. Jumala voi niin halutessaan pelastaa ihmisiä muitakin reittejä pitkin, mutta kirkko on sidottu Kristuksessa ilmoitettuun pelastukseen. Kysymys Jumalan pelastavan työn ulottumisesta toisten uskontojen piiriin jää salaisuudeksi. Voimme kuitenkin havaita, että ihmiset kokevat myös toisten uskontojen piirissä iloa, rakkautta ja pyhyttä.

Uskonnonvapauden käsitteellä on vahvat juuret kristillisessä teologiassa. Kirjeessään Pohjois-Afrikan kristittyjä vainonneelle roomalaiselle maaherralle Scapulalle kirkkoisä Tertullianus (n. 160–230) toteaa, että uskonnonvapaus on ihmisen luontoon kuuluva ihmisoikeus: ”Uskonnon harjoitukseen ei koskaan kuulu pakottaminen, sillä uskonnollinen vakaumus pitää omaksua vapaasta valinnasta, ei pakottamalla”.¹⁶ Tertullianus on ilmeisesti ensimmäinen, joka käyttää uskonnonvapauden käsitettä.¹⁷

¹⁶ Tertullianus: Ad Scapulam 5 §.

¹⁷ ”Palvelkoon yksi Jumalaa, toinen Jupiteria. Avatkoon yksi kätensä taivasta kohti, toinen Fides-jumalan alttaria kohti. Yksi laskee – mikäli ymmärrän teitä oikein – rukoillessaan pilviä, toinen kattoparruja. Yksi omistaa elämänsä Jumalalle, toinen jumalalleen vuohen elämän. Pitäkää siis varanne, ettei jumalattomuuden ylistykseksi koidu sekin, että riistätte uskonnon vapauden (libertas religionis) ja kiellätte vapaasti valitsemasta palvelonnan kohdetta, niin että en saisi palvella sitä Jumalaa, jota tahdon, vaan minut pakotettaisiin palvelemaan sitä jumalaa, jota en tahdo. Eihän yksikään jumaluuksista halua ottaa vastaan vastentahtoisesti suoritettua palvelusta, kuten ei halua ihminenkään.” Tertullianus: Apologeticum 24 §.

Tertullianuksen puheet uskonnonvapaudesta tunnettiin myös keskiajalla ja reformaatiossa. Teoksessaan Maallisesta esivallasta Luther toteaa: ”Koska siis on ihmisen omantunnon asia, mitä hän uskoo tai on uskomatta, eikä se millään tavoin vahingoita maallista valtaa, on esivallan tyydyttävä siihen ja huolehdittava omista asioistaan. Sen on sallittava ihmisen uskoa, mitä hän voi ja tahtoo, eikä ketään pidä pakottaa väkivalloin. Sillä uskossa on kysymys vapaaehtoisesta toiminnasta, johon ketään ei voi pakottaa. Niin, se on Jumalan työtä hengessä, joten ei kannata puhua sellaista, että ulkonainen valta voisi luoda ja pakottaa esiin sitä. Siitä johtuvat tunnetut sanat, jotka tapaamme myös Augustinukselta: ’Ketään ei voi eikä pidä pakottaa uskomaan’.”¹⁸

Myöhempinä vuosisatoina luterilaiset kristityt eivät ole aina onnistuneet toteuttamaan uskonnonvapauden ideaa. Toisaalta monet luterilaiset ovat toisten kristittyjen tavoin kärsineet pakottamisesta ja uskonvainosta.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon aiemmat kannanotot

Tähän mennessä kattavimmin kirkon kantaa muihin uskontoihin on kuvattu piispainkokouksen vuonna 2013 hyväksymässä oppaassa *Kohti Pyhää: Uskontojen kohtaaminen kirkollisissa toimituksissa*. Opas keskittyy uskontojen kohtaamiseen erityisesti kirkollisten toimitusten kuten kasteiden, avioliiton solmimisten ja hautaan siunaamisten yhteydessä. Konkreettisten näkökulmien taustaksi oppaassa pohditaan kysymystä toisista uskonnoista myös periaatteellisella tasolla.

Asiakirjassa *Kohtaamisen kirkko: Kansainvälisen ja ekumeenisen toiminnan suunta sekä uskontojen kohtaamisen suunta vuoteen 2020* lähtökohdaksi otetaan Jumalan luomistyöhön perustuva yhteys: kaikki ihmiset, heidän uskonnostaan riippumatta, on luotu veljiksi ja sisariksi keskenään. Tämän vuoksi ”kristityt arvostavat kaikissa uskonnoissa sitä hyvää, totuudellista ja oikeaa, mikä on Jumalasta lähtöisin” (s. 10). Parhaimmillaan toisin uskovaan ihmiseen tutustuminen auttaa kristittyä paitsi ymmärtämään toista uskontoa paremmin niin myös ymmärtämään omaa uskoaan Kristukseen ja juurtumaan siihen syvemmin. Asiakirjan viidestä periaatteesta uskontojen kohtaaminen nousee esiin kahdessa. Neljännessä periaatteessa korostetaan kirkon aktiivista roolia uskontojen ja katsomusten välisessä dialogissa. Kirkolla on erityinen vastuu ”kohdata toisin uskovia kunnioittavalla tavalla sekä siten edistää uskontojen välistä yhteisymmärrystä ja rauhanomaista rinnakkaineloa” (s. 19). Viidennessä periaatteessa nostetaan esiin kirkon asema maan suurimpana uskonnollisena yhteisönä, mikä velvoittaa kirkon olemaan aktiivinen yhteistyön luomisessa ja tukemaan vähemmistöasemassa olevia yhteisöjä (s. 20).

---

¹⁸ Luther, Maallisesta esivallasta, 86–87.

Kirkon lähetyksen peruslinjauksessa *Yhteinen todistus* (uudistettu 2018) korostetaan sitä, että uskontodialogin lähtökohtana on toisen uskonnon edustajan arkinen kohtaaminen. Kristillinen todistus on osa tätä kohtaamista. Kristittyjen tulee kuunnella toisin uskovia ja sitä, miten he kuvaavat omaa uskontoaan. Vuoropuhelun keskeisiä elementtejä ovat toisen kunnioittaminen, vieraanvaraisuus ja lähimmäisenrakkaus sekä yhteistyö yhteiskunnallisissa kysymyksissä. Näissä kohtaamisissa Jumala toimii salatulla tavalla. Arkisen kohtaamisen lisäksi uskontodialogi voi olla yhteistyötä yhteiskunnallisissa kysymyksissä, yhteisiä uskonnollisia tilanteita tai opillista keskustelua. Vuoropuhelun tavoitteena on edistää yhteiskuntarauhaa ja taata uskonnonvapauden myönteinen toteutuminen.

Muiden kirkkojen uudet kannanotot

Useat protestanttiset kirkot ovat 2000-luvun kuluessa julkaisseet dokumentteja, joissa ne pohtivat toisten uskontojen kohtaamisen haastetta. Näitä kirkkoja ovat mm. Norjan kirkko, Saksan evankelinen kirkko ja Luterilainen kirkko Amerikassa (ELCA). Myös Porvoon kirkkoyhteisö on julkaissut oman asiakirjansa. Asiakirjoja yhdistää ajatus siitä, että moniuskontoisessa ja monikulttuurisessa ympäristössä elävän kristityn tulee pyrkiä positiiviseen vuoropuheluun toista uskontoa edustavien lähimmäistensä kanssa.

Saksan evankelisen kirkon (EKD) asiakirjassa korostetaan, että uskontojen välinen vuoropuhelu vahvistaa positiivisella tavalla kristityn identiteettiä, joka kehittyy nimenomaan dialogin kautta eikä eristyksessä toisin ajattelevista. Saksan evankelinen kirkko ajattelee, että uskontojen moninaisuus on yhteiskunnassa positiivinen arvo. Moninaisuuden arvostaminen ei kirkon näkökulmasta kuitenkaan merkitse sitä, että eri uskonnot olisivat yhtä totia. Kristillisen kirkon oppi todistaa totuudesta mutta ei itsessään ole muut poissulkeva, absoluuttinen totuus. Tämä peruseriaate antaa opilliselle dialogille toisin uskovien kanssa enemmän tilaa.¹⁹

Norjan kirkon vuonna 2008 ilmestyneessä dokumentissa nostetaan vahvasti esiin sukupuolten välinen oikeudenmukaisuus (Gender Justice) yhtenä näkökulmana, jota tulee pitää esillä myös uskontodialogissa. Sukupuolten välisen oikeudenmukaisuuden tulisi näkyä sekä dialogitilanteeseen kutsuttujen ihmisten kokonpanossa että dialogissa käsiteltävien aiheiden osalta. Kysymys sukupuolten välisestä oikeudenmukaisuudesta nostetaan vahvasti esiin myös Saksan evankelisen kirkon dokumentissa. Samoin Norjan dokumentissa korostuu valtarakenteiden analyysi.

¹⁹ *Christian Faith and Religious Diversity*, s.20: "Protestant theology contests the view (see p. 17) that the words from the Gospel of John quoted above clinch an absolute and unconditional claim to the truth for the theological dogmas of the Christian church or the confessional documents of the Evangelical church. Doctrinal decisions made by the church give witness to the truth, but are not the truth itself." Asiakirja viittaa jakeeseen Joh. 14:6.

Enemmistökirkon on syytä olla tietoinen omasta valta-asemastaan ja sekä historiallisista että tämänhetkistä etuoikeuksista. Etuoikeutettu asema on kirkolle dialogitilanteessa myös haaste. Näin on myös Suomessa: vähemmistöuskonnoilla ei ole esimerkiksi teologisesti koulutettuja edustajia samalla tavoin kuin kristillisillä kirkkoilla. Dialogin osapuolten tulisi olla samassa asemassa keskenään. Jos dialogitilanteessa kristittyjä edustaa teologisen koulutuksen saanut henkilö ja toista osapuolta teologisesti kouluttamaton henkilö, niin oikeaa teologista dialogia ei synny. Pahimmillaan tällainen dialogi vahvistaa stereotypioita. Uskontodialogin järjestäjällä on moraalinen vastuu siitä, että yhdenvertaisuus toteutuu myös keskusteluissa.

Osa 2: Uskontojen kohtaaminen arjessa

Uskontojen kohtaaminen on ihmisten kohtaamista

Uskontojen kohtaaminen on eri uskonnollisista ja katsomuksellisista taustoista tulevien ihmisten kohtaamista. Vuorovaikutus eri tavoin uskovien kesken voi tapahtua vahvan uskonnollisen vakaumuksen omaavien kesken, mutta yhtä lailla uskostaan epävarmojen tai etääntyneiden kesken. Uskontojen kohtaaminen ja uskontodialogi eivät tietenkään edellytä omasta vakaumuksesta luopumista, vaikka aidon kohtaamisen tuloksena voikin joutua kyseenalaistamaan ennakkoluulojaan ja tarkistamaan tietämystään. Vuorovaikutus eri tavalla uskovan ihmisen kanssa voi auttaa selkiyttämään ja vahvistamaan omaa uskonnollista vakaumusta tai maailmankatsomusta. Se opettaa paremmin ymmärtämään eri tavoin uskovia ja auttaa siten elämään rauhassa rinnakkain heidän kanssaan. Kristityillä on paljon opittavaa muiden uskontojen edustajilta.

Uskonto on monella tapaa sidoksissa ja limittynyt kulttuuriin ja esimerkiksi perheen ja suvun perinteisiin. On mahdotonta erottaa niitä tarkasti toisistaan. Uskontojen kohtaaminen ja uskontodialogi eivät edellytä, että pitäisi ensin muodostaa kanta akateemisessakin keskustelussa vaikeaksi osoittautuneeseen kysymykseen uskonnon ja kulttuurin suhteesta. Arkisen elämän tasolla parhaimmat edellytykset eri uskontojen edustajien kohtaamiselle ovat sellaiset, missä kukin osallistuja saa itse määritellä, miten hän oman uskontonsa ymmärtää ja miten uskonto näkyy hänen elämässään. Tällöin pitää myös tiedostaa, että moni ei ehkä tuo keskusteluun ollenkaan apukäsitteeksi ”uskontoa” vaan saattaa vain puhua esimerkiksi islamin tai Buddhan *dhamman* merkityksestä elämälleen. Tästä poiketen institutionaalisessa uskontodialogissa osallistujat edustavat omaa yhteisöään ja sen teologiaa.

Toisin uskovan ihmisen ja hänen vakaumuksensa tasavertainen ja aitoon vuorovaikutukseen pyrkivä kohtaaminen on mahdollista vain, jos pyritään ymmärtämään toista hänen omista lähtökohdistaan

käsin. Tämä edellyttää sekä asenteellista valmiutta että käytännöllisiä taitoja kuunnella toisen uskonnon tai vakaumuksen edustajan kertomusta. Vieraanvaraisuus on näitä kohtaamisia ohjaava keskeinen kristillinen periaate.

Ymmärtämiseen pyrkivän uskontodialogin suurimpia haasteita on yhteisen kielen löytäminen. Uskonnot ovat rikkaita ja monimuotoisia käsitteiden ja symbolien järjestelmiä, joiden merkitys avautuu syvimmin vain uskonnolliseen elämäntapaan osallistumalla. Uskonnon kieli on laajempi asia kuin puhuttu ja kirjoitettu kieli. Siihen kuuluvat myös esineet, symbolit, rituaalit, kuvat ja musiikki. Niiden merkityksen avautuminen vaatii herkkyyttä, kärsivällistä kyselyä ja kuuntelua. Samalla niihin tutustuminen voi avata intuitiivista ymmärrystä toisella tavalla uskovan mielenmaisemaan.

On hyvä pitää mielessä, ettei yksittäinen ihminen – olipa hän sitten kristitty tai jostakin muusta uskonnollisesta perinteestä tuleva – edusta koko uskonnollista perinnettään. Yksilön samaistaminen koko perinteen edustajaksi synnyttää helposti asetelman, jossa vastakkain ovat ”me” samanlaisiksi ajatellut ja ”he” eli toisenlaisiksi tyypitellyt. Kummassakaan toista ihmistä ei tunnisteta sellaiseksi kuin hän on. Siksi on syytä välttää sekä uskontosokeutta (so. uskonnon merkityksen jättämistä kokonaan huomiotta) että yliuskonnollistamista (so. ihmisen määrittelemistä vain hänen uskontonsa kautta). Ihmistä määrittelevät lukuisat muutkin identiteetin osatekijät.

[Lähimmäisenrakkautta, vieraanvaraisuutta ja naapuruutta](#)

Uskontojen kohtaamisen peruslähtökohtana on lähimmäisenrakkaus. Lähimmäisenrakkaus merkitsee kaikkien lähimmäisten rakastamista ja palvelemista riippumatta siitä, jakavatko he kristillisen uskomme vai eivät. Lähimmäisiämme ovat kaikki ihmiset, erityisesti ne, jotka tarvitsevat apuamme. Lähimmäisenrakkaus ulottuu myös koko luomakuntaan.

Juutalais-kristillisessä perinteessä, kuten monissa muissakin uskonnollisissa perinteissä, vieraanvaraisuudella on keskeinen asema. Muukalainen tulee ottaa ystävällisesti vastaan. Jossakin vaiheessa moni vieras ja muukalainen kuitenkin muuttuu tutuksi, naapuriksi. Parhaimmillaan arjen naapuruus on vastavuoroista. Naapurit pyrkivät yhdessä edistämään oman elinympäristönsä hyvinvointia, vaikka heillä olisikin erilainen katsomus.

Yhteiskuntarauhan ja uskontojen välisen rauhanomaisen rinnakkaisolon kannalta arjen naapuruus ja eri uskontojen ja katsomusten edustajien yhteistyö ovat avainasemassa. Nämä tasot eivät välttämättä vaadi muita perusteluja kuin sen arkikokemuksen, että naapurin kanssa on viisasta elää sovussa ja että yhteistoiminta rakentaa kaikkia ihmisiä palvelevaa yhteistä hyvää. Toimivan ihmisyyhteisön ei tarvitse koostua keskenään samanlaisista ja samoin ajattelevista ihmisistä, vaan siihen voi kuulua

ihmisiä monista eri taustoista, uskonnoista ja vakaumuksista. Kristityn ihmisen naapurina on Suomessakin entistä useammin toisenlaista kristinuskon tulkintaa edustava, toisen uskonnon edustaja tai ei-uskonnollisen katsomuksen omaava ihminen.

Elävän elämän kohtaamisia

Uskonnon merkitys vaihtelee uskonnollisen yhteisön sisällä sekä eri yksilöiden välillä. Kuten kristillisiin kirkkoihin kuuluvien, myös muihin uskontokuntiin kuuluvien keskuudessa on sekä uskontoa aktiivisesti harjoittavia että uskonsa suhteen passiivisia ihmisiä. Uskonto voi saada uudenlaisia merkityksiä erilaisissa elämän vaiheissa. Myös eri sukupolville uskonnon merkitys on usein erilainen. Esimerkiksi maahanmuuttajien lapset, jotka kasvavat kaukana vanhempiansa kotimaan uskonnollis-kulttuurisista perinteistä, saattavat tulkita perinnettään ja identifioitua siihen eri tavoin kuin vanhempansa. Lisäksi miesten ja naisten välillä voi olla eroja siinä, kuinka uskonnon harjoittaminen heidän arjessaan näkyy ja millainen heidän roolinsa on uskonnollisten yhteisöjen sisällä. Tämän vuoksi on mahdotonta antaa selkeitä ohjeita kaikkiin arkisiin, eri uskontokuntiin kuuluvien ihmisten kohtaamisiin. Tärkeintä on avoin mieli ja rohkeus kohdata toinen ihminen ja kysyä, mikä hänelle on tärkeää.

Käytännön kohtaamistilanteissa tulee vastaan keskenään vaihtelevia tapoja ja perinteitä. Niiden ymmärtäminen on tärkeää, jotta vieraanvaraiselle kohtaamiselle on parhaimmat mahdolliset edellytykset. Monissa uskonnoissa on ruokailuun ja paastoamiseen liittyviä säännöksiä ja tapoja, jotka ovat usein sekoittuneet erilaisten kulttuuristen ja sosiaalisten tapojen ja merkitysten kanssa. Uskonnolla perusteltuihin sääntöihin voi liittyä esimerkiksi kieltoja syödä tiettyjä ruoka-aineita tai niiden yhdistelmiä. Henkilön vakaumusta ja ruokavaliota tulee kunnioittaa ja ottaa se huomioon arjen kohtaamistilanteissa. Esimerkiksi tilaisuuksia järjestäessä on syytä varmistaa etukäteen mahdolliset uskonnollisista, eettisistä tai terveydellisistä syistä johtuvat erilaiset ruokavaliot ja ottaa ne huomioon.

Perheiden ruokavalion ja vanhempien toiveiden kunnioittaminen lisää luottamusta myös kouluja ja päiväkoteja kohtaan. Kasvispainotteinen ruokavalio sopii yleensä useimmille. Mikäli kristitty käy vaikkapa vierailulla toiseen uskontokuntaan kuuluvan naapurinsa kotona, ruoan tarjoaminen ja nauttiminen on osa arkista kanssakäymistä (vrt. 1. Kor. 8:1–13).

Ruokailuun liittyvät uskonnolliset säännöt voivat vaikuttaa myös siihen, millaisia lääkkeitä tai rokoteaineita voi käyttää. Terveysyistä saatetaan kuitenkin hyväksyä ainesosia, joita muuten ei

käytettäisi. Mahdollisista ruokavalioon ja lääkkeiden ottoon liittyvistä uskontoihin liittyvistä säännöksistä on siis hyvä olla tietoinen. Toisaalta kenenkään kohdalla ei tule automaattisesti olettaa, että hän noudattaisi tiettyjä uskonnollisesti määrittyviä ohjeita pelkästään sen vuoksi, että hänellä on tietty uskonnollinen tausta. Esimerkiksi islamin paastosäännöt eivät koske niitä ihmisiä, joiden terveydentila estää paastoamisen. Joskus myös maallistuminen tai muiden kulttuurien vaikutus johtaa siihen, ettei uskonnollisia ruokasäädöksiä noudateta.

Suomessa vallitsee lakiin ja ihmisoikeussopimukseen perustuva uskonnonvapaus, joka takaa jokaiselle oikeuden harjoittaa omaa uskontoaan. Eri uskonnoissa on erilaisia käytäntöjä uskonnon harjoittamisen osalta, ja jälleen yksilöiden välillä on suuria eroja sen suhteen, kuinka tiiviisti he uskontoaan harjoittavat. Esimerkiksi osa muslimeista rukoilee viidesti päivässä säädettyinä aikoina rukouskalenterin mukaan, kun taas osa muslimeista ei rukoile ollenkaan tai vain erikoistilanteissa. Mikäli henkilö haluaa rukoilla, siihen tulee antaa mahdollisuus. Rukoushetki kestää vain muutaman minuutin. Rauhallisen rukoiluhetken voi järjestää monenlaisissa ympäristöissä eikä tämä vaadi suuria etukäteisjärjestelyjä. Pyyntöön löytää rauhallinen paikka rukoilemiselle on syytä suhtautua myönteisesti myös seurakunnan tiloissa.

Uskontoihin liittyy myös erilaisia käsityksiä sopivasta pukeutumistavasta eri tilanteissa. Tiettyjen perusohjeiden lisäksi ihmiset soveltavat pukeutumiskoodia omien mieltymystensä, näkemystensä ja muodin mukaisesti sekä yhteisöllisten normien mukaan. Esimerkiksi nuoret usein sovittelevat uskonnollista pukukoodia yhteen kulloisenkin nuorisomuodin kanssa. Ihmisen pukeutuminen, esimerkiksi päähuivin tai hunnun käyttö, todennäköisesti ainakin jossain määrin heijastelee myös hänen uskonnollista vakaumustaan tai taustaansa. Pukeutumisen perusteella ei kuitenkaan kannata tehdä kovin pitkälle meneviä johtopäätöksiä siitä, mitä uskonto kyseiselle ihmiselle merkitsee tai ei merkitse.

Uskonto saattaa säädellä myös sitä, miten eri sukupuolten edustajat ovat tekemisissä keskenään. Sukupuoli voi vaikuttaa esimerkiksi tapoihin tervehtiä tai käyttää tiloja. Esimerkiksi se, ettei joku halua kätellä tai halata toisen sukupuolen edustajaa, ei vielä kerro arvostuksen tai kunnioituksen puutteesta, vaan pikemminkin toisenlaisista kulttuurisista ja uskonnollisista perinteistä. Kun ihmiset tutustuvat toisiinsa paremmin, näistäkin tavoista on hyvä keskustella ja etsiä kaikille sopiva toimintatapa.

Eri uskonnolliset yhteisöt Suomessa ovat järjestäytyneet eri tavoin. Suurin osa ei-kristillisistä yhteisöistä toimii lähinnä vapaaehtoisen työn varassa, ilman palkattuja työntekijöitä. Yhteisön tai

seurakunnan jäsenyys ja toimintatavat voivat määrittyä eri tavalla kuin mihin olemme tottuneet luterilaisissa seurakunnissa.

Toiset uskonnot ja seurakuntien tilat

Piispat antoivat yhteisen ohjeen kirkkorakennusten ja seurakunnan tilojen käytöstä vuonna 2012. Kirkkorakennuksen käyttämisestä päättävät kirkkojärjestyksen mukaan kirkkoherra ja kirkkoneuvosto tai seurakuntaneuvosto yhdessä. Piispojen ohjeistus on tarkoitettu seurakunnan päätöksenteon tueksi. Yleisperiaatteena on, että seurakunnan tilojen antamiseen muiden kristillisten yhteisöjen käyttöön suhtaudutaan myönteisesti ja ekumeenista avoimuutta noudattaen.

Ohjeessa otetaan kantaa myös muiden uskonnollisten yhteisöjen mahdollisiin pyyntöihin käyttää luterilaisen seurakunnan tiloja. Ohjeen mukaan jokainen tapaus on harkittava erikseen. Ensisijaisesti kyseeseen tulee muiden seurakunnan tilojen kuin varsinaisen kirkkorakennuksen käyttö. Pastoraalisista syistä siunauskappeli voidaan kuitenkin antaa toisen uskonnon mukaisiin hautajaisiin. Teologinen peruste tilojen käyttöön antamiselle on kristillinen vieraanvaraisuus ja keskinäinen kunnioitus. Etukäteen on syytä sopia siitä, ettei tiloissa olevia kristillisiä symboleja tule peittää eikä poistaa.

Kirkollisista toimituksista ja niihin liittyvistä erityiskysymyksistä on annettu erikseen ohjeita oppaassa *Kohti Pyhää*.

Osa 3: Kolme kohtaamisen suuntaa

Kristittyjen ja juutalaisten vuoropuhelu

Yhteiset juuret yhdistävät ja erottavat

Kristinuskon ja juutalaisuuden välillä on erityinen historiallinen suhde, jollaista ei ole kirkon ja muiden uskontojen välillä. Kristinuskon synty juutalaisuuden keskellä. Jeesus oli juutalainen, samoin Maria ja Joosef, apostolit ja muut Jeesuksen ensimmäiset seuraajat. He saivat juutalaisen kasvatuksen, viettivät sapattia ja muita juutalaisia juhlia, kävivät synagogassa ja temppelissä. Heidän Raamattunsa oli se kokoelma, jota myöhemmin alettiin kutsua Vanhaksi testamentiksi. Juutalaisuudesta siirtyikin syntyvään kristinuskoon valtava määrä teologiaa ja käytäntöjä. Se, että kristinuskon ja juutalaisuuden välillä on niin paljon yhteistä, sekä yhdistää että erottaa.

Ero kristittyjen ja juutalaisten välillä tapahtui asteittain. Toisin kuin ne juutalaiset, jotka eivät lähteneet seuraamaan Jeesusta, Jeesuksen juutalaiset seuraajat uskoivat, että Jeesus on Vanhan testamentin lupauksen täyttymys. Apostolien teoissa kerrotaan, miten uudelle paikkakunnalle tullessaan apostolit menivät ensin synagogaan ja vasta sen jälkeen julistivat evankeliumia muille kuin juutalaisille. Pian kirkkoon kuitenkin liittyi yhä enemmän taustaltaan muita kuin juutalaisia, ja nopeasti he muodostivat enemmistön kristityistä. Vähitellen ero kristinuskon ja juutalaisuuden välillä tuli kaikille selväksi.

Kysymykset, jotka ratkaisevasti erottivat kristinuskon oman aikansa juutalaisuudesta, olivat samoja, joista edelleen keskustellaan: miten ymmärretään Jeesuksen persoona ja tehtävä, mikä merkitys on lailla ja liitoilla sekä miten Vanhaa testamenttia on tulkittava. Juutalaiset lukevat ja tulkitsevat edelleen Raamattua omalla tavallaan, pyrkivät noudattamaan Mooseksen lakia ja odottavat Messiasta tulevaksi, kun taas kristityt ymmärtävät Kristuksen avanneen uuden tavan ymmärtää Vanhan testamentin sanoma.

Roomalaiset tuhosivat Jerusalemin temppelin vuonna 70, ja Bar Kokhba -sodan (132–135) jälkeen juutalaiset karkotettiin Jerusalemistä. Tuon ajan juutalaisista ryhmistä vahvimaksi jäi farisealaisuus, josta kehittyi rabbiininen juutalaisuus. Voidaan sanoa, että nykyinen juutalaisuus ja nykyinen kristinuskon kumpikin monissa muodoissaan, ovat toisen temppelin ajan juutalaisuuden jatkumoa. Ne ovat kehittyneet eri suuntiin, kuitenkin vuorovaikutuksessa keskenään, vaikka se onkin ollut usein kärjekästä. Juutalaisen teologian kehittymiseen vaikutti myös rinnakkainelo islamin kanssa. Juutalaisuus on aina ollut vähemmistöasemassa suhteessa kristinuskoon ja islamiin. Ensimmäisinä vuosisatoina kristityt ja juutalaiset vielä keskustelivat Vanhan testamentin

tulkinnasta, mutta vähitellen keskusteluyhteys katkesi. Siksi kristinuskon ja juutalaisuuden suhdetta kuvaa paremmin ajatus rinnakkain kasvaneista sisaruksista kuin äidin ja lapsen suhteesta.

Historiaa lyhyesti

Monet varhaisen kirkon opettajat tahtoivat tehdä selväksi eron kristittyjen ja juutalaisten välillä. Koska yhteistä oli paljon, keskityttiin siihen, mikä erottaa. Asiakysymysten käsittelyn lisäksi myös leimattiin vastapuolta, välillä kovin sanoin. Kritiikki oli molemminpuolista, vaikka aluksi kristityt olivat niin pieni vähemmistö, ettei juutalaisilla ollut juuri tarvetta kommentoida sitä.

Monet niistä varhaisista teksteistä, joissa kirjoitetaan ”juutalaisia” vastaan, on itse asiassa kirjoitettu vastustamaan juutalauskristittyjä tai sellaisia kristittyjä, jotka jostain syystä halusivat omaksua juutalaisia käytäntöjä tai ajatuksia. Juutalauskristityllä tarkoitetaan henkilöitä, jotka ovat juutalaista syntyperää ja jotka kristittyinä haluavat säilyttää juutalaisen elämäntavan ja noudattaa Mooseksen lakia. Kirkon pääuoman suhtautuminen näihin ryhmiin jyrkkeni ensimmäisten vuosisatojen aikana, mikä osaltaan johti siihen, että kirkon suhde omiin juuriinsa heikkeni.

Jotkut varhaisen kirkon opettajista edustivat ns. korvausteologiaa, jossa nähtiin, että kirkko on korvannut juutalaisuuden Jumalan kansana eikä oman ajan juutalaisuudella ole enää mitään paikkaa. Toisin ajatteli muun muassa Augustinus, joka katsoi, että juutalaisella kansalla on edelleen tehtävä ja paikka Jumalan suunnitelmassa. Hänen mukaansa kirkkoon kuuluu sekä juutalaissyntyisiä että pakanasyntyisiä, ja Kristus yhdistää nämä ryhmät yhdeksi. Pohtiessaan juutalaisten asemaa hän Roomalaiskirjeen lukujen 9–11 pohjalta ajatteli, että juutalaisilla on edelleen erityissuhde Jumalaan ja että he aikojen lopulla tulevat kääntymään. Niin kauan kuin he eivät usko Jeesukseen, he eivät kuitenkaan kuulu todelliseen Israeliin. Augustinuksen mukaan juutalaisia ei saa käännättää pakolla, vaan heitä tulee kutsua kirkkoon. Tämä linjaus vaikutti pitkään vielä keskiajallakin.

Keskiajalla Eurooppa oli käytännössä kristittyjen hallitsema. Juutalaiset elivät vähemmistönä monien määräysten rajoittamina. Monien lakien tavoitteena oli pitää kristityt ja juutalaiset erillään. Kansan parissa juutalaisvastaisuus kasvoi ja monenlaisia huhuja levisi. Niitä olivat syytökset rituaalimurhista, veren käytöstä pääsiäisrituaalissa ja ehtoollisleivän häpäisystä. Mustan surman aikaan (1348–1350) levisi huhuja kaivojen myrkyttämisestä. Taru vaeltavasta juutalaisesta kiersi ympäri Eurooppaa. Nämä ja muut huhut aiheuttivat useita hyökkäyksiä juutalaisyhteisöjä vastaan. Ensimmäinen ristiretki (1096–99) on järkyttävä esimerkki siitä, miten kansanjoukot hyökkäsivät Reininmaalla juutalaisten kimppuun ja tuhosivat heidän kotejaan. Erityisesti 1300-luvulla tapahtui useita hyökkäyksiä juutalaisia yhteisöjä vastaan. Jo keskiajalla kehittyi myös uskonnosta irrallaan

olevaa antisemitismiiä, jonka taustalla oli mm. joidenkin juutalaisten vaurastuminen kristittyjen koronottokiellon takia.

Jos kristittyjen kesken tehtiin pilkkakuvia ja -kirjoituksia juutalaisista, niin tehtiin myös toisinpäin. Toledot Jeshu -kirjallisuudella tarkoitetaan juutalaisuuden parissa syntynyttä traditiota, jossa esitetään eräänlainen vastakertomus evankeliumien esittämälle Jeesus-kuvalle. Tiedämme muun muassa Lutherin juutalaisvastaisista teksteistä, että hän oli tutustunut tällaiseen kirjallisuuteen. Keskiajalla sekä kristittyjen että juutalaisten parissa tuotettiin toista osapuolta solvaavaa materiaalia. On kuitenkin otettava huomioon merkittävä ero osapuolten välisessä valta-asemassa: kristityt olivat suuri enemmistö.

Uudella ajalla juutalaisvastaisuus jatkui eri muodoissaan. Väliin on mahtunut myös rauhallisen rinnakkainelolon aikoja. Kirkon opetuksilla ja käytännöillä on osaltaan ollut vaikutusta antisemitismiin, joka kulminoitui toisen maailmansodan juutalaisvainoissa.

Sanoutuminen irti Lutherin juutalaisvastaisuudesta

Luterilainen maailmanliitto sanoutui irti Lutherin juutalaisvastaisista kirjoituksista yleiskokouksessaan vuonna 1984. Luterilaisen maailmanliiton vuoden 1984 Budapestin yleiskokouksen asiakirjassa *Luther, luterilaisuus ja juutalaiset* todetaan: ”Toteamme syvästi valittaen sen, että Lutherin nimeä käytettiin kansallissosialismin aikaan antisemitismin oikeuttamiseen ja että hänen kirjoituksensa soveltuvat sellaiseen väärinkäyttöön. Juutalaiset ja kristityt ovat edelleen eri mieltä uskon kysymyksissä, mutta tämän ei pitäisi johtaa vihollisuusasenteeseen eikä rajuun polemiikkiin, kuten se tulee esiin Lutherin kirjoituksissa juutalaisista... Lutherin antijuutalaisten ilmaisuja synnit ja hänen juutalaisiin kohdistamiensa hyökkäysten kovuus meidän tulee suuresti valittaen myöntää. Meidän täytyy pitää huolta siitä, ettei sellainen synty tänään ja tulevaisuudessa enää voi astua sisään kirkkoihimme.”

Dialogiyhteys syntyy

Shoah eli holokausti haastoi kristityt arvioimaan radikaalisti uudelleen opetustaan ja käytäntöjään. Pian toisen maailmansodan päätyttyä joukko kristittyjä ja juutalaisia kokoontui vuonna 1947 Sveitsin Seeligsbergiin, minkä tuloksena julkaistiin merkittävä dokumentti *The 10 Points of Seeligsberg*. Tämän jälkeen kirkot ja kirkkokunnat ovat monissa dokumenteissa pyytäneet anteeksi juutalaisiin kohdistunutta pahuutta ja pyrkineet rakentamaan uudenlaisen suhteen juutalaisen kansan kanssa. Virstanpylväitä ovat Roomalaiskatolisen kirkon dokumentti *Nostra Aetate* vuodelta 1965 ja Driebergin julkilausuma vuodelta 1991. Vuonna 2000 julkaistiin tärkeä dokumentti *Dabru emet*, joka on ensimmäinen laajempi juutalainen vastaus kirkkojen dokumenteille. Toinen samantapainen

dokumentti on ortodoksirabbiinien julkilausuma kristinuskosta *To Do the Will of Our Father in Heaven: Toward a Partnership between Jews and Christians* vuodelta 2015.

Kristittyjen ja juutalaisten vuoropuhelua käydään tällä hetkellä sekä paikallisesti että kansainvälisten järjestöjen piirissä. Dialogin tarkoituksena on lisätä luottamusta, oppia paremmin tuntemaan toinen osapuoli, torjua vääriä uskomuksia ja yhdessä taistella antisemitismia vastaan.

Dialogi kristittyjen ja juutalaisten välillä on johtanut yhteiseen käsitykseen monista asioista. Kristilliset kirkot ovat sanoutuneet irti antisemitismista. Ymmärrys juutalaisuudesta elävänä ja monimuotoisena uskontona, jonka kehitys ei ole pysähtynyt ensimmäiselle vuosisadalle, on kasvanut. Kristityt muistavat, että Jeesus oli itse juutalainen. Kirkot ovat sanoutuneet irti korvausteologiasta, jonka mukaan kristinusko on korvannut juutalaisuuden eikä sillä enää ole paikkaa Jumalan suunnitelmassa. Edelleen tarvitaan tutkimusta ja opetusta, joka auttaa paremmin ymmärtämään Uuden testamentin juutalaista kontekstia. Kirkkojen on kiinnitettävä huomiota siihen, miten juutalaisista puhutaan saarnoissa, virsissä ja jumalanpalvelusteksteissä väärin, juutalaisvastaisten tai antisemitististen käsitysten syntymisen ehkäisemiseksi.

Antisemitismin historia on monimuotoinen. Juutalaisviha voi olla esimerkiksi oikeistolaista, vasemmistolaista, islamista nousevaa tai kristillistä. Kirkkojen on vastustettava kaikkea Kansainvälisen holokaustin muistoa kunnioittavan liiton (IHRA) määritelmän mukaista antisemitismia.²⁰ Israelin valtiota pitää arvioida samoilla perusteilla kuin muitakin demokraattisia valtioita. Joissakin tapauksissa kritiikki Israelia kohtaan sisältää kuitenkin verhottua antisemitismia. Keskustelua antisemitismin eri ilmenemismuodoista on syytä jatkaa.

Näistä aiheista keskustellaan edelleen

Kristittyjen ja juutalaisten dialogissa käsitellään myös monia teemoja, joissa näkemykset poikkeavat toisistaan. Juutalaiset ja kristityt tulkitsevat Vanhaa testamenttia eri tavoin. Toisin kuin juutalaisuudessa, kristinuskon piirissä Vanhaa testamenttia luetaan Kristuksesta käsin. Kristillisen uskon mukaan Jeesus on Vanhan testamentin lupaama messias, ja monet Vanhan testamentin lupaukset ja esikuvat avautuvat hänestä käsin.

---

²⁰ Kansainvälisen holokaustin muistoa kunnioittavan liiton (IHRA) määritelmän mukaan ”antisemitismi on tietty juutalaisia koskeva näkemys, joka voi ilmetä vihana juutalaisia kohtaan. Antisemitismin retoriset ja fyysiset ilmentymät on suunnattu juutalaisiin tai muihin kuin juutalaisiin henkilöihin ja/tai heidän omaisuuteensa, juutalaisyhteisön instituutioihin ja uskonnollisiin tiloihin”. Ks. <https://www.holocaustremembrance.com/fi/resources/working-definitions-charters/kansainvalisen-holokaustin-muistoa-kunnioittavan-liiton?focus=antisemitismandholocaustdenial>. Suomi on ollut IHRA:n jäsen vuodesta 2011.

Toinen keskeinen ero liittyy jumalakäsitykseen ja erityisesti kristologiaan. Ajatus siitä, että juutalaiseksi mieheksi syntynyt ja juutalaisena elänyt Jeesus on ihmiseksi tullut Jumala, on juutalaisuudelle vieras. Myöskään ajatus kolmiyhteisestä Jumalasta ei sovi juutalaiseen jumalakäsitykseen. Kuitenkin jo Vanhassa testamentissa ja ennen kristinuskoa syntyneissä juutalaisissa teksteissä on aineksia, jotka auttavat ymmärtämään kristologian ja kolminaisuusopin syntyä.

Messiasusko sekä yhdistää että erottaa kristittyjä ja juutalaisia. Jo toisen temppelin aikana oli erilaisia käsityksiä siitä, millainen messias on ja mikä on hänen tehtävänsä. Kristityt uskovat Jeesuksen olevan luvattu messias, kun taas juutalaiset edelleen odottavat messiaan tuloa.

Kristityt uskovat, että Jumala on Kristuksessa solminut uuden liiton (Jer. 31:31–34), joka on avoin kaikille ihmisille. Toisaalta Paavali kirjoittaa Roomalaiskirjeen luvussa 11 siitä, että Jumala on uskollinen niille lupauksille, jotka hän on antanut Israelin kansalle. Paavali kuvaa Israelin kansan oliivipuuksi, johon Jeesukseen uskovat on liitetty kuin uudet oksat ja kuvaa jakeessa 11:26 aikaa, jolloin kaikki Israel pelastuu. Uuden testamentin opetuksen mukaan Jeesus vahvisti Mooseksen lain moraalisäännöt (esimerkiksi kymmenen käskyä) koskemaan myös kristittyjä, mutta kulttilain aika on jäänyt taakse (esimerkiksi ruokasäännöt).

Kristillisen uskon mukaan Jumala on läsnä kaikkialla. Silti tietyt paikat ovat kristityille muita tärkeämpiä niihin liittyvien historian tapahtumien takia. Pyhä maa on toiminut Jumalan ja ihmisten kohtaamispaikkana ainutlaatuisella tavalla. Siksi maalla on tärkeä merkitys niin juutalaisille, kristityille kuin muslimeillekin. On kuitenkin tärkeää ymmärtää, että juutalaiselle Pyhän maan merkitys on syvä ja luovuttamaton osa juutalaista identiteettiä.

Kristillinen lähetystyö juutalaisen kansan parissa on paljon keskustelua herättänyt kysymys. Sekä kristityille että juutalaisille uskonnonvapaus on tärkeä asia. Sekä juutalaiset että kristilliset yhteisöt ottavat vastaan toisesta yhteisöstä omasta halustaan kääntyviä ihmisiä. Kirkolle luovuttamatonta on sille annettu tehtävä julistaa evankeliumia Jeesuksesta kaikille kansoille (Mark. 16:15). Jeesus lähetti opetuslapsensa julistamaan erityisesti juutalaisille: ”Menkää Israelin kansan eksyneiden lampaiden luo ja julistakaa: ’Taivasten valtakunta on tullut lähelle’” (Matt. 10:6–7). Kristillisen todistuksen antamisen tulee olla myönteistä ja kunnioittavaa.

Juutalaisuus Suomessa

Suomen juutalaisiin seurakuntiin kuuluu n. 1100 jäsentä, mutta joidenkin arvioiden mukaan Suomessa asuu jopa 3500 juutalaista. Suurin osa heistä asuu pääkaupunkiseudulla. Suomen juutalaisyhteisö muodostui 1800-luvulta alkaen. Silloin tsaarin armeijassa palvelleet juutalaiset

sotilaat saivat luvan asettua Suomeen pitkän asepalveluksensa päätyttyä. Oleskelulupa oli väliaikainen, ja sitä piti anoa uudelleen säännöllisin väliajoin. Myös juutalaisten ammatinharjoittamista valvottiin. Juutalaiset saivat täydet kansalaisoikeudet vuonna 1918. Juutalaisen väestön määrä kasvoi noin 2 000 henkilöön 1900-luvun alkupuolella. Pääosa uusista tulijoista saapui vallankumouksen alkuvaiheessa Venäjältä. Talvi- ja jatkosodan aikana Suomen juutalaiset puolustivat isänmaataan muiden suomalaisten tavoin. Juutalaisen vähemmistön kansalaisoikeuksista pidettiin Suomessa kiinni myös toisen maailmansodan aikana. Itä-Euroopan juutalaisten seurakuntien tuhoutuessa holokaustissa Suomen juutalainen yhteisö selvisi.

Nykyisin toimivia juutalaisia seurakuntia on kaksi, Helsingissä ja Turussa. Viimeisten vuosikymmenten aikana juutalaisuus Suomessa, erityisesti Helsingissä, on muuttunut monimuotoisemmaksi maahanmuuton myötä. Muuttoliikettä on ollut erityisesti entisen Neuvostoliiton alueelta ja Israelista.

Suurin osa Suomen juutalaisista puhuu äidinkielenään suomea tai ruotsia. Suomen juutalaiset ovat integroituneet suomalaiseen yhteiskuntaan. Koska juutalaiset ovat pieni vähemmistö, seka-avioliitot ei-juutalaisten kanssa ovat yleistyneet 1950-luvulta lähtien. Monet seka-avioliittoperheistä laittavat lapsensa juutalaiseen päiväkotiin ja kouluun.²¹

Suomen juutalaisilla on perinteisesti ollut hyvät suhteet muihin uskontokuntiin Suomessa. Erityisen läheiset suhteet juutalaisilla on ollut islaminuskoisiin tataareihin. Suomen juutalaiset ovat aktiivisia uskontodialogissa. Juutalaisten seurakuntien keskusneuvosto on yksi Uskot-foorumin perustajajäsen. Kirkko ja juutalaisuus -työryhmä on toiminut vuodesta 1977 alkaen.

Kristittyjen ja muslimien vuoropuhelu

Muslimien ja kristittyjen suhde on ollut läpi historian läheinen mutta samalla jännitteinen ja kärjistynyt välillä aggressiiviseksi vihanpidoksi. Suhdetta ovat leimanneet usein tietämättömyys ja historiasta periytyvät ennakoasenteet. Kuitenkin historia kertoo myös lukuisista rauhanomaisen rinnakkaiselon ja hedelmällisen keskinäisen vuorovaikutuksen aikakausista.

Kirjan kansoilla, eli juutalaisilla ja kristityillä, on islamissa erityisasema, koska Koraanissa kuvataan, että Jumala antoi aikaisemmin pyhän kirjan juutalaisille ja kristityille. Muslimien ja kristittyjen suhde on muodostunut erilaiseksi riippuen siitä, kumman uskonnon edustajat ovat valtaenemmistönä. Islam takaa periaatteessa kristitylle vähemmistölle suojellun yhteisön aseman ja

²¹ Juutalaisuudesta Suomessa ks. tarkemmin https://jchelsinki.fi/fi/me/suomalaisessa_yhteiskunnassa.

rajoitetun uskonnonvapauden. Kristittyjen asema eri muslimienemmistöisissä maissa vaihtelee käytännössä kuitenkin suuresti. On lukuisia esimerkkejä tilanteista, joissa kristityn vähemmistön asema muslimienemmistöisissä maissa on käytännössä muodostunut hyvin tukalaksi. Kristityt ovat joutuneet jopa vainon kohteeksi. Tämä on johtanut siihen, että kristityt ovat suuressa määrin joutuneet muuttamaan näistä maista pois.²²

Tähän ongelmaan on kuitenkin myös islamin sisällä yritetty puuttua. Yksi tuore esimerkki pyrkimyksestä parantaa vähemmistöjen asemaa on vuonna 2016 julkaistu ns. Marrakeshin julistus. Tässä lukuisten merkittävien muslimijohtajien allekirjoittamassa asiakirjassa sitoudutaan turvaamaan uskonnollisten vähemmistöjen asema muslimimaissa lähtien liikkeelle siitä, miten profeetta Muhammad aikanaan järjesti hallinnon moniuskontoisessa Medinassa. Historialtaan kristityissä länsimaissa muslimille taas tarjotaan laaja uskonnonvapaus, mutta ei mahdollisuutta esimerkiksi islamilaisen lain noudattamiseen silloin kun tämä on ristiriidassa kansallisen lainsäädännön kanssa.

Viimeisen kahden vuosisadan aikana edellytykset kunnioittavalle vuoropuhelulle ovat merkittävästi lisääntyneet. Tätä on edesauttanut voimakas muuttoliike, lisääntynyt kaupallinen ja poliittinen vuorovaikutus sekä kulttuurisen tietämyksen lisääntyminen. Samanaikaisesti nämä ilmiöt ovat ruokkineet myös polemiikkia, vastakkainasettelua, vihapuhetta ja pahimmillaan jopa väkivaltaista vainoa.

Islamin monimuotoisuus

Islam on moni-ilmeinen uskonto, kulttuuri ja elämäntapa. Kun kristitty asettuu vuorovaikutukseen muslimin kanssa, on syytä tiedostaa, että vaikka islamin eri suuntauksat jakavatkin samat perusopit, käytännössä uskontulkinnat eroavat suuresti. Keskeisin jakolinja on sunnien ja shiiojen välillä. Näiden perusopit ovat samat, mutta opillisesti kysymys johtajuudesta ja profeetta Muhamman perheen asemasta erottaa. Uskonnon tulkinnassa suurin ero on siinä, tulkitaanko uskonnollisia lähteitä kirjaimellisesti vai symbolisesti. Tällä hetkellä esimerkiksi Suomessa suurin osa muslimista seuraa kirjaimellista tulkintaa riippumatta siitä, ovatko he sunneja vai shioja.

Koraania traditionalistisesti tulkitsevat muslimit noudattavat islamin lakia varsin konservatiivisesti omassa elämässään, seuraavat tarkasti islamin uskonnonharjoituksen viittä peruspilaria ja sitoutuvat perinteisiin perhearvoihin. Modernistit sen sijaan tulkitsevat Koraania ja sunnaa (profeetta

²² Tietoa kristittyjen vainoista eri puolilla maailmaa ks. esim. <https://opendoors.fi/worldwatchlist> ja <https://www.pewforum.org/2019/07/15/a-closer-look-at-how-religious-restrictions-have-risen-around-the-world/>

Muhammadin elämäntavasta kertovia tekstejä) nykyaikaan soveltaen eivätkä suosi islamin lain soveltamista yhteiskunnan lainsäädännön rinnalla. Islamistiset muslimiyhteisöt pyrkivät islamilaiseen yhteiskuntajärjestykseen ja islamin lain suoraan yhteiskunnalliseen soveltamiseen. Jotkin islamistisista ryhmittymistä kannattavat väkivaltaista jihadismia, mutta muslimien valtaenemmistö ei niiden tulkintoja hyväksy.

Edellä mainittujen teologisten suuntausten ohessa osa muslimeista voidaan yksinkertaisesti luokitella sekularisoituneiksi. Heille uskonnon harjoittaminen on yksityisasia eikä tällaisena edes kovinkaan merkittävä identiteetin osa.

Islamin sisällä vaikuttaa myös erilaisia mystiikkaa korostavia suufilaisia liikkeitä. Samoin kuin kristinusko, globaalisti katsottuna islam saa erilaisia ilmenemismuotoja eri kulttuureissa. On syytä tiedostaa, että arjessa eletty islam kulttuurisidonnaisine kansanuskomuksineen usein eroaa virallisesta ja julkisesta islamista. Erityisesti tämä pätee Aasiaan, joissa suurin osa maailman muslimeista elää: esimerkiksi Intiassa ja Indonesiassa islamiin kuuluu monia paikallisia tapoja, jotka saattavat olla yllättäviä sille, joka tuntee vain Lähi-idän islamia.

Mikä meitä yhdistää?

Kristityt ja muslimit uskovat yhteen Jumalaan, joka on kaiken luoja ja ylläpitäjä. Käsitys Jumalasta on kuitenkin erilainen. Molemmat voivat myöntää, että Jumala on suurempi kuin ymmärryksemme. Kristityt ja muslimit myös uskovat yhtä lailla, että Jumala on ilmoittanut itsensä ja tahtonsa ihmiskunnalle ja että tämä ilmoitus on tarkoitettu ihmisten pelastukseksi. Voidaan puhua yhteisestä abrahamilaisesta uskon traditiosta, johon myös juutalaisuus luetaan. Ilmoituksen tapahtuma kuitenkin tulkitaan eri tavoin: Muslimeille Jumalan ilmoitus muodostuu pitkästä profeettojen ketjusta, joka alkaa Vanhan testamentin profeetoista ja huipentuu profeetta Muhammadin saamaan ilmoitukseen Koraanissa. Kristityt tulkitsevat tätä historiaa Uuden testamentin ilmoituksen kautta ja ajattelevat, että Jumalan ilmoitus on aivan erityisellä tavalla tullut läsnä olevaksi Jeesuksessa Kristuksessa.

Sekä islam että kristinusko korostavat ihmisen vastuuta Jumalan edessä ja uskon merkitystä. Jumalan luomana ihmisen tulee elää eettisesti hyvää elämää, noudattaa Jumalan tahtoa ja varjella hänelle uskottua maailmaa. Ihmisen vastuu näyttäytyy velvollisuutena palvella Jumalaa, lähimmäistä ja luomakunnan eheyttä. Kristityt voivat arvostaa muslimien säännöllistä rukouselämää. Muslimit ja kristityt uskovat, että Jumalaan uskovien tulee muodostaa uskon yhteisö, jonka kautta Jumala toteuttaa suunnitelmaansa maailmassa. Vaikka kristillinen kirkko ja islamin *umma* ovat teologiselta perusidealtaan hyvinkin erilaisia yhteisöjä, ne voivat toimia rinnakkain ja

joskus yhdessä yhteisen hyvän, oikeudenmukaisuuden ja rauhan hyväksi. Sekä muslimeilla että kristityillä on uskontojen väliselle vuoropuhelulle siksi yhteinen tavoite: yhteiskuntarauha.

Mikä meitä erottaa?

Muslimit katsovat edustavansa aitoa abrahamilaista uskoa yhteen Jumalaan, josta juutalaisten ja kristittyjen pyhät kirjat puhuvat. Islamissa Koraanin ymmärretään olevan Jumalan lopullinen ilmoitus, joka vahvistaa ja täydentää lopullisesti sen profeettallisen sanoman, josta Mooseksen toora ja Jeesuksen evankeliumi puhuvat.

Islam opettaa, että Muhammad on viimeinen profeetta, ”profeettojen sinetti”. Koraanissa kutsutaan juutalaisia ja kristittyjä, joita pidetään ”Kirjan kansoina”, ottamaan vastaan Jumalan sanansaattajan Muhammadin todistus. Koraani ei hyväksy kristinuskon opetusta Jumalasta kolminaisuutena ja Jeesuksesta Jumalan Poikana.

Muslimit tunnustavat kuitenkin Jeesuksen profeetaksi ja neitseestä syntyneeksi. Koraanissa on suura, joka on nimetty Jeesuksen äidin Marian mukaan. Kristityille Jeesus on kuitenkin enemmän kuin profeetta. Kristityille hän on Kristus, Jumalan Poika. Muslimit tunnustavat Jeesuksen Jumalan lähettämäksi profeetaksi ja Jumalan tahdon opettajaksi, mutta eivät voi hyväksyä sitä, että hän olisi Jumalan lopullinen ilmoitus, Jumalan Poika ja maailman syntien sovittaja.

Kristityille Jeesuksen kuolema ja ylösnousemus ovat kristillisen pelastussanoman keskus ja luovuttamaton osa kristinuskoa. Erityisen kiistanalainen kohta muslimien ja kristittyjen välillä on juuri kysymys Jeesuksen kuoleman ja ylösnousemuksen erilaisesta ymmärtämisestä. Koraanin mukaan Jeesusta ei ristiinnaulittu, vaikka hänet nostettiin ylös taivaaseen. Siksi islamin näkökulmasta Jeesuksen jumaluus, kuolema ristillä ja hänen pelastustekonsa ristillä tapahtuneen sovituskouleman kautta ovat mahdottomia ajatuksia. Koska Koraanin ja Raamatun välillä on tältä osin ristiriita, islamissa ajatellaan, että kristittyjen kirjoitukset ovat historian kuluessa turmeltuneet aivan kuten juutalaisten saama ilmoitus.

Kristittyjen ja muslimien käsitys Jumalan ilmoituksesta on erilainen. Kristitty voi arvostaen ja kunnioittaen tunnistaa Koraanissa vanhatestamentillisen profeettallisen äänen, joka kutsuu ihmisiä parannukseen ja uskoon, luopumaan epäjumalista ja sitoutumaan yhden ainoan Jumalan palvelemiseen. Kristitty voi tunnistaa Koraanin sanomassa ihmisen vastuun Jumalan ja Tuomarin edessä. Samoin hän voi arvostaa sitä moraalista hyvää ja vilpitöntä uskoa, mitä Koraanin sanoma ja Muhammadin esimerkki ovat muslimien elämässä synnyttäneet. Kristityt eivät kuitenkaan usko, että Muhammad olisi tuonut Jumalan lopullisen ilmoituksen tai että Koraani olisi erehtymätöntä Jumalan sanaa.

Kristittyjen ja muslimien käsitys Jumalasta eroaa toisistaan. Muslimien Jumala on ehdottoman tuonpuoleinen. Heille ajatus Jumalan tulemisesta ihmiseksi on mahdoton. Silti ajatus Jumalan läsnäolosta uskovan elämässä ei ole muslimillekaan outo. Kristityllekin Jumala on salaisuus, mutta kristitty ajattelee, että Jumala kommunikoi rakkauttaan ihmisiä kohtaan ottamalla Kristuksessa inhimillisen muodon. Erilaisesta jumalakuvasta ja ilmoituskäsityksestä johtuen uskonnollisen kielen luonne ymmärretään kulttuurisesti eri tavoin. Suhde pyhään tekstin, kuvaan ja musiikkiin muodostuu myös erilaisiksi.

Kristinusko korostaa Jumalan armoa pelastavana voimana. Koska ihminen on syntinen, hän ei omin voimin pysty noudattamaan Jumalan lakia eikä pelastumaan synnin vallasta. Islamissa ihminen pelastuu Jumalan armosta, mutta islamilainen teologia vaatii ihmiseltä aktiivisuutta. Pelastus ei tule passiivisesti vaan ihmisen tulee pyrkiä hyvään kaikessa toiminnassaan. Jumalan armo on islamissa pedagoginen voima, jonka avulla heikko ihminen voi noudattaa Jumalan tahtoa.

Muslimit ja kristityt perustelevat eettistä toimintaansa eri tavoin. Muslimit katsovat, että Jumala on ilmoittanut tahtonsa selkeinä käskyinä ja opetuksina, miten tulee toimia. Islamin uskonnollinen laki (*shari'a*) perustuu Koraanin ja profeetta Muhammadin sunnaan eli käytäntöön sekä niihin pohjautuviin lainopillisiin tulkintoihin. Kristityn etiikka pohjautuu yleiseen moraalilakiin, rakkauden kaksoiskäskyyn ja kultaiseen sääntöön. Muslimeille kristittyjen uskonnonharjoitus ja elämäntapa saattaa siksi näyttäytyä laiskana ja kurittomana. Kristitty taas saattaa katsoa muslimin uskontoa ja elämäntapaa sääntöjen kahlitsemana.

Kristittyjen ja muslimien yhteiskuntanäkemys saattaa olla erilainen. Monet kristityt erottavat maallisen ja hengellisen omiksi elämänalueikseen. Erityisesti protestanttiset kristityt tekevät eron kirkon ja valtion välillä. Sen sijaan islamilaisissa kulttuureissa uskonnollinen laki, *shari'a*, säätelee huomattavasti yksityiskohtaisemmin ihmisten välistä kanssakäymistä kuin kirkkojen asettamat normit länsimaissa. Siksi islamin piirissä maallisen ja hengellisen auktoriteetin piirit määrittyvät toisella tavalla kuin historiallisesti kristillisissä yhteiskunnissa. Islamilaisessa maailmassa paikallinen lainsäädäntö ja islamilainen laki ovat erilliset kuten kristillisessäkin maailmassa. Jotkut islamia kirjaimellisesti tulkitsevat muslimit mieltävät islamilaisen lain kaiken kattavaksi ja pyrkivät siihen, että islamilainen laki olisi myös valtion laki. Suufilaisuudessa *shari'a* katsotaan uskonnon harjoittamisen ulkoiseksi muodoksi. Päämääränä on hengellinen kasvu ja henkistyminen, ei islamilaisen lain valtiollistaminen.

Islam Suomessa

Islam saapui Suomeen jo 1800-luvulla Venäjän armeijassa palvelleiden sotilaiden myötä. Pysyvämpi yhteisö syntyi 1870-luvulta lukien, jolloin tataariyhteisö muotoutui. Suomessa asuvat muslimit saivat kansalaisoikeudet itsenäistymisen jälkeen, ja Suomen Islam-seurakunta rekisteröitiin omaksi uskonnolliseksi yhdyskunnakseen vuonna 1925. Suomessa on kaksi varta vasten moskeijaksi rakennettua moskeijaa, Järvenpään jatkosodan aikana valmistunut moskeija ja Fredrikinkadun moskeija Helsingissä.

Vielä 1990-luvun alussa Suomessa asui vain noin tuhat muslimia. Ensimmäinen suurempi maahanmuuttajaryhmä olivat 1990-luvulta lähtien Suomeen pakolaisina tulleet somalialaiset. Tällä hetkellä arvioidaan, että muslimeja on Suomessa noin 110 000–120 000. Tarkkaa lukua ei ole, sillä vain harva muslimi kuuluu johonkin rekisteröityneeseen islamilaiseen yhdyskuntaan. Muslimien osuus väestöstä on edelleen huomattavan pieni, noin yksi prosentti. Esimerkiksi Ruotsissa muslimeita on 7 % väestöstä.

Suomen muslimiyhteisöt ovat kasvaneet viime vuosina merkittävästi. Niiden moni-ilmeisyys on myös lisääntynyt. Suomen muslimiväestö on myös etnisesti huomattavan monimuotoinen. Islamiin myös käännytään. Aiemmin valtaosa käännynnäisistä oli naisia, jotka kääntyivät avioliiton myötä. Sitten syyt ovat moninaistuneet, ja nykyisin tyypillinen kääntyjä on nuori aikuinen, joka kääntyy oman uskonnollisen etsinnän tuloksena.

Suomen muslimit voidaan jakaa kolmeen ryhmään. Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat maahanmuuttajamuslimit. Toisena ryhmänä voidaan pitää kansallisiin vähemmistöihin kuuluvia tataareja. Kolmanteen ryhmään kuuluvat käännynnäiset ja maahanmuuttajien Suomessa syntyneet tai kasvaneet lapset.

Muslimien ja kristittyjen kohtaamiset ovat jo monin paikoin arkipäivää. Monet suurimmista muslimiyhteisöistä ovat aktiivisia uskontodialogissa. Suomen Islam -seurakunta (tataarit) ja SINE, Suomen Islamilainen Neuvosto, ovat Uskot-foorumin perustajajäseniä.

Kirkko ja seurakunnat ovat pyrkineet luomaan suhteita islamilaisiin yhteisöihin. Ne tekevät aktiivista työtä maahanmuuttajien parissa, ja tätä kautta kohtaavat muslimeja. Vuonna 2019 yli kolmasosassa luterilaisia seurakuntia oli ollut muslimien kohtaamiseen liittyvää toimintaa.²³ Parhaimmillaan vuorovaikutus on luontevaa, yhteistyö vilkasta ja kohtaaminen aidosti arvostavaa ja ennakkoluulotonta.

---

²³ Kirkon kehittämistyön tukena: Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2016–2019.

Aasian uskontojen kohtaaminen

Yksi tapa hahmottaa maailman uskontojen kenttää on jakaa ne kahteen suureen perheeseen: Lähi-idässä syntyneisiin profeetallisiin uskontoihin (juutalaisuus, kristinusko, islam) ja Aasiassa syntyneisiin kosmisen maailmanjärjestyksen uskontoihin, joihin kuuluvat muun muassa hindulaisuus, buddhalaisuus, konfutselaisuus ja taolaisuus. Lähi-idän uskonnoille on yhteistä monoteismi ja pelastushistorian painottaminen. Aasian uskontoihin taas liittyy syklinen aika- ja historiakäsitys sekä harmonian korostaminen.

Tällainen jaottelu on tarkemmin katsoen ongelmallinen, vaikka sillä on oma pedagoginen arvonsa. Niin sanotuilla Abrahamin uskonnoilla on oma erityislaatunsa, koska ne kaikki painottavat maailman luomisesta viimeiseen päivään lineaarisesti kulkevaa pelastushistoriaa. Ne ovat myös syntyneet uskontohistoriallisesti katsoen keskinäisessä vaikutussuhteessa siten, että kristinusko rakensi juutalaisuuden päälle ja islam vuorostaan juutalaisuuden ja kristinuskon perustalle. Yhteiset juuret eivät silti vain yhdistä vaan myös erottavat, sillä näiden uskontojen tulkinnat vaikkapa Abrahamin, Mooseksen, Jeesuksen ja Muhammadin merkityksestä poikkeavat toisistaan.

Kuten edeltä on käynyt ilmi, Suomen evankelis-luterilainen kirkko on jo useiden vuosikymmenten ajan pohtinut suhdettaan juutalaisuuteen ja islamiin. Vastaavaa pohdintaa suhteessa Aasian uskontoihin ei ole toistaiseksi Suomessa juuri harjoitettu, mutta tälle olisi tarvetta. Buddhalainen unioni hyväksyttiin Uskot-foorumin tarkkailijajäseneksi vuonna 2020, mutta hindulaiset yhteisöt eivät ole vielä edustettuina Uskot-foorumissa. Kirkossa ei ole ollut virallisia työryhmiä tai vastaavia hoitamassa suhteita näihin yhteisöihin. Osaltaan tämä johtuu siitä, että hindulaisuus ja buddhalaisuus ovat tulleet Suomeen myöhemmin ja ne ovat järjestäytyneet uskonnollisiksi yhdyskunniksi vasta 1990-luvulta alkaen. Kuitenkin esimerkiksi buddhalaistaustaisten maahanmuuttajien määrä on jo merkittävä. Buddhalaisuus ja hindulaisuus vaikuttavat myös vahvasti vaihtoehtoisen henkisyyden kentällä.

Uskontojen kohtaamisen suuntaa myös aasialaisperäisiin uskontoihin tulisi siis laajentaa. Esiin nousevat kysymykset suhteessa aasialaisperäisiin uskontoihin ovat osin erilaisia kuin suhteessa meille tutumpiin juutalaisuuteen ja islamiin. Yksi tällainen aihepiiri on spiritualiteetin harjoittaminen ja kehollisuus. Meditaatio ja erilaiset hengelliset harjoitukset ovat osa myös kristillistä perinnettä. Esimerkiksi kysymykset joogan ja meditaation uskonnollisuudesta ovat juuri tällaisia. Niihin tulisi etsiä vastausta arvostavassa vuoropuhelussa sekä aasialaisperäisten uskontojen sitoutuneiden harjoittajien että niistä vaikutteita hakevien kristittyjen kanssa. Avoimia kysymyksiä on enemmän kuin valmiita vastauksia.

Aasian uskontojen luokittelu keskenään samaan koriin on itsessään ongelmallista. Ensiksikin Intiassa ja Kiinassa syntyneiden uskontoperinteiden filosofisissa lähtökohdissa on suuria eroja. Toiseksi Aasian uskontojen kohdalla ongelmallista on myös niiden luokittelu 'uskonnoiksi'. Esimerkiksi hindulaisuus on ulkopuolisten antama kattokäsite isolle joukolle intialaisia uskonnollisia traditioita tai "henkisiä opetuslinjoja", joita kutsutaan perinteisesti sanskritin käsitteellä *sampradaya*. Nämäkin ovat vain yksi kerrostuma Intian monimuotoisessa uskonnollisuudessa, joten kristinuskon ja hindulaisuuden kohtaaminen saa erilaisia muotoja sen mukaan, minkä suuntauksien kohtaamisesta on kyse. Saman kaltainen tilanne on buddhalaisuuden kohdalla koulukuntien ja maantieteellisten eroavaisuuksien takia.

Tutkimuksessa on osoitettu, että länsimaiset käsitykset Aasian suurista uskonnoista ovat syntyneet kolonialistisella ajalla ja niihin liittyy vahva valtapolittinen ulottuvuus. Käsitykset ovat usein stereotyyppisiä. Esimerkiksi hindulaisuus mielletään suvaitseväiseksi ja mystiseksi uskonnoksi, joka edustaa filosofisesti oppia kaiken ykseydestä. Toisaalta hindulaisuuteen liitetään myös sortava kastijärjestelmä, joka edelleen vahvasti vaikuttaa Intiassa. Tosiasiassa hindutraditioiden piiristä löytyy esimerkkejä niin aggressiivisesta hindunationalismista kuin antaumuksellisesta palvonnasta, jossa puhutaan Jumalan rakkaudesta ja haastetaan kastijärjestelmä.

Tarkkaan ottaen koko termi 'Aasian uskonnot' on myös maantieteellisesti harhaanjohtava. Se viittaa lopultakin vain uskontojen syntytaustaan, eikä saa peittää sitä tosiasiaa, että esimerkiksi kristinuskoa ja islamia seuraavat tämän päivän Aasiassa sadat miljoonat ihmiset. Vastaavasti Aasian uskonnot ovat levinneet siirtolaisuuden, kääntymisten ja vaikutteiden kautta kaikkialle maailmaan. Aasian uskontojen kohtaaminen on siksi aina prosessi, jossa on monia muuttujia, johtuen aasialaisen uskonnollisuuden moninaisuudesta.

Esimerkiksi hindulaisessa *bhakti*-uskonnollisuudessa palvotaan antaumuksellisesti persoonallista luojajumalaa. Buddhalaisissa perinteissä sitä vastoin hylätään ajatus Jumalasta, joka on luonut taivaan ja maan. Valaistuminen on kaiken näkemistä sellaisena kuin se on: pysymättömänä ja kärsimyksen alaisena. Vaikka opillisella tasolla buddhalaisuuden ja kristinuskon kohtaaminen on kahden perusteiltaan hyvin erilaisen elämänkatsomuksen kohtaamista, niin käytännön tasolla buddhalainen perinne motivoi kuitenkin myötätuntoa kaikkia olevaisia kohtaan. Buddhalaisuuden käytännöllinen arvopohja on monin tavoin samansuuntainen kristillisen lähimmäisenrakkauden kanssa.

Kaikista eroista huolimatta – tai ehkä juuri niiden takia – Aasian uskontojen kohtaaminen voi olla opillisella tasolla hyvinkin hedelmällistä. Kristinuskon sai meille tutun historiallisen muotonsa

kohtaamisessa hellenistisen filosofian ja roomalaisen oikeusajattelun kanssa. Viimeisen vuosisadan aikana tapahtunut kristinuskon leviäminen kaikkialle maailmaan tuo esiin uudenlaisia kristinuskon sanoituksia. Taustalla on se tosiasia, että kotiutuessaan uusiin kulttuurisiin konteksteihin kristinusko saa välttämättä paikallisen kulttuurin mukaisia ilmiöitä. Koska Aasiassa kulttuureita leimaavat suuret uskonnot – etenkin hindulaisuus, buddhalaisuus, taolaisuus ja konfutselaisuus, suufilaista islamia unohtamatta – kristillistä sanomaa eletään todeksi ja tulkitaan suhteessa näihin uskonnollisiin kulttuureihin. Silloinkin, kun paikalliset kristityt haluavat tehdä eroa ympäröivään kulttuuriin, he saattavat tiedostamattaan omaksua monia paikallisia ajatusmalleja ja tapoja. Vastaavasti monille hinduille ja buddhalaisille Jeesus ja Maria ovat tärkeä osa elämää.

Monet innovatiiviset teologit ovat tietoisesti halunneet etsiä esimerkiksi intialaista, japanilaista tai indonesialaista ilmaisua kristinuskolle. Tällöin he ovat ottaneet käyttöönsä hindulaisia, buddhalaisia tai islamilaisia termejä, jotta pystyisivät viestimään uskoa Kristukseen kulttuurisesti relevantilla tavalla. Tällaiset kohtaamiset ovat merkityksellisiä myös maailmanlaajalle kirkolle, sillä kirkon katolisuus muotoutuu juuri paikallisten uskonilmauksien summana: jokainen kulttuuri tulee osalliseksi Jumalan valtakunnasta (ks. Ilm. 21:26). Näitä globaalin kirkon teologisia ääniä, jotka tulevat toisenlaisesta kontekstista, myös meidän kirkkomme tulisi kuunnella aiempaa enemmän. Samalla on kuitenkin huolehdittava, etteivät muista uskonnoista tulevat ajattelumallit ja tavat hämää kristinuskon olemusta ja johda synkretismiin.

Miten aasialaiset uskonnot näkyvät Suomessa?

Aasian uskonnot ovat ensiksikin suomalaista todellisuutta sellaisina yhteisöinä, jotka palvelevat maahanmuuttajia – usein näiden omalla kielellä ilman, että pyritäisiin sen laajempaan lähetystyöhön Suomessa. Tällaisten yhteisöjen kohtaamiseen pätevät samat teologiset ja myös käytännölliset periaatteet kuin muidenkin yhteisöjen kohtaamiseen. On tutustuttava ennakkoluulottomasti ihmisiin ja heidän oppeihinsa sekä elämänmuotoihinsa – ehkä tällöin voi nähdä, mitä hyvää Jumala heidän elämässään heille lahjoittaa.

Toiseksi Aasian uskonnot ovat läsnä myös uusina uskonnollisina liikkeinä, jotka ovat osa vaihtoehtoista uskonnollista kenttää ja joita ei aina tunnisteta ”uskonnollisiksi”. Rajan vetäminen uskonnollisen ja ei-uskonnollisen katsomuksen tai liikkeen välille ei ole yksiselitteistä.

Uskontojen kohtaamista ei tapahdu vain kirkon ulkoisilla rajapinnoilla vaan se ulottuu myös Suomen evankelis-luterilaisen kirkon sisälle. Kirkon jäsen ei voi olla samanaikaisesti muun uskonnollisen yhdyskunnan jäsen (KL 1:3–4 §). Siitä huolimatta moni kirkon jäsen on omaksunut

erilaisia uskonnollisia opetuksia osaksi omaa maailmankatsomustaan²⁴ ja osallistuu muiden uskontojen palvonnallisiin tilaisuuksiin. Ihminen saattaa määritellä itsensä useamman uskonnon seuraajaksi. Kirkon uskon näkökulmasta tämä ei ole ongelmatonta.

Esimerkiksi hindulaisten gurujen seuraajista tai buddhalaisten meditaatioryhmien jäsenistä monet ovat samalla kirkon jäseniä. Tilanne on mahdollinen, jos uskonnollinen liike ei ole rekisteröitynyt uskonnolliseksi yhdyskunnaksi eikä omissa opetuksissaan suhtaudu kielteisesti kirkon jäsenyyteen. Tällainen joustavuus onkin tyypillistä useimmille aasialaistaisille uusille uskonnollisille liikkeille: rakenteellisesti ne järjestäytyvät vapaamuotoisiksi piireiksi ja yhteisöiksi, eikä niiden opetus sulje pois jäsenyyttä luterilaisessa kirkossa, jonka elämään osallistuminen voidaan nähdä yhdeksi osaksi kokonaisvaltaisia henkisiä harjoituksia.

Kirkon näkökulmasta tällaiseen moniuskontoiseen elämäntapaan liittyy monia teologisia kysymyksiä, joita on pohdittava rohkeasti ja ajan kanssa. On hyvä tutustua toisiin uskontoihin ja niiden opetuksiin. Kirkon jäsen voi osallistua vieraana toisen uskonnon palvontamenoihin. Toisten uskontojen uskomusten omaksuminen osaksi omaa identiteettiä ei ole suositeltavaa.

Käytännön tasolla olennaisinta silti on, että ihmisten elämäkokemuksiin suhtaudutaan ymmärtäväisesti ja kuuntelevasti – mutta samalla mahdollisuuksien mukaan korostaen ja syventäen Kristuksen merkitystä ja kirkon opetusta.

Kolmas vaihtoehto on, että aasialainen perinne ilmenee yksittäisinä ajatuksina tai meditaatiotekniikoina. Tällaiset voivat kytkeytyä varsin vapaasti uudenlaisiin kokonaisuuksiin, eikä niihin välttämättä sisälly kokonaisvaltaista uskonnollista maailmankuvaa. Esimerkiksi jooga on uskontohistorialliselta taustaltaan yleisintialaista kulttuuria, ja sitä ovat harjoittaneet hindujen lisäksi myös esimerkiksi buddhalaiset ja jainalaiset. Nykyisin länsimaissakin harjoitettavan modernin joogan kehittivät hindulaistaiset uudistajat 1900-luvun vaihteessa. Jooga voidaan tästä huolimatta liittää myös osaksi kristillistä uskonharjoitusta: joogassa hyödynnettävät asennot ja hengitystekniikat voidaan nähdä ja kokea itsessään neutraaleiksi ja sopiviksi myös kristillisen rukouselämän palvelukseen. Samoin on buddhalaisiin meditaatiotekniikoihin palautuvien tietoisuustaitojen eli ns. mindfulnessin laita.

Aasialaisten tekniikoiden lainaamisessa kristillisen rukouselämän käyttöön tarvitaan kuitenkin viisautta ja harkintaa, sillä niiden syntytaustassa esiintyy sellaisia opillisia painotuksia, jotka eivät sovi yhteen kristillisten perusoppien kanssa: esimerkiksi joogaan on usein Intiassa liittynyt

---

²⁴ Tutkimusten mukaan esimerkiksi jälleensyntymiseen uskoo 13 % suomalaisista (ks. Osallistuva luterilaisuus, s. 68).

negatiivinen asenne tähän maailmaan, jota on pidetty perimmiltään fyysisenä ja psykologisena vankilana, ja buddhalaisuudessa kielletään luoja-Jumalan olemassaolo. Nämä eroavaisuudet eivät silti muodosta estettä kristillisen joogan ja kristillisen mindfulnessin kehittämiseksi, sillä asian alkuperä ei määrää sen myöhempää käyttöä. Itse asiassa kristityt ovat aina soveltaneet kristilliseen käyttöön tapoja ja ajatuksia ympäröivistä kulttuureista ja uskonnoista. Samanaikaisesti on syytä pitää mielessä se, että meditaatio ja erilaiset hengelliset harjoitukset ovat olleet osa kristillistä perinnettä sen alkua ajoista saakka.

Esimerkkejä uskontodialogin menetelmistä

Kuunteleva keskustelu kirjoituksista (Scriptural Reasoning)

Kuunteleva keskustelu kirjoituksista eli *Scriptural Reasoning* on paljon käytetty uskontojen kohtaamisen metodi. Se on alun perin kehitetty Cambridgen yliopistossa kolmen abrahamilaisen uskon (juutalaisuus, kristinusko, islam) kohtaamiseen, mutta sitä voidaan käyttää myös muiden uskontojen välillä käytävissä keskusteluissa. Ajatuksena on, että eri uskontoja tunnustavat ihmiset keskustelevat yhdessä valitusta teemasta (esimerkiksi rukous, omaisuus, lasten kasvatusta, armo, juhlat) kunkin uskonnon pyhien tekstien pohjalta. Metodin tarkoitus on tuoda uusia näkökulmia uskontojen kohtaamiseen ja saada ihmiset tutustumaan toisiinsa paremmin. Tarkoituksena ei ole luopua omasta, päätyä samaan näkemykseen tai vakuuttaa toinen oman näkemyksen oikeudesta. Vaikka oltaisiin eri mieltä, ystävyys voi silti kasvaa.

Tätä menetelmää käytettäessä ei pidetä esitelmiä, vaan pyritään tasavertaiseen vuoropuheluun. Koska ryhmässä keskitytään lukemaan yhdessä pyhiä tekstejä ja keskustelemaan niistä henkilökohtaisella tasolla, samaan ryhmään voi hyvin kuulua iältään ja koulutustasoltaan erilaisia ihmisiä. Keskustelussa ei edusteta kaikkia maailman kristittyjä, muslimeja tai juutalaisia, vaan siihen osallistutaan omana itsenään. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että keskustelijat eivät sano: ”Kristinusko opettaa tästä asiasta näin” vaan ”kristittynä ymmärrän tämän tekstikohdan näin”.

Valitut tekstit saavat olla melko lyhyitä. Kokemus on osoittanut, että esimerkiksi kertomukset ovat hyviä herättämään keskustelua. Tekstien täytyy olla lukijoilleen tärkeitä: muslimi voi tuoda Koraanin otteen tai hadith-tekstin, juutalainen tekstin Heprealaisesta Raamatusta tai Talmudista, kristitty Raamatusta. Keskustelua ohjaa siihen valittu henkilö, jonka tehtävänä on pitää huolta aikataulusta sekä siitä, että kaikki saavat osallistua tasapuolisesti ja että pysytään tekstissä eikä keskustelu lähde harhailemaan.

Kuunteleva keskustelu -tapaamisen runko:

1. Lyhyt tekstin esittely. Tekstin tuonut henkilö kertoo lyhyesti sen taustasta ja miksi hän on valinnut juuri sen, mutta ei selitä tekstiä laajasti. Muutama minuutti riittää.
2. Jakaannutaan ryhmiin, joissa keskustellaan 90–120 minuuttia tekstiä kohden. Teksti luetaan ääneen kahdesti, mahdollisesti toisen kerran alkukielellä. Muut saavat esittää tekstin valinnelle tarkentavia kysymyksiä, minkä jälkeen keskustellaan avoimesti ja rehellisesti. Oleellista on pysyä tekstissä.
3. Lopuksi voidaan palata yhteen ja koota keskustelujen antia.

Kuunteleva keskustelu kirjoituksista -metodia käytettäessä ajatuksena on kuunnella toista avoimella mielellä sekä silloin kun luetaan hänen tekstiään että silloin kun luetaan oman uskontosi tekstiä. Näin voi oppia lisää toisen uskosta, mutta myös omasta. Metodia voidaan käyttää monenlaisissa tilanteissa, esimerkiksi seurakunnissa, kouluissa ja vankiloissa. Olisi hyvä, jos ryhmään kuuluisi suunnilleen yhtä monta eri uskontojen edustajaa, ja se kokoontuisi säännöllisesti.

Lisätietoa ja materiaalia: <http://www.scripturalreasoning.org/>

YK:n uskontojen ja katsomusten yhteisymmärrysviikko

Helmikuun ensimmäisellä viikolla on vuodesta 2011 alkaen vietetty uskontojen ja katsomusten yhteisymmärrysviikkoa. Sen taustalla on YK:n yleiskokouksen lokakuussa 2010 hyväksymä päätöslauselma.

Teemaviikon aikana esimerkiksi seurakunnat ja muut uskonnolliset yhteisöt voivat järjestää oman tapahtuman, johon kutsutaan mukaan muiden uskontojen ja katsomusten edustajia.

Yhteisymmärrysviikolle valitaan vuosittain teema ja suojelija. Suomessa yhteisymmärrysviikon viettoa koordinoi Kulttuuri- ja uskontofoorumi Fokus ry.

Erilaisia ideoita ja materiaaleja yhteisymmärrysviikon viettämiseksi:

www.yhteisymmarrysviikko.fi.

Vierailut toisten uskontojen pyhissä tiloissa

Uskontodialogin perinteisiin menetelmiin kuuluvat vastavuoroiset vierailut toisten uskontojen pyhissä tiloissa. Tutustuminen pyhään tilaan avaa toisen uskonnon elämää paljon syvemmin kuin tutustuminen esimerkiksi vain kirjallisuuteen. Vieraillessa toisen uskonnon pyhässä tilassa on syytä kunnioittaa ja noudattaa sen tapoja. Samaa edellytetään myös kirkossa vierailevilta muiden

uskontojen edustajilta. Esimerkiksi synagogassa miehet peittävät päänsä, joissakin moskeijoissa pään peittämistä edellytetään naisilta, ja hindulaiseen temppeliin tullessa riisutaan kengät.

Jokaisen Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnan olisi hyvä olla tietoinen oman alueen muista uskonnollisista yhteisöistä. Hyvä alku yhteyksien luomiselle on vierailu toinen toisensa luona. Esimerkiksi yhteisymmärrysviikko helmikuussa tarjoaa vastavuoroiselle vierailulle hyvän mahdollisuuden.

Myös yksittäinen kristitty voi syventää tietämystään muista uskonnoista vierailemalla erilaisilla pyhillä paikoilla ja seuraamalla ihmisten toimintaa niissä.

Kodin eri katsomukset -esite

Monessa perheessä Suomessakin perheen sisällä saattaa olla useampi eri uskonto tai katsomus. Esitteeseen *Monien katsomusten perheet* on koottu tietoa ja vinkkejä moniuskontoisten perheiden kohtaamiseen. Esite sopii sekä seurakuntien työntekijöiden työvälineeksi että perheiden omaan käyttöön.

Kodin eri katsomukset -esite on saatavilla:

<https://evl.fi/documents/1327140/39461555/Kodin+eri+katsomukset+-esite.pdf/425c09d6-adbe-a53c-2506-3b2bb3ff0a9b?t=1576070047000>

Lopuksi

Uskontojen kohtaamisen lähtökohdat

Kirkon tehtävä on tunnustuksensa mukaan julistaa Jumalan sanaa, jakaa sakramentteja, levittää kristillistä sanomaa ja edistää lähimmäisenrakkauden toteutumista. Kirkko on olemukseltaan missionaarinen. Sen olemus toteutuu ykseydessä, todistuksessa ja palvelussa. Me uskomme, että Jumala jatkuvasti kohtaa ihmisiä, kutsuu heitä yhteyteensä ja vuoropuheluun hänen kanssaan.

Kirkon tehtävään tässä maailmassa kuuluu sekä evankeliumin julistus että vuoropuhelu toisin uskovien kanssa. Kirkko on sitoutunut molempiin. Toiset näkevät näiden kahden tehtävän välillä jännitteen, mutta ne eivät sulje toisiaan pois. Uskontojen välinen vuoropuhelu on osa kirkon kokonaisvaltaista missiota.

Jeesuksen julistuksen ytimessä oli Jumalan valtakunnan tuleminen ja ihmisten kutsuminen sinne. Hän antoi esimerkin seuraajilleen myös siinä, että hän oli valmis kohtaamaan eri tavoin uskovia ihmisiä rakastaen ja heitä kuunnellen.

Kristitty todistaa Kristuksesta koko elämällään. Näin ollen Kristuksesta todistaminen on yksi uskontodialogin ulottuvuus. Myös evankeliointiin kuuluu dialogisuus, kunnioittava asenne ja ystävyyden henki. Raamattu kehottaa kristittyjä olemaan valmiita vastaamaan, kun joku kysyy heidän uskostaan. Uskontojen välinen vuoropuhelu edellyttää uskontojen ja vakaumusten erilaisuuden tunnistamista ja tunnustamista.

Kristityn on hyvä tutustua toisiin uskontoihin. Kirkon jäsen voi osallistua vieraana toisen uskonnon pyhiin tilaisuuksiin. Toisten uskontojen uskomusten omaksuminen osaksi kirkon jäsenen maailmankatsomusta ei ole suositeltavaa.

Verrattuna moneen muuhun Euroopan maahan Suomessa on varsin hyvät lähtökohdat rakentavalle vuoropuhelulle. Suomen evankelis-luterilainen kirkko, sen seurakunnat ja jäsenet kohtaavat muita uskontoja ja katsomuksia edustavia yhteisöjä ja ihmisiä aiempaa enemmän. Kirkkomme yksi tehtävä on edistää yhteiskuntarauhaa ja uskonnonvapautta yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Yksi väline näiden edistämiseen on uskontodialogi.

Evangeliumi haastaa kaikkia tarkastelemaan omia tapojaan ja asenteitaan. Tämä haaste kuuluu myös kirkolle. Raamatun mukaan Jumala antaa jatkuvasti lahjojaan kaikille ihmisille ja kehottaa ihmisiä tekemään samoin toinen toisilleen. Kristittyjen tulisi osoittaa vieraanvaraisuutta (Hepr. 13:2) ja rakkautta kaikkia ihmisiä kohtaan (Matt. 22:37) sekä etsiä rauhaa ja oikeudenmukaisuutta. Paavali kirjoittaa: ”Jos on mahdollista ja jos teistä riippuu, eläkää rauhassa kaikkien kanssa” (Room. 12:18).

Uskontodialogi on keskustelua, joka perustuu tasaveroisuuteen, avoimuuteen ja vastavuoroisuuteen. Jokaisella on lupa kertoa avoimesti ja vapaasti omasta uskostaan ja vakaumuksestaan. Vastaavasti jokaisen on opeteltava kuuntelemaan, kun muut kertovat omasta uskostaan. Aito kyky kuunnella toista ja hänen perustelujaan on dialogin tärkeimpiä edellytyksiä ja sen tunnuspiirre.

Aito dialogi perustuu kultaiseen sääntöön: sama oikeus ilmaista uskoa, jota haluaa muiden kunnioittavan, on kyettävä myöntämään myös dialogin muille osapuolille.

Uskontodialogin mahdollisuuksia ja haasteita

Seuraavassa nostetaan esiin joitakin mahdollisuuksia ja haasteita, joita vuoropuhelussa olisi syytä käsitellä vielä nykyistä enemmän.

Suomi on uskontojen ja katsomusten suhteen huomattavasti moninaisempi kuin vaikkapa vielä kolme vuosikymmentä sitten. Potentiaalisia keskustelukumppaneita on paljon enemmän kuin koskaan aikaisemmin. Keskustelukumppaneiden valinta on itsessään tärkeä ja tarkan harkitsemisen

arvoinen kysymys. Keiden toimijoiden kanssa kirkon tulisi harjoittaa vuoropuhelua? Mitkä ovat ne foorumit ja tilanteet, joissa erilaisia vuoropuhelun kumppaneita halutaan kohdata?

Ihmisten omaksumat uskonnolliset ja ei-uskonnolliset katsomukset tapoineen ja symboleineen ovat aikaisempaa moninaisempia. Ne ovat myös aiempaa enemmän limittyneet ja sekoittuneet toisiinsa. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon jäsenissä on itsensä uskonnottomiksi määritteleviä ihmisiä. Vaihtoehtoiselle henkisyydelle ominaisia uskomuksia esiintyy myös niin kirkon jäsenten kuin uskonnollisiin yhdyskuntiin kuulumattomienkin keskuudessa. Tämä tarkoittaa, että keskimääräisen vastaantulijan jäsenyydestä uskonnollisissa yhteisöissä – tai edes hänen itse ilmoittamastaan uskonnollisesta identiteetistä – on entistä vaikeampi päätellä kovinkaan paljoa hänen arvoistaan, asenteistaan ja elämäntavoistaan. Tämä muodostaa katsomusten kohtaamistilanteisiin toisen haasteen: automaattisia, ryhmäjäsenyyteen perustuvia oletuksia on syytä varoa, ja yksilön oma käsitys ja tulkinta tilanteesta tulee ottaa entistä vakavammin huomioon.

Uskontojen ja katsomusten moninaisuus ei näy pelkästään jäsenyydessä, identiteetissä tai tiedollisissa vakaumuksissa. Katsomukset näkyvät myös tavoissa, perinteissä ja symboleissa. Yleinen havainto on, että meille vieraita uskontoja ja katsomuksia suvaitaan helpommin siltä osin, kuin ne eivät tule näkyviin pukeutumisessa, symboleissa tai julkisissa rakennuksissa. Tähän tematiikkaan liittyy myös erilaisten etnisten taustojen yhdenvertaisuuden puolustaminen. Myös tutkimukset osoittavat, että enemmistö suomalaisista suhtautuu kielteisemmin muihin kuin kristinuskoon kuuluviin tapoihin ja normeihin – erityisesti niihin uskontoihin, joihin liittyy näkyviä tapoja ja normeja. Muiden uskontojen näkyminen katukuvassa on syytä nähdä myös myönteisenä rohkaisuna meille kristityille. Myös kristillinen kirkko saa näkyä julkisessa tilassa. Kirkon työntekijät voisivat rohkeammin käyttää viran tunnuksia myös julkisessa tilassa, kirkkojen kellot soivat edelleen sunnuntaisin ja muinakin aikoina, ja kirkon erilaiset kampanjat näkyvät esimerkiksi bussipysäkkien mainostauluilla.

Kulttuurien kohtaamisissa eniten hankausta synnyttävät ulkonaiset tavat ja symbolit, kuten pukeutumista ja ruokavaliota koskevat normit, sukupuoliroolit sekä temppelien ja pyhäköiden näkyvät tunnuksat julkisessa tilassa. Tähän ilmiöön on syytä kiinnittää huomiota, sillä kielteinen suhtautuminen vähemmistöuskontojen näkyviin tunnuksiin voi ilmetä myös vihapuheena ja viharikoksina. On syytä myös edelleen pohtia sitä, mitkä seikat vaikuttavat kielteisen suhtautumisen takana. Onko kyse myös vieraan ja tuntemattoman pelosta? Sukupuoleen perustuvaa syrjintää ei pidä hyväksyä, vaikka se perusteltaisiin uskonnollisella traditiolla.

Uskot-foorumin ja Rikosuhripäivystyksen yhteistyössä laatimasta viharikoksia koskevasta raportista kävi ilmi, että etnisyyttä ja ihonväriä kohtaan tunnetun vihan jälkeen toiseksi yleisin viharikosten motiivi olivat uskontoa tai vakaumusta kohtaan koettu viha.

Kohtaamisen ja dialogin kolmantena haasteena on käsitellä uskontojen julkiseen näkyvyyteen liittyviä asioita. Vuoropuheluissa olisi tärkeää oppia ymmärtämään paremmin myös eri osapuolten tapakulttuuria ja sen perusteluja. Kulttuuriset mallit, jotka leimaavat omaa asennoitumista maailmaan, otetaan yleensä itsestäänselvyytenä, mutta toisen kulttuurin toimintatapoihin saatetaan suhtautua hyvinkin ennakkoluuloisesti. Dialogi tekee näkyväksi näitä eroavaisuuksia. Sen kuluessa voidaan oppia myös kunnioittamaan toisenlaisia tapoja.

Uskontojen ja katsomusten kohtaamisen neljäs haaste muodostuu uskonnollisten ja kulttuuristen arvojen ja normien rajankäynnistä. Missä määrin tietyt tavat ja normit ovat varsinaisesti uskonnollisesti motivoituja ja perusteltuja, ja missä määrin kyse on kulttuurisista tavoista, jotka heijastavat tiettyä etnistä ja kansallista taustaa tai sen edustamaa normistoa? Saattamme esimerkiksi kytkeä monet intialaiset kulttuuriset tavat hindulaisuuteen, mutta tarkemmalla perehtymisellä käy ilmeiseksi, että samoja tapoja noudattavat myös vaikkapa intialaiset kristityt: vaikka uskonto on eri, kulttuuri yhdistää, jolloin intialaiset kristityt elävät eri lailla kuin länsimaiset kristityt.

Joissakin yhteyksissä uskonnollisilla symboleilla on myös poliittisia ulottuvuuksia. Symbolit kantavat usein mukanaan moninaisia tulkinnallisia kerroksia: musliminaisen huivi voi kertoa uskonnollisesta vakaumuksesta, mutta se voi olla myös ilmaus kulttuurisesta tavasta tai poliittisesta vakaumuksesta – tai jopa nuoren naisen pyrkimys tehdä itsenäinen ratkaisu, vaikkapa vapaamielisistä vanhemmista poikkeavasti. Kohtaamistilanteissa on siten tärkeää välttää sekä uskonnollista että maallista yli- tai ohitulkintaa. Tulkintakehyksellä on monissa tapauksissa dramaattinen vaikutus siihen, millaisten normien kautta tapaa tai ilmiötä lähestytään.

Yksi oman aikamme suurimpia haasteita on ilmastonmuutos ja luonnon monimuotoisuuden uhkaava kaventuminen. Kaikki uskonnolliset yhteisöt jakavat huolen yhteisen maapallomme tilasta. Olemme yhdessä vastuussa Jumalan luoman maailman varjelemisesta. Miten voimme yhdessä toimia vastuullisen ja kestävä kehityksen turvaavan elämäntavan puolesta?

Uskontojen välinen vuoropuhelu ja yhteistyö on Suomessa pitkälti keskittynyt yhteiskuntarauhan kysymyksiin. Myönteisenä mahdollisuutena on nähtävä myös se, että eri uskontoja tunnustavat ihmiset voivat yhdessä keskustella uskojensa sisällöstä ja Jumalasta.

Uskonnon asema suomalaisessa yhteiskunnassa on muuttunut

Suomalaisten katsomuksellista todellisuutta värittävät aiempaa enemmän myös uskonnottomuus ja erilaiset uskonnottomat maailmankatsomukset. Kirkko ja sen jäsenet elävät vuorovaikutuksessa myös uskonnottomia maailmankatsomuksia edustavien ihmisten kanssa. Lukumääräisesti tarkasteltuna Suomessa on enemmän uskonnottomia ja ns. vaihtoehtoisen henkisyyden piiristä katsomukseensa ammentavia ihmisiä kuin toisten suurten maailmanuskontojen seuraajia. Noin neljäsosa väestöstä identifioi kyselyissä itsensä uskonnottomiksi. On tärkeää suhtautua myös uskonnottomiiin maailmankatsomuksiin avoimesti, kunnioittavasti ja vuoropuheluun pyrkien. Kysymys uskonnottomien katsomusten kohtaamisesta ansaitsee oman, perusteellisen tarkastelunsa, johon ei tämän asiakirjan puitteissa ole mahdollisuutta riittävän perusteellisesti paneutua. Tässä asiakirjassa on tarkasteltu erityisesti vuoropuhelua suhteessa muihin maailmanuskontoihin, mutta sen periaatteet kohtaamisesta ovat sovellettavissa myös muihin katsomuksiin.

Uskonto on noussut uudella tavalla puheenaiheeksi myös mediassa. Se haastaa myös uskonnollisia yhteisöjä ja niiden käyttämää kieltä toisista yhteisöistä. Miten voimme yhdessä vaikuttaa tiedotusvälineiden ja sosiaalisen median välittämään kuvaan toisista uskonnoista? Miten purkaa ennakkoasenteita ja stereotypioita?

Uskonnot ihmisoikeuksien puolustajana

Suomessa asuvat, erityisesti maahanmuuttajataustaiset muslimit joutuvat kohtaamaan rasistisia tai muuten kielteisiä asenteita. Antisemitististä ilkivaltaa on esiintynyt viime aikoina myös Suomessa eri paikkakunnilla. Kaikki toisiin uskontoihin ja niiden kannattajiin kohdistuva henkinen ja fyysinen väkivalta sekä ilkivalta ovat tuomittavia.

Ekstremismi on vakava haaste myös uskontojen piirissä. Aito dialogi auttaa purkamaan ennakkoasenteita ja lieventämään ääritulkintoja toisesta uskonnosta. Miten rakentaa sellaisia foorumeita, jotka rakentavat arvostavaa keskustelua eri yhteisöjen välillä? Miten vähemmistöjen mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnan rakentamiseen parannetaan? Esimerkiksi Suomeen asettuneiden muslimiyhteisöjen yksi suurimpia huolenaiheita on syrjintä työelämässä ja yhteiskuntaan integroitumista haittaavat ennakkoasenteet. On yhdessä pohdittava, millä tavalla yhdenvertaisuutta työelämässä voitaisiin edistää. Syrjäytymisen ja eristäytymisen seuraukset voivat olla vakavia. Luontaiset yhteydet eri yhteisöjen välillä estävät tehokkaasti radikalisoitumista.

Kaikkia uskonnollisia yhteisöjä yhdistää huoli perheiden, lasten ja nuorten hyvinvoinnista. Moni uskonnollista vähemmistöä edustava perhe on maahanmuuttajataustainen. Suomalainen koulu rakentaa luontevasti maahanmuuttajataustaisten nuorten integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Yhteiskunnan katsomuskasvatusjärjestelmän tavoitteena on tarjota hyvä kasvualusta

omaan uskontoon perehtymiseen ja uskonnollisen yleissivistyksen saamiseen sekä vieraisiin uskontoihin tutustumiseen. Tarvitaan kuitenkin paljon yhteistä keskustelua perhearvoista, kasvatuksen periaatteiden eroista ja yhteneväisyyksistä sekä uskon merkityksestä ja roolista kodissa ja sen ulkopuolella. Maahanmuuttajanuoret elävät kahdessa kulttuurissa. Kodin tavat ja suvun kulttuurin vahvempi merkitys saattavat edellyttää toisenlaista käyttäytymistä kuin mihin suomalaisessa kulttuurissa on totuttu. Ääritapauksissa ristiriita voi johtaa jopa väkivaltaan tai välirikoon oman suvun kanssa.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko on muun yhteiskunnan tavoin sitoutunut ihmisoikeuksiin ja kaikkien ihmisten yhdenvertaiseen kohteluun. Uskot-foorumin yksi tehtävä on ihmisoikeuksien ja yhdenvertaisuuden kysymysten esillä pitäminen. Suomalaisessa kulttuurissa naisen asema ja rooli yhteiskunnassa on erilainen kuin monissa muissa kulttuureissa ja uskontoperinteissä. Suomen tilanteessa myös kristittyjen ja muita uskontoja edustavien ihmisten keskinäiset avioliitot ja monikulttuuriset perheet ovat kysymyksiä, joista uskontojen edustajien on syytä keskustella yhdessä. Kysymys sukupuolten välisestä oikeudenmukaisuudesta vaatii paljon yhteistä keskustelua keskinäisen ymmärryksen lisäämiseksi ja yhteisten pelisääntöjen löytymiseksi. Erilaiset tulkinnat ihmisoikeuksista herättävät laajemminkin jännitteitä, joita on syytä käsitellä.

Kysymys kääntymisen mahdollisuudesta uskonnosta toiseen on uskontodialogin näkökulmasta haastava. Suomen kontekstissa erityisesti kysymys kääntymisestä islamin ja kristinuskon välillä on ajankohtainen. Molemmat uskonnot ovat lähetysuskontoja. Islam ei hyväksy muslimin kääntymistä kristityksi. YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus²⁵ sekä suomalainen lainsäädäntö kuitenkin takaavat jokaiselle ihmiselle oikeuden vaihtaa uskontoa. Suomessakin kristityksi kääntyneet muslimit saattavat joutua oman yhteisönsä ja sukunsa hylkäämiksi ja vainoamiksi. Heihin on kohdistunut myös väkivaltaa. He tarvitsevat kirkon tuen. Kysymys kääntymisestä, kääntymisestä ja ylipäättään uskonnon vaihtamisesta on otettava keskusteluun ja sovittava yhteiset pelisäännöt. Uskonnonvapauden erilainen tulkinta on maailmanlaajuisestikin yksi islamin ja kristinuskon välisistä jännitteistä. Suomen uskontojohtajat ovat antaneet yhteisen lausuman *Usko vapaasti, lausunto uskonnonvapaudesta* vuonna 2011. Lausunnossa korostetaan uskonnonvapautta ihmisoikeutena. Valtion tehtävä on taata uskonnonvapaus kaikille kansalaisille. Myös uskonnoilla on vastuunsa uskonnonvapauden edistäjinä, sillä uskonnonvapaus pitää sisällään myös oikeuden vaihtaa uskontoa. Lausunnossa todetaan, ettei kukaan saa joutua painostuksen kohteeksi ennen tai

---

²⁵ YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus 18§: ”Jokaisella ihmisellä on ajatuksen, omantunnon ja uskonnon vapaus; tämä oikeus sisältää vapauden uskonnon tai vakaumuksen vaihtamiseen sekä uskonnon tai vakaumuksen julistamiseen yksin tai yhdessä toisten kanssa, sekä julkisesti että yksityisesti, opettamalla sekä harjoittamalla hartautta ja uskonnollisia menoja.”

jälkeen uskonnon vaihtamisen. Tämä lausunto ei vielä riitä uskontojen panokseksi uskonnonvapauden edistämisessä, sillä yhteiskunnallinen tilanne on tämän jälkeen muuttunut merkittäväällä tavalla.

Kirkon enemmistöaseman tuomat haasteet ja vastuu

Suomen evankelis-luterilainen kirkko on edelleen enemmistökirkko Suomessa. Enemmistöasemassa olevan uskonnollisen yhteisön on syytä olla tietoinen sekä omasta historiallisesta valta-asemastaan että nykyisestä asemastaan suhteessa muihin katsomuksellisiin yhteisöihin.

Enemmistöasema on kirkolle dialogitilanteessa myös haaste. Dialogin osapuolten tulisi olla dialogitilanteessa mahdollisimman yhdenvertaisessa asemassa keskenään. Pienillä uskonnollisilla yhteisöillä ei esimerkiksi ole teologisesti koulutettuja edustajia samalla tavoin kuin jäsenmäärältään suurimmilla kristillisillä kirkkoilla. Jos teologista dialogia käydessä yhtä osapuolta edustaa teologisen koulutuksen saanut henkilö ja toista osapuolta teologisesti kouluttamaton henkilö, mahdollisuudet aitoon teologiseen dialogiin ovat rajalliset. Arjen dialogin tasolla jo yhteisen kielen puute saattaa aiheuttaa ongelmia, sillä suuri osa muita uskontoja kannattavista ihmisistä on maahanmuuttajataustaisia. Pahimmillaan tällainen dialogi saattaa vain vahvistaa stereotypioita.

Uskontodialogin järjestäjällä on moraalinen vastuu siitä, että yhdenvertaisuus toteutuu myös keskusteluissa. Eri dialogimenetelmät, kuten esimerkiksi kuunteleva keskustelu pyhistä kirjoituksista (Scriptural Reasoning) kiinnittää huomiota juuri siihen, että osapuolet voivat keskustella yhdenvertaisista lähtökohdista käsin.

Uskontodialogi on positiivinen mahdollisuus

Uskontodialogi on positiivinen mahdollisuus jokaiselle kirkon jäsenelle, vaikka siihen liittyykin avoimia kysymyksiä ja haasteita. Dialogissa on mahdollisuus tarkastella omaa vakaumusta ja oppia lisää sekä toisesta että itsestä.

Kristillinen käsitys ihmisarvosta ja ihmisoikeuksista lähtee siitä, että jokainen ihminen on luotu Jumalan kuvaksi ja on sellaisena yhtä arvokas. Jumalan luomistyön pohjalta voimme nähdä, että kaikissa maailman uskonnoissa heijastuu ihmisen kaipuu kohti pyhyyttä, kohti Jumalaa ja kohti Jumalan tuntemista. Perinteisesti kristillinen uskontoteologia on antanut arvoa toisille uskonnoille nimenomaan luomisteologian pohjalta. Uudempi ekumeeninen uskontoteologia on laajentanut tätä käsitystä ja perustellut uskontoteologiaa Kristuksen ja Pyhän Hengen työn kautta.

Suuntaviivoja uskontojen kohtaamiseen haluaa rohkaista ja innostaa niin seurakuntia kuin yksittäisiä kirkon jäseniäkin uskontojen väliseen kohtaamiseen: tutustumaan toisiin uskoviin ihmisiin

kristillisen lähimmäisenrakkauden ja vieraanvaraisuuden hengessä. Samalla asiakirja selventää toisille uskonnollisille yhteisöille ja muita uskontoperinteitä edustaville ihmisille kirkkomme ymmärrystä sen suhteesta muihin uskontoihin. Lähtökohtana on se, että kristillinen todistus ja kirkon lähetystehtävä eivät sulje pois kunnioittavaa vuoropuhelua, uskontodialogia, toisten uskontojen kanssa. Uskontodialogi on osa kirkon kokonaisvaltaista missiota.

Lähteet

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon asiakirjat

Ekumeeninen strategia: Kohtaamisen kirkko, Kansainvälisen ja ekumeenisen toiminnan sekä uskontojen kohtaamisen suunta vuoteen 2020 (2016).

Kohti pyhää: Uskontojen kohtaaminen kirkollisissa toimituksissa (2013).

Yhteinen todistus, Suomen evankelis-luterilaisen kirkon lähetysten peruslinjaus (2018).

Muiden kirkkojen asiakirjat

Christian Faith and Religious Diversity – a Protestant Perspective. A Foundational Text from the Council of the Evangelical Church in Germany. A Foundational Text from the Council of the Evangelical Church in Germany 2016.

A Declaration of Inter-Religious Commitment: A Policy Statement of The Evangelical Lutheran Church in America. 2019.

Guiding Principles for Interreligious Relations. Church of Norway Council on Ecumenical and International Relations. Adopted 11th February 2008.

Porvoo Communion of Churches. Consultation on Interfaith Engagement. Göteborg, Sweden. Communiqué and Statement. 2011.

Muut lähteet

Hyvä tietää uskontodialogista, näkökulmia Suomen ev.-lut. kirkon jäsenille. Kirkon ulkoasiain osasto. 2011.

Kaikkialta kaikkialle. Missiologian osaaminen ja tuntemus kirkon työssä. Kirkkohallitus. 2018.

Kirkon tutkimuskeskus (painossa): Kirkon kehittämistyön tukena: Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2016–2019. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus. 2020.

Kristillinen todistus moniuskontoisessa maailmassa. PCID, WCC & WEA. 2011. Alkuperäinen asiakirja *Christian Witness in a Multi-Religious World* (sis. liitteen).

Kutsu dialogiin. Uskontojen välinen ja kristittyjen keskinäinen vuoropuhelu. WCC. 2015. Alkuperäinen asiakirja *Called to Dialogue. Inter-religious and Intra-Christian Dialogue in Ecumenical Conversation. A Practical Guide*. KMN. 2015.

Martti Luther. Maallisesta esivallasta. — Valitut teokset III. WSOY. 1983.

Lutherin Vähä- ja Isokatekismus sekä Schmalkaldenin opinkohdat. STKSJ 138. Gummerus. 1984.

Tuomas Martikainen, Kirkko ja islam -työryhmä vuosina 1988–2008. Kirkko ja islam -julkaisuja 2. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ulkoasiain neuvoston (KUN) asettama kirkko ja islam -työryhmä. 2009.

Monien uskontojen ja katsomusten Suomi. Kirkon tutkimuskeskuksen verkkojulkaisuja 48. 2017.

Osallistuva luterilaisuus. Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2012–2015: Tutkimus kirkosta ja suomalaisista. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 125. Toim. Ketola & al. 2016.

Marika Pulkkinen, Kirkko ja juutalaisuus -työryhmän historia vuosilta 1977–2013. Näkökulmia Suomen evankelis-luterilaisen kirkon jäsenille. Hyvä tietää uskonnoista ja elämänskatsomuksista - julkaisuja 2. Kirkkohallitus, ulkoasiain osasto. 2013.

Yhdessä kohti elämää: lähetys ja evankelioiminen muuttuvassa maailmassa. WCC. 2012. Alkuperäinen teksti *Together Towards Life: Mission and Evangelism in Changing Landscapes*. WCC. 2012.

Kirjallisuutta

Karl Joseph Becker & Ilaria Morali (toim.). Catholic Engagement with World Religions: a Comprehensive Study. Orbis. 2010.

Mikko Heikka. Uskonnot kohtaavat. Mahdollisuus parempaan maailmaan? Gaudeamus. 2018.

Pekka Y. Hiltunen (toim.). Teologia uskontojen maailmassa. Kirkon tutkimuskeskus. 2003.

Kirkon kasvatus vuonna 2030. Kristillisen uskon välittymisen haasteita ja mahdollisuuksia. Kirkon tulevaisuusselonteko 2018. Jarmo Kokkonen (toim.). Kirkkohallituksen esitys kirkolliskokoukselle 6/2018. Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja 74. Kirkko ja toiminta. Kirkkohallitus. Helsinki 2018.

- Jyri Komulainen. Uskontoteologia. — Modernin teologian suuntauksia. Olli-Pekka Vainio & Lauri Kemppainen (toim.). Kirjapaja. 2014. 158–180.
- Veli-Matti Kärkkäinen. An Introduction to the Theology of Religions: Biblical, Historical and Contemporary Perspectives. Inter Varsity Press. 2003.
- Jukka Kääriäinen. Mission Shaped by Promise: Lutheran Missiology Confronts the Challenge of Religious Pluralism. Pickwick. 2012.
- Loving your neighbor Encouraging constructive interfaith engagement – A Reader. Lutheran World Federation. 2020.
- Meidän kirkko – Kasvamme yhdessä. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kasvatuksen linjaus 2015.
- Pieni opas uskonnonvapauteen – Mitä uskonnonvapaus on ja voiko sitä rajoittaa. Suomen Ekumeenisen Neuvoston julkaisuja XCVI. 2012.
- Heli Pruuki (toim.). Pyhän rajoilla. Temppelitappelusta uskontodialogiin. Suomen Lähetysseura. 2010.
- Alan Race & Paul M. Hedges Paul M. (eds.). Christian Approaches to Other Faiths. SCM Press. London. 2008.
- Heidi Rautionmaa (toim.). Uskontodialogi – kasvatusta kulttuurien kohtaamiseen. Fokus. 2010.
- Carol Schersten LaHurd, Darrell Jodock & Kathryn M. Lohre (eds.). Engaging Others, Knowing Ourselves. A Lutheran Calling in a Multi-Religious World. ELCA /Lutheran University Press. 2016.
- Simone Sinn. Lutheran perspectives on interfaith relations: Theological trajectories of study processes in the Lutheran communion. Dialog. Vol.58, Issue 2. 2019. 140–147.
- Leena Sorsa. Uskonnolliset tavat ja julkinen tila Suomessa. Kirkon tutkimuskeskus. 2018.
- When believers meet. A study guide on interreligious dialogue. The Theological Commission of the Church of Norway Council on Ecumenical and International Relations. 2008.
- Robert Louis Wilken. Liberty in the Things of God: The Christian Origins of Religious Freedom. Yale University Press. 2019.

Piispainkokous

08.09.2020

§ 6 Seurakuntatyön johtamisen tutkinnon uudistaminen

Diaarinumero DKIR/36/01.03.00/2018

Esittelijä piispainkokouksen teologinen sihteeri Anna-Kaisa Inkala

Piispainkokous hyväksyi 29.10.2019 päätöksen kirkkoherralta vaadittavasta seurakuntatyön johtamisen tutkinnosta perusteluineen siten, että päätös tulee voimaan samana päivänä kuin kirkolliskokouksen 16 päivänä toukokuuta 2018 hyväksymä kirkkolaki.

Kirkolliskokouksen päätökseen perustuva hallituksen esitys kirkkolaiksi annettiin 19.9.2019 eduskunnan käsiteltäväksi. Hallintovaliokunta päätti 1.4.2020 keskeyttää kirkkolakiehdotuksen käsittelyn ja esitti kirkkolain uudelleenkirjoittamista. Se katsoi perustuslakivaliokunnan lausunnon pohjalta, että käsittelyssä olevan kirkkolakiehdotuksen ja sitä täydentävän lakiehdotuksen perusteella ei voida säätää uutta kirkkolakia, kun eduskunta voi vain hyväksyä tai hylätä kirkkolakiehdotuksen. Hallintovaliokunnan mukaan uudelleen kirjoittaminen tulisi tapahtua siten, että kirkkolaki sisältäisi ainoastaan perustuslain 76 §:ssä tarkoitettuja asioita, muut säännökset tulisi siirtää joko kirkollisiin erillislakeihin tai kirkkojärjestykseen. Tämä merkitsee kirkkolain ja kirkkojärjestyksen uudelleen kirjoittamista sekä erillislakien laatimista, mikä tulee viemään merkittävästi aikaa.

Uudistettua seurakuntatyön johtamisen tutkintoa edeltävä johtamisen peruskoulutusten kokonaisuus on käynnistetty vuonna 2020 siten, että Johtamisen perusteet, johtamispotentiaalikartoitus ja uraohjauskeskustelut on mahdollista käydä ennen vuoden 2021 henkilöstökoulutukseen ilmoittautumisen määräajan umpeutumista (31.10.). Uusi seurakuntatyön johtamisen tutkinto järjestettäisiin siten hiippakunnissa ensimmäisen kerran vuonna 2021.

Tällä hetkellä on voimassa 10.2.1999 annettu päätös nro 77. Koska uuden kirkkolain voimaan tuleminen kestää aiempaa arvioitua pitempään esitetään, että KS 77 kumotaan antamalla uusi määräys, joka on sisällöltään vastaava kuin piispainkokouksen 29.10.2019 hyväksymä määräys. Siihen tehdyt muutokset koskevat viittauksia, voimaantulosäännöksiä ja siirtymäsäännöksiä sekä kumoamissäännöksen lisäämistä.

Laintarkastustoimikunta on tarkastanut luonnoksen esitykseksi piispainkokouksen kanslian pyynnöstä ja huomauttanut 11.6.2020 lausunnossaan muutoksenhakukiellosta. Asiantilan muuttaminen edellyttäisi kuitenkin kirkkolain 24 luvun 14 §:n 1 momentin 6 kohdan muuttamista. Piispainkokous ei voi tehdä muutosta, mutta kirkkolain uudelleen kirjoittamisen yhteydessä se on mahdollista tehdä. Laintarkastustoimikunta on lisäksi ehdottanut muutosta voimaantulopykälän rakenteeseen. Liitteenä oleva määräys "Piispainkokouksen päätös kirkkoherralta vaadittavasta seurakuntatyön johtamisen tutkinnosta" on tarkastettu liitteenä olevan laintarkastustoimikunnan lausunnon perusteella.

08.09.2020

Piispainkokous

Päätösehdotus

1. Hyväksytään liitteenä oleva piispainkokouksen päätös kirkkoherralta vaadittavasta seurakuntatyön johtamisen tutkinnosta perusteluineen siten, että päätös tulee voimaan 1.10.2020.
2. Lähetetään päätös Kirkkohallitukselle julkaistavaksi Kirkon sääädöskokoelmassa.

Päätös

Hyväksyttiin päätösehdotus.

Toimenpiteet

Ote Kirkkohallitus, tuomiokapitulit, Kirkon koulutuskeskus

11.6.2020

Piispainkokoukselle

Viite: Ehdotus piispainkokouksen päätökseksi
DKIR/36/01.03.00/2018

Asia: Piispainkokouksen päätös kirkkoherralta vaadittavasta seurakuntatyön johtamisen
tutkinnosta

Kirkon laintarkastustoimikunta on esittelijän pyynnöstä tarkastanut luonnoksen piispainkokouksen päätökseksi kirkkoherralta vaadittavasta seurakuntatyön johtamisen tutkinnosta.

Laintarkastustoimikunta huomauttaa, että tavanomaisesti esimerkiksi yliopisto-opinnoissa opintosuorituksen arvostelusta/hylkäämisestä saa tehdä oikaisuvaatimuksen. Tässä tapauksessa ei vastaavaa oikeutta olisi, vaan opiskelija joutuisi anomaan lupaa suorittaa tutkinto uudelleen. Asiantilan muuttaminen edellyttäisi kirkkolain 24 luvun 14 §:n 1 momentin 6 kohdan muuttamista.

Lakiteknisesti voimaantulo-, kumoamis- ja siirtymäsäännökset kirjoitetaan siten, että ensin tulevat voimaan tulevista koskevat säännökset, sen jälkeen erillisessä momentissa kumoamissäännökset ja kumoamissäännösten jälkeen siirtymäsäännökset. Kun säädös kumotaan, siihen myöhemmin tehdyt muutokset kumoutuvat ilman nimenomaista mainintaa. Tämän vuoksi laintarkastustoimikunta ehdottaa, että 5 §:n (Voimaantulo) kirjoitettaisiin muotoon:

5 §

Voimaantulo

Tämä päätös tulee voimaan 10 päivänä syyskuuta 2020.

Tällä päätöksellä kumotaan piispainkokouksen 10 päivänä helmikuuta 1999 kirkkoherralta vaadittavasta seurakuntatyön johtamisen tutkinnosta antama päätös (kirkon säädöskokoelma nro 77).

Tämän päätöksen voimaan tullessa voimassa olevaa piispainkokouksen päätöstä kirkkoherralta vaadittavasta seurakuntatyön johtamisen tutkinnosta sovelletaan kuitenkin 31 joulukuuta 2020 asti ja tämän päätöksen määräyksiä sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 2021 lähtien.

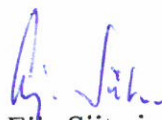
Seurakuntatyön johtamisen tutkinto, jonka suorittaminen on aloitettu ennen 1 päivää tammikuuta 2021, suoritetaan loppuun tämän päätöksen voimaan tullessa voimassa olleiden määräysten mukaisena.

Tämän päätöksen voimaan tullessa pappi, joka on tämän päätöksen voimaan tullessa voimassa olleiden määräysten mukaan kelpoinen kirkkoherran virkaan, säilyttää kelpoisuutensa.

Laintarkastustoimikunnalla ei ole muuta huomauttamista ehdotuksesta.

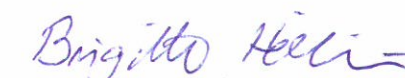
Matti Mäkinen

Eija Siitari

Camilla Servo

Birgitta Hämäläinen

Piispainkokouksen päätös kirkkoherralta vaadittavasta seurakuntatyön johtamisen tutkinnosta

Asian tausta

Piispainkokous käsitteli 7.2.2018 Turun arkkihiippakunnan tuomiokapitulin tekemää aloitetta seurakuntatyön johtamisen tutkintoa koskevan päätöksen (kirkon säädöskokoelma nro 77) uudistamisesta. Piispainkokous on antanut kyseisen päätöksen 10.2.1999. Aloitteeseen sisältyi toive linkittää seurakuntatyön johtamisen tutkinnon uudistaminen tarkoituksenmukaisella tavalla johtamisen peruskoulutuksen laajempaan uudistamiseen. Uudistuksen taustalla ovat seurakuntien toimintaympäristössä ja johtamisen haasteissa tapahtuneet merkittävät muutokset.

Piispainkokous katsoi seurakuntatyön johtamisen tutkinnon uudistamisen tarkoituksenmukaiseksi. Muun muassa hallinto-osaamisen vahvistamista pidettiin tärkeänä. Asian jatkovalmistelu annettiin piispainkokouksen teologisen sihteerin Anna-Kaisa Inkalan ja työryhmän tehtäväksi. Työryhmässä ovat olleet mukana Turun arkkihiippakunnan dekaani Timo Tavast, Espoon hiippakunnan dekaani Kai Peltonen, Kirkon koulutuskeskuksen johtamiskouluttaja Terttu Malo ja marraskuusta 2018 alkaen Oulun hiippakunnan dekaani Kari Ruotsalainen. Kokemusosaamista kirkkoherran työstä ovat antaneet Nousiaisten seurakunnan kirkkoherra Juhana Markkula ja Kauniaisten suomalaisen seurakunnan kirkkoherra Mimosa Mäkinen. Lisäksi palautetta on pyydetty dekaanikokoukselta ja Kirkon työmarkkinalaitokselta.

Työryhmä on nähnyt tarpeelliseksi uudistaa seurakuntatyön johtamisen tutkintoa koskevan päätöksen (KS 77) kokonaan, sillä päätöstä on muutettu vuosien varrella monta kertaa. Valmistelu aloitettiin piispainkokouksen helmikuussa 2018 käymän keskustelun pohjalta, ja sitä on jatkettu joulukuussa 2018 käsitellyn väliraportin mukaisesti.

Seurakuntatyön johtamisen tutkinnon uudistamisesta on seurannut tarve uudistaa tutkinnon ja laajemminkin johtamisen peruskoulutuksen toteutussuunnitelmat. Toteutussuunnitelmassa annetaan tarkemmat ohjeet tutkinnosta ja sen suorittamisesta opiskelijoille ja kouluttajille, mikä takaa yhdenmukaisen toteutustavan kaikissa hiippakunnissa. Asian käsittelyn on ajateltu tapahtuvan tuomiokapituleissa piispainkokouksen päätöksen jälkeen dekaanikokouksen valmistelun pohjalta.

Nykytila

Seurakuntatyön johtamisen tutkinnosta säädetään kirkkojärjestyksessä. Esitys perustuu voimassa olevaan kirkkojärjestykseen. Piispainkokouksen tehtävänä on kirkkolain 21 luvun 2 §:n 5 kohdan e alakohdan nojalla antaa täytäntöönpanomääräys seurakuntatyön johtamisen tutkinnosta. Kirkkojärjestyksen 6 luvun 10 §:n mukaan seurakuntatyön johtamisen tutkinto vaaditaan kirkkoherran virkaan. Kirkkojärjestyksen 6 luvun 12 §:n mukaan seurakuntatyön johtamisen tutkinto suoritetaan tuomiokapitulissa.

Seurakuntien monimuotoinen ja monikulttuurinen toimintaympäristö muuttuu yhä nopeammin. Hyvän johtamisen haasteet ovat kasvaneet. Kirkon henkilöstön työoloja ja työhyvinvointia on selvitetty Kirkon työolobarometrillä vuodesta 2014 alkaen ja joka toinen vuosi tehtävällä Julkisen alan työhyvinvointi -tutkimuksella. Nämä osoittavat, että työolot ovat kehittyneet pitkällä aikavälillä myönteisesti ja työyhteisöjen johtaminen on kohentunut. Uusimman tutkimuksen mukaan johtamisessa kirkon alalla on kuitenkin edelleen haasteita (1/2018). Lähes kaksi kolmesta työntekijästä oli tyytyväisiä lähiesimiehensä johtamistapaan, toisaalta joka viides ei. Henkilöstössä ikäryhmittäisiä eroja esiintyi useimmalla esimiestyön ja työyhteisön alueella, mutta kaikkiaan yli 45-vuotiaat työntekijät ovat keskimäärin harvemmin tyytyväisiä lähimmän esimiehen johtamistapaan ja kokevat esimiehensä harvemmin tasapuoliseksi ja oikeudenmukaiseksi kuin työntekijät nuoremmissa ikäryhmissä. Johtamisen haasteista huolimatta joka toinen arvioi työhyvinvoinnin työyhteisössään kehittyneen parempaan suuntaan. Kirkon alalla useimmin työssään iloa ja innostusta kokivat seurakuntatyöntekijät.

Merkille pantavaa on, että kirkon alalla on havaittavissa aikaresurssien heikentymistä. Henkilöstöstä 52 prosenttia koki vuonna 2018, että heillä on riittävästi aikaa saada työnsä tehdyksi, mikä on yhdeksän prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuonna 2016. Heikentymistä on havaittu tapahtuneen myös henkilöstön vaikutusmahdollisuuksien kehityksessä. Huomion arvoista on sekin, että esimiehen nähtiin käsittelevän työhön liittyviä muutoksia harvemmin kuin kaksi vuotta sitten. (Kevan tutkimuksia 1/2018)

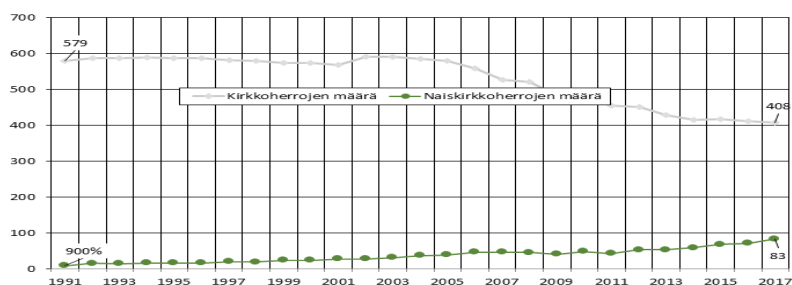
Kirkon tulevaisuuden haasteisiin vastaamisen kannalta keskeistä näyttää olevan työyhteisöjen yhteistoimintakulttuurin vahvistaminen, vuoropuhelu, jatkuva uudistuminen ja yhteisön

voimavarojen esiin saaminen. Seurakunnat tulevat olemaan kohtalaisen isoja muun muassa seurakuntaliitosten vuoksi, joten kirkkoherrojen hallinnon ja henkilöstöjohtamisen taidot korostuvat.

Seurakunnallisen johtamisen luonne ja henkilöstön johtamiskoulutuksen tarpeet ovat nekin muuttuneet. On tunnustettu, että kirkkoherroille suunnatun johtamisen tutkinnon kehittämisen lisäksi tarvitaan laajemmalle kohderyhmälle tarkoitettua johtamisen peruskoulutusta. Näin mahdollistetaan pappien ja muiden esimiestehtävissä toimivien yhdessä oppiminen.

Hiippakunnat ja Kirkon koulutuskeskus ovat valmistelleet seurakuntien toimintaympäristössä tapahtuneiden muutosten vuoksi uudistusta, jossa luovutaan vaiheittain Kirkon johtamiskoulutusohjelma 2005:stä. Ohjelmaan sisältyy Kirjo I, jolla on tarkoitettu kirkon valmistavaa johtamiskoulutusta. Tätä ohjelman osaa ei ole toteutettu alun perin tarkoitettulla tavalla. Erillistä, muille kuin papeille suunnattua valmistavaa johtamiskoulutusta Seurakunta työyhteisönä ja johtajuus, ei ole hiippakunnissa toteutettu. Sen sijaan muutamat hiippakunnat ovat toteuttaneet Kirjo I:stä moniammatillisesti ja saaneet tästä hyviä kokemuksia.

Kirjo I:n sisältämä seurakuntatyön johtamisen tutkinnon uudistaminen on osoittautunut myös sisällöllisesti välttämättömäksi. Tutkinnon kehittämisessä olennainen kysymys on ollut, minkälaisin tiedoin ja taidoin varustettuja kirkkoherroja kirkko tarvitsee nyt ja tulevaisuudessa. Tutkintoa hakeutuvat suorittamaan lähes kaikki papit pastoraalitutkinnon jälkeen, olipa heidän aikomuksensa suuntautua kirkkoherran tehtäviin tai ei. Vuosina 2013-2017 suoritettiin 54-77 seurakuntatyön johtamisen tutkintoa vuodessa. Pappisvihkimysten pidemmän aikavälin keskiarvo on 70-90 pappisvihkimystä vuodessa. Koulutukseen hakeutuminen on edelleen miltei automaatio, vaikka kirkkoherrojen määrässä on tapahtunut merkittävää laskua, kuten seuraava kuva (Kirkon työmarkkinalaitos) osoittaa:

Tarkoituksenmukaista on, että seurakuntatyön johtamisen tutkinnon suorittaneiden määrä vastaa tätä kehitystä. Kirkkoherrojen määrän väheneminen on pienentänyt koulutustarvetta, mikä herättää kysymyksen erityisesti hiippakuntien ja mahdollisesti myös Kirkon koulutuskeskuksen kanssa tehtävän yhteistyön tiivistämisestä ja kehittämisestä koulutuksen eri sisältöalueilla.

Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Ehdotetun kirkkoherran virkaan kelpoistavan tutkinnon tavoitteena on antaa nykyistä paremmat edellytykset toimia kirkkoherrana. Tutkinnon suorittaisivat ne, joiden tarkoituksena on suuntautua ammatillisella urallaan nimenomaan kirkkoherroiksi. Muista seurakunnan tehtävistä kiinnostuneille annettaisiin mahdollisuus suuntautua muuhun kirkolliseen johtamiskoulutukseen.

Tutkinnon laajuus ehdotetaan säilytettäväksi lähes ennallaan (5 op). Tutkinnon suorittamisen edellytyksiä kuitenkin lisätään, jolloin koulutuksista muodostuu yhdessä niin laaja kokonaisuus, että voidaan puhua edelleen tutkinnosta vähäisestä opintopistemäärästä huolimatta. Lupa tutkinnon suorittamiseen voidaan antaa papille, joka on

- 1) suorittanut pastoraalitutkinnon;
- 2) suorittanut Johtamisen perusteet -koulutuksen (5 op) tai hankkinut muilla tavoin vastaavan osaamisen;
- 3) osallistunut johtamispotentiaalikartoitukseen ja tuomiokapitulin järjestämään ammatilliseen uraohjauskeskusteluun.

Johtamisen perusteet on moniammatillinen koulutus, joka palvelee pappien ohella muita seurakunnan esimiestehtävistä kiinnostuneita. Johtamispotentiaalikartoitus korvaa aikaisemman psykologisen soveltuvuustutkimuksen ja sen tehtävä muuttuu. Soveltuvuustutkimusta koskeneet ongelmakohdat korjataan muuttamalla tutkimuksen paikka ja rooli osana kokonaisuutta. Johtamisen perusteet, johtamispotentiaalikartoitus ja ammatillinen uraohjauskeskustelu tukisivat opiskelijaa koulutuspolulla ja sen valintatilanteissa.

Johtamispotentiaalikartoituksesta ja tuomiokapitulin järjestämästä uraohjauskeskustelusta ei ole ehdotuksen mukaan mahdollista saada vapautusta eikä niitä voi korvata esimerkiksi johonkin

muuhun tehtävään liittyvällä soveltuvuustutkimuksella, työnohjauksella tai muilla ammatillisen urasuunnittelun tai tuen prosesseilla.

Uudistusten ehdotetaan koskevan myös tutkinnon kokonaisarviointiasteikkoa, arviointiperusteita ja tuomiokapitulin harkintavaltaa tutkinnon suoritusoikeuden myöntämisessä. Kysymyksiä ovat herättäneet erityisesti psykologisen soveltuvuustutkimuksen paikka, merkitys ja arvosana osana kokonaisuutta. Arviointiperusteissa keskeistä on arvioida tarkoituksenmukaisella tavalla opiskelijan valmiuksia toimia kirkkoherrana kelpoisuuden saavutettuaan. Johtamispotentiaalikartoituksella ei ole ehdotuksessa yhteyttä tutkinnosta annettavaan arvosanaan. Arviointiasteikko on muutettu sanalliseksi ja arviointikäytännöt vastaavat aikuiskoulutuksessa ja kirkon muussa henkilöstökoulutuksessa yleisesti hyödynnettyjä arviointikäytäntöjä. Tutkinnon arvosanasta ei olisi valitusoikeutta, mutta arvosanaa voisi korottaa suorittamalla tutkinto uudelleen.

Nykyiseen seurakuntatyön johtamisen tutkintoon sisältyvä soveltuvuustutkimuksen sopimus on päättynyt 31.1.2019. Vuonna 2019 suoritettut soveltuvuusarviointit on toteutettu nykyisen sopimuksen mukaisesti Psykologitiimi Päämäärän palveluna. Lisäksi Psykologitiimi Päämäärän kanssa on tehty sopimus koskien vuotta 2020, jotta viimeinen nykymuotoinen seurakuntatyön johtamisen tutkinto voidaan toteuttaa vielä vuonna 2020. Ehdotettu uusi johtamisen peruskoulutusten kokonaisuus on käynnistetty vuonna 2020 siten, että Johtamisen perusteet, johtamispotentiaalikartoitus ja uraohjauskeskustelut on mahdollista käydä ennen vuoden 2021 henkilöstökoulutukseen ilmoittautumisen määräajan umpeutumista (31.10.). Uudistunut seurakuntatyön johtamisen tutkinto järjestettäisiin siten hiippakunnissa ensimmäisen kerran vuonna 2021.

Yksityiskohtaiset perustelut

1 § Tutkinnon tavoitteet

Pykälän 1 momentissa ilmaistaan seurakuntatyön johtamisen tutkinnon ammatillinen tavoite. Tutkinnon hyväksytty suorittaminen antaa papille perustavat tiedot, taidot ja osaamisen, jotka ovat välttämättömiä jokaiselle kirkkoherralle.

Pykälän 2 momentissa määritellään seurakuntatyön johtamisen tutkinnon osaamistavoitteet.

Tutkinnon osaamistavoitteet rakentuvat sille lähtökohdalle, että pappi hallitsee pastoraalitutkinnon sisällöt ja hänellä on Johtamisen perusteet -koulutuksen tuottamat tai vastaavat tiedot ammattimaisesta johtamisesta sekä seurakunnallisen johtamisen rakenteista ja erityispiirteistä. Seurakuntatyön johtamisen tutkinnossa syvennyttään johtamisen keskeisiin kysymyksiin nimenomaan kirkkoherran tehtävien ja seurakuntatyön johtamisen näkökulmasta tutkinnon laajuuden mahdollistamissa rajoissa.

Jokaisen kirkkoherran välttämätöntä osaamista ovat teologinen ja pastoraalinen johtaminen, ihmisten johtaminen, seurakuntahallinto ja strateginen johtaminen. Työn haasteisiin vastaamisen kannalta keskeistä osaamista on esimerkiksi seurakuntahallinto, toisin sanoen päätöksenteon ydinprosessien hallinta ja taito työskennellä luottamuselimissä ja muissa sidosryhmissä. Kirkkoherralta edellytetään organisaation toiminnan ja toimintaprosessien hallinnan, suunnittelun ja päätöksenteon lisäksi halua sitoutua oman johtamisen kehittämiseen.

2 § Tutkinnon laajuus

Pykälän 1 momentissa määritellään seurakuntatyön johtamisen tutkinnon laajuudeksi viisi opintopistettä. Opintopisteet ovat yleisesti käytössä oleva mittayksikkö suomalaisessa koulutusjärjestelmässä. Yksi opintopiste vastaa noin 27 tunnin työpanosta. Uudistuksessa ei kasvateta seurakuntatyön johtamisen tutkinnon laajuutta aiempaan tutkintoon verrattuna. Tutkinnon suorittamisen edellytyksiä kuitenkin lisätään.

Pykälän 2 momentissa tutkinto määritellään valmisteilla olevan Kirkon johtamisen erityiskoulutuksen kokonaisuuteen kuuluvaksi moduuliksi, jonka hyväksytty suorittaminen antaa kelpoisuuden kirkkoherran virkaan.

Pykälän 3 momentissa määrätään, ettei seurakuntatyön johtamisen tutkintoa voi korvata muilla johtamisen opinnoilla kuin tietyillä erikseen sanotuilla vanhoilla koulutuksilla, joita ei enää voi suorittaa, mutta jotka ovat aikanaan tuottaneet muodollisen kelpoisuuden kirkkoherran virkaan.

Kirkkoherran tehtävien monipuolisuudesta sekä seurakuntien erilaisuudesta ja paikallisista erityisosaamisvaatimuksista johtuen on selvää, että seurakuntatyön johtamisen tutkinto ei pysty

tuottamaan opiskelijalle kuin yleiskuvan sisältöalueiden teemoista. Menestyäkseen pitkällä tähtäimellä hyvin tehtävissään kirkkoherra tarvitsee välttämättä virkauran alkuvuosiin sijoittuvan syventävän tehtävälähtöisen koulutuksen. Nykyisin tällainen koulutus on Kirjo 2005 -johtamiskoulutusohjelman mukainen Kirjo IIA (20 op), jota kukin hiippakunta järjestää uusille kirkkoherroilleen. Seurakuntatyön johtamisen tutkinnon uudistus ei vaikuta Kirjo IIA -koulutuksen jatkuvaan tarpeeseen ja laajuuteen.

Piispainkokouksen täytäntöönpanomääräyksen pohjalta dekaanit laativat hiippakuntien käytäntöjä ohjaavan seurakuntatyön johtamisen tutkinnon toteutussuunnitelman. Siinä yksilöidään tarkemmin tutkinnon sisällöt, rakenne ja toteutustavat.

3 § Tutkinnon suorittaminen

Pykälän 1 momentissa määritellään koulutuksen suoritusluvan myöntäminen tuomiokapitulin asiaksi. Kirkkoherran tehtäviin kelpoisuuden antava koulutus on sisällöltään ja luonteeltaan siinä määrin erityislaatuinen, että sen korvaaminen muulla kirkollisella johtamiskoulutuksella tai aiemman johtamisosaamisen ja -kokemuksen hyväksi lukemisen perusteella ei ole tarkoituksenmukaista. Toisessa luterilaisessa kirkossa suoritettu kirkkoherran tehtäviin kelpoisuuden antava johtamiskoulutus ja kokemus kirkkoherrana voidaan kuitenkin tuomiokapitulin harkinnan mukaan ottaa huomioon seurakuntatyön johtamisen tutkinnon suorittamisessa.

Pykälän 2 momentissa määritellään seurakuntatyön johtamisen tutkinnon suorittamisen edellytykset. Aikaisemmin edellytyksenä oli vain pastoraalitutkinnon (40 op) suorittaminen. Uudistetun seurakuntatyön johtamisen tutkinnon suoritusoikeus myönnetään papille, jos hän täyttää kolme kriteeriä: hän on suorittanut 1) pastoraalitutkinnon, 2) Johtamisen perusteet -koulutuksen tai hankkinut muulla tavoin vastaavan osaamisen ja osallistunut 3) johtamispotentiaalikartoitukseen ja tuomiokapitulin järjestämään ammatilliseen uraohjauskeskusteluun.

Johtamisen perusteet on viiden opintopisteen laajuinen moniammatillinen koulutus. Siinä käsitellään johtamisen yleisiä perusteita ja niitä johtamiseen seurakunnassa liittyviä osa-alueita, jotka ovat yhteisiä sekä lähiesimiesten että ylimmän johdon johtamistyössä. Koulutus on tarkoitettu kaikille seurakuntien työntekijöille, jotka ovat kiinnostuneita johtamisesta tai suunnittelevat

johtaviin tehtäviin hakeutumista. Papit voivat aloittaa Johtamisen perusteet -koulutuksen, vaikka pastoraalitutkinto ei olisi vielä valmis. Välttämätöntä kuitenkin on, että pappi on suorittanut pastoraalitutkinnosta työyhteisö- ja hallinto-osion.

Johtamisen perusteet -koulutuksen järjestäminen on hiippakuntien vastuulla samalla tavoin kuin Kirjo 2005-johtamiskoulutusohjelmassa mainittu, muille kuin papeille suunnattu Seurakunta työyhteisönä ja johtajuus -koulutus. Keskeinen syy viimeksi mainitun korvaamiseen Johtamisen perusteet -koulutuksella on riittävän moniammatillista yhteistyötä tarkastelevan sisällön puuttuminen Kirjo 2005-ohjelman mukaisesta johtamisen peruskoulutuksesta. Seurakuntatyön johtamisen tutkintoa opiskelemaan hakeutuva pappi voidaan vapauttaa Johtamisen perusteiden suorittamisesta, jos tuomiokapituli katsoo, että hänellä on vastaavat tiedot ja taidot esimerkiksi aiemman työuran, seurakunnallisen työkokemuksen tai koulutuksen perusteella.

2 momentin kohdassa 3) sanottu johtamispotentiaalikartoitus korvaa aikaisemman psykologisen soveltuvuustutkimuksen ja sen tehtävä muuttuu. Johtamispotentiaalikartoitus on vain yksi tutkinnon suorittamisoikeuden saamisen edellytys. Tällöin kartoituksella on merkittävästi toisenlainen rooli kuin nykyiseen tutkintoon sisältyneellä psykologisella soveltuvuustutkimuksella. Kyseessä on ennen kaikkea itsearviointi, joka antaa välineen itsereflektioon ja ammatillisen potentiaalin tarkasteluun.

Nykyisessä seurakuntatyön johtamisen tutkinnossa psykologinen soveltuvuustutkimus vaikuttaa olennaisesti tutkinnon kokonaisarvosanaan. Tästä aiheutuu se ongelma, että vaikka soveltuvuustutkimuksen tulos on voimassa vain 1-2 vuotta, papin nimikirjaan merkittävän tutkinnon loppuarvosanan myötä soveltuvuustutkimuksen vaikutus papin kompetenssiprofiiliin ja urapyrkimyksiin on jäänyt käytännössä pysyväksi. Tämä kytkös on poistettu sillä tavoin, että johtamispotentiaalikartoitus ei ole osa seurakuntatyön johtamisen tutkintoa. Lisäksi siitä ei enää anneta numeraalista arvosanaa.

Johtamispotentiaalikartoitus on tarkoitettu papin itsereflektion tueksi ja henkilökohtaisen ammatillisen uraohjauskeskustelun pohjamateriaaliksi. Muuhun tarkoitukseen tuloksia ei tule käyttää. Pappi käy henkilökohtaisen ammatillisen uraohjauskeskustelun kahden asiantuntijan

kanssa, joiden nimeämisestä ja perehdyttämisestä hiippakuntadekaani vastaa.

Johtamispotentiaalikartoituksessa ja ammatillisessa uraohjauskeskustelussa selvitetään papin ammatillisia suuntautumisvaihtoehtoja sekä motivaatiota ja valmiuksia hakeutua suorittamaan kirkkoherran virkaan kelpoisuuden antavaa koulutusta. Ne muodostavat kokonaisuuden, jonka avulla pappi hahmottaa motivaatiotaan ja persoonallisia valmiuksiaan kirkkoherran tehtävään. Hän saa mahdollisuuden pohtia tuomiokapitulin tuella ammatillisia suuntautumisvaihtoehtojaan ja sitä, onko hänen uransa tässä vaiheessa tarkoituksenmukaista hakeutua suorittamaan seurakuntatyön johtamisen tutkintoa. Pappi ratkaisee itse johtamispotentiaalikartoituksen ja uraohjauskeskustelun perusteella, hakeutuuko hän tutkinnon suorittajaksi.

Pykälän 3 momentissa määritellään seurakuntatyön johtamisen tutkinnon toteutusvastuu. Tuomiokapituli vastaa tutkinnon suorittamiseen tähtäävästä koulutuksesta ja varsinaisen tutkinnon järjestämisestä. Käytännössä tutkinnon järjestämistä hiippakunnassa ohjaa ja valvoo hiippakuntadekaani. Hiippakuntien toimintamallien ja käytäntöjen yhdenmukaisuutta seurataan ja tarvittaessa täsmennetään hiippakuntadekaanien vuotuisissa neuvotteluissa.

4 § Tutkintotodistus ja arvosana

Pykälän 1 momentissa määritellään tuomiokapitulin tehtäväksi päättää seurakuntatyön johtamisen tutkinnon suorittaneelle papille annettavasta todistuksesta. Siitä ilmenevät tutkinnon tavoitteet, laajuus sekä opiskelijalle annettu arvosana. Lisäksi kouluttajat antaisivat eri vaiheissa koulutuksen aikana ja sen päätteeksi opiskelijalle henkilökohtaista ohjausta ja palautetta hänen opintojensa etenemisestä tutkinnon tavoitteiden suuntaisesti.

Pykälän 2 momentissa määritellään seurakuntatyön johtamisen tutkinnosta annettava arvosana-asteikko. Seurakuntatyön johtamisen tutkinnon suorittamisen edellytykset, jotka on sanottu 3 §:n 2 momentissa, eivät vaikuta koulutuksesta annettavaan arvosanaan. Arvosana annettaisiin vain koulutuksen aikaisista opinnoista, ja arvosanalla kuvattaisiin niitä kirkkoherran johtamistehtävässä tarvittavia valmiuksia, jotka opiskelija on tutkinnon suoritettuaan saavuttanut.

Arvosana-asteikko on muutettu sanalliseksi. Suoraviivainen rinnastus nykyisen johtamistutkinnon

numeeriseen arviointiasteikkoon (1 / 1+ / 2- / 2 / 2+ / 3- / 3) ei ole mahdollista, sillä arvosana on nykytutkinnossa riippuvainen psykologisen soveltuvuustutkinnon arvosanasta. Rinnastus on ongelmallista myös siitä syystä, että asteikosta, jota tuomiokapitulit ovat joutuneet käyttämään arvosanoja määrittäessään, puuttuvat puolikkaat arvosanat. Suuntaa antava rinnastaminen nykyisen ja ehdotetun tutkinnon arvosana-asteikkojen välillä on kuitenkin mahdollista, kun puolikkaat arvosanat otetaan mukaan rinnastukseen. Tällöin asteikkojen vastaavuus on seuraava; erinomaiset (3) / kiitettävät (3- ja 2½) / hyvät (2+ ja 2) / tyydyttävät (2- ja 1½) / välttävät (1+ ja 1) valmiudet kirkkoherran tehtävään. Opiskelijan suoritus voitaisiin myös hylätä, jos koulutuksen aikana käy ilmeiseksi, ettei opiskelijalla ole tällä hetkellä edellytyksiä tai valmiuksia toimia kirkkoherrana.

Arvioinnin yhteydessä on tärkeätä ottaa huomioon se edellä jo esille tullut seikka, että ehdotetussa tutkinnossa arvosana ei ole ainoa tapa antaa opiskelijalle palautetta hänen opiskelustaan ja osaamisestaan. Olennaisessa roolissa olisi kouluttajien antama henkilökohtainen palaute, jota opiskelija saa sekä suullisessa että kirjallisessa muodossa toteutussuunnitelmassa määriteltävällä tavalla.

Pykälän 3 momentissa annetaan opiskelijalle mahdollisuus suorittaa tutkinto uudelleen.

Seurakuntatyön johtamisen tutkintoon liittyvistä tuomiokapitulin päätöksistä ei ole muutoksenhakuoikeutta (KJ 8: 12 §, 2 mom.). Näin ollen esimerkiksi arvosanasta ei ole mahdollista valittaa. Jos opiskelijan suoritus on hylätty, hän on tyytymätön tutkinnosta saamaansa arvosanaan tai katsoo johtamisvalmiuksiensa olennaisesti parantuneen arvosanan saamisen jälkeen, hän voi hakeutua uuteen johtamispotentialikartoitukseen ja ammatilliseen uraohjauskeskusteluun ja hakea niiden jälkeen tuomiokapitulilta lupaa suorittaa tutkinto uudelleen. Tapauskohtaisesti räätälöityjä arvosanan korottamismahdollisuuksia ei järjestettäisi, vaan opiskelijan tulee tässä tapauksessa suorittaa seurakuntatyön johtamisen tutkinto kokonaisuudessaan uudelleen. Uuden tutkinnon myötä myös arviointi päivittyy vastaamaan opiskelijan senhetkisiä valmiuksia kirkkoherran tehtävään.

5 § Voimaantulo

Siirtymäsäännöksessä säädetään voimaantulosta. Päätös tulee voimaan 10.9.2020.

Päätöstä sovelletaan kuitenkin vasta 1 päivästä tammikuuta 2021 lähtien, koska uudistunut seurakuntatyön johtamisen tutkinto järjestettäisiin hiippakunnissa ensimmäisen kerran vuonna 2021. Pykälässä määrätään

myös siitä, että päätöksen voimaantullessa pappi, joka on kelpoinen kirkkoherran virkaan voimassa olevan päätöksen mukaan, säilyttää kelpoisuutensa.

Vaikutusarviointi

Seurakuntatyön johtamisen tutkinnon laajuutta (5 op) muutetaan vain yhden opintopisteen verran. Toteutusvastuu pysyy hiippakunnilla, mutta kirkkoherrojen määrän vähenemisen vuoksi olisi tarkoituksenmukaista pyrkiä tiivistämään hiippakuntien välistä yhteistyötä koulutuksen järjestämisessä. Olennaista on yhdistää voimia silloin, kun koulutettavien määrä ei ole suuri. Näin voidaan vaikuttaa suotuisasti koulutuksen kustannuksiin ja resursseihin.

Nykyisen koulutuksen hinta koostuu psykologisesta soveltuvuustutkimuksesta n. 520 euroa ja kahdesta täysihoidon sisältävästä kurssijaksosta n. 360-420 euroa. Kurssi voidaan työntäjän päätöksellä sisällyttää seurakunnan henkilöstön kehittämissuunnitelmaan siten, että seurakunta vastaa kustannuksista. Muussa tapauksessa kustannuksista vastaa kurssin osallistuja. Uuteen koulutukseen sisältyvät kurssijaksot, mutta ei psykologista soveltuvuustutkimusta vastaavaa johtamispotentiaalikartoitusta. Sen suorittaminen olisi kuitenkin tutkinnon suorittamisen edellytyksenä, joten kartoituksesta seuraavat kulut tulee ottaa huomioon kokonaiskustannuksissa.

Psykologisia soveltuvuustutkimuksia on saatavilla hyvin monenlaisia, ja niiden hinta ja laatu vaihtelevat. Tutkimukseen voi kuulua psykologin tekemä laaja persoonallisuuspsykologinen tutkimus työelämän vaatimusten ja yksilön ominaisuuksien mahdollisimman osuvaksi yhteensovittamiseksi. Näin laaja tutkimus ei ole kuitenkaan välttämätön seurakuntatyön johtamisen tutkintoa edeltävälle johtamispotentiaalikartoitukselle. Olennaisempaa on, että tutkimus kohdistetaan ominaisuuksiin, joita tarvitaan nimenomaan kirkkoherran työssä ja oman osaamisen kehittämisessä. Tarvittavia ominaisuuksia ovat hyvä itsetuntemus ja sopeutumiskyky, joihin tutkinto-opiskelu antaa välineitä ja valmiuksia. Work Personality Inventory (WOPI) on tällainen testi, joka kuvastaa henkilökohtaisia oman toiminnan ajureita, motiiveja, osaamispotentiaalia, ajattelutapoja ja asenteita. Nämä yhdessä antavat pohjan oman osaamisen itseohjautuvaan kehittämiseen. Testin toteuttamisesta on saatu myönteisiä kokemuksia kirkon johtamiskoulutuksissa. Näin ollen johtamispotentiaalikartoitukset on päätetty aloittaa WOPI:n avulla. Tarvetta hankintaa varten järjestettävälle kilpailutukselle ei ole, koska hankintakustannus ei ylitä

kilpailutusrajaa. Seurakuntien taloustilanteen huomioon ottaen testi on edullinen. Yksittäisen testin hinta on n. 70 euroa, mikä on merkittävästi alhaisempi kuin nykyisessä psykologisessa soveltuvuustutkimuksessa. Ammatillisen uraohjauskeskustelun kannalta WOPI:n sisältämä itsearviointi tuottaa ryppään havaintoja opiskelijan omasta toiminnasta, motivaatiotekijöistä ja johtamispotentiaalista, joita reflektoidaan uraohjauskeskustelussa.

Tutkinnon suorittamisen edellytykset laajenevat. Hiippakuntien vastuulle tulevat Johtamisen perusteet (5 op) ja ammatilliset uraohjauskeskustelut. Näihin on kohdennettava hiippakuntadekaanin, hiippakuntasihteerien/asiantuntijoiden ja mahdollisten muiden hiippakunnallisten johtamiskouluttajien resurssia. Kokonaan uusista vastuista ei kuitenkaan ole kysymys. Kirkon johtamiskoulutusohjelma 2005:n mukaisesti hiippakuntien tehtävänä on ollut Seurakunta työyhteisönä ja johtajuus -kurssin (1 ov = n. 2 op) järjestäminen muille johtotehtäviin suuntautuville kuin papeille. Vaikka kurssia ei ole tuossa muodossaan juurikaan toteutettu, on olennaista panna merkke, että kirkossa on tunnistettu hiippakuntien vastuu muidenkin kuin pappien peruskouluttamisesta johtotehtäviin. Johtamisen perusteet -koulutus, joka palvelee niin pappeja kuin muitakin esimies- ja työalavastuutehtävissä toimivia, edustaa uusimuotoista tapaa vastata jo aiemmin tunnistettuun tarpeeseen. Seurakunta työyhteisönä ja johtajuus -kurssin sijaan hiippakunnat ovat kehitelleet erilaisia lähiesimiesten johtamisvalmennuksia ja toteuttaneet Kirjo I:tä (seurakuntatyön johtamisen tutkintoa) moniammatillisesti. Näihin toteutustapoihin käytettyjä resursseja voitaisiin suunnata ehdotettuun moniammatilliseen Johtamisen perusteet -koulutukseen.

Kaiken kaikkiaan uudistettu tutkinto ei sisällä hiippakunnille luonteeltaan uusia tehtäviä, vaan muille kuin papeille suunnattu johtamistyön alkuvaiheen tuki saisi uuden, jäsentyneen muodon. Samalla saataisiin käyttöön moniammatillisen johtamiskouluttautumisen hyödyt ja voitaisiin vahvistaa pappien johtamisvalmiuksien perustasoa. Näin ollen tulevaisuudessa seurakuntatyön johtamisen tutkinnon suorittajiksi lähtevät papit olisivat paremmilla valmiuksilla varustettuja ja kirkkoherraksi kelpoistavassa johtamiskoulutuksessa päästäisiin valmiuksien edelleen kartuttamisessa olennaisesti nykyistä pidemmälle.

Päätös

Piispainkokouksen päätös kirkkoherralta vaadittavasta seurakuntatyön johtamisen tutkinnosta

---

Piispainkokous on kirkkolain 21 luvun 2 §:n 5 kohdan e alakohdan ja kirkkojärjestyksen 6 luvun 10 §:n nojalla antanut kirkkoherran virkaan vaadittavasta seurakuntatyön johtamisen tutkinnosta seuraavan määräyksen:

1 § Tutkinnon tavoitteet

Seurakuntatyön johtamisen tutkinnon tavoitteena on antaa papille kirkkoherran viran hoitamisen kannalta välttämättömät tiedot, taidot ja osaaminen.

Tutkinnon suorittaneella on kokonaiskuva kirkkoherran tehtävistä. Hän on perehtynyt hengelliseen ja strategiseen johtamiseen sekä seurakuntahallintoon. Hänellä on perusvalmiudet esimiestyöhön, henkilöstön johtamiseen ja itsensä kehittämiseen johtajana.

2 § Tutkinnon laajuus

Seurakuntatyön johtamisen tutkinnon laajuus on viisi opintopistettä.

Tutkinto on Kirkon johtamisen erityiskoulutukseen sisältyvä moduuli, jonka hyväksytty suorittaminen antaa kelpoisuuden kirkkoherran virkaan.

Seurakuntatyön johtamisen tutkintoa ei voi korvata muilla johtamisen opinnoilla tai muulla osaamisella kuin:

- 1) pastoraalitutkinnolla, jonka arvosana on korkeimmalla kiitoksella hyväksytään;
- 2) ylemmällä pastoraalitutkinnolla, joka on suoritettu piispainkokouksen 6 päivänä maaliskuuta 1991 tai sen jälkeen päättämien tutkintovaatimusten mukaisesti; tai
- 3) Kirkon johtamiskoulutusohjelman 1990 mukaisella johtamiskoulutuksella, joka on suoritettu ennen vuotta 2000.

3 § Tutkinnon suorittaminen

Lupaa seurakuntatyön johtamisen tutkinnon suorittamiseen haetaan tuomiokapitulilta.

Tuomiokapituli voi myöntää luvan papille, joka on:

- 1) suorittanut pastoraalitutkinnon;
- 2) suorittanut Johtamisen perusteet -koulutuksen tai hankkinut muilla tavoin vastaavat tiedot, taidot ja osaamisen; sekä
- 3) osallistunut johtamispotentiaalikartoitukseen ja tuomiokapitulin järjestämään ammatilliseen uraohjauskeskusteluun.

Seurakuntatyön johtamisen tutkinnon suorittamiseen tähtäävästä koulutuksesta vastaa ja tutkinnon järjestää tuomiokapituli.

4 § Tutkintotodistus ja arvosana

Tuomiokapituli antaa seurakuntatyön johtamisen tutkinnon suorittamisesta todistuksen, josta ilmenevät tutkinnon tavoitteet ja laajuus sekä siitä annettu arvosana.

Arvosana on arvio niistä kirkkoherran johtamistehtävässä tarvittavista tiedoista, taidoista ja osaamisesta, jotka tutkinnon suorittanut pappi on saavuttanut. Hyväksytyn tutkinnon voi suorittaa arvosanalla erinomainen, kiitettävä, hyvä, tyydyttävä tai välttävä. Tuomiokapituli voi myös hylätä suorituksen. Tutkinnon suorittaminen ja sen arvosana merkitään nimikirjaan.

Tutkinnon voi suorittaa tuomiokapitulin luvalla uudelleen. Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että pappi osallistuu uudelleen johtamispotentiaalikartoitukseen ja uraohjauskeskusteluun.

5 § Voimaantulo

Tämä päätös tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 2020.

Tällä päätöksellä kumotaan piispainkokouksen 10 päivänä helmikuuta 1999 kirkkoherralta vaadittavasta seurakuntatyön johtamisen tutkinnosta antama päätös (kirkon säädöskokoelma nro 77).

Tämän päätöksen voimaan tullessa voimassa olevaa piispainkokouksen päätöstä kirkkoherralta vaadittavasta seurakuntatyön johtamisen tutkinnosta sovelletaan kuitenkin 31 joulukuuta 2020 asti ja tämän päätöksen määräyksiä sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 2021 lähtien.

Seurakuntatyön johtamisen tutkinto, jonka suorittaminen on aloitettu ennen 1 päivää tammikuuta 2021, suoritetaan loppuun tämän päätöksen voimaan tullessa voimassa olleiden määräysten mukaisena.

Tämän päätöksen voimaan tullessa pappi, joka on tämän päätöksen voimaan tullessa voimassa olleiden määräysten mukaan kelpoinen kirkkoherran virkaan, säilyttää kelpoisuutensa.

08.09.2020

Piispainkokous

§ 7 Selkokielliset päivän rukoukset

Diaarinumero DKIR/783/04.02.03/2020

Esittelijä piispainkokouksen pääsihteeri Kari Kopperi

Selkokieli on yleiskieltä helpommin ymmärrettävissä oleva kielen muoto, jonka rakenteita ja sanastoa on yksinkertaistettu. Se on tarkoitettu ensisijaisesti sellaisille, joilla on syystä tai toisesta kielellisiä vaikeuksia. Joskus selkokielen tarve on synnynäinen, joskus sairauden tai ikääntymisen aiheuttama. Selkokielestä on hyötyä myös niille, jotka opettelevat ymmärtämään itselleen vierasta kieltä.

Vuonna 2019 julkaistiin YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien sopimukseen liittyvä Suomen evankelis-luterilaisen kirkon toimintaohjelma *aktiivisesti osallinen* koskien vuosia 2019–2024. Siinä tunnistetaan selkokielen tarve kirkossamme ja kannustetaan sen käyttöön. Kirkkohallituksessa on tähän liittyen valmisteltu selkokiellisiä päivän rukouksia täydentämään selko.evl.fi-sivuston jumalanpalvelusmateriaaleja. Materiaalia on valmistellut projektiluontoisena työtehtävänä Timo-Matti Haapiainen. Valmistelussa mukana olivat myös asiantuntija Katri Suhonen ja Selkokeskuksesta Ari Sainio.

Kirkkohallituksessa on yhdessä piispainkokouksen puheenjohtajan kanssa todettu, että selkokielliset päivän rukoukset rinnastuvat esimerkiksi piispainkokouksen antamiin jumalanpalvelusta koskeviin oppaisiin ja suosituksiin. Näin ollen piispainkokous voi suositella kirkkolain 21 luvun 2 §:n 1 kohdan perusteella liitteenä olevan materiaalin käyttöä seurakunnille sellaisissa tilanteissa, joissa jumalanpalveluksia tai niiden osia toimitetaan selkokiellisesti.

Tarkempi kuvaus selkokiellisten päivän rukousten laatimisen periaatteista sisältyy liitteeseen, johon on koottu kirkkohallituksessa valmisteltu materiaali. Piispainkokous voi tehdä materiaaliin tarvittavia muutoksia.

Piispainkokouksen istuntoon osallistuu puheenjohtajan kutsusta asian käsittelyyn asiantuntija Katri Suhonen, jonka alana Kirkkohallituksen Jumalanpalvelus ja yhteiskunta -yksikössä on saavutettavuus ja vammaiset ihmiset.

Päätösehdotus Käydään asiasta keskustelu jatkovalmistelua varten.

Käsittely Käsittelyn aikana todettiin, että vastaavien kirkon jumalanpalveluselämään liittyvien virikemateriaalien valmistelussa on luonteva toimia niin, että materiaalit valmistellaan Kirkkohallituksen Toiminnallisella osastolla ja niistä pyydetään piispainkokouksen lausunto. Tarkoituksenmukaista on, että materiaaleja käsitellään myös jumalanpalveluselämän neuvottelukunnassa. Piispainkokouksen lausunnon pohjalta materiaalit viimeistellään

08.09.2020

Piispainkokous

Toiminnallisella osastolla ja niiden julkaisemisesta päätetään virastokollegiossa.

Päätös

Piispainkokous keskusteli selkokielistä päivän rukouksista ja antoi palautetta niiden jatkovalmisteluun.

Toimenpiteet

Ote Toiminnallinen osasto

Selkokielliset päivän rukoukset

Selkokielen tarve

Selkokieli on selkeää yleiskieltä helpommin ymmärrettävissä oleva, rakenteiltaan, sanastoltaan ja sisällöiltään yksinkertaistettu kielen muoto. Selkokieli on suunnattu ensisijaisesti ihmisille, joilla on syystä tai toisesta kielellisiä vaikeuksia.

Selkokeskuksen uusimman arvion mukaan selkokieltä tarvitsee Suomessa 650 000 – 750 000 ihmistä. Näiden lisäksi selkokielestä hyötyy suuri joukko ihmisiä. Selkokielen tarve voi olla synnynnäinen tai sairauden, vamman, ikääntymisen tai vieraan kielen piiriin muuttamisen aiheuttama. Nuorten ihmisten heikentyneet kielelliset kyvyt lisäävät selkokielen tarvetta Suomessa.

Vuonna 2019 julkaistu YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien sopimuksen kirkon toimintaohjelma 2019–2024 *Aktiivisesti osallinen* tunnistaa selkokielen tarpeen ja kannustaa sen käyttöön kirkossa.

Rukousten laatimisen lähtökohdat

Selkokielliset päivän rukoukset on laadittu täydentämään selko.evl.fi-sivuston jumalanpalvelusmateriaaleja. Sivustolla on messun ja kirkollisten toimitusten selkomukautukset ja kuvasarjat sekä evankeliumit ja joitain muita tekstejä kirkkovuoden pyhiin – myös muutama päivän rukous.

Lähtökohtana on liittyminen klassisten päivän rukousten perinteeseen, sekä viimeisimmän jumalanpalvelusuudistuksen ja niin sanotun kaikille sopivan suunnittelun periaatteisiin. Selkokiellisten päivän rukousten muoto seuraa perinteisen kollehtarukouksen muotoa:

- puhuttelu – useimmiten puhutellaan Kolminaisuuden ensimmäistä persoonaa
- rukouksen pyyntöä pohjustava Jumalan ominaisuuteen tai tekoon viittaaminen
- varsinainen rukouspyyntö, joka on kirkon yhteinen rukous, kaikkien läsnäolijoiden ja koko ihmiskunnan kannalta keskeinen pyyntö
- mahdollinen perustelu pyynnölle tai pyyntöön vastaamisen seurausten kuvaileminen
- viittaus rukoukseen Jeesuksen Kristuksen kautta ja mahdollinen kolmiyhteisen Jumalan ylistys
- seurakunnan liittyminen liturgin ääneen lukemaan rukoukseen aamenen lausumisella.

Jumalanpalvelusuudistuksen mukaan Jumalanpalvelus on kolmiyhteisen Jumalan pelastavan läsnäolon juhlaa. Selkokielliset päivän rukousten rakenne ja sisällöt nousevat Jumalan pelastavasta toiminnasta sekä hänen läsnäolostaan jumalanpalveluksessa. Selkokiellisten päivän rukousten anamneesi nousee useimmiten lukukappaleissa ja evankeliumissa mainituista Jumalan teoista ja ominaisuuksista. Pyyntö ilmaisevat paikalla olevan seurakunnan ja koko maailman tarpeita.

Kaikille sopiva suunnittelu tarkoittaa sitä, että tuotteet, ympäristöt, ohjelmat ja palvelut suunnitellaan alusta asti sellaisiksi, että mahdollisimman monet voivat niitä käyttää ilman erityisiä mukautuksia tai erityissuunnittelua. Traditioon sitoutuvat selkokielliset rukoukset korostavat sekä yhteisen jumalanpalveluksen että saavutettavuuden merkitystä.

On itsestään selvää, että Jumala rukouksen kohteena ei tarvitse selkokieltä. Selkokieltä tarvitaan tukemaan kokemusta osallisuudesta. Kielellisten muurien purkaminen lisää kokemusta yhteisestä rukouksesta.

Selkokielisten päivän rukousten erityispiirteitä

Rukoukset on laadittu yhteistyössä Selkokeskuksen asiantuntijan Ari Sainion kanssa. Tavoitteeksi valittiin selkokielen perustaso. Aluksi työstettiin rukouksissa pienin variaatioin esiintyvät rukousten alut ja loput. Tämän jälkeen kirjoitettiin pyhästä toiseen vaihtuvat sisällöt. Rukousten sisältöjen kirjoittamista ohjasivat selkokieltään työssään käyttävien kirkon työntekijöiden havainnot selkokielestä hyötyvien ihmisten elämästä ja kielellisistä kyvyistä.

Päivän rukouksien laatimisessa kunkin pyhän psalmit, lukukappaleet ja evankeliumit ovat olleet keskeinen lähtökohta kirkkovuoden tunnuskuviin tukemina. Osassa rukouksia on selkomukautettu Evankeliumikirjasta tai muista lähteistä löytyvien klassisten rukousten sisältöjä.

Tavoitteena on ollut käyttää mahdollisimman yleistä ja ihmisille tuttua sanastoa. Tutuimpia juutalais-kristilliselle perinteelle ja Raamatulle ominaisia ilmaisuja on voitu käyttää, koska nämä ovat riittävän tuttuja käytännössä kaikille, jotka osallistuvat yhteiseen rukoukseen. Myös satunnaisten osallistujien näkökulma on pyritty ottamaan huomioon. Rukousten sisältöjen tulee olla sellaisia, etteivät ne loukkaa tai vieraannuta niitä, jotka eivät osallistu rukoukseen.

Sanastossa on pyritty välttämään vaikeiden sanojen lisäksi latautuneita teologisia käsitteitä kuten herätysliikkeiden tai yksittäisten aikakausien erityissanastoa. Uusien, kaikille ihmisille vieraiden ilmaisujen sijaan on etsitty mahdollisimman ymmärrettäviä sanoja yhteisestä perinteestä ja kielen yleisistä ilmaisuista.

Sanastoa on arvioitu selkokielestä hyötyvien erityisryhmien näkökulmasta. Perheeseen liittyvä sanasto (mukaan lukien Jumalan kutsuminen Isäksi) voi aiheuttaa kielteisiä mielleyhtymiä ihmisille, jotka ovat eläneet suuren osan elämästään laitoksissa perheiden sijaan. Aisteihin liittyvät ilmaisut saattavat olla vaikeita ihmisille, joilla kaikki aistit eivät toimi. Suomalaiseen kulttuuriin liittyvä sanasto voi olla vaikea ymmärtää suomea toisena kielenä käyttäville ihmisille ja niin edespäin.

Selkokielisten päivän rukousten asema ja tulevaisuus

Kirkkojärjestyksen mukaan jumalanpalvelukset tulee toteuttaa kirkkokäsikirjojen mukaisesti. Kirkkolaki määrittelee kirkkokäsikirjojen hyväksymisen kirkolliskokouksen tehtäväksi.

Selkokielineen jumalanpalvelusmateriaali on tähän mennessä ollut luonteeltaan erityistyöhön suunnattua virikemateriaalia, ei siis kirkolliskokouksen hyväksymää, käsikirjoista löytyvää ja siten asemaltaan vahvaa. Selkokielisten päivän rukoukset voidaan nähdä myös erityistyön tukena ja virikkeistönä aiemman materiaalin tavoin. Toisaalta selkokielen valtavirtaistuessa olisi mielekästä vahvistaa selkokielen asemaa kirkon yhteisessä ja yleisessä jumalanpalveluselämässä.

Selkokielisten päivän rukoukset ovat tietävästi laajin klassiseen perinteeseen sitoutuva selkokielineen liturginen rukousaineisto. Niiden kirjoittaminen on ollut oppimisprosessi. Selkokielisten päivän rukousten ja muun selkokielineen jumalanpalvelusmateriaalin toimivuus ja mielekkyys arvioidaan lopulta käytännössä. Käytäntö tuo esille niiden puutteet ja ansiot ja antaa perusteita näiden rukousten muokkaamiselle ja selkokielineen jumalanpalvelusmateriaalin kehittämiselle laajemminkin.

Jos selkokielisten päivän rukoukset hyväksytään käyttöön, olisi mielekästä seurata niiden käyttöä ja tehdä havaintojen edellyttämiä korjauksia ja muutoksia. Lisäksi olisi hyvä pohtia selkokielineen jumalanpalvelusmateriaalin asemaa kirkon jumalanpalveluselämän kokonaisuudessa. Selkokielen käyttö on vahva viesti yhdenvertaisuuden vahvistamisesta.

1. adventtisunnuntai

Voidaan käyttää koko adventin ajan

Jeesus, näytä sinun voimasi kaikille.

Auta koko maailmaa.

Vapauta meidät kaikesta pahasta.

Suojele meidät vaaroilta.

Kulje meidän kanssamme joka päivä.

Jeesus Kristus, kuule tämä rukous.

Sinä elät ja hallitset yhdessä Isän ja Pyhän Hengen kanssa aina ja ikuisesti.

2. adventtisunnuntai

Voidaan käyttää koko adventin ajan

2. adventtisunnuntaina voidaan käyttää myös Tuomiosunnuntain eli Kristuksen kuninkuuden sunnuntain päivän rukousta

Pyhä Jumala.

Sinä lähetit Poikasi Jeesuksen ihmisten avuksi.

Vahvista meidän uskoamme häneen.

Anna meille rauhaa, toivoa ja iloa.

Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

3. adventtisunnuntai

Pyhä Jumala.

Poikasi Jeesus syntyi ihmiseksi maailmaan.

Lähetä Pyhä Henkesi vahvistamaan meidän uskoamme Jeesukseen.

Anna meille tahtoa seurata häntä joka päivä.

Rukoilemme sinua Herran Jeesuksen Kristuksen kautta.

Hän elää ja hallitsee yhdessä sinun ja Pyhän Hengen kanssa.

4. adventtisunnuntai

Pyhä Jumala.

Sinä kutsuit Neitsyt Marian äidiksi Pojallasi Jeesukselle.

Maria suostui sinun suunnitelmaasi ja teki,

niin kuin sinä tahdoit.

Anna myös meille rohkeutta tehdä sitä,
mitä sinä tahdot.
Anna meille rauha ja ilo.
Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

Jouluaatto

Voidaan käyttää myös jouluyönä, -aamuna ja -päivänä

Rakas Jumala.
Sinä lähetit Poikasi Jeesuksen maailmaan.
Hänen syntymänsä kertoo meille,
että sinä rakastat meitä.
Anna Jeesuksen syntymän tuoda iloa jokaiseen päivään.
Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

Jouluyö

Pyhä Jumala.
Sinä valaisit jouluyön ihmeellisellä valollasi.
Sinä lähetit Poikasi Jeesuksen koko maailman Pelastajaksi.
Hän on valo, joka valaisee maailman.
Anna meille joulun ilo ja rauha.
Rukoilemme sinua Herran Jeesuksen Kristuksen kautta.
Hän elää ja hallitsee yhdessä sinun ja Pyhän Hengen kanssa.

Jouluaamu

Rakas Jumala.
Kauan sitten sinä kutsuit Betlehemin paimenet Jeesus-lapsen luokse.
Samalla tavalla sinä kutsut yhä edelleen
kaikki ihmiset iloitsemaan Jeesuksen syntymästä.
Anna meille joulun ilo ja rauha.
Rukoilemme sinua Herran Jeesuksen Kristuksen kautta.
Hän elää ja hallitsee yhdessä sinun ja Pyhän Hengen kanssa.

Joulupäivä

Rakas Jumala

Sinä annoit Poikasi Jeesuksen syntyä ihmiseksi maailmaan.

Vahvista meidän uskoamme häneen.

Rohkaise meitä elämään hänen kanssaan joka päivä.

Rukoilemme sinua Herran Jeesuksen Kristuksen kautta.

Hän elää ja hallitsee yhdessä sinun ja Pyhän Hengen kanssa.

Tapaninpäivä

Pyhä Jumala.

Sinä vahvistat Pyhällä Hengellä ihmisiä,

jotka joutuvat kärsimään uskonsa vuoksi.

Vahvista meidän uskoamme ja rakkauttamme.

Anna meille voimaa noudattaa tahtoasi myös silloin,

kun se on vaikeaa.

Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

Apostoli Johanneksen päivä

Pyhä Jumala.

Sinä annoit Poikasi Jeesuksen syntyä ihmiseksi,

koska rakastat maailmaa ja ihmisiä.

Vahvista meidän uskoamme Jeesukseen.

Anna meille voimaa rakastaa ihmisiä lähellä ja kaukana.

Rukoilemme sinua Herran Jeesuksen Kristuksen kautta.

Hän elää ja hallitsee yhdessä sinun ja Pyhän Hengen kanssa.

Viattomien lasten päivä

Pyhä Jumala.

Sinä lähetit Poikasi Jeesuksen maailmaan.

Hän on voimakkaampi kuin kaikki pahuus.

Vahvista meidän uskoamme Jeesukseen.

Anna meille rohkeutta kohdata ihmisten häitä.

Anna meille voimaa auttaa niitä, jotka tarvitsevat apua.

Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

1. sunnuntai joulusta

Rakas Jumala.

Sinä lähetit Poikasi Jeesuksen meidän luoksemme.

Monet sinun lupauksesi täyttivät, kun hän syntyi.

Anna meille viisautta ymmärtää sinun suunnitelmiasi.

Vahvista meidän uskoamme ja luottamustamme sinuun.

Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

Uudenvuodenaatto

Rakas Jumala.

Jokainen päivä on sinun lahjasi meille.

Kiitämme sinua tästä vuodesta, joka on loppumassa.

Ole meidän kanssamme uuden vuoden jokaisena päivänä.

Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

Uudenvuodenpäivä

Rakas Jumala.

Sinä lähetit Poikasi Jeesukseen meidän luoksemme.

Hänen kanssaan me aloitamme uuden vuoden.

Vahvista meidän uskoamme Jeesukseen.

Siunaa uuden vuoden jokainen päivä.

Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

2. sunnuntai joulusta

Päivän rukous sopii käytettäväksi muinakin pyhinä

Pyhä Jumala.

Sinä lähetit Poikasi Jeesuksen maailmaan opettamaan ihmisiä.

Hän on kanssamme, kun vietämme jumalanpalvelusta.

Auta meitä ottamaan vastaan Jeesuksen sanat.

Vahvista meidän uskoamme.

Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

Loppiainen

Pyhä Jumala.

Sinä lähetit poikasi Jeesuksen maailmaan.

Hän tuo toivoa kaikille ihmisille ja kaikille kansoille.

Anna hyvän sanoman Jeesuksesta levitä koko maailmaan.

Anna meille ja kaikille ihmisille tahtoa elää rauhassa.

Rukoilemme sinua Herran Jeesuksen Kristuksen kautta.

Hän elää ja hallitsee yhdessä sinun ja Pyhän Hengen kanssa.

1. sunnuntai loppiaisesta

Rakas Jumala.

Sinun poikasi Jeesus sai kasteen Jordan-joessa.

Kaste tekee meistä sinun lapsiasi ja kirkon jäseniä.

Vahvista meidän uskoamme Jeesukseen.

Rukoilemme sinua Herran Jeesuksen Kristuksen kautta.

Hän elää ja hallitsee yhdessä sinun ja Pyhän Hengen kanssa.

2. sunnuntai loppiaisesta

Pyhä Jumala.

Sinä loit maailman.

Sinulla on valta kaikkeen.

Auta meitä huomaamaan sinun hyvät tekosi.

Vahvista meidän uskoamme sinuun.

Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

3. sunnuntai loppiaisesta

Rakas Jumala.

Sinä lähetit Poikasi Jeesuksen kaikkien kansojen Pelastajaksi.

Lähetä Pyhä Henkesi vahvistamaan meidän uskoamme sinuun.

Rohkaise kirkkoasi auttamaan ja tukemaan ihmisiä kaikkialla maailmassa.
Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

4. sunnuntai loppiaisesta

Rakas Jumala.
Sinä olet aina meidän kanssamme.
Rohkaise meitä, kun me pelkäämme.
Lohduta meitä, kun me suremme.
Kasvata meidän luottamustamme sinuun.
Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

5. sunnuntai loppiaisesta

Pyhä Jumala.
Sinä synnytät meissä uskon sinun Poikaasi Jeesukseen.
Pidä meidät aina lähellä sinua.
Anna meille voimaa noudattaa sinun tahtoasi.
Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

6. sunnuntai loppiaisesta

Sama rukous kuin 26. sunnuntai helluntaista

Pyhä Jumala.
Sinä annat tulevaisuuden ja toivon.
Anna Pyhän Hengen vahvistaa uskoamme tulevaisuuteen.
Auta meitä luottamaan sinuun myös vaikeina aikoina.
Anna kirkkoosi toivoa, iloa ja rauhaa.
Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

3. sunnuntai ennen paastonaikaa

Rakas Jumala.
Sinä olet oikeudenmukainen ja tahdot ihmisille hyvää.
Vahvista meidän luottamustamme sinun hyvyteesi.
Opetä meitä ymmärtämään sinun tahtoasi.

Anna meille tahtoa rakastaa ja auttaa kaikkia ihmisiä.

Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

2. sunnuntai ennen paastonaikaa

Pyhä Jumala.

Sinä herätät meissä uskon Poikaasi Jeesukseen.

Lähetä meille Pyhä Henkesi.

Auta meitä ottamaan vastaan sinun sanasi.

Anna meille voimaa noudattaa sinun tahtoasi.

Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

Laskiaissunnuntai

Pyhä Jumala.

Sinun Poikasi Jeesus kärsi ja kuoli ristillä.

Opetä meitä ymmärtämään,

että hän teki sen meidän vuoksemme.

Vahvista meidän uskoamme sinun Poikaasi Jeesukseen.

Anna meille voimaa rakastaa kaikkia ihmisiä.

Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

Tuhkakeskiviikko

Pyhä Jumala.

Sinä rakastat meitä ja tahdot meille hyvää.

Anna meille voimaa jättää pois ne asiat,

jotka aiheuttavat pahaa.

Opetä meitä antamaan anteeksi toisille.

Anna meille rauha ja ilo.

Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

1. paastonajan sunnuntai

Rakas Jumala.

Sinä olet vahvempi kuin pahuus.

Sinä autat meitä silloin,
 kun meillä on vaikeaa.
 Vahvista meidän uskoamme sinuun.
 Anna meille voimaa kestää kaikki vaikeudet.
 Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

2. paastonajan sunnuntai

Pyhä Jumala.
 Sinä tahdot kaikille ihmisille hyvää.
 Vahvista meidän luottamustamme sinuun.
 Opeta meitä etsimään apua sinulta.
 Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

3. paastonajan sunnuntai

Pyhä Jumala.
 Sinun Poikasi Jeesus voitti pahan vallan.
 Lähetä Pyhä Henkesi keskellemme.
 Vapauta meidät kaikesta pahasta.
 Anna rakkautesi ohjata meidän elämäämme.
 Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

4. paastonajan sunnuntai

Pyhä Jumala.
 Kauan sitten sinun kansasi kulki autiomaassa,
 ja sinä annoit sille ruokaa.
 Poikasi Jeesus siunasi pienen määrän ruokaa,
 ja siitä riitti monille ihmisille.
 Nyt sinä annat meille sanasi ja pyhän ehtoollisen.
 Auta meitä ottamaan vastaan sinun lahjasi.
 Opetä meitä jakamaan muille ihmisille sitä hyvää,
 jota sinä annat meille.
 Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

5. paastonajan sunnuntai

Pyhä Jumala.

Sinun Poikasi Jeesus Kristus kärsi ja kuoli ristillä.

Auta meitä muistamaan Jeesuksen kärsimystä ja kuolleista nousemista.

Opetä meitä luottamaan sinun rakkauteesi.

Rukoilemme sinua Herran Jeesuksen Kristuksen kautta.

Hän elää ja hallitsee yhdessä sinun ja Pyhän Hengen kanssa.

Palmusunnuntai

Voidaan käyttää myös 1. adventtisunnuntain rukousta

Pyhä Jumala.

Sinä lähetit Poikasi Jeesuksen pelastamaan maailman.

Anna meille Pyhä Henkesi,

että osaamme ottaa Jeesuksen vastaan.

Auta meitä luottamaan hänen apuunsa joka päivä.

Rukoilemme sinua Herran Jeesuksen Kristuksen kautta.

Hän elää ja hallitsee yhdessä sinun ja Pyhän Hengen kanssa.

Kiirastorstai

Jeesus, Jumalan Poika.

Sinä annat meille itsesi ehtoollisessa.

Ehtoollisen leipä ja viini ovat sinun ruumiisi ja veresi.

Ehtoollinen yhdistää meidät sinuun ja toisiimme.

Vahvista meidän uskoamme sinuun.

Auta meitä ottamaan vastaan lahja, jonka annat.

Jeesus Kristus, kuule tämä rukous.

Sinä elät ja hallitset yhdessä Isän ja Pyhän Hengen kanssa aina ja ikuisesti.

Pitkäperjantai

Jeesus, Jumalan Poika.

Sinä voitit pahan vallan ristillä.

Sinä avasit meille tien ikuiseen elämään.

Sinun ristisi antaa meille toivon.

Vahvista meidän uskoamme sinuun.

Jeesus Kristus, kuule tämä rukous.

Sinä elät ja hallitset yhdessä Isän ja Pyhän Hengen kanssa aina ja ikuisesti.

Pääsiäisyö

Pyhä Jumala.

Sinä herätit Poikasi Jeesuksen kuolemasta.

Sinä vapautit meidät synnin ja kuoleman vallasta.

Sinä valaisit pääsiäisyön Jeesuksen ylösnousemuksen valolla.

Me kiitämme sinua Jeesuksen teoista.

Anna meille pääsiäisen ilo ja rauha.

Rukoilemme sinua Herran Jeesuksen Kristuksen kautta.

Hän elää ja hallitsee yhdessä sinun ja Pyhän Hengen kanssa.

Pääsiäispäivä

Pyhä Jumala.

Sinä herätit Poikasi Jeesuksen kuolleista.

Hän voitti kuoleman ja avasi meille tien ikuiseen elämään.

Anna meille pääsiäisen ilo jokaiseen päivään.

Rukoilemme sinua Herran Jeesuksen Kristuksen kautta.

Hän elää ja hallitsee yhdessä sinun ja Pyhän Hengen kanssa.

2. pääsiäispäivä

Pyhä Jumala.

Sinä herätit Poikasi Jeesuksen kuolleista.

Jeesus kohtasi oppilaansa ja muutti heidän surunsa iloksi.

Lähetä meille Pyhä Henkesi ja anna meille pääsiäisen ilo.

Rukoilemme sinua Herran Jeesuksen Kristuksen kautta.

Hän elää ja hallitsee yhdessä sinun ja Pyhän Hengen kanssa.

1. sunnuntai pääsiäisestä

Pyhä Jumala.

Sinä herätit Poikasi Jeesuksen kuolleista.

Anna Pyhän Henkesi opettaa meitä,
että opimme tuntemaan Jeesuksen paremmin.

Ota pois epäily ja epäusko meistä.

Rukoilemme sinua Herran Jeesuksen Kristuksen kautta.

Hän elää ja hallitsee yhdessä sinun ja Pyhän Hengen kanssa.

2. sunnuntai pääsiäisestä

Pyhä Jumala.

Sinun Poikasi Jeesus kutsuu meidät luokseen.

Hän suojelee ja opastaa meitä.

Auta meitä ottamaan vastaan hänen sanansa.

Anna meille voimaa seurata häntä.

Rukoilemme sinua Herran Jeesuksen Kristuksen kautta.

Hän elää ja hallitsee yhdessä sinun ja Pyhän Hengen kanssa.

3. sunnuntai pääsiäisestä

Pyhä Jumala.

Sinä herätit Jeesuksen kuolleista.

Hän antaa meidän elämällemme oikean suunnan.

Anna meille voimaa seurata Jeesusta.

Suojele meitä joka päivä.

Rukoilemme sinua Herran Jeesuksen Kristuksen kautta.

Hän elää ja hallitsee yhdessä sinun ja Pyhän Hengen kanssa.

4. sunnuntai pääsiäisestä

Pyhä Jumala.

Sinä herätit Poikasi Jeesuksen kuolleista.

Hän tahtoo, että rakastamme lähimmäisiämme.

Anna meille voimaa noudattaa hänen käskyään

ja rakastaa kaikkia ihmisiä.

Anna meille sinun ilosi.

Rukoilemme sinua Herran Jeesuksen Kristuksen kautta.

Hän elää ja hallitsee yhdessä sinun ja Pyhän Hengen kanssa.

5. sunnuntai pääsiäisestä

Rakas Jumala.

Poikasi Jeesus opetti meitä rukoilemaan.

Sinä kuulet meitä,

kun rukoilemme sinua Jeesuksen nimessä.

Kuule meidän pyyntömmä.

Opetä meitä noudattamaan sinun tahtoasi.

Rukoilemme sinua Herran Jeesuksen Kristuksen kautta.

Hän elää ja hallitsee yhdessä sinun ja Pyhän Hengen kanssa.

Helatorstai

Pyhä Jumala.

Sinun Poikasi Jeesus on joka päivä meidän luonamme Pyhässä Hengessä.

Vahvista meidän uskoamme Jeesukseen.

Opetä meitä luottamaan hänen rakkauteensa.

Rukoilemme sinua Herran Jeesuksen Kristuksen kautta.

Hän elää ja hallitsee yhdessä sinun ja Pyhän Hengen kanssa.

6. sunnuntai pääsiäisestä

Pyhä Jumala.

Sinä ylläpidät kaikkea elämää.

Sinä annat uutta voimaa.

Lähetä meille Pyhä Henkesi.

Toteuta sinun tahtosi meidän elämässämme ja koko maailmassa.

Rukoilemme sinua Herran Jeesuksen Kristuksen kautta.

Hän elää ja hallitsee yhdessä sinun ja Pyhän Hengen kanssa.

Helluntaiaatto

Pyhä Jumala.

Sinä rakastat meitä.

Sinä tahdot meille hyvää.

Lähetä meille Pyhä Henkesi.

Vahvista meidän uskoamme ja rakkauttamme.

Rukoilemme sinua Herran Jeesuksen Kristuksen kautta.

Hän elää ja hallitsee yhdessä sinun ja Pyhän Hengen kanssa.

Helluntaipäivä

Pyhä Jumala.

Sinä annoit kirkollesi Pyhän Hengen.

Lähetä Pyhä Henkesi keskellemme.

Vahvista meidän uskoamme Poikaasi Jeesukseen.

Pidä meidät lähellä sinua ja lähellä toisiamme.

Auta meitä ylittämään niitä rajoja,

jotka erottavat ihmisiä toisistaan.

Yhdistä kaikki kansat kiittämään sinua.

Rukoilemme sinua Herran Jeesuksen Kristuksen kautta.

Hän elää ja hallitsee yhdessä sinun ja Pyhän Hengen kanssa.

Pyhän Kolminaisuuden päivä

Pyhä, kolmiyhteinen Jumala,

Isä, Poika ja Pyhä Henki.

Sinä olet kaiken Luoja.

Sinä tulit ihmiseksi Jeesuksessa.

Sinä olet kanssamme Pyhässä Hengessä.

Vahvista uskoamme sinuun.

Anna meille voimaa elää tahtosi mukaan.

Kuule meitä, kolmiyhteinen Jumala,

sinä, joka elät ja hallitset aina ja ikuisesti.

2. sunnuntai helluntaista

Pyhä Jumala.

Sinulta saimme elämän.

Sinä annat elämään kaiken hyvän.

Opeta meitä käyttämään viisaasti sitä hyvää,
jota annat.

Anna voimaa rakastaa sinua ja kaikkia ihmisiä.

Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

3. sunnuntai helluntaista

Rakas Jumala.

Poikasi Jeesus kutsui seuraansa kaikenlaisia ihmisiä.

Samalla tavalla hän kutsuu meitä.

Anna meille voimaa seurata häntä

ja pysyä hänen kanssaan joka päivä.

Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

4. sunnuntai helluntaista

Pyhä Jumala.

Sinä olet armollinen.

Sinä rakastat ja kutsut luoksesi jokaista ihmistä.

Opeta myös meitä ymmärtämään jokaisen ihmisen arvo.

Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

5. sunnuntai helluntaista

Rakas Jumala.

Sinä annat anteeksi synnit.

Sinä tahdot, että me ihmiset annamme anteeksi toisillemme.

Anna meille tahtoa pyytää anteeksi ja antaa anteeksi.

Anna meidän elää sovussa.

Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

Apostolien päivä

Pyhä Jumala.

Poikasi Jeesus lähetti oppilaansa koko maailmaan.

He julistivat ilosanomaa Jeesuksesta,

joka oli noussut kuolleista.

Anna Pyhän Hengen tehdä ilosanoma todeksi meille nyt.

Vahvista uskoamme.

Anna jokaisen ihmisen kohdata hyvä sanoma Jeesuksesta.

Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

7. sunnuntai helluntaista

Pyhä Jumala.

Sinä olet rakkaus.

Sinä rakastat meitä.

Anna Henkesi uudistaa meitä,

että opimme rakastamaan sinua ja lähimmäisiä.

Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

Kirkastussunnuntai

Pyhä Jumala.

Sinä lähetit Poikasi Jeesuksen meille opettajaksi ja pelastajaksi.

Tee meistä Jeesuksen seuraajia ja vahvista uskoamme häneen.

Rukoilemme sinua Herran Jeesuksen Kristuksen kautta.

Hän elää ja hallitsee yhdessä sinun ja Pyhän Hengen kanssa.

9. sunnuntai helluntaista

Pyhä Jumala.

Poikasi Jeesus on tie, totuus ja elämä.

Vahvista uskoamme häneen.

Anna meille voimaa torjua valheita,

jotka rikkovat välejäme sinuun ja muihin ihmisiin.

Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

10. sunnuntai helluntaista

Pyhä Jumala.

Jokainen päivä on sinun lahjasi meille.

Opetä meitä käyttämään aikamme viisaasti
ja lähimmäisten hyväksi.

Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

11. sunnuntai helluntaista

Pyhä Jumala.

Sinä olet toivomme ja turvamme.

Vahvista uskoamme sinuun.

Anna meille viisautta,
kun teemme vaikeita valintoja.

Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

12. sunnuntai helluntaista

Pyhä Jumala.

Poikasi Jeesus avasi meille tien luoksesi.

Anna meille nöyryyttä ottaa vastaan sinun armosi.

Auta meitä elämään sinun tahtosi mukaan.

Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

13. sunnuntai helluntaista

Pyhä Jumala.

Sinä ilmaiset rakkautesi meitä kohtaan monella tavalla.

Vapauta meidät synnistä,
joka estää meitä ottamasta vastaan sinun hyvyytesi.

Opetä meitä iloitsemaan ja kiittämään kaikesta siitä,
mitä meille annat.

Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

14. sunnuntai helluntaista

Pyhä Jumala.

Sinun rakkautesi ylittää kaikki rajat.

Opeta meitä rakastamaan ihmisiä lähellä ja kaukana.

Auta meitä ymmärtämään,

että jokainen ihminen on lähimmäinen.

Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

15. sunnuntai helluntaista

Pyhä Jumala.

Sinä olet luonut meidät.

Sinä annat meille kaiken hyvän.

Opeta meitä huomaamaan hyvät tekosi

ja opeta meitä kiittämään niistä.

Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

16. sunnuntai helluntaista

Pyhä Jumala.

Sinä huolehdit kaikesta elämästä maan päällä.

Anna meille voimaa luottaa siihen,

että sinä pidät meistä huolta.

Auta meitä jättämään pois turhat murheet.

Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

17. sunnuntai helluntaista

Pyhä Jumala.

Poikasi Jeesus Kristus on voittanut kuoleman.

Vahvista uskoamme häneen

ja ikuiseen elämään sinun kanssasi.

Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

18. sunnuntai helluntaista

Pyhä Jumala.

Sinä kutsut meidät vapauteen.

Vapauta meidät vääristä säännöistä ja peloista,
jotka sitovat meitä.

Anna meille voimaa palvella lähimmäisiä.

Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

19. sunnuntai helluntaista

Pyhä Jumala.

Sinä tahdot,

että me rakastamme sinua ja lähimmäisiä.

Anna meille Pyhä Henki opettajaksi,

että opimme tuntemaan rakkauden.

Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

20. sunnuntai helluntaista

Pyhä Jumala.

Sinä lahjoitat meille uskon.

Sinä avaat sydämemme rakkaudelle.

Anna Pyhän Hengen vahvistaa uskoamme
ja poistaa epäuskoa.

Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

21. sunnuntai helluntaista

Pyhä Jumala.

Sinä olet hyvä kaikille.

Auta meitä ottamaan vastaan hyvyytesi.

Opeta meitä toimimaan sinun tahtosi mukaan.

Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

Uskonpuhdistuksen muistopäivä

Pyhä Jumala.

Sinä uudistat kirkkoasi.

Anna Pyhän Hengen opettaa meitä.

Anna meille voimaa palvella kaikkia ihmisiä

ja hoitaa kaikkea, minkä olet luonut.

Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

23. sunnuntai helluntaista

Pyhä Jumala.

Sinä tahdot, että ihmiset elävät sovussa.

Opetä meitä antamaan anteeksi toisillemme.

Opetä meitä rakentamaan rauhaa.

Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

24. sunnuntai helluntaista

Pyhä Jumala.

Sinä hallitset kaikkea taivaassa ja maan päällä.

Kasteessa teit meistä taivaan valtakunnan kansalaisia.

Anna Pyhän Hengen opettaa meitä,

että opimme elämään tahtosi mukaan.

Anna meille rakkautta,

että voimme palvella kaikkia ihmisiä.

Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

25. sunnuntai helluntaista

Pyhä Jumala.

Sinä annat elämän.

Sinä olet voimakkaampi kuin kuolema.

Lohduta meitä, kun suremme.

Rohkaise meitä, kun pelkäämme.

Anna meille toivoa ja iloa.

Anna Pyhä Hengen vahvistaa meissä
uskoa ikuiseen elämään.
Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

26. sunnuntai helluntaista

Sama rukous kuin 6. sunnuntai loppiaisesta

Pyhä Jumala.
Sinä annat tulevaisuuden ja toivon.
Anna Pyhän Hengen vahvistaa uskoamme tulevaisuuteen.
Auta meitä luottamaan sinuun myös vaikeina aikoina.
Anna kirkkoosi toivoa, iloa ja rauhaa.
Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

Valvomisen sunnuntai

Pyhä Jumala.
Sinun käsissäsi on maailman tulevaisuus.
Olet luvannut poistaa kaiken pahan.
Olet luvannut poistaa kärsimyksen.
Anna meille voimaa odottaa sitä aikaa,
kun kaikki on tahtosi mukaista ja hyvää.
Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

Tuomiosunnuntai / Kristuksen kuninkuuden sunnuntai

Pyhä Jumala.
Sinä olet antanut kaiken vallan Pojallasi Jeesukselle.
Aikojen lopussa hän poistaa kaiken pahan.
Opetä meitä elämään tahtosi mukaan jo nyt.
Anna meille tahtoa rakastaa ja palvella lähimmäisiä.
Ole meidän kanssamme joka päivä.
Rukoilemme sinua Herran Jeesuksen Kristuksen kautta.
Hän elää ja hallitsee yhdessä sinun ja Pyhän Hengen kanssa.

Kynttilänpäivä, voi myös käyttää loppiaisen rukousta

Pyhä Jumala.

Sinä teet sen, mitä lupaat.

Sinä lähetit Poikasi Jeesuksen maailmaan.

Anna kaikkien oppia tuntemaan hänet.

Rukoilemme sinua Herran Jeesuksen Kristuksen kautta.

Hän elää ja hallitsee yhdessä sinun ja Pyhän Hengen kanssa.

Marian ilmestyspäivä, voi käyttää myös 4. adventtisunnuntai

Pyhä Jumala.

Sinä kutsuit neitsyt Marian äidiksi Pojallasi Jeesukselle.

Maria otti vastaan tehtävän,

jonka sinä hänelle annoit.

Auta meitä ottamaan vastaan sinun sanasi.

Anna meille voimaa noudattaa sinun tahtoasi.

Rukoilemme sinua Herran Jeesuksen Kristuksen kautta.

Hän elää ja hallitsee yhdessä sinun ja Pyhän Hengen kanssa.

Juhannuspäivä

Pyhä Jumala.

Sinä olet armollinen.

Sinä annat anteeksi.

Vahvista meidän luottamustamme sinun hyvyteesi.

Anna meille voimaa pyytää anteeksi

ja jättää pois kaikki väärä.

Opetä meitä rakastamaan ja palvelemaan lähimmäisiämme.

Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

Mikkelinpäivä

Pyhä Jumala.

Sinä olet luonut kaiken.

Sinä hallitset kaikkea.

Lähetä pyhät enkelit suojelemaan meitä.
 Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

Pyhäinpäivä

Pyhä Jumala.
 Sinun Poikasi Jeesus on voittanut kuoleman.
 Anna meille voimaa seurata häntä.
 Ota meidät kerran luoksesi ikuiseen iloon.
 Rukoilemme sinua Herran Jeesuksen Kristuksen kautta.
 Hän elää ja hallitsee yhdessä sinun ja Pyhän Hengen kanssa.

Luomakunnan sunnuntai

Pyhä Jumala.
 Sinä olet luonut kaiken hyväksi.
 Luonnon kauneus kertoo sinun rakkaudestasi.
 Opetä meitä iloitsemaan kaikesta,
 mitä olet luonut.
 Anna meille tahtoa pitää huolta luonnosta.
 Rukoilemme tätä Poikasi Jeesuksen kautta.

Perheen sunnuntai

Rakas Jumala.
 Sinä olet rakkaus.
 Lähetä Pyhä Henkesi meidän keskellemme,
 että opimme rakastamaan toisiamme.
 Rukoilemme sinua Herran Jeesuksen Kristuksen kautta.
 Hän elää ja hallitsee yhdessä sinun ja Pyhän Hengen kanssa.

Pyhän Henrikin muistopäivä

Jeesus, Jumalan Poika.
 Sinä lähetit oppilaasi kaikkialle maailmaan.
 He kertoivat ihmisille hyvää sanomaa sinusta.

Sinä kutsut yhä uusia ihmisiä kertomaan hyvistä teoistasi.

Kiitämme sinua Pyhästä Henrikistä

ja muista kirkon palvelijoista.

Anna meille kaikille voimaa toimia sinun tahtosi mukaan.

Jeesus Kristus, kuule tämä rukous.

Sinä elät ja hallitset yhdessä Isän ja Pyhän Hengen kanssa aina ja ikuisesti.

Itsenäisyyspäivä

Pyhä Jumala.

Sinä olet luonut kaiken.

Kaikki on sinun vallassasi.

Kiitämme sinua Suomen itsenäisyydestä.

Pidä huolta meistä ja maailman kaikista kansoista.

Rukoilemme sinua Herran Jeesuksen Kristuksen kautta.

Hän elää ja hallitsee yhdessä sinun ja Pyhän Hengen kanssa.

08.09.2020

Piispainkokous

§ 8 Ekumeenisen toimintalinjauksen valmistelu vuoteen 2026

Diaarinumero DKIR/779/09.01.07/2020

Esittelijä kirkkoneuvos Kimmo Kääriäinen

Tausta

Kirkkomme ekumeenista toimintaa on linjattu kaksi kertaa erityisen ekumeenisen strategian tai toimintalinjauksen muodossa. Ensimmäinen ekumeeninen strategia *Meidän kirkko. Ykseyttä etsivä yhteisö, Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ekumeeninen strategia vuoteen 2015* hyväksyttiin tammikuussa 2009 ja toimintalinjaus *Kohtaamisen kirkko. Kansainvälisen ja ekumeenisen toiminnan sekä uskontojen kohtaamisen suunta vuoteen 2020* joulukuussa 2015. Asiakirjat laadittiin kirkon ulkoasiain neuvoston toimeksiannosta ja tämä toimielin myös hyväksyi ne. Näissä asiakirjoissa käsiteltiin kirkkomme ekumeenisen toiminnan teologisia lähtökohtia ja luonnetta kirkon elämän eri tasoilla sekä suhteessa kumppanikirkkoihin, kirkollisiin järjestöihin ja kansainvälisiin kirkkoliittoihin.

Ekumeeniset toimintalinjaukset valmisteltiin niin, että niissä huomioitiin koko kirkon strategian painopisteet. Ekumeeniset toimintalinjaukset ovat näin liittyneet *Meidän kirkko* ja *Kohtaamisen kirkko* -strategioihin. Ekumeenisissa toimintalinjauksissa on konkretisoitu kirkon yhteisten strategioiden ekumeenista ulottuvuutta – sitä, miten voimme käytännössä toteuttaa kirkon perustehtävää, todistaa ja palvella yhdessä toisten kirkkojen kanssa. Parhaillaan on valmistumassa uusi koko kirkon strategia vuoteen 2026, johon ekumeeninen toimintalinjaus osaltaan liittyy.

Kirkkolain 21 luvun 2 §:n 3 kohdan mukaan piispainkokouksen tehtävänä on käsitellä kirkon ykseyttä, ekumeenisia suhteita, kirkon lähetystehtävää ja kirkon suhdetta muihin uskontoihin koskevia asioita sekä päättää kirkon edustamisesta näissä kysymyksissä.

Yksityiskohtaiset perustelut

Kirkkomme lähetystä ohjaa piispainkokouksen hyväksymä lähetysten peruslinjaus *Yhteinen todistus* ja uskontojen kohtaamisen periaatteista on valmistumassa oma piispainkokouksen hyväksymä asiakirjansa. Ekumeenisessa toimintalinjauksessa on näin ollen syytä keskittyä juuri ekumeeniseen toimintaan eli kristittyjen yhteyden ja viime kädessä Kristuksen kirkon näkyvän ykseyden edistämiseen.

Toimintalinjauksessa voidaan hyödyntää aiemmin hyväksyttyjä ekumeenisen toiminnan teologisia periaatteita. Syytä on analysoida kontekstissa tapahtunutta muutosta ja nostaa esiin ekumeenisten valmiuksien kasvanut tarve kansainvälistyneessä toimintaympäristössä. On hyvä käsitellä myös ekumeenisen toiminnan organisoimista ja rajapintoja eri toimijoiden kesken keskushallinnosta paikallisseurakuntiin. Keskushallinnossa ekumeenisen

08.09.2020

Piispainkokous

toiminnan keskiössä ovat kirkkomme oppikeskustelut sekä toiminta kansainvälisten kirkkoliittojen muodostamissa verkostoissa. Näihin liittyviä tavoitteita on hyvä pohtia. Lähivuosina järjestetään mm. kaikkien keskeisten kirkkoliittojen yleiskokoukset. Tärkeää on panostaa myös ekumeeniseen koulutukseen ja sen läpäisevyyteen ja riittävään kattavuuteen kirkon eri työntekijäryhmissä sekä kouluttavien oppilaitosten tarjonnassa sekä tukea paikallistason ekumeniaa eri tavoin yhteistyössä Suomen Ekumeenisen Neuvoston kanssa. Ekumeenisen toimintalinjauksen on perusteltua ulottua samaan vuoteen 2026 kuin koko kirkon strategia.

Piispainkokous on asettanut ekumeenisten asiain toimikunnan ekumeenisten asiain asiantuntijaelimeksi. On luontevaa, että piispainkokous antaa ekumeenisen toimintalinjauksen laatimisen tämän toimikunnan tehtäväksi. Valmistelutyö on perusteltua toteuttaa yhteistyössä Kirkkohallituksen ulkoasiain osaston ja arkkipiispan kanslian kanssa. Osana valmistelutyötä toimikunta tuo luonnosvaiheessa olevan asiakirjan piispainkokouksen käsiteltäväksi. Tavoitteena voidaan pitää sitä, että piispainkokous voisi käsitellä asiakirjaa vuoden 2021 ensimmäisessä kokouksessaan.

Päätösehdotus

Piispainkokous

1. käy lähetekeskustelun ekumeenisen toimintalinjauksen sisällöstä ja tavoitteista
2. antaa ekumeenisten asiain toimikunnalle tehtäväksi valmistella kirkkomme ekumeenisen toimintalinjauksen vuoteen 2026.

Päätös

Hyväksyttiin päätösehdotus.

Toimenpiteet

Ote ekumeenisten asiain toimikunta

08.09.2020

Piispainkokous

§ 9   Kirkon teologikoulutustoimikunnan toimintasuunnitelma 2021

Diaarinumero   DKIR/1171/08.00.00/2018

Esittelijä   piispainkokouksen teologinen sihteeri Anna-Kaisa Inkala

Kirkon teologikoulutustoimikunnan työjärjestyksen 6 §:n 8 kohdan mukaan toimikunnan tehtävänä on laatia vuosittain toimintasuunnitelma toukokuun puoliväliin mennessä. Teologikoulutustoimikunta on laatinut toimintasuunnitelman vuodelle 2021 ja lähettänyt sen hyväksyttäväksi piispainkokoukselle (Liite).

Toimintasuunnitelma perustuu piispainkokouksen määrittelemään työjärjestykseen ja sen tavoitteisiin. Vuoden 2021 työskentelyn neljä tavoitetta ovat:

1. Koulutuksen seuranta ja arviointi työelämänäkökulmasta
2. Teologisen alan opiskelijarekrytoinnin ja työllistymisen seuraaminen
3. Opiskelijoiden spiritualiteetin ja kirkollisen identiteetin tukeminen
4. Jatkuvan oppimisen kokonaisuus teologikoulutuksessa

Toimintasuunnitelmassa kiinnitetään huomiota siihen, että kouluttavien oppilaitosten opiskelijavalinnat ovat muuttuneet kesällä 2020. Opiskelijoita tulee suoravalinnan, perinteisen valintakokeen ja Avoimen väylän kautta. Teologikoulutustoimikunta seuraa aktiivisesti opiskelijavalintojen hakijamäärien kehitystä, maisterien työllistymistä ja muuttuvia urapolkuja. Pyrkimyksenä on, että teologeja kouluttavat, teologeja työllistävät ja työllistymistä tukevat tahot sekä kokonaiskirkko edistävät yhteistyössä valmistuvien teologien mahdollisuuksia työllistyä koulutustaan vastaaviin tehtäviin.

Päätösehdotus   Hyväksytään liitteen mukainen kirkon teologikoulutustoimikunnan toimintasuunnitelma vuodelle 2021.

Päätös   Hyväksyttiin päätösehdotus.

Toimenpiteet   Ote kirkon teologikoulutustoimikunta

KIRKON TEOLOGIKOULUTUSTOIMIKUNTA

Toimintasuunnitelma 2021

Kirkon teologikoulutustoimikunnan työskentelyn perustana on piispainkokouksen määrittelemä työjärjestys tavoitteineen. Vuoden 2021 toiminnassa painotetaan seuraavia tavoitteita:

1. Koulutuksen seuranta ja arviointi työelämänäkökulmasta

Teologiset tutkinnot ovat muuttuneet kaikissa kolmessa yliopistossa huomattavassa määrin. Seurataan teologisten tutkintojen työelämärelevanssia kirkon näkökulmasta toimimalla yhteistyöfoorumina ja linkkinä kouluttavien yksiköiden ja kirkon välillä. Arvioidaan ja seurataan erityisesti tutkintojen ja koulutuksen uudistamiseen, työelämäjaksojen kokonaisuuteen ja papin kelpoisuuteen sekä ydinosaamiseen liittyviä asioita. Luodaan toimintamalliehdotus ydinosaamiskuvauksen hyödyntämiseen ja käyttöön oppilaitoksissa.

Papin ydinosaamiskuvaus hyväksyttiin piispainkokouksessa toukokuussa 2020. Papin ydinosaamiskuvauksessa kuvataan papin työssä tarvittavat osaamista, jolla tarkoitetaan tiedon, taidon ja kykyjen hallintaa, hyödyntämistä ja soveltamista ammattikunnan näkökulmasta. Seurataan, miten teologikoulutus antaa pappisviran itsenäisen hoitamisen kannalta välttämättömiä tietoja ja taitoja.

Seurataan teologian maisteriksi valmistuneiden ja kirkollisen kelpoisuuden hankkineiden määrän kehittymistä ja ennakoitaan kirkolliseen kelpoisuuteen edellytettävän seurakuntaharjoittelun suorittamiseksi tarvittavien harjoitteluseurakuntien tarvetta.

2. Teologisen alan opiskelijarekrytoinnin ja työllistymisen seuraaminen

Kehitetään yhteistyötä sekä aktiivista ja jatkuvaa yhteydenpitoa teologeja kouluttavien yliopistojen sekä kirkon ja muiden teologeja työllistävien tahojen kanssa. Rekrytointitoiminnan tuen kannalta on tärkeää, että teologeja kouluttavat, teologeja työllistävät ja työllistymistä tukevat tahot sekä kokonaiskirkko tekevät yhteistyötä. Pyritään yhteistyössä kirkollisten alojen ammattiliittojen kanssa parantamaan valmistuvien teologien (myös ns. generalistien) mahdollisuuksia työllistyä koulutustaan vastaaviin tehtäviin.

Kouluttavien laitosten opiskelijavalinnat muuttuivat kesällä 2020. Seurataan opiskelijavalinnoissa tapahtuvia muutoksia ja niiden vaikutuksia opiskelijarekrytointiin. Teologian opintoihin tulee opiskelijoita erilaisista lähtökohdista puolet suoravalinnan ja loput Avoimen väylän tai perinteisen valintakokeen kautta. Seurataan todistusvalintojen kautta opiskelemaan päässeiden opintojen etenemistä ja opintosuuntavalintoja. Varsin nopeasti muutokset kirkossa ja yhteiskunnassa edellyttävät, että teologikoulutustoimikunta seuraa aktiivisesti opiskelijavalintojen hakijamäärien kehitystä, maisterien työllistymistä ja

muuttuvia urapolkuja. Soveltuvuustutkimukseen osallistuvien tulosten seuraaminen yleisellä tasolla tuottaa myös ajantasaista tietoa kirkon tehtävistä kiinnostuneista ja heidän profiileistaan.

Tutkimuskokonaisuus teologian maisteriksi valmistumisen ja papiksivihkimisen nivelkohdasta on valmisteilla. Tutkimuskokonaisuuteen liittyen seurataan papiksi vihkimistilannetta sekä seurakuntien säästämistarpeita myös henkilöstö- ja koulutusresursseissa. Kevään 2020 aikana levinnyt COVID-19 virus vaikuttaa myös kirkon taloudelliseen tilanteeseen ja mahdollisuuteen rekrytoida uutta työvoimaa.

3. Opiskelijoiden spiritualiteetin ja kirkollisen identiteetin tukeminen

Varataan toimintakauden talousarvioon määrärahat opiskelijajärjestöjen järjestämän toiminnan tukemiseen 4000 €. Tuetaan piispojen tiedekuntavierailuja, joita opiskelijajärjestöt organisoivat. Arvioidaan työelämäjaksoista ja muista työelämän oppimisympäristöistä saatua palautetta sekä kirkon ja opiskelijoiden yhteyksiin liittyviä hankkeita.

Seurataan opiskelijoiden hyvinvointia ja osaamisen kehittymistä sekä millaisia vaikutuksia on ollut lähiopetuksen siirtämisellä etäopetukseksi COVID-19 pandemian aiheuttamissa poikkeusoloissa.

4. Jatkuvan oppimisen kokonaisuus teologikoulutuksessa

Koulutuspoliittisessa keskustelussa on elinikäisen tai jatkuvan oppimisen näkökulma vahvistunut lukuvuoden 2019–2020 aikana. Seurataan jatkuvan oppimisen kehittämistä ev.lut. kirkon ja kirkollisten toimijoiden näkökulmasta yliopistojen hakuväylien muuttuessa. Tuetaan yliopistojen antaman teologian maisterikoulutuksen sekä kirkon järjestämän pastoraalikoulutuksen, erityisesti ordinaatiovalmennuksen ja muiden pastoraalitutkinnon opintokokonaisuuksien yhteyttä. Tuetaan Avoimen yliopiston mahdollisuuksia tarjota kirkollisen alan ammatillista täydennyskoulutusta. Avoin yliopisto tarjoaa jo nykyisin teologian kandidaatin ja maisterin tutkintoon sisällytettäviä opintoja.

08.09.2020

Piispainkokous

§ 10 Ammatillisen koulutuksen seuranta vuonna 2019

Diaarinumero DKIR/601/00.00.01/2018

Esittelijä piispainkokouksen teologinen sihteeri Anna-Kaisa Inkala

Kirkkohallitus on lähettänyt asettamansa Ammatillisen koulutuksen ryhmän (AKR) raportin vuodelta 2019 piispainkokoukselle tiedoksi ja mahdollisia toimenpiteitä varten. AKR tukee Kirkon koulutuskeskusta kirkollisen koulutuksen koordinoinnissa erityisesti ammatillisen peruskoulutuksen kysymyksissä. Tehtävä on laajentunut koskemaan myös henkilöstökoulutuksen kysymyksiä.

AKR laatii vuosittain raportin kirkollisen koulutuksen tilasta ja kehittämishaasteista osana yhteiskunnan koulutusjärjestelmää. Raporttiin kootut tiedot perustuvat koulutusalojen seurantaryhmien raportteihin, kouluttavilta laitoksilta ja tuomiokapituleilta saatuihin kyselytuloksiin sekä AKR:n jäsenten ja muiden Kirkkohallituksen koulutuspoliittiseen vaikuttamistoimintaan osallistuvien asiantuntijoiden havaintoihin ja analyysiin ammatillisen koulutuksen kehityksestä.

Raportin alussa arvioidaan vuoden 2019 toimenpiteitä ja esitetään toimintasuunnitelma vuodelle 2020. Tämän jälkeen kuvataan yhteiskunnan koulutuspoliittisia kehittämishankkeita ja niiden vaikutuksia kirkolliseen koulutukseen, henkilöstön kehittämistä ja rekrytoinnin edistämistä kirkossa sekä kirkon alan koulutusten seurantaa. Raportin liiteosa sisältää koosteita Kirkkohallituksen koulutuspoliittisesta vaikuttamistoiminnasta sekä kouluttavilta laitoksilta ja tuomiokapituleilta saaduista tilastotiedoista sekä taulukoita Kirkon henkilöstökoulutuksen toteumasta 2019 ja koulutustarjonnasta 2020.

AKR esittää toimintasuunnitelmassaan toimenpide-ehdotuksia ja keskeisiä tehtäviä vuodelle 2020 seuraavasti:

- 1) Kirkkolain muutosesitys (koskee 22 luvun 2 §:ää)
- 2) Kirkon työhön opiskelua ja kirkon ammatteja koskevat tutkimukset
- 3) Verkkopedagoginen kehittämishanke
- 4) Kirkon ammattien rekrytointimateriaalien tuottaminen
- 5) Kirkkomusiikin opiskelijoiden ja kanttorien rekrytointihaasteet

Toimenpide-ehdotukset ja keskeiset tehtävät eivät kohdistu piispainkokoukseen. Piispainkokouksen kannalta toimenpide 2) on kuitenkin erityisen huomionarvoinen. Sen mukaan käynnistetään hanke, jossa tutkitaan valmistuvien teologian maisterien osaamistarpeita ja kirkon mahdollisuuksia osaamisen vahvistamiseen työuran alkuvaiheessa. Osaamistarpeista saadun tutkimustiedon avulla voidaan kehittää sekä ordinaatiovalmennusta että

08.09.2020

Piispainkokous

perehdyttämistä. Kirkon koulutuskeskus toteuttaa hankkeen yhteistyössä Kirkon tutkimuskeskuksen ja yliopistojen kanssa.

Päätösehdotus

1. Käydään raportista keskustelu.

2. Merkitään tiedoksi Ammatillisen koulutuksen ryhmän raportti vuodelta 2019.

Päätös

Merkittiin tiedoksi.

Toimenpiteet

AMMATILLISEN KOULUTUKSEN RAPORTTI 2019

Ammatillisen koulutuksen ryhmän raportissa arvioidaan kirkon virkoihin / tehtäviin kelpoistavaa perus- ja täydennyskoulutusta, henkilöstön kehittämistä sekä yhteiskunnan koulutuspoliittisten kehittämishankkeiden vaikutuksia kirkkoon ja koulutuksen järjestämiseen

SUOMEN EV.-LUT. KIRKKOHALLITUS

Saatteeksi

Kirkkohallituksen Ammatillisen koulutuksen ryhmän (AKR) tehtävänä on:

1. seurata, ennakoida ja arvioida koulutuksen ja tutkintojen sekä kirkon tehtävissä tarvittavan osaamisen tarpeita ja kehitystä,
2. tukea koulutuksen seurantaryhmien toimintaa,
3. edistää yhteistyötä kirkon tehtäviin kouluttavien laitosten ja niiden muodostamien verkostojen kanssa
4. huolehtia koulutuspoliittisen edunvalvonnan organisoimisesta ja
5. toimia rekrytoinnin edistämisen koordinaatioryhmänä.

Kirkon koulutuspoliittisen vaikuttamistoiminnan ytimen muodostavat AKR:n ohella kirkon omat koulutuksen seurantarhyhmät sekä jäsenyydet useissa keskeisissä ministeriöiden ja Opetushallituksen työryhmissä. Kirkkohallituksen sisäinen koulutuspoliittinen vaikuttamisfoorumi pidettiin kaksi kertaa.

AKR:n vuoden 2019 raporttiin on koottu tärkeimmät havainnot ammatillisen koulutuksen seurannasta ja keskeiset tilastotiedot. Raportissa arvioidaan kirkon virkoihin/tehtäviin kelpoistavaa koulutusta vuoden 2019 tietojen perusteella. Sen sijaan yhteiskunnan koulutuspoliittisten kehittämishankkeiden etenemistä ja niiden vaikutuksia kirkkoon ja koulutuksen järjestämiseen arvioidaan kevääseen 2020 asti.

Raportin alussa (luku 1) arvioidaan vuoden 2019 toimenpiteitä sekä esitetään toimintasuunnitelma vuodelle 2020. Tämän jälkeen raportissa kuvataan:

- yhteiskunnan koulutuspoliittisia kehittämishankkeita ja niiden vaikutuksia kirkolliseen koulutukseen jatkuvan oppimisen näkökulmasta (luku 2),
- henkilöstön kehittämistä ja rekrytoinnin edistämistä kirkossa (luku 3),
- kirkon virkojen/tehtävien perus- ja täydennyskoulutuksen tilannetta opiskelijarekrytoinnin, koulutuksen sekä työllisyyden näkökulmista (luku 4). Tiedot perustuvat koulutuksen seurantaryhmien raportteihin, kouluttavien laitosten antamiin tietoihin sekä hiippakuntien arviointeihin.

Raportin laaja liiteosa sisältää koosteita Kirkkohallituksen koulutuspoliittisesta vaikuttamistoiminnasta (liitteet **1–4**) sekä kouluttavilta laitoksilta ja tuomiokapituleilta saaduista tilastotiedoista (liitteet **5–11**). Liite **12** sisältää taulukoita Kirkon henkilöstökoulutuksen toteumasta 2019 ja koulutustarjonnasta 2020.

Ammatillisen koulutuksen ryhmään kuuluivat johtaja Kari Kopperi (pj.), neuvottelupäällikkö Oili Marttila (vpj., varalla työmarkkina-asiamies Katariina Kietäväinen), piispainkokouksen pääsihteeri Jyri Komulainen (varalla piispainkokouksen teologinen sihteeri Anna-Kaisa Inkala), asiantuntija Marja Pesonen, asiantuntija Helena Tuominen sekä koulutussuunnittelija Eeva Salo-Kopperi (siht.). Työskentelyyn kutsuttu mukaan asiantuntijoina kirkkomusiikin kouluttaja Ulla Tuovinen ja asiantuntija Teija Tuukkanen. Vuonna 2019 AKR kokoontui 2 kertaa. Kirkon koulutuspoliittinen vaikuttamisfoorumi pidettiin kaksi kertaa, joiden aiheina olivat Kirkon työelämän skenaariot henkilöstö- ja talouden muutosten näkökulmista (8.3. ja 31.10.2019).

25.5.2020 Järvenpäässä

Kari Kopperi

Eeva Salo-Kopperi

puheenjohtaja

sihteeri

SISÄLLYS

I AKR:N vuoden 2019 toimenpiteiden ja keskeisten tehtävien arviointi sekä toimenpide-ehdotukset vuodelle 2020	3
2019 toimenpiteiden ja keskeisten tehtävien arviointi.....	3
1. Kansallisen tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksen (FiNQF) laajentaminen	3
2. Elinikäinen tai jatkuva oppiminen seurakuntien työelämän käytäntönä.....	3
3. Kelpoisuuspäätösten valmistelu.....	4
AKR:n toimenpide-ehdotukset ja keskeiset tehtävät vuodelle 2020	4
1. Kirkkolain muutosesitys	4
2. Kirkon työhön opiskelua ja kirkon ammatteja koskevat tutkimukset	5
3. Verkkipedagoginen kehittämishanke.....	5
4. Kirkon ammattien rekrytointimateriaalien tuottaminen	5
5. Kirkkomusiikin opiskelijoiden ja kanttorien rekrytointihaasteet	5
II Yhteiskunnan koulutuspoliittiset kehittämishankkeet ja vaikutukset kirkolliseen koulutukseen	6
Hallitusohjelmaan liittyvät hankkeet.....	6
Osaamisen laadullinen ja koulutustarpeen määrällinen ennakoiti	7
Kansallinen tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksen laajentaminen (FiNQF).....	8
Uudistettujen rahoitusmallien vaikutuksia kirkon tehtäviin tai virkoihin johtaviin tutkintoihin	9
Koulutusjärjestelmän kehittäminen eri koulutusasteilla.....	11
Koulutusjärjestelmään kuuluvien tutkintojen opiskelijavalintojen kehittyminen eri koulutusasteilla	12
Kirkon koulutuspoliittiset pitkän aikavälin tavoitteet jatkuvan oppimisen näkökulmasta (ks. myös liite 1)	13
III Henkilöstön kehittäminen ja rekrytinnin edistäminen.....	14
Kirkon henkilöstön muutokset vuonna 2019	14
Kirkon työssä -hanke ja rekrytinnin edistäminen	17
Kirkon työntekijöiltä edellytettävä osaaminen ja kelpoisuusehdot	18
Ydinosaamiskuvausten uudistaminen.....	18
Koulutuksen toteuma, henkilöstö	20
IV Kirkon alan koulutusten seuranta	21
Teologikoulutus	21
Kanttorikoulutus.....	22
Diakonian koulutus.....	24
Lastenohjaajien koulutus	25
Nuorisotyönohjaajien koulutus.....	27
Varhaiskasvatuksen ohjaajien koulutus	28
Lähetys- ja kansainvälisen työn ohjaajien koulutus	29
Kirkonpalvelustyön koulutus	29
Sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto: Arvo ja yhteisölähtöinen työn kehittäminen	31
Johtopäätöksiä ajankohtaista teemoista vuoden 2020 raporttiin	31
Liitteet	33

I AKR:N VUODEN 2019 TOIMENPITEIDEN JA KESKEISTEN TEHTÄVIEN ARVIOINTI SEKÄ TOIMENPIDE-EHDOTUKSET VUODELLE 2020

2019 TOIMENPITEIDEN JA KESKEISTEN TEHTÄVIEN ARVIOINTI

1. KANSALLISEN TUTKINTOJEN JA MUIDEN OSAAMISKOKONAISUUKSIIEN VIITEKEHYKSEN (FINQF) LAAJENTAMINEN

Laki kansallisesta tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä ja sen pohjalta annettu valtioneuvoston asetus tulivat voimaan 1.3.2017. Vuoden 2018 aikana valmistui viitekehyksen laajentamista koskeva esitys Valtioneuvoston tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä annetun asetuksen (120/2017) liitteen muuttamisesta. Hallituksen eroamisen takia asetuksen antaminen siirtyi seuraavalle hallitukselle. Tämän esityksen ulkopuolelle jäi edelleen joitakin kirkon erityiskoulutuksia. Niiden viitekehykseen sisällyttäminen edellyttää KL 22:2 §:n muuttamista siten, että kirkkohallitus voi päättää täydennyskoulutuksiin sisältyvistä osaamiskokonaisuuksista.

Toimenpide 1 Valmistellaan kirkkolain 22 luvun 2 §:ää koskeva muutosesitys, jotta kansallisen viitekehyksen laajentamisesityksen ulkopuolelle jääneitä kirkon erityiskoulutuksia voidaan esittää sisällytettäväksi viitekehykseen. (Vastuutaho KK)

Arviointi

- Tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä annetun valtioneuvoston asetuksen liitteen muuttaminen hyväksyttiin valtioneuvostossa 30.1.2020 ja se tuli voimaan 15.2.2020 alkaen.
- Kirkkolain hyväksymisen viivästyessä ei pidetty tarkoituksenmukaisena, että ryhdyttäisiin toimenpiteisiin lain muuttamiseksi. Asiaan palataan, kun seuraavan kerran valmistellaan muutoksia kirkkohallituksen tehtäviin tai uudistetaan muita kirkon henkilöstön osaamiseen tai koulutukseen liittyviä säädöksiä.

2. ELINIKÄINEN TAI JATKUVA OPPIMINEN SEURAKUNTIIEN TYÖELÄMÄN KÄYTÄNTÖNÄ

Seurakunnissa on vakiintuneet osaamisen kehittämisen rakenteet ja käytännöt. Työn murros, muuttuvat osaamistarpeet sekä elinikäisen ja jatkuvan oppimisen lisääntyneet mahdollisuudet haastavat myös seurakuntia kehittämään toimintakulttuuriaan ja uudistamaan osaamisen kehittämisen käytänteitään. Tärkeää on, että seurakuntatyöpaikoilla tunnetaan koulutusjärjestelmän tarjoamat mahdollisuudet osaamisen kehittämisessä ja kyetään hyödyntämään niitä.

Toimenpide 2 Edistetään yhdessä seurakuntien kanssa jatkuvan oppimisen käytänteiden kehittämistä ja niiden jakamista. Otetaan osaaminen huomioon uudistettaessa evl.fi/plus/Koulutus- ja työelämä/työelämän kehittäminen-sivuja. (Vastuutaho KiT ja KK)

Arviointi:

- Julkaistiin seurakuntien osaamisen kehittämiseen liittyviä parhaita työelämäkäytäntöjä [evl.fi/plus-sivujen "Kehittämisen ituina"](http://evl.fi/plus-sivujen-kehittamisen-ituina).
- Käynnistettiin [Tulevaisuuden työelämätaidot](#) -valmennus, joka on verkossa auki kahden vuoden ajan syksyyn 2021. Ajasta, paikasta ja tehtävästä riippumaton ja osallistujalle maksuton valmennus koostuu oman motivaation johtamista, työn sujuvuutta ja oman jaksamisen johtamista sekä kommunikaatio ja vuorovaikutustaitoja käsittelevistä moduuleista ja luvuista. Niitä voi kuka tahansa kirkossa töissä oleva opiskella työpaikalla suunnitellulla tavalla tai aivan itsenäisesti.
- Valmisteltiin evl.fi/plus -sivuille henkilöstösuunnittelua ja osaamisen johtamista käsittelevää tekstiä, joka julkaistaan koulutus- ja työelämä-sivujen uudistamisen yhteydessä.

Toimenpide 3 Valmistellaan seurakuntien osaamisen johtamisen tueksi kirkon hengellisen työn ammattien ja erityistehtävien ydinosaamiskuvausten päivitykset vuoden 2019 aikana. (Vastuutaho KK)

Arviointi

- Kirkon ammattien yhteisen ydinosaamisen sekä hengellisen työn ammattien ja erityistehtävien uudet ydinosaamiskuvaukset valmisteltiin laajassa yhteistyöverkostossa vuoden 2019 aikana (diakonian viranhaltija, kanttori, lastenohjaaja, lähetys- ja kansainvälisen työn ohjaaja, nuorisotyönohjaaja, oppilaitostyöntekijä, pappi, perheneuvoja, sairaalapappi, vammaistyön ja viittomakielisen työn työntekijä, varhaiskasvatuksen ohjaaja).
- Kirkkohallitus hyväksyi kuvaukset huhtikuussa 2020. Papin ydinosaamiskuvaus käsiteltiin piispainkokouksessa toukokuussa 2020.

Toimenpide 4 Laaditaan kokonaiskirkon tasoisia skenaarioita kirkon osaamis- ja työvoimatarpeesta. Niiden pohjalta arvioidaan määrällisiä koulutustarpeita. (Vastuutaho KiT ja KK)

Arviointi

- Kirkon koulutuspoliittisessa vaikuttamisfoorumissa työstettiin kokonaiskirkon tasoisia skenaarioita tulevaisuuden osaamis- ja työvoimatarpeesta kirkossa. Aineisto toimitettiin kirkon strategiatyöryhmälle.
- Kirkon henkilöstöä koskevien määrällisten koulutustarpeiden arviointi on ajankohtaista vuonna 2020, jolloin ministeriöiden (OKM ja TEM) sekä OPH:n ja Osaamisen ennakointifoorumin tuottamat määrällisen koulutustarpeen ennakointitulokset valmistuvat.

3. KELPOISUUSPÄÄTÖSTEN VALMISTELU

Voimassa olevan kirkkolain 21 luvun 2 §:n mukaan piispainkokous antaa tarkempia määräyksiä papin ja lehtorin virkaan pyrkivältä vaadittavasta tutkinnosta ja kirkkohallitus kirkkolain 22 luvun 2 §:n mukaan muilta viranhaltijoilta vaadittavasta tutkinnosta. Kirkkohallitus on tehnyt viimeksi tällaisen päätöksen tammikuussa 2017. Sen osalta on ilmennyt muutos- ja päivittämistarpeita. Lisäksi uuden kirkkolain voimaantulon myötä kaikki nykyisen kirkkolain nojalla tehdyt tutkintoja koskevat päätökset tulevat kumoutumaan.

Toimenpide 5 Käynnistetään kirkkohallituksen tutkintoja koskevien päätösten (Kirkon säädöskokoelma nro 123 ja 124) muuttamista ja päivittämistä koskeva valmistelu. (Vastuutaho KiT ja KK).

Arviointi

- Piispainkokous päätti 4.12.2019 pappisvirkaan vaadittavasta teologisesta tutkinnosta.
- Kirkkohallitus päätti muiden hengellisen työn virkojen kelpoisuuksista 28.1.2020.
- Päätösten piti tulla voimaan samanaikaisesti uuden kirkkolain kanssa. Koska uuden kirkkolain hyväksymisprosessi keskeytyi ja laki joudutaan valmistelevaan uudelleen, joudutaan tekemään uudet päätökset vanhan kirkkolain pohjalta.

AKR:N TOIMENPIDE-EHDOTUKSET JA KESKEISET TEHTÄVÄT VUODELLE 2020

1. KIRKKOLAIN MUUTOSesitys

Selvitettäessä mahdollisuuksia liittää kirkon erityiskoulutuksia osaksi kansallisesta tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehuksesta, havaittiin nykyisen kirkkolain rajoittavan kirkkohallituksen toimivaltaa niin, että se voi antaa määräyksiä vain viranhaltijalta vaadittavasta tutkinnosta (KL 22: 2 §, 7b). Kirkon nykyisten säädösten perusteella kirkkohallitus ei voi antaa tarkempia ohjeita kirkon työntekijöille tarkoitetusta koulutuksesta. Tällaiselle olisi kuitenkin tarve, sillä esimerkiksi viitekehukseen liitettävien osaamiskokonaisuuksien edellytettiin perustuvan lakiin tai niistä piti olla lakiin perustuva säädös. Tilanteeseen voidaan saada muutos, jos edellä mainittua nykyisen kirkkolain säädöstä laajennetaan koskemaan myös kirkon työntekijöille järjestettävää täydennyskoulutusta.

Toimenpide 1 Valmistellaan kirkkolain 22 luvun 2 §:ää koskeva muutosesitys. (Vastuutaho KK)

2. KIRKON TYÖHÖN OPISKELUA JA KIRKON AMMATTEJA KOSKEVAT TUTKIMUKSET

Kirkon työhön -hankkeessa on tehty useita tutkimuksia kirkon työhön opiskeluun ja ammatti-identiteetin kehittämiseen liittyviä tutkimuksia. Viimeksi valmistui kirkkomusiikin opiskelijoita koskeva tutkimus. Seuraavaksi tarvitaan tietoa teologian opintojen päättymisen ja pappisuran alun nivelvaiheesta. Millaista osaamista on valmistuvalla teologian maisterilla ja miten sekä osaamisen että ammatti-identiteetin kehittymistä voidaan tukea kirkon järjestämillä ordinaatiovalmennuksella ja perehdyttämällä. Kysymys koskee erityisesti ns. soveltavia opintoja ja niitä tai-toja, joita virkaan vihitty pappi tarvitsee heti vihkimyksen jälkeen. Missä ovat osaamistarpeet ja miten kirkon pitää tukea osaamisen kehittymistä? Tästä nivelvaiheesta tarvitaan tarkempaa tietoa. Sen perusteella voidaan kehittää sekä ordinaatiovalmennusta että perehdyttämistä.

Toimenpide 2 Käynnistetään hanke, jossa tutkitaan valmistuvien teologian maisterien osaamistarpeita ja kirkon mahdollisuuksia osaamisen vahvistamiseen työuran alkuvaiheessa. Hanke toteutetaan yhteistyössä Kirkon tutkimuskeskuksen ja yliopistojen kanssa. (Vastuutaho KK)

3. VERKKOPEDAGOGINEN KEHITTÄMISHANKE

Yksi koulutuksen kehittämisen haasteista on verkon tarjoamien mahdollisuuksien entistä laajempi hyödyntäminen myös kirkon henkilöstökoulutuksessa. Tähän on kiinnitetty huomiota jo aiemmin, mutta kevään 2020 pandemian kokemukset ovat vain vahvistaneet tehtyä havaintoa. Verkko-opinon kehittäminen edellyttää kouluttajien ICT-taitojen sekä verkkopedagogisen osaamisen vahvistamista, ajanmukaisia työvälineitä (mm. verkko-opinon ympäristöt) sekä verkossa toteutuvien koulutusten rakentamista. Hankkeella tuetaan seurakuntien mahdollisuuksia hyödyntää verkossa toteutuvia koulutuksia osana henkilöstön kehittämistä.

Toimenpide 3 Kirkkohallituksessa käynnistetään hanke verkkopedagogisen osaamisen kehittämiseksi. (Vastuutaho KK)

4. KIRKON AMMATTIEN REKRYTOINTIMATERIAALIEN TUOTTAMINEN

Kirkon työhön -hankkeessa tuotetut ammattivideot ja muut materiaalit ovat tarpeellisia, jotta seurakunnilla ja esimerkiksi opinto-ohjaajilla on käytettävissä ajantasaista materiaalia. Tällä hetkellä valmiina ovat videot diakonian viranhaltijan, kanttorin, lastenohjaajan, nuorisotyönohjaajan, papin ja varhaiskasvatuksen ohjaajan ammattiteista. Kirkon koulutuskeskus on tuottanut ammattivideot yhteistyössä [Kunkoululoppuu.fi](https://www.kunkoululoppuu.fi) -sivuston kanssa, joka on ura- ja koulutusvalintoihin sekä nuoren elämän tärkeisiin asioihin keskittyvä sivusto. Sitä ylläpitää Talous ja nuoret TAT ja se hankkii videot Oikotie Työpaikat/Sanoma Digital Finlandilta.

Kirkon työhön -hankkeessa Kirkon koulutuskeskus toteutti yhteistyössä Tiitus Groupin kanssa [Seurakuntatetti](https://seurakuntatetti.fi)-sivuston. Siellä nuori voi tutustua ammattiteihin, selata TET-paikkoja sekä etsiä TET-jaksoon liittyvää käytännön tietoa. Sivustolla on tietoa TET-jaksoista myös työnantajille, ja sen kautta seurakunnat voivat ilmoittautua TET-paikan tarjoajiksi ilman kustannuksia. Seurakuntatetti-sivustolla on esitelty 14 seurakunnan ammattia. Videot, linkki Seurakuntatetti-sivustolle ja muut ammattiteihin liittyvä materiaali ovat koottuina evl.fi/ammattit ja evl.fi/yrken -sivuille.

Toimenpide 4 Jatketaan Oikotie Työpaikat/Sanoma Digital Finlandin kanssa aloitettua hanketta ammattivideoiden tuottamiseksi. Hengellisen työn ammattien videoiden valmistuttua tehdään videoita muista kirkon ammattiteista. (Vastuutaho KK)

5. KIRKKOMUSIIKIN OPISKELIJOIDEN JA KANTTORIEN REKRYTOINTIHAASTEET

Kirkkomusiikin opiskelijoiden hakijamäärät eivät ole toivotulla tasolla, mikä aikanaan heijastuu valmistuvien opiskelijoiden määrää. Tilanne edellyttää sekä kouluttavien laitosten että Kirkkohallituksen ja seurakuntien yhteistä aktiivista panostusta opiskelijarekrytointiin. Seurakunnissa asiaa voidaan edistää innostamalla lapsia ja nuoria (kirkko)musiikin opiskeluun sekä huolehtimalla laadukkaasta harjoittelujen ohjauksesta. Näissä haasteissa erityisesti kanttorien rooli on avainasemassa. Hiippakuntien järjestämät KITOS-päivät vahvistavat myönteistä kuvaa kanttorin ammatista.

Toimenpide 5 Yhteistyössä kouluttavien laitosten kanssa kehitetään opiskelijarekrytointia tukevia materiaaleja ja toimintamalleja. (Vastuutaho KK)

II YHTEISKUNNAN KOULUTUSPOLIITTISET KEHITTÄMISHANKKEET JA NIIDEN VAIKUTUKSET KIRKOLLISEEN KOULUTUKSEEN

HALLITUSOHJELMAAN LIITTYVÄT HANKKEET

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmaan kuuluvan Osaamisen, sivistyksen ja innovaatioiden Suomi -strategisen kokonaisuuden pohjalta käynnistyivät vuoden 2019 aikana mm. seuraavat koulutuspoliittiset hankkeet:

Koulutusselonteko 2030 (tavoiteaikataulu 2020)

Selonteon tavoitteena on muodostaa tilannekuva koulutuksen nykytilasta sekä tavoitetila. Sen pohjalta valmistellaan linjauksia ja toimenpiteitä, joiden avulla mm. koulutus- ja osaamistaso nousevat kaikilla koulutusasteilla ja oppimiserot kaventuvat sekä koulutuksellinen tasa-arvo lisääntyy.

Oppivelvollisuuden laajentaminen (tavoiteaikataulu 2021)

Oppivelvollisuuden laajentaminen tarkoittaisi keväällä 2020 tehtyjen oppivelvollisuuslain ja siihen liittyvien muiden lakien ehdotusten (30.4.2020) mukaan sitä, että oppivelvollisuus päättyisi, kun nuori täyttää 18 vuotta tai kun hän suorittaa ylioppilastutkinnon tai ammatillisen tutkinnon. Toisen asteen tutkinnon suorittaminen olisi nuorelle maksutonta. Oikeus maksuttomaan toisen asteen koulutukseen kestäisi sen kalenterivuoden loppuun, kun opiskelija täyttää 20 vuotta. Kun opiskelija 16-vuotiaana siirtyisi perusopetuksesta toiselle asteelle, hänellä olisi lähtökohtaisesti 4,5 vuotta oikeutta maksuttomaan koulutukseen. Oppivelvollisuuden laajentamisen ja maksuttoman toisen asteen kustannusten kattamiseksi on julkisen talouden suunnitelmassa varattu lisämäärärahaa vuosiksi 2021-2024 yhteensä 323 miljoonaa euroa.

Oppivelvollisen olisi lakiehdotuksen mukaan hakeuduttava ennen perusopetuksen viimeisen vuosiluokan päättymistä toisen asteen koulutukseen, nivelvaiheen koulutukseen tai muuhun oppivelvollisuuden piiriin kuuluvaan koulutukseen. Hakeutumisvelvollisuus jatkuisi, kunnes saa koulutuspaikan. Lakiehdotus myös velvoittaa perusopetuksen tai koulutuksen järjestäjän ohjaamaan ja valvomaan oppivelvollisen hakeutumista perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen, myös tämän vaihtaessa opiskelupaikkaa.

Jatkuvan oppimisen uudistus ja linjaukset (tavoiteaikataulu 2020)

Jatkuvalla oppimisella tarkoitetaan osaamisen kehittämistä ja uudistamista elämän ja työuran eri vaiheissa. Tämän mahdollistamiseksi hallitusohjelmaan sisältyi jatkuvan oppimisen uudistus, jossa tarkastellaan mm. koulutuksen tarjontaa ja rahoitusta sekä opintojen aikaista toimeentuloa. Uudistusta varten asetettiin parlamentaarinen ryhmä, johon kuuluvat kaikki eduskuntapuolueet, ja seurantaryhmä, jossa ovat edustettuina työmarkkinajärjestöt, koulutuksen järjestäjät sekä muut keskeiset järjestöt ja ministeriöt. Ryhmien tehtävänä on valmistella ehdotukset jatkuvaan oppimiseen liittyvien hallitusohjelman linjausten toteuttamiseksi. Laajan uudistuksen toteutus jatkuu yli hallituskauden. Linjaukset valmistuvat vuoden 2020 lopussa. Valmistelu painottuu työikäisten osaamisen kehittämiseen. Kokonaistarkastelussa otetaan

huomioon koko koulutuksen tarjonnan ja rahoituksen, sosiaaliturvan, muutosturvan, työttömyysturvan, omaehtoisen ja työvoimapolitiittisen koulutuksen sekä osaamisen tunnistamisen niveltäminen uuteen järjestelmään.

Erityisenä haasteena on, kuinka koulutukseen hakeutuisivat myös sitä eniten tarvitsevat. Uusiin osaamistarpeisiin vastaaminen edellyttää koulutusjärjestelmältä joustavuutta sekä ihmisille halua kehittää osaamistaan työuran aikana aktiivisesti ja joustavasti. Tarvitaan myös mahdollisuuksia osallistua koulutukseen työn ohessa ja sen aikana.

Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan TKI-tiekartta 2030 (tavoiteaikataulu 2020)

Osana TKI-tiekarttaa rakennetaan uusi kumppanuusmalli tukemaan pitkäjänteistä korkeakoulujen, ammatillisen koulutuksen, tutkimuslaitosten sekä erityisesti julkisen sektorin ja yritysten TKI-yhteistyötä. [\(TKI-tiekartta Kestävän ja kehittyvän yhteiskunnan ratkaisuja tuottava Suomi: Kansallisen TKI-tiekartan tavoitteet ja päämäärät 23.4.2020, Valtioneuvosto.\)](#) TKI-tiekartan strategiset kehittämiskohteet liittyvät mm. väestön osaamistason nostamiseen sekä jatkuvaan opimiseen.

Muut osaamisen kehittämisen hankkeet

Hallitus on nähnyt osaamisen ja sen kehittämisen tärkeäksi myös talous- ja työllisyyspoliittisten tavoitteidensa (75 %:n työllisyystavoite) kannalta. Osaamisen kysymyksiin keskityttiin syksystä 2019 alkaen. Tätä näkökulmaa tarkastellaan mm. työllisyyden edistämisen ministerityöryhmän alaryhmässä **Osaaminen ja työmarkkinoiden kohtaanto** (ryhmä 4). Sen tulee tehdä ehdotukset osaavan työvoiman saatavuuden turvaamiseksi, erityisesti työelämälähtöisen työvoimakoulutuksen ja jatkuvan oppimisen mallin kehittämiseksi (ml. rahoitus) sekä työvoiman ammatillisen ja alueellisen kohtaanon parantamiseksi. Myös työttömien omaehtoisen opiskelun edistäminen kuuluu alatyöryhmän tehtäviin. Osana alaryhmän työtä käynnistettiin ennakointijärjestelmän kehittämistä koskeva valmistelu niin, että se vastaa nykyistä paremmin työelämän muutoksiin ja tuottaa relevanttia tietoa osaavan työvoiman tarpeesta työmarkkinoiden dynamiikan edistämiseksi ja työllisyysasteen nostamiseksi.

Talous- ja työllisyyspoliittisten tavoitteiden vuoksi OKM ja TEM asettivat myös yhteisen **oppisopimuskoulutuksen kehittämistyöryhmän**, jonka laatii ehdotukset oppisopimuskoulutuksen kehittämiseksi vastaamaan paremmin erilaisten opiskelijoiden ja työelämän tarpeisiin sekä lisäämään oppisopimuskoulutuksen käyttöä ja työllisyyttä.

HAVAINNOT

- Koulutusselonteko 2030 on tarpeellinen, jotta koulutusjärjestelmää voitaisiin jatkossa kehittää kokonaisuutena. Kahden edellisen hallituskauden aikana (2011–2019) tehtiin rinnakkaisia ja osin erillisiä uudistuksia kaikilla koulutusasteilla varhaiskasvatuksesta yliopistoon ja vapaaseen sivistystyöhön. Nämä hankkeet uudistivat lainsäädäntöä, koulutuksen rakenteita ja rahoitusta.
- Oppivelvollisuuden laajentamisella voidaan lisätä nuorten yhdenvertaisuutta perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaiheessa. Yhteiskunnallisessa keskustelussa on ehdotettu uudistuksen kohdentamista vain niihin nuoriin, joilla on suurin riski jäädä ilman toisen asteen tutkintoa. Keskustelussa on myös todettu, että tämä ns. täsmätuki ei ole aiempina vuosina onnistunut varmistamaan jokaiselle nuorelle toisen asteen tutkinnon suorittamista. Merkittävänä haasteen tulee muodostamaan oppivelvollisuuden laajentamisen kustannusvaikutukset.
- Jatkuvan oppimisen uudistusta tarvitaan työelämän rakennemuutoksessa töiden ja työvälineiden sekä työtapojen ja työympäristöjen muuttuessa voimallisesti. Tarvitaan työikäisten osaamistason ja koulutustason nostamista. Uudistuksessa tulee nähdä osaamisen kehittäminen koulutusjärjestelmän kehittämistä laajempaan kokonaisuutena, jossa työpaikoilla ja ihmisillä itsellään on keskeinen rooli.
- Seurakuntien ja kirkon työn kehittäminen edellyttää, että hallituksen käynnistämässä valmistelussa tuodaan esille seurakuntatyönantajien osaamisen kehittämiseen liittyviä kysymyksiä ja kirkon osaamistarpeita.

OSAAMISEN LAADULLINEN JA KOULUTUSTARPEEN MÄÄRÄLLINEN ENNAKOINTI

[Osaamisen ennakointifoorumi](#) (OEF) on opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen yhteinen ennakoinnin asiantuntijaelin, jonka tehtävänä on edistää koulutuksen ja työelämän vuorovaikutusta. Ennakointiryhmien tehtäviin kuuluu mm. toimi- ja koulutusalaraajat yhdistävä osaamistarpeiden ennakointi, osallistuminen sekä määrälliseen että laadulliseen ennakointiin sekä ammatillisen ja korkeakoulutuksen osaamisjatkumoiden tunnistaminen ja ennakoiminen. Kirkkoyönantajalla on kaudella 2017–2020 edustus ohjausryhmän (ENFO) lisäksi Koulutus, kulttuuri ja viestintä -ennakointiryhmässä (jäsen) ja Sosiaali-, terveys- ja hyvinvointiala -ennakointiryhmässä (varajäsen). Osaamisen ennakointifoorumin yksi kaikkia toimialoja yhdistävä teemana vuosina 2019-2020 on ilmastomuutokseen liittyvät osaamistarpeet.

Osaamisen ennakointifoorumi on tuottanut

a) laadulliseen osaamisen ennakointiin:

- toimialaryhmien [osaamiskortit](#). Niissä on kuvattu ne osaamisen alueet, joiden merkitys toimialoilla tulevaisuudessa kasvaa eniten eli yleinen (geneerinen) osaaminen sekä työelämä- ja digiosaaminen.
- [ammattialakortit](#). Niissä on kuvattu noin 30 ammattialan tulevaisuuden osaamistarpeet.

b) määrälliseen osaamisen ennakointiin:

- [koulutustarvekortit](#). Ne sisältävät toimialaryhmittäin tiedot vuoden 2016 työvoiman määrästä, 2017–2035 avautuvista työpaikoista ja työpaikoissa tarvittavan osaamisen tasosta koulutusasteittain vuoteen 2035.

HAVAINNOT

- Kirkon tulee omassa laadullisessa ennakointityössään jatkuvasti kartoittaa muuttuvia osaamistarpeita ja tuottaa materiaalia seurakunnille tutkinnon osien, moduulien, opintokokonaisuuksien ja osatutkintojen opiskelumahdollisuuksista työurana aikana.
- Kirkon tulee omassa määrällisessä koulutustarpeen ennakoinnissaan ottaa huomioon työuran aikainen tutkintoa täydentävien tutkinnon osien, moduulien, opintokokonaisuuksien tai osatutkintojen määrällinen ja alakohdainen koulutustarve.

KANSALLINEN TUTKINTOJEN JA MUIDEN OSAAMISKOKONAISUUKSIEN VIITEKEHYKSEN LAAJENTAMINEN (FINQF)

Suomen tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehykseen (FiNQF) on sijoitettu [kansalliseen koulutusjärjestelmään](#) kuuluvat tutkinnot, oppimäärät sekä muita laajoja osaamiskokonaisuuksia. Nämä on sijoitettu kahdeksalle tasolle niiden edellyttämän osaamisen perusteella. Viitekehysten tasot kuvaavat, mitä tutkinnon, oppimäärän tai osaamiskokonaisuuden suorittanut tietää, ymmärtää ja osaa tehdä. Kunkin tason tuottama osaaminen on määritelty valtioneuvoston asetuksessa, ja kuvaukset vastaavat eurooppalaisen tutkintojen viitekehyksen vaativuustasoja. EU:n tasolla tavoitteena on helpottaa eri maiden tutkintojen ja niiden tasojen vertailua sekä edistää kansalaisten liikkuvuutta ja jatkaa oppimista.

Laki kansallisesta tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä ja sen pohjalta annettu valtioneuvoston asetus tulivat voimaan 1.3.2017. Viitekehystä laajennuksen tarkoituksena on parantaa suomalaisen tutkintojärjestelmän selkeyttä sekä lisätä tutkintojen kansallista ja kansainvälistä läpinäkyvyyttä ja vertailtavuutta.

Kirkon pastoraalitutkinnot ja laajimmat erityiskoulutukset on sijoitettu valtioneuvoston päätöksellä 14.2.2020 alkaen Suomen tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehykseen (FiNQF). Kriteereinä koulutuksen sijoittamiselle viitekehykseen olivat säädöspohja, osaamisperusteisuus ja vähintään 30 op:n laajuus.

Viitekehykseen sijoitettuja kirkon erityiskoulutuksia ovat Sairaalaasielunhoidon erityiskoulutus (60 op), Perheneuvonnan erityiskoulutus (60 op), Kirkon työnohjaajakoulutus (60 op) ja Kirkon organisaatiokonsultoinnin erityiskoulutus (45 op), ([kirkon säädöskokoelma nro 127](#)). Nämä erityiskoulutukset sekä Pastoraalitutkinto ovat viitekehyksen tasolla 6. Tälle tasolle on viitekehyksessä sijoitettu ammattikorkeakoulututkinnot ja muut alemmat korkeakoulututkinnot sekä monet

yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen erikoistumiskoulutukset. Ylempi pastoraalitutkinto on viitekehyksen tasolla seitsemän. Tälle tasolle on sijoitettu ylemmät korkeakoulututkinnot sekä osa yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen erikoistumiskoulutuksista.

HAVAINNOT

- Kirkon järjestämien koulutusten sijoittaminen viitekehykseen näkyy siinä, että pastoraalitutkinnoista ja viitekehykseen sijoitetuista erityiskoulutuksista annettaviin todistuksiin tulee viitekehyksen tasoa kuvaava lauseke. Kansallisia osaamisen viitekehyksiä on hyödynnetty koulutusten kehittämisen ohella rekrytointiprosesseissa, hakijoiden osaamisen vertailussa ja osaamisen johtamisessa. Viitekehyksen keskeinen hyöty liittyy aiemman osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen jatko-opinnoissa erityisesti siirtymisessä koulutusaltalta toiselle. Opiskelija voi aikaisempaa paremmin saada esimerkiksi suorittamansa tutkinnon tai viitekehykseen sijoitetun kirkon henkilöstökoulutuksen tuottaman osaamisen tunnistetuksi ja tunnustetuksi.
- Kaikkien kirkon erityiskoulutusten sijoittaminen osaamisen viitekehykseen tarjoaisi uusia mahdollisuuksia tunnistaa kirkon henkilöstökoulutuksessa saavutettavaa osaamista yhteiskunnan koulutusjärjestelmässä. Se lisäisi koulutuksen tunnettuutta, ja osaltaan kannustaisi jatkuvaan oppimiseen sekä työn ja opiskelun yhteensovittamiseen.
- Jotta muut, nyt esityksen ulkopuolelle jääneet kirkon erityiskoulutukset, voidaan sisällyttää viitekehykseen, kirkkolakia (KL 22:2 §) on uudistettava siten, että kirkkohallitus voi päättää täydennyskoulutuksiin sisältyvistä osaamiskokonaisuuksista.

UUDISTETTUIEN RAHOITUSMALLIEN VAIKUTUKSIA KIRKON TEHTÄVIIN TAI VIRKOKIIN JOHTAVIIN TUTKINTOIHIN

Ammatillisen koulutuksen kyselyssä 2019 kysyttiin koulutuksen järjestäjiltä ja korkeakouluilta arvioita uusien rahoitusmallien vaikutuksista kirkon tehtäviin ja virkoihin johtaviin tutkintoihin.

Ammatillinen koulutus

Ammatillisen koulutuksen rahoitus jaetaan perus-, suoritus- ja vaikuttavuusrahoitukseen sekä strategiarahoitukseen (ks. kuva, OKM/[Ammatillisen koulutuksen rahoitusmalli](#)). Koulutuksen järjestäjät arvioivat rahoitusmallin vaikutuksia kasvatus- ja ohjauksen perustutkintoon (lastenohjaaja) ja seurakunta- ja hautauspalvelualan ammattitutkintoon (suntio) seuraavasti.

Kokonaistasolla rahoitus mahdollistaa laadukkaan koulutuksen toteutuksen. Rahoitus on tuonut joustoa koulutuksen käytännön toteuttamiseen ja mahdollistaa esimerkiksi aiempaa sujuvamman oppisopimusopiskelun. Työpaikalla tapahtuva oppiminen voi toteutua eri tutkinnon osissa joko koulutussopimuksena tai oppisopimuksena. Tutkinnon suorittamisen aikana on mahdollista käyttää molempia tapoja. Tämä käytäntö on todettu tarkoituksenmukaiseksi ja sen käyttö on lisääntynyt vuoden aikana. Tällä on havaittu olevan myös opiskelijan työllistymistä tukeva vaikutus, koska tutkinnon suorittamisen aikana voi hankkia osaamista useilla erilaisilla työpaikoilla. Joustavuus vastaa myös työelämän tarpeisiin ja työvoimapulaan.

Rahoitusmallien muutokset on kuitenkin kokonaisuudessaan koettu haastavina, koska erityisesti rahoituksen ennakkointi on vaikeutunut. Tämä johtuu laskentajärjestelmän monimutkaistumisesta ja ohjeistuksen epäselvyyksistä. Esimerkiksi opiskelijamäärän laskentaperiaatteen muutos on tuonut koulutuksen järjestäjälle paineita lisätä opiskelijaryhmiä, mikä samalla kuitenkin kasvattaa kustannuksia. Aiempaan rahoitusmalliin verrattuna perusrahoituksen prosenttiosuuden pieneneminen sekä suorite- ja vaikuttavuusrahoituksen merkityksen lisääntyminen näkyivät koulutuksen näkökulmasta koulutusresurssien pienenemisenä ja tulevaisuuteen varautumisena. Jotkut koulutuksen järjestäjät arvioivat rahoituksen vähentyneen, toiset rahoituksen säilyneen samalla tasolla kuin ennen.

Opetuksen kokonaissuunnittelussa rahoituksen näkökulma on otettava huomioon aiempaa enemmän. Tällöin opiskelijan henkilökohtaiset tarpeet saattavat jäädä syrjään. Ohjausresurssit on käytettävä suunnitelmallisesti, jotta opiskelijan aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen tuottaisi yksilöllisiä opintopolkuja. Nämä joustavat opintopolut kuitenkin tuottavat suoritteita hyvin, koska opiskelijan motivaatio tukee tutkinnon osien ja tutkinnon loppuun suorittamista. Motivaatiota on lisännyt myös uusien tutkinnon perusteiden sisältämät laajemmat valinnaisten tutkinnon osien mahdollisuudet. Opiskelua ja opetusta siirretään enemmän verkkoon sekä kustannussyistä yksilöllisen opiskelun mahdollistamiseksi.

Opiskelijoiden palaute sekä tutkinnon suorittaneiden työllistyminen ja sijoittuminen jatko-opintoihin vaikuttavat aiempaa enemmän oppilaitoksen saamaan rahoitukseen. Se näkyy nyt jo jonkin verran joidenkin koulutuksen järjestäjien rahoituksessa. Näitä vaikutuksia on kuitenkin tässä vaiheessa vielä vaikea arvioida.

Ammattikorkeakoulut

Ammattikorkeakoulujen rahoitusmalli 2017–2020 ja uusi tuleva rahoitusmalli vuodesta 2021 alkaen poikkeavat rahoituksen kohdentumisen painotuksissa joissain kohdin toisistaan (ks. kuvat OKM: [2017-2020 rahoitusmalli](#) ja [uusi rahoitusmalli 2021 alkaen](#)). Ammattikorkeakoulut (Diak, Centria-ammattikorkeakoulu ja YH Novia) arvioivat rahoitusmallin vaikutuksia koulutuksen suunnitteluun seuraavasti.

Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan osuus rahoituksen kokonaisuudesta hieman kasvaa ja strategisen rahoituksen osuus puolestaan hieman pienenee. Uusi malli painottaa edelleen eniten koulutuksen osuutta. Tämän lohkon sisällä, suoritettujen tutkintojen osuus kasvaa 40 %:sta 56 %:iin ja jatkuvan oppimisen osuus 5 %:sta 9 %:iin edelliseen malliin verrattuna. Tutkinnolla, joka on suoritettu tavoitteellisessa suorittamisajassa, on korkeampi kerroin kuin pidemmässä ajassa suoritettuna tutkinnolla. Tämä merkitsee opinnoissa etenemisen tarkempaa seurantaa. Mahdollisiin viivästyksiin pyritään puuttumaan varhaisessa vaiheessa. Uusi rahoitusmalli kannustaa ammattikorkeakouluja myös siihen, että ensimmäistä tutkintoaan suorittavien opiskelijoiden määrä on mahdollisimman korkea. Työuran aikana toisen samantasoisien tutkinnon suorittamisesta saatavan rahoituksen kerroin on jatkossa 0,7 (tällä hetkellä 1,0). Koska jatkuvan oppimisen rahoituksen merkitys nousee, ammattikorkeakoulut ovat jo nyt panostaneet avoimen ammattikorkeakoulun tarjonnan suunnitteluun ja lisäämiseen. Tämä myös kannustaa aiemmin toisen tutkinnon suorittaneita aloittamaan opintojaan avoimen ammattikorkeakoulun kautta.

Koulutuksen rahoitusosuuden laskentaa varten ammattikorkeakoulututkinnot on porrastettu kolmeen ryhmään, jonka mukaan tutkinnon laskentakerroin määräytyy. Kalleimpaan ryhmään C kuuluu mm. muusikko (AMK), ryhmään B yhteisöpedagogi (AMK) ja ryhmään A sairaanhoitaja (AMK) ja sosionomi (AMK). ([Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus ammattikorkeakoulujen perusrahoituksen laskentakriteereistä](#) 17.1.2019).

Yliopistot

Yliopistojen [nykyinen](#) ja [tuleva](#) rahoitusmalli palkitsevat aikaisempaa enemmän tutkinnon suorittamisesta määrääjässä, lukuvuoden aikana opintojen edistymisestä sekä jatkuvan koulutuksen (avoimen yliopisto) tarjonnan kautta suorituksista opinnoista. Opiskelijoiden joukko on ikäjakaumaltaan ja elämäntilanteiltaan yhä monimuotoisempaa. Monet opiskelijat eivät valmistu viiden vuoden tavoiteajassa, eivätkä edisty opinnoissaan tasaista tahtia saavuttaakseen rahoitusmallin edellyttämän 55 op:n opintojen suoritustavoitetta lukuvuoden aikana. Tämän vuoksi yliopistot ovat vahvistaneet opettajien ohjaavaa roolia.

Esimerkiksi Helsingin yliopistossa käynnistetään opettajatuutorointi (Oma opettaja) syksystä 2020 lukien. Opettajien tehtävänä on opiskelijoiden tukeminen opinnoissa ja niihin liittyvissä valinnoissa. Yliopistot suunnittelevat ja tarjoavat jatkuvan koulutuksen opintoja valmistuneille ja työelämän tarpeisiin. Itä-Suomen yliopiston strateginen linjaus jatkuvan oppijan oppimisoikeudesta antaa opiskelijalle mahdollisuuden täydentää tutkintoaan kahden vuoden aikana ilmaiseksi: mm. soveltavat opinnot on nyt avattu siten, että jatkuville oppijoille on kiintiöity suorituspaikkoja soveltavissa opinnoissa. Lisäksi Itä-Suomen yliopistossa teologian maisterit voivat vahvistaa työelämävalmiuksiaan seurakuntatyön soveltavien lisäksi sielunhoidon soveltavien tai moniammatillisten soveltavien opinnoilla siten, että ne sisältyvät

tutkintoon. Åbo Akademiassa teologikoulutuksen saamaa rahoitusta vähentää se, että opiskelijoiden suoritukset, vaikka opinnot suoritettaisiin määräajassa, eivät jakaudu tasaisesti koko opintoajalle (55 op/vuosi) rahoitusmallin vaatimalla tavalla.

Kirkkomusiikkikoulutusta järjestävissä laitoksissa uudet rahoitusmallit ja niiden myötä tiukentuvat opintoajat nostavat esiin kysymyksen koulutuksen laajuudesta: miten monialainen muusikkokoulutus ehditään antaa säädettyssä ajassa. Uusi kelpoisuusasetus antaa kouluttajalle ja opiskelijalle joustavuutta opintojen jakamiseen kandidaatti- ja maisterivaiheisiin ja sen myötä opintojen suorittamiseen annetussa ajassa. Samalla nousee entistä vahvemmin kysymys peruskoulutuksen ja henkilöstökoulun välisestä suhteesta.

HAVAINNOT

- Rahoitusmallien muutokset tulevat vaikuttamaan kirkon henkilöstön kouluttamiseen. On tärkeää seurata, miten muutokset vaikuttavat esimerkiksi ns. alanvaihtajien koulutusmahdollisuuksiin sekä työnantajien mahdollisuuksiin hyödyntää tutkintojen osia ja avointa korkeakoulutusta henkilöstön osaamisen kehittämisessä.
- Työpaikalla tapahtuvan oppimisen merkitys on uuden ammatillisen koulutuksen rahoitusmallin myötä tullut vielä entistäkin tärkeämmäksi. Oppilaitokset ovat vähentäneet lähiopetusta ja opiskelun painopiste on siirtynyt entistä enemmän työpaikalle. Jos näitä paikkoja ei seurakunnista löydy, niin tutkinnon valmistuminen viivästyy. Seurakuntien tulisi ottaa tämä uusi tilanne vakavasti ja kohdentaa resursseja, niin että esimerkiksi lastenohjaajat ja kirkonpalvelustehtävissä olevat voisivat toimia työpaikalla tapahtuvan oppimisen jaksoilla työpaikkaohjaajina.
- Kirkkohallituksen uusissa virkojen tutkintopäätöksissä hyödynnetään uuden rahoitusmallin jatkuvaan oppimiseen kannustavaa linjaa eli mahdollistetaan tutkinnon täydentäminen. Päätöksissä mainittuja tutkintoja voi täydentää avoimen korkeakoulun opinnoilla hakeutumatta tutkinto-opiskelijaksi. Tämä on paitsi opiskelijan ja seurakuntatyönantajan kannalta joustavaa, myös ammattikorkeakoululle taloudellisesti kannattavaa.

KOULUTUSJÄRJESTELMÄN KEHITTÄMINEN ERI KOULUTUSASTEILLA

Toisen asteen koulutus

Lukiokoulutus

[Uusi lukiolaki](#) asetuksineen ja [muutokset ylioppilastutkinnon järjestämisestä annettuun lakiin](#) astuivat voimaan 1.8.2019. Uudistuksen tavoitteena on ollut lisätä lukion vetovoimaa korkeakouluihin jatko-opintokelpoisuuden antavana koulutusmuotona, varmentaa koulutuksen laatua sekä sujuvoittaa siirtymistä toisen asteen opinnoista korkeasteelle. Lukiokoulutuksessa siirrytään yksilöllisempiin opintopolkuihin, oppiainerajat ylittävät opintoihin sekä entistä tiiviimpään yhteistyöhön korkeakoulujen kanssa. Ylioppilaskokeiden uusimisrajoitus poistuu. Tutkintoon osallistuvan on suoritettava äidinkieliä ja kirjallisuudessa järjestettävä koe sekä valintansa mukaan kolme koetta ryhmästä, johon kuuluvat toisessa kotimaisessa kielessä, yhdessä vieraassa kielessä, matematiikassa ja reaaliaineissa järjestettävä koe (pakolliset kokeet). Pakollisten kokeiden lisäksi kokelas voi suorittaa yhden tai useamman ylimääräisen kokeen.

Lukiolainsäädännön uudistamisen myötä lukion opetussuunnitelman perusteita sekä aikuisten lukiokoulutuksen perusteita uudistetaan parhaillaan. Lukion opetussuunnitelman perusteet julkaistiin marraskuussa 2019 ja niiden mukainen opetus alkaa elokuussa 2021 entisen tuntijaon pohjalta. Asetustekstissä jätettiin entistä useammat yksityiskohdat koulutuksen järjestäjän harkintaan. Esimerkiksi siinä ei ollut enää mainintaa päivänavauksista. Tämä on herättänyt huolta seurakunnan yhteistyön sekä lukiodien yhteisöllisyyden kannalta.

Ammatillinen koulutus

Kirkon sektorilla lapsi- ja perhetyön perustutkinto sekä suntion ammattitutkinto ovat lakanneet. Niiden tilalla ovat [kasvatus- ja ohjausalan perustutkinnon](#) varhaiskasvatuksen ja perhetoiminnan osaamisala sekä [seurakunta- ja hautauspalvelualan ammattitutkinnon](#) seurakuntapalvelun osaamisala. Molempien uusien tutkintojen perusteet astuivat voimaan

1.8.2018. Uudet tutkinnot ovat edellyttäneet koulutuksen järjestäjiltä tiivistä yhteyttä ja tiedotusta seurakuntiin. Tutkinnot on otettu hyvin vastaan. Huolena ovat erityisesti työpaikalla tapahtuvan oppimisen paikkojen saatavuus sekä seurakuntien ohjausresurssien väheneminen.

Jatkuvan oppimisen periaatteen mukainen osaamisen täydentäminen ja päivittäminen työuran aikana voivat toteutua opiskelemalla perus-, ammatti- tai erikoisammattitutkinnon tai niiden yksittäisen tutkinnon osan tai suorittamalla osatutkinnon. Myös yksittäistä tutkinnon osaa opiskeltaessa aiemmin hankittu osaaminen tunnustetaan ja tunnustetaan sekä opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma. Työnantaja voi sopia koulutuksen järjestäjän kanssa tutkinnon tai tutkinnon osien toteuttamisesta henkilöstökoulutuksena tai työntekijä voi hakeutua opiskelemaan niitä myös omaehtoisesti. Tätä jatkuvan oppimisen mahdollisuutta ei vielä riittävästi tunneta eikä käytetä. Sen hyödyntäminen mahdollistaa osaamisen kehittämisen ja täydentämisen sekä uudelleen kouluttautumisen työtehtävien muuttuessa.

Seurakunnat voivat ottaa eri alojen tutkinnon suorittajia työpaikalla tapahtuvan oppimisen jaksoille. Tämä vahvistaisi kuvaa seurakunnista monialaisina työpaikkoina ja mahdollistasi osaavan työvoiman saatavuuden kirkon työn eri aloilla.

HAVAINNOT

- Seurakuntatyönantajien kykyä hyödyntää uutta ammatillista koulutusta henkilöstönsä osaamistarpeissa on hyvä vahvistaa.
- Koulutuksen järjestäjille ja opiskelijoille suunnattavassa viestinnässä on tärkeää, että seurakunnista muodostuu kuva monialaisina työelämän oppimispaikkoina.

KOULUTUSJÄRJESTELMÄÄN KUULUVIEN TUTKINTOJEN OPISKELIJAVALINTOJEN KEHITTYMINEN ERI KOULUTUSASTEILLA

Opiskelijavalintojen kehittämisen tavoitteena on, että toiselta asteelta korkea-asteelle siirtyminen sujuvoituu, todistusvalinta hakumuotona vahvistuu ja opiskelijoiden tarpeettomat väliuodet vähenevät.

Toisen asteen ammatilliseen koulutukseen hakeudutaan 1.1.2018 alkaen joko yhteisvalinnan tai jatkuvan haun kautta. Perusopetuksensa päättävät hakeutuvat jatkossa ammatilliseen koulutukseen pääsääntöisesti yhteisvalinnan kautta. Muut hakeutuvat koulutukseen jatkuvan haun kautta. Sitä käytetään väylänä, kun hakeudutaan suorittamaan yksittäisen tutkinnon osa tai koko tutkinto.

Opetus- ja kulttuuriministeriö päätti muuttaa ammatillisen perustutkintokoulutuksen opiskelijaksi ottamisen perusteita koskevaa asetusta 1.8.2019 lukien siten, että tietyillä aloilla pääsy- tai soveltuvuuskoe voi olla karsiva. Asetusmuutos mahdollistaa sen, että mikäli hakija saa koulutuksen järjestäjän järjestämässä pääsy- tai soveltuvuuskokeessa nolla pistettä, koulutuksen järjestäjä voi jättää hänet valitsematta koulutukseen. Asetusmuutos koskee kaikkia yhteishaussa olevia toisen asteen ammatillisen koulutuksen tutkintoja, joihin liittyy alaikäisen turvallisuutta, potilas- tai asiakasturvallisuutta taikka liikenteen turvallisuutta koskevia vaatimuksia (ns. SORA-tutkinnot, jotka on määritelty erillisellä asetuksella). Tällainen tutkinto on muun muassa kasvatusta ja ohjausalan perustutkinto.

Pääsy- ja soveltuvuuskokeen karsivuus poistui vuonna 2015, ja se vaikutti mm. aiemmassa lapsi- ja perhetyön perustutkinnossa alalle soveltumattomien opiskelijoiden määrän lisääntymiseen sekä opiskelija-aineiden heterogeenistymiseen. Kasvatusta ja ohjausalan perustutkinnon (seurakunnan lastenohjaaja) koulutuksen järjestäjät ovat olleet tyytyväisiä siihen, että pääsy- ja soveltuvuuskoe voi olla karsiva. Sitä on myös käytetty tähän tarkoitukseen.

Pääasiallisin hakuväylä yliopisto- ja ammattikorkeakoulutukseen on edelleen yhteishaku. Korkeakoulujen opiskelijavalintojen kehittämishankkeessa kehitettiin eri alojen yhteisiä opiskelijavalintakäytäntöjä.

Ammattikorkeakoulujen sosiaali- ja terveystieteiden alalla uudistettu valintakoe otettiin käyttöön syksyllä 2019. Tämä koskee mm. Diakin ja YH Novian sosiaali- ja terveystieteiden opiskelijavalintoja. Lisäksi Centria käyttää jatkossa yhteistä pääsykoetta Humakin ja Xamkin kanssa humanistisen alan ammattikorkeakoulututkintoon, yhteisopetusta (AMK). Nämä uudistukset merkitsevät sitä, että opiskelijan motivaatiota kirkolliseen koulutukseen ei voida selvittää osana hakuprosessia. Jatkuvan oppimisen näkökulmasta lähivuosina kehitetään erilaisia uusia haku- ja opiskeluväyliä. Esimerkiksi Diak, Centria ja YH Novia kehittävät ns. avoimen väylän polkuopintoja, joiden jälkeen voi hakea suoraan tutkintoon johtavaan koulutukseen.

Teologien ja kirkkomusiikin koulutuksissa yhteishakuun sisältyi valintakoe vuonna 2019 lukuun ottamatta YH Novian kirkkomusiikkikoulutusta. Taideyliopiston Sibelius-Akatemian valintakokeeseen sisältyi haastattelu (toteutus vuonna 2020 videohaastatteluna). Vuonna 2020 teologikoulutuksessa todistusvalinnalla otetaan yhteishaussa sisään opiskelijoita Itä-Suomen yliopistossa 51 %, Helsingin yliopistossa 75 % ja Åbo Akademiassa 90 %. Yhteishaussa Itä-Suomen yliopisto järjestää valintakokeen sijasta verkkokurssin, jonka suoritettuaan hyvin tiedoin saa opinto-oikeuden. Lisäksi Itä-Suomen yliopistossa tutkinto-opiskelijoiksi valitaan Toinen reitti yliopistoon -pilotin (TRY) ne opiskelijat, jotka ovat suorittaneet hankkeen opintojaksot vähintään hyvin tiedoin. Teologian opiskelijoiden valintamenettelyyn ei sisälly valinta-haastattelua.

Kevään 2020 poikkeusoloissa opiskelijavalinnat toteutuvat poikkeuksellisesti ja monilla aloilla valinnat tehdään todistusten perusteella ilman erillisiä valintakokeita.

HAVAINNOT

- Ammatillisessa koulutuksessa jatkuvan haun suosio on kasvanut sekä tutkintoihin että tutkinnon osiin. Se liittyy jatkuvan, työuran aikaisen, oppimisen ja opiskelun lisääntymiseen.
- Vuonna 2020 aloittaneet ammattikorkeakouluopiskelijat ovat ensimmäisiä uudenlaisen valintakokeen kautta valittuja opiskelijoita. Alakohtainen sähköinen valintakoe ei sisällä kirkollista motivaatiota testaavia kysymyksiä. Jatkossa on arvioitava, miten muutokset vaikuttavat koulutuksen markkinointiin sekä mahdollisesti opintojen ohjaukseen lisätarpeeseen opintojen aikana.

KIRKON KOULUTUSPOLIITTISET PITKÄN AIKAVÄLIN TAVOITTEET JATKUVAN OPPIMISEN NÄKÖKULMASTA (KS. MYÖS LIITE 1)

Yhteiskunnan koulutusjärjestelmä

Koulutuspoliittisessa vaikuttamistoiminnassa tavoitteena on, että

- Seurakuntien viroissa ja tehtävissä vaadittavat tutkinnot kuuluvat yhteiskunnan koulutusjärjestelmään, koulutusten tuottama osaaminen vastaa seurakuntien osaamistarpeita ja että tutkintoja suoritetaan riittävästi ja alueellisesti kattavasti. Tärkeää on, että viranhaltijalta edellytettävän tutkinnon suorittamista ei rajoiteta, vaikka tällä olisi jo vastaavan tasoinen tai korkeampi muu tutkinto.
- Yhteiskunnan koulutusjärjestelmässä otetaan huomioon kirkon työelämän tarpeet henkilöstön työuran aikaisen osaamisen kehittämisessä.
- Toisen asteen ammatillisia tutkintoja ja tutkinnon osia sekä avointen korkeakouluopintojen tarjontaa voidaan hyödyntää nykyistä monipuolisemmin henkilöstön osaamisen kehittämisessä sekä mahdollisuutena hakeutua niiden kautta tarvittaessa tutkintoon johtavaan koulutukseen.
- Seurakuntatyöpaikat huomioidaan työelämän oppimis- ja harjoitteluympäristöinä.
- Kouluttavilla laitoksilla on kirkon työn tarpeisiin perustuvaa tietoa määrällisistä koulutustarpeista ja osaamisen laadullisista tarpeista.
- Arvovaikuttamisen näkökulmasta vaikutetaan opiskelijahyvinvoinnin, ohjauksen sekä koulutuksellisen yhdenvertaisuuden vahvistumiseen.

Kirkon oma henkilöstökoulutus sekä sen tunnistaminen ja tunnustaminen

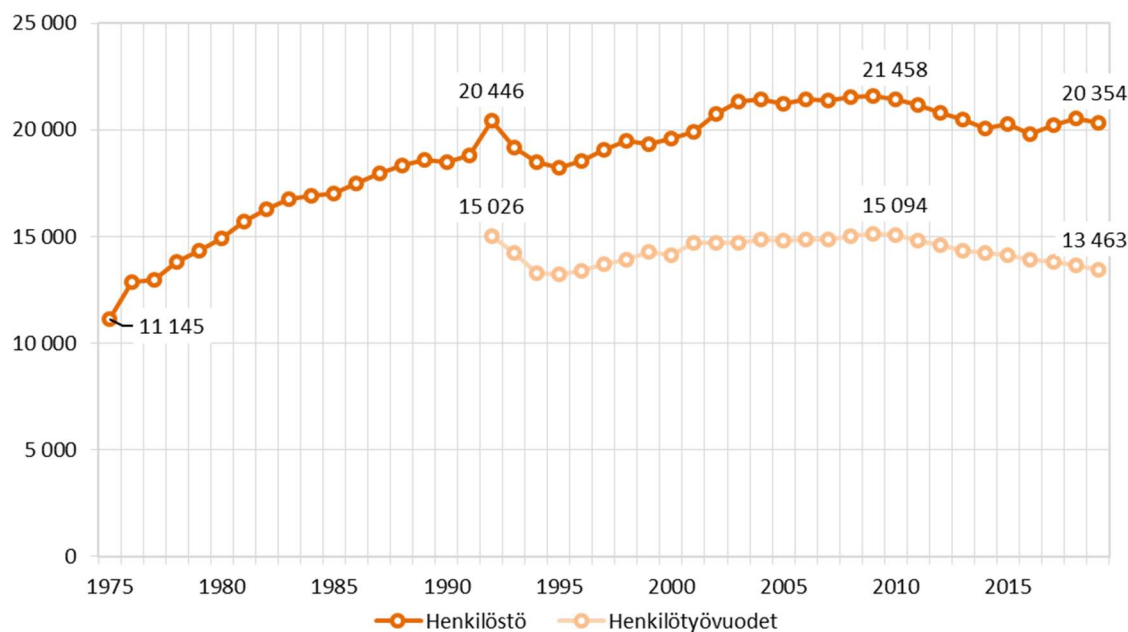
Tavoitteena on, että

- kirkon omana henkilöstökoulutuksena järjestetään seurakuntatyötä tukevia koulutuksia: 1. joihin yhteiskunnan koulutusjärjestelmässä ei ole vastineita; 2. jotka ovat korkeatasoisia ja tulevat kirkon itsensä järjestäminä seurakunnille ja kokonaiskirkolle kokonaiskustannuksiltaan edullisiksi ja 3. jotka ovat kirkolle strategisesti tärkeitä (esim. kirkon johtamiskoulutukset ja muut erityiskoulutukset).
- kirkon henkilöstökoulutuksessa sekä työelämässä tapahtuva oppiminen ja siten syntyvä osaaminen tunnustettaisiin ja tunnustettaisiin yhteiskunnan koulutusjärjestelmään kuuluvassa koulutuksessa. Erityisen tärkeää olisi henkilöstökoulutuksessa saavutetun osaamisen tunnistamisen ja tunnustaminen niille, jotka omaehtoisesti suorittavat pastoraalitutkintoja tai laajoja kirkon erityiskoulutuksia ja jotka jatkavat opintojaan yhteiskunnan koulutusjärjestelmässä tai hakeutuvat uusiin työtehtäviin.

III HENKILÖSTÖN KEHITTÄMINEN JA REKRYTOINNIN EDISTÄMINEN

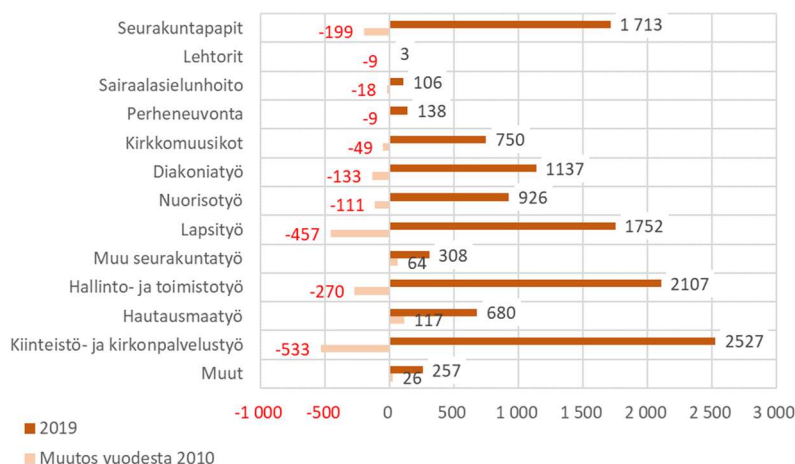
KIRKON HENKILÖSTÖN MUUTOKSET VUONNA 2019

Vuonna 2019 kirkon henkilöstön lukumäärän väheni yhdellä prosentilla vuodesta 2018. Tilastointiajankohtana kesällä 2019 henkilöstön lukumäärä oli 20 534. Viime vuosien muutoksia henkilöstömäärässä selittää osaksi tilastointitavan muutos, jonka myötä myös kesätyöntekijät ovat tulleet tilastoinnin piiriin.

Kuva 1. Kirkon henkilöstö 1975–2019 (lukumäärä ja vuosityövoimaa kuvaavat käyrät)

Vuodesta 2010 henkilöstön lukumäärä on vähentynyt 5 %. Vakinaisten palvelussuhteiden lukumäärä on vähentynyt 11 %, kun taas määräaikaisten palvelussuhteiden lukumäärä on lisääntynyt 6 %, jota selittää osaksi edellä mainittu tilastointitavan muutos. Vakinaisen henkilöstön osalta lukumääräisesti suurin vähennys edellisvuoteen verrattuna tapahtui lapsityön ja nuorisotyön tehtäväryhmässä.

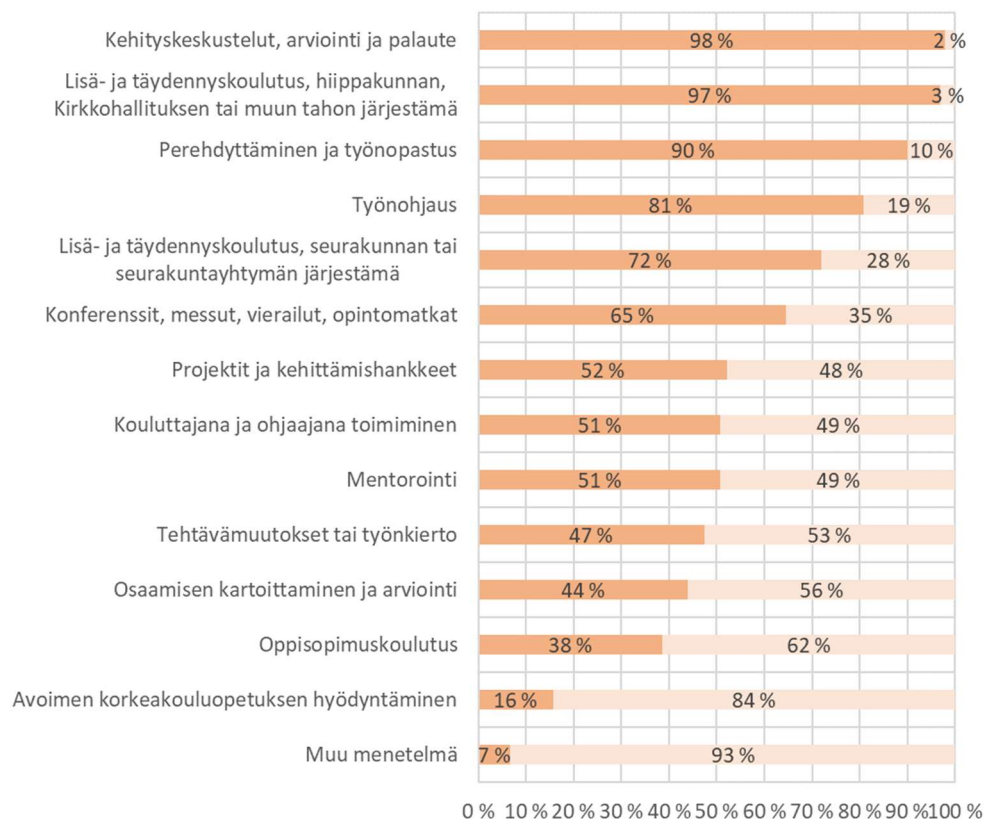
Kuva 2. Vakinaisen henkilöstön kehitys tehtäväryhmittäin 2010–2019

Naisten osuus kirkon koko henkilöstöstä on säilynyt samalla tasolla viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana ja oli 71 % vuonna 2019. Naisten osuus on edelleen kasvanut papistossa. Vuonna 1991 naisia oli 17 % papeista ja vuonna 2019 puolestaan 49 %. Naisten osuudessa papistosta oli edellisvuoteen verrattuna nousua prosenttiyksikön verran. Kirkkoherroista naisia oli 25 % vuonna 2019 (21 % vuonna 2018). Pappien osuus koko kirkon henkilöstöstä on 11 % (10 % vuonna 2018).

Vuonna 2019 kirkon palveluksessa olevan vakinaisen henkilöstön keski-ikä oli 50 vuotta ja koko henkilöstön keski-ikä 45 vuotta. Vuodesta 1991 vakinaisen henkilöstön keski-ikä on noussut 6 vuotta ja koko henkilöstön 4 vuotta. Nyt keski-ikä näyttää pysähtyneen. Vakinaisen henkilöstön korkein keski-ikä oli vuonna 2019 edellisen vuoden tapaan perheneuvojilla, 55 vuotta. Suurin ikäluokka on edelleen 55-59 -vuotiaat. Yli 65-vuotiaiden ikäluokissa on tapahtunut suurin nousu edellisvuoteen verrattuna, 6 %.

Nelivuotiskertomuksen 2016–2019 seurakuntakyselyn vastaukset vahvistavat käsitystä henkilöstömäärän laskevan trendin jatkumisesta. Vastausten mukaan henkilöstömäärän arvioidaan vähenevän vuosina 2020–2025 eniten kasvatuksen, hallinto- ja toimistotyön, seurakuntapapiston sekä kiinteistö- ja kirkonpalvelustyön ryhmissä. Vastajaat arvioivat vähenemisen koskevan myös määräaikaista ja osa-aikaista palvelussuhteita. Rekrytointivaikeudet koskevat saman kyselyn mukaan tällä hetkellä kasvatuksen ja kirkkomusiikin sekä kiinteistö- ja kirkonpalvelustyön tehtäväryhmän henkilöstön palkkaamista.

Osaamisen kehittämisen menetelmistä eniten käytettyjä vuonna 2019 olivat kehityskeskustelut, arviointi ja palaute sekä hiippakunnan, Kirkkohallituksen tai muun tahon järjestämää lisä- ja täydennyskoulutus. Lähes yhtä suosittuja olivat perehdyttäminen ja työnopastus sekä työnohjaus. Vähiten käytettyjä osaamisen kehittämisessä olivat virallisen koulutusjärjestelmän tarjoamat keinot: avoimen korkeakouluopetuksen hyödyntäminen ja oppisopimuskoulutus. Koko henkilöstöä koskevista tulevaisuuden osaamistarpeista neljä suosituinta olivat viestintäosaaminen, työyhteisöosaaminen, verkosto-osaaminen ja kirkon perustehtävän (missio) osaaminen. Vähiten tärkeimmäksi nähtiin vaikuttamisosaaminen, turvallisuusosaaminen, ohjausosaaminen ja arvo-osaaminen

Kuva 3. Osaamisen varmistaminen: Millaisilla menetelmillä huolehditte vuonna 2019 henkilöstönne osaamisesta?

Kuva 4. Tulevaisuuden osaamistarpeet: Mitkä ovat keskeisimmät koko henkilöstöä koskevat tulevaisuuden osaamistarpeet. Nelivuotiskertomuksen Seurantakysely.

HAVAINNOT

- Keskeiset kirkon henkilöstöä kuvaavat tilastotiedot pysyivät ennallaan vuonna 2019: henkilöstömäärän väheneminen jatkuu, naisten määrä papistossa kasvaa.
- Seurakunnat hyödyntävät osaamisen kehittämisen keinoja monipuolisesti, käytössä on sekä työpaikalla hyödynnettäviä että työpaikan ulkopuolisia keinoja.
- Viestinnän osaaminen, työyhteisöosaaminen ja verkosto-osaaminen sekä kirkon perustehtävän (missio) mukainen osaaminen nousivat koko henkilöstöä koskevien tulevaisuuden osaamistarpeiden kärkinelikkoon.

KIRKON TYÖSSÄ -HANKE JA REKRYTOINNIN EDISTÄMINEN

Kirkon työssä -hankkeessa on tuettu rekrytointimateriaalien kehittämistä ja kirkon ammattien esittelyjä Kunkoululoppuu.fi-sivustolla ja [Seurakuntatetti](http://Seurakuntatetti.fi)-sivustolla sekä tuettu Kasvu kirkon työntekijäksi -tutkimuksia. Hankkeen puitteissa on määräraha kirkkomusiikin opiskelijoiden intensiivikurssin järjestelyihin (majoitus- ym. kulut) Kirkon koulutuskeskuksessa. Kasvu kirkon työntekijäksi -tutkimuskokonaisuudessa valmistui kirkkomusiikin opiskelijoita koskeva tutkimus, jonka tekemiseen osallistuivat Kirkon koulutuskeskus, Kirkon tutkimuskeskus ja Taideyliopiston Sibelius-Akatemia. Hankkeen päätösseminaari järjestettiin musiikkitalossa marraskuussa 2019 ja tutkimusraportti ilmestyi maaliskuussa 2020 (*Kirkon muusikko arjessa ja pyhässä*. Toim. Salminen Veli-Matti, Hannikainen Jorma, Huhtanen Kaija. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisu 132, Tampere 2020).

Kirkkohallitus on esitellyt kirkon työelämää ja työtä kirkossa erilaisissa opiskelijoille suunnatuissa tapahtumissa. Studia-messuilla 2019 Suomen evankelis-luterilaisen kirkon osastolla tavoitettiin henkilökohtaisesti yli 1500 nuorta, joilta kysyttiin kiinnostuksesta harjoitteluun tai työhön kirkossa. Kyselyn tuloksena selvisi, että nuoria selvästi kiinnosti mahdollisuus oman alan harjoitteluun seurakunnassa. Kiinnostus kirkon töihin oli harjoittelua vähäisempää, mutta tähän oli osasyynä tietämättömyys kirkon töiden moninaisuudesta. Osastolla kävijöillä oli myös mahdollisuus tutustua kirkon eri ammatteihin ja saada tietoa kirkon töistä.

HAVAINNOT

- Meidän kirkko – Tulevaisuuden työpaikka -rekrytointistrategiassa esitettyjen tavoitteiden saavuttaminen on edelleen haasteellista nykyisillä resursseilla. Vastuuhenkilöt ovat kiinni muissa tehtävissä, joten mahdollisuudet suunnitelmalliseen rekrytoinnin edistämiseen jäävät vähäisiksi ja usein pistemäisiksi.
- Kirkon työssä -hanke on edelleen mahdollistanut nopean reagoinnin esille tuleviin rekrytointi yms. haasteisiin, joihin tarvitaan pientä rahoitusta (esim. mahdollisuudet uusien markkinointikanavien hyödyntämiseen).
- Kasvu kirkon työntekijäksi -tutkimusten sarjan seuraavaa tutkimusta suunnitellaan kohdistettavaksi teologian opiskelijoiden valmistumisprosessiin, jolloin kysymykset liittyvät soveltavien opintojen, ordinaatiovalmennuksen ja perehdyttämisen kokonaisuuteen osana ammatillista kasvua ja ammattitaidon kehittymistä.

KIRKON TYÖNTEKIJÖILTÄ EDELLYTETTÄVÄ OSAAMINEN JA KELPOISUUSEHDOT

Voimassa olevan kirkkolain 21 luvun 2 §:n mukaan piispainkokous antaa tarkempia määräyksiä papin ja lehtorin virkaan pyrkivältä vaadittavasta tutkinnosta ja kirkkohallitus kirkkolain 22 luvun 2 §:n mukaan muilta viranhaltijoilta vaadittavasta tutkinnosta. Kirkkohallitus on päättänyt hengellisen työn ammattien kelpoisuuksista tammikuussa 2020. Pappeja koskeva päätös tehtiin piispainkokouksessa joulukuussa 2019.

Päätösten valmistelussa otettiin huomioon säädöksissä, koulutusjärjestelmässä ja tutkimuksissa tapahtuneet muutokset, mahdollistettiin tutkintojen täydentäminen esimerkiksi avoimilla korkeakouluopinnoilla sekä selkiytettiin ulkomailla suoritettujen tutkintojen ja opintojen tunnustamiseen liittyviä periaatteita. Päätösten oli tarkoitus tulla voimaan yhdessä uuden kirkkolain kanssa.

Lastenohjaajien rekrytoinnin helpottamiseksi laadittiin luonnos suositukseksi kasvatus- ja ohjausalan perustutkinnon, varhaiskasvatuksen ja perhetoiminnan osaamisalan tuottamasta erityisosaamisesta ja pätevydestä seurakunnan lastenohjaajan tehtävään. Samalla laadittiin luonnos ohjeistukseksi siitä, mitä kasvatus- ja ohjausalan perustutkinnon tutkinnon osia suorittamalla tiettyjä tutkintoja suorittaneet voivat hankkia erityisosaamisen ja pätevyyden seurakunnan lastenohjaajan tehtävään. Tällaista suositusta ja ohjeistusta ovat toivoneet koulutuksen järjestäjät ja seurakuntien työelämäedustajat. Suositus- ja ohjeistusluonnos noudattavat varhaiskasvatuslain ja -asetuksen tapaa määrittää eri tutkintoja suorittaneiden mahdollisuudet täydentää omaa osaamistaan.

HAVAINNOT

- Kirkkolain palauduttua uudelleen valmisteltavaksi, kelpoisuuspäätökset joudutaan käsittelemään uudelleen vanhan kirkkolain perusteella. Tämä on välttämätöntä, sillä nykyiset säädökset eivät esimerkiksi tunnista Oulun ammatti-korkeakoulun käynnistämää kanttorikelpoisuuden tuottavaa tutkintoa (muusikko, AMK). Tärkeää on myös mahdollistaa tutkinnon täydentäminen ns. avoimilla opinnoilla.
- Kirkon varhaiskasvatuksen koulutuksen seurantaryhmä esittää, että yllä mainitut luonnokset suositukseksi ja ohjeeksi lastenohjaajien rekrytoinnin helpottamiseksi hyväksyttäisiin pikaisesti.

YDINOSAAMISKUVAUSTEN UUDISTAMINEN

Kirkon työntekijöiden osaamisen kehittämisen ja sen ennakkoinnin painopisteenä oli vuonna 2019 kaikkien hengellisen työn ammattien ja erityistehtävien ydinosaamiskuvausten sekä yhteisen ydinosaamiskuvauksen laatiminen. Työskentelyyn osallistui Kirkkohallituksen asiantuntijoiden ohella eri alojen seurantaryhmät sekä seurakuntien, hiippakuntien, kouluttavien laitosten ja ammattijärjestöjen edustajia.

Kirkon ammattien ja erityistehtävien ydinosaaminen muodostuu sekä ammatillisesta ydinosaamisesta että kirkon ammattien yhteisestä ydinosaamisesta. Ammatillinen ydinosaaminen kuvaa ammatin ydintä eli sitä osaamista, joka erottaa ammatin tai erityistehtävän muista kirkon ammanteista tai erityistehtävistä. Kirkon ammattien yhteinen ydinosaaminen yhdistää kaikkia kirkon ammatteja ja luo pohjan moniammatilliselle työlle. Se sisältää samankaltaisia yleisen (generaation) osaamisen sisältöjä kuin edellä mainituissa OEF:n tuottamissa osaamiskorteissa, mutta seurakuntien työ- ja toimintaympäristöön sovellettuna. Ammattien yhteinen ydinosaaminen muodostuu neljästä osa-alueesta, joita ovat:

- vuorovaikutusosaaminen,
- teologinen ja arvo-osaaminen,
- työelämä ja kehittämisosaaminen sekä
- toimintaympäristö ja yhteisöosaaminen.

Kirkon ammattien ja erityistehtävien uudistetut ydinosaamiskuvaukset tukeutuvat aiempaa vahvemmin kirkon missioon, joka on kirkon työn perusta ja pohja ja josta kirkon erilaiset tehtävät saavat sisältönsä ja perustelunsa. Kirkon mission ohella kuvauksissa on painotettu

- ammatin profiilia ja tehtävässä tarvittavaa osaamista
- vuorovaikutusosaamisen merkitystä ja laaja-alaisuutta kirkon työssä: dialoginen vuorovaikutus, digitaalinen vuorovaikutus, ohjausosaaminen, viestintäosaaminen.
- kestävän kehityksen osaamista
- tulevaisuussuuntautuneisuutta sekä yhteisöllistä työskentely- ja kehittämisosaamista
- seurakuntalaisten ja seurakuntien alueilla asuvien osallisuuden vahvistamiseen liittyvä osaamista.

Kirkon ammattien yhteinen ydinosaamiskuvaus ja seuraavat ammattien ja erityistehtävien ydinosaamiskuvaukset hyväksyttiin otettavaksi käyttöön kirkkohallituksen täysistunnossa 21.4.2020 ja papin ydinosaamiskuvaus piispainkokouksessa 18.5.2020.

- diakonian viranhaltijan ydinosaamiskuvaus,
- kanttorin ydinosaamiskuvaus,
- lastenohjaajan ydinosaamiskuvaus,
- lähetys- ja kansainvälisen työn ohjaajan ydinosaamiskuvaus,
- nuorisotyönohjaajan ydinosaamiskuvaus,
- oppilaitostyöntekijän ydinosaamiskuvaus,
- papin ydinosaamiskuvaus,
- perheneuvojan ydinosaamiskuvaus,
- sairaalapapin ydinosaamiskuvaus,
- vammaistyön ja viittomakielisen työn työntekijän ydinosaamiskuvaus,
- varhaiskasvatuksen ohjaajan ydinosaamiskuvaus.

HAVAINNOT

- Ydinosaamiskuvauksia voi hyödyntää opiskeluaikana oman ammatillisen identiteetin peilinä sekä ammatin kokonaiskuvan muodostamisessa. Seurakuntatyössä ne toimivat välineinä osaamisen kehittymisen reflektoinnissa. Lähijohtamisessa niitä voi käyttää kehityskeskusteluissa, osaamiskartoituksissa ja kehittämissuunnitelmien laadinnassa sekä tehtäväkuvausten ja rekrytoinnin taustamateriaalina. Ydinosaamiskuvausten avulla voi myös esitellä seurakunnan työntekijöiden osaamista yhteistyö- ja ostopalvelusopimusten neuvotteluissa.

Kokonaiskirkon tasolla ydinosaamiskuvauksia käytetään koulutusten kehittämisessä, kirkon ammattien esittelyissä verkostoyhteistyössä sekä koulutuspoliittisessa vaikuttamisessa. Kansainvälisissä yhteyksissä ydinosaamiskuvauksia käytetään muun muassa taustamateriaalina kirkkojen välisessä yhteistyössä sekä EU:n ammatti-pätevyysien tunnustamisessa.

- Ydinosaamiskuvauksista laaditaan evl.fi/plus -sivustolle verkkojulkaisu ja sen lisäksi jokaisesta ydinosaamiskuvauksesta oma sähköinen pdf-julkaisu. Nämä ovat keskeisiä välineitä, kun ydinosaamiskuvauksista viestitään seurakunnille, kouluttaville laitoksille sekä muille kirkon henkilöstön osaamisen kehittämiseen osallistuville.

KOULUTUKSEN TOTEUMA, HENKILÖSTÖ

Kirkon työelämälle on ollut tunnusomaista kirkon työelämätarpeisiin kehittynyt laaja henkilöstökoulutus, jota järjestetään yhteistyössä lähes 30 eri tahon kanssa. Koulutukset muodostuvat kirkon omasta täydennyskoulutuksesta (Kirkon koulutuskeskus, Kirkkohallitus, hiippakunnat), kouluttavien laitosten ja kirkkoa lähellä olevien järjestöjen täydennyskoulutuspalveluista sekä kouluttavien laitosten tutkinnoista tai tutkinnon osista, erikoistumiskoulutuksista tai avoimesta korkeakoulukoulutuksesta. Kirkon itsensä järjestämä henkilöstökoulutus on seurakunnille edullista ja työelämälähtöisyydessään vastaa kirkon nykyisiä tarpeita.

Kirkon henkilöstökoulutusta koordinoi Kirkon koulutuskeskus, joka myös kokoaa kirkon työntekijöille suunnatun henkilöstökoulutustarjonnan Kirkon henkilöstökoulutuskalenteriksi. Koulutuskeskuksen vastuulla on pastoraalitutkintojen opintokokonaisuuksien ohella valtakunnallinen ja yleensä pitkäkestoinen täydennyskoulutus, ns. erityiskoulutukset. Laajuudeltaan pienempiä ja kestoaltaan lyhyempiä ajankohtaisia ja täydentäviä koulutuksia järjestävät ennen muuta kouluttavat laitokset, järjestöt ja hiippakunnat sekä muut Kirkkohallituksen yksiköt. Hiippakuntien tarjontaan kuuluvat vaikiintuneesti ordinaatiovalmennus ja orientoitumiskoulutukset, pastoraalitutkinnon kaksi opintokokonaisuutta, moniammatillinen johtamisen perusteet -koulutus, seurakuntatyön johtamisen tutkinto sekä johtamiskoulutus kirkkoherroille ja hallinnon johdolle.

Vuoden 2019 kirkon henkilöstökoulutuskalenterin koulutuksia toteutui koulutusten toteuttajien ilmoitusten perusteella seuraavasti (ks. liite 12):

- **Koulutuksia, verkostotapaamisia (ent. neuvottelupäiviä) ja tilauskoulutuksia toteutui määrällisesti vähemmän, yhteensä 323, mutta osallistujamäärä kasvoi.** Koulutuskalenterissa ilmoitetuista koulutuksista toteutui 81 %, verkostotapaamisista 84 % ja tilauskoulutuksista 39 %. Osallistujamäärä oli suurempi kuin edellisenä vuonna eli **14 081** (2018: 13 361) muodostuen seuraavasti: koulutukset 6 657, verkostotapaamiset 5 070 ja tilauskoulutukset 3 094.
- **Noin joka kuudes koulutukseen osallistuja oli Koulutuskeskuksen koulutuksessa. Kirkon koulutuskeskuksen koulutustarjonta kasvoi hieman (51) ja koulutuksia toteutui 45.** Koulutuskeskuksen päättäneissä koulutuksissa suoritettiin **39 %** (7 286 op) kaikista opintopistesuorituksista. Osallistujia oli edellistä vuotta enemmän (1 167). Kirkkohallituksen muiden yksikköjen koulutuskalenteriin ilmoitetuissa koulutuksissa (13) suoritettiin **2 %** (400 op) opintopistesuorituksista ja osallistujia oli 273.
- **Noin joka viides koulutukseen osallistuja oli hiippakunnan järjestämässä koulutuksessa.** Hiippakuntien koulutuksissa suoritettiin **11 %** kaikista opintopistesuorituksista (2018: 19 %). Kahdeksan hiippakunnan (tiedot eivät sisällä Porvoon hiippakunnan ruotsinkielistä koulutusta) koulutustarjonnan ja toteutuneiden koulutusten määrät laskivat edellisestä vuodesta, kun hiippakunnat suuntasivat toimintaansa muulla tavoin (koulutustarjonta: 121 → 65, toteutuneet koulutukset: 100 → 58). Samalla, kun koulutustarjonta väheni, osallistujamäärät laskivat (3 321 → 1 386) ja opintopisteiden suorituspäätyminen pieneni (3 156 op → 2 125 op).
- **Kouluttavien laitosten ja järjestöjen toteutuneiden koulutusten määrä ja suoritettujen opintopisteiden osuus kasvoi.** Koulutuksia toteutui 134 (2018: 121). Osallistujia oli edelliseen vuoteen nähden enemmän (3 831; 2018: 3 112) ja suoritettujen opintopisteiden määrä kasvoi **48 %:n** osuuteen (2019: 8 841 op).

- **Tilaukoulutuksia toteutui 12 ja ei-toteutuneita oli 19.** Osallistujia oli kaikkiaan 3 094, joiden joukossa oli huomattava määrä muita kuin kirkon työntekijöitä. Tilaukoulutusten osallistujamäärä oli lähes kolmannes (32 %) koulutusten ja tilaukoulutusten yhteenlasketusta osallistujamäärästä (9 751).
- **Verkostotapaamiset:** Hiippakuntien järjestämien verkostotapaamisten (neuvottelupäivät) määrä jonkin verran laski, 45 (2018: 53) ja osallistujia näissä oli yhteensä 2 298 (2018: 2 449). Kirkkohallitusten järjestämiä valtakunnallisia verkostotapaamisia järjestettiin 12 (2018: 9) ja osallistujia oli 1 609 (2018: 947).
- **Niistä koulutuksista ja tilaukoulutuksista, joista koulutuksen toteuttaja oli ilmoittanut osallistujien ammatin, suurimmat koulutuksiin osallistuvat henkilöstöryhmät** olivat papit (1 540), lastenohjaajat (1 000), diakonit ja diakonissat (591) ja nuorisotyönohjaajat (427). On huomattava, että osa koulutuksen toteuttajista ei kerää ammattia koskevaa tietoa osallistujilta ja antaa tiedot yhtenä lukuna. Kaikkien ammattiryhmien osallistuminen koulutuksiin ei myöskään tule koulutuskalenterin toteumatiedoissa näkyviin, sillä seurakunnat hyödyntävät esim. talouden ja hallinnon tehtävissä sekä muissa tukipalveluissa toimiville kirkon ulkopuolista koulutustarjontaa.

HAVAINNOT JA JOHTOPÄÄTÖKSET

- Vuoden 2021 koulutuskalenteriin tuodaan aiempaa selkeämmin esille tilaukoulutustarjonta. Tilaukoulutusten tarjoajien määrän odotetaan myös kasvavan.
- Hiippakuntien osuus koulutuksissa on vähentynyt, kun hiippakunnat tukevat seurakuntien toimintaa muilla paikallisiin olosuhteisiin sopivilla keinoilla.
- Vuoden 2020 henkilöstökoulutustarjonnassa oli 31 verkossa toteuttavaa koulutusta, joista suuri osa oli Diakin avoimen ammattikorkeakoulun tarjontaa. Oletettavaa on, että verkossa toteutettava koulutustarjonta tulee lisääntymään kevään 2020 poikkeusolojen jälkeen. Koulutusten siirtyminen yhä enemmän verkkoon haastaa eri toimijoita kehittämään oppimisteknologisia ratkaisuja, uudistamaan koulutustarjontaa ja verkkopedagogiikan osaamista. Kirkkohallituksessa valmistellaan Kirkon koulutuksen verkkopedagogista kehittämishanketta.
- Arvioitaessa kevään 2020 pandemian vaikutuksia kirkon henkilöstön osaamisen kehittämiseen näyttää todennäköiseltä, että seurakunnat tulevat säästämään henkilöstökoulutuksesta ja henkilöstön kehittämisestä. Tämän perusteella henkilöstökoulutuksen osallistujamäärät tulevat todennäköisesti laskemaan vuonna 2021. Tilanne haastaa kehittämään erilaisia verkkoa hyödyntäviä koulutuksia, jolloin voidaan saada aikaan säästöjä matka-, ateria- ja majoituskustannuksissa.

IV KIRKON ALAN KOULUTUSTEN SEURANTA

Tutkintoa, joka tuottaa kelpoisuuden kirkon virkaan tai tehtävään, opiskeli yli 5 787 opiskelijaa vuonna 2019. Tutkinnon suoritti 1 151 (naisia 83 %, miehiä 17 %, liite 5). Seurakuntaharjoittelun tai työpaikalla tapahtuvan oppimisen jakson suoritti seurakunnassa 1 175 opiskelijaa. Eniten työelämässä oppijoita ja harjoittelijoita oli Helsingin hiippakunnassa (20 %) ja seuraavaksi eniten Tampereella (16 %) ja Oulussa (15 %). Suomenkielisistä hiippakunnista vähiten opiskelijoita oli Mikkelin (8 %) hiippakunnassa, liite 6.

TEOLOGIKOULUTUS

Hakijat ja aloittaneet Teologian maisterin tutkinnon (TM) voi suorittaa Helsingin yliopistossa, Itä-Suomen yliopistossa ja Åbo Akademiassa (ruotsinkielinen koulutus). Opintonsa aloitti eri yliopistoissa kaikkiaan 272 opiskelijaa (2018: 254): Helsingissä 189, Joensuussa 38 ja Åbo Akademiassa 19 opiskelijaa. Hakukelpoisia hakijoita (yhteishaku ja muut hakuväylät) oli 1 044. Kaikissa yliopistoissa hakijamäärä nousi; Helsingissä 786 (2018: 747), Itä-Suomen yliopistossa 204 (2018: 169) ja Åbo Akademiassa 54 (2018: 42).

Koulutus Harjoittelun seurakunnassa suoritti 85 (2018: 89 opiskelijaa): Helsingin yliopistossa 46, Itä-Suomen yliopistossa 20 ja Åbo Akademiassa 19 maisterin tutkinto-opiskelijaa. Helsingin yliopistossa harjoittelijoita on edelleen aiempia vuosia vähemmän (2018: 50). Yhtenä syynä tilanteeseen on nähty tutkinnon uudistus, jossa harjoittelujakso on siirtynyt opintojen myöhempään vaiheeseen. Opiskelijat sijoittuivat harjoittelemaan kaikkiin hiippakuntiin. Helsingin yliopiston opiskelijoista puolet (25/46) suoritti maisterin tutkinnon työelämäjakson pääkaupunkiseudulla. Helsingin opiskelijoista 58 suoritti kandidaatin tutkinnon työelämäjakson seurakuntaympäristössä. Psykologitiimi Päämäärän toteuttamaan papiksi vihittäville edellytettävään psykologiseen soveltuvuustutkimukseen osallistui 75 opiskelijaa tai maisteria.

Teologian maisteriksi valmistui kaikkiaan 180 (2018: 201) henkilöä. Opiskelijoiden joukko on ikäjakaumaltaan ja elämäntilanteiltaan heterogeenisempää kuin joidenkin muiden opintosuuntien opiskelijat keskimäärin. Helsingin yliopistossa 51 maistereista (2018: 51; 2017: 97) valmistui kirkon pappisviran kelpoisuudella. Itä-Suomen yliopistossa kelpoisuuden hankki 24 ja Åbo Akademiassa 7 maisteria. Teologian maistereista kaikkiaan 82:lla eli 46 %:lla valmistuneista (vuonna 2018: 92; 2017: 122) oli kelpoisuus kirkon pappisvirkaan.

Työllisyys Suomen evankelis-luterilainen kirkko on teologien suurin työnantaja. Kirkkojen ja uskonnollisten yhteisöjen palvelukseen sijoittuu lähes puolet teologeista. Papiksi vihittiin 80 (2018: 83, 2017: 82; 2016: 90; 2015: 85; 2014: 65), mikä vastaa ennusteita. Vuonna 2019 vihityistä papeista noin viidenneksellä oli toinen tutkinto.

Kappalaisen virkaan kelpoistavan pastoraalitutkinnon, joka on edellytys myös kirkkoherran virkaan edellyttävälle seurakuntatyön johtamisen tutkinnolle, suoritti 82 pappia (johtamisen tutkinnon suoritti 68 pappia). Seurakunnissa arvioidaan edelleen tarkasti virkojen täyttämistä ja vakinaisia virkoja voidaan jättää täyttämättä. Seurakunnat ottavat mielellään vihityn papin, mikä vaikuttaa vihittävien määrään. Viime vuosien runsas hakijoiden tarjonta on kääntynyt niukemmaksi. Papiston rekrytointitilanne oli vuonna 2019 tuomiokapitulien arvioiden mukaan hyvä tai tyydyttävä paitsi pääkaupunkiseudulla (Helsinki ja Espoon hiippakunnat) erinomainen. Maakuntien keskuskeskukset ovat kiinnostavampia haku-kohteita kuin maaseudun seurakunnat, joihin on vaikeampaa saada pappeja, erityisesti sijaisuuksiin. Kappalaisen virkoja on muutettu seurakuntapastorin viroiksi, koska ne on helpompi täyttää. Erityisesti ruotsinkielisissä seurakunnissa on hakijapulaa. (Ks. liitteet 8 ja 11).

Työttömiä teologeja oli vuoden 2019 lopussa noin 250. Korkeakoulutettujen työttömyyden arvioidaan keväällä 2020 olevan pienessä, vajaan kahden prosentin kasvussa (Akavan työttömyystilastot, Tilastokeskuksen työvoimatutkimus).

HAVAINNOT JA JOHTOPÄÄTÖKSET

- Kun opiskelijavalinnoissa ylioppilastodistuksen painoarvo ja ensisijaisten hakijoiden hakukiintiöt kasvavat, on teologikoulutuksessa erittäin perusteltua kehittää sellaisia uusia hakuväyliä, joilla siirtymät teologian opintoihin joko lukion/ammattillisen tutkinnon suorittamisen jälkeen tai toiselta työuralta mahdollistuvat ja laajenevat.
- Teologikoulutuksessa tulee seurata opiskelijavalintojen hakijamäärien kehitystä sekä pappisvirkaan kelpoisuuden antavan tutkinnon suorittajien työllistymistä.
- Pappisvirkaan kelpoisuuden antavan maisteritutkinnon tuottamaa osaamista ja uuden työntekijän saamaa tukea osaamisen kehittymiselle on arvioitava yhdessä työelämän ja yliopistojen kanssa. Erityisesti on tarkasteltava vihittävien pappien osaamistarpeita suhteessa soveltavien opintojen, perehdyttämisen ja ordinaatiovalmennuksen sekä pastoraalitutkinnon tuottamaan osaamiseen. Tästä käynnistetään erillinen tutkimushanke yhteistyössä kouluttavien laitosten kanssa.

KANTTORIKOULUTUS

Hakijat ja aloittaneet Vuonna 2019 Sibelius-Akatemian hakijamäärä oli 70 (2018: 64; 2017: 71, 2016: 67). Ruotsinkieliseen, monimuoto-opetuksena toteutettavaan kirkkomusiikkikoulutukseen YH Noviassa, oli hakijoita 4 (2018: 6; 2017: 8; 2016: 2). Sibelius-Akatemiaan hyväksyttiin 24 (2018: 25; 2017: 26; 2016: 24) opiskelijaa, jotka kaikki aloittivat opintonsa.

Koulutus Musiikin maisterin ja kandidaatin tutkinnot voi suorittaa Taideyliopiston Sibelius-Akatemian kirkkomusiikki ja urut -aineryhmässä joko Helsingissä tai Kuopiossa. Muusikko (AMK) -tutkintonimikkeeseen on vielä voinut suorittaa Oulun ja Tampereen ammattikorkeakouluissa sekä Pietarsaareissa, YH Noviassa (ruotsinkielinen opetus). Tampereen ammattikorkeakouluun otettiin sisään viimeiset kirkkomusiikin opiskelijat vuonna 2013. Vuonna 2016 Oulun ammattikorkeakoulu päätti kirkkomusiikkikoulutuksen lakkauttamisesta. Syksyllä 2019 se päätti aloittaa nk. C-kanttorin virkaan kelpoisuuden antavaan tutkintoon johtavan koulutuksen osana musiikkipedagogian linjaa. Ensimmäisten opiskelijoiden on tarkoitus aloittaa syksyllä 2020. Päättös on merkittävä. Koulutus tuottaa seurakunnille pedagogisesti suuntautuneita kanttoreita.

Kirkkohallitus hyväksyi tammikuussa 2020 kanttorin virkaan kelpoistavat tutkinnot ja ne opinnot, joita kirkko edellyttää kelpoisuuden tuottavissa tutkinnoissa olevan. Siinä päätöksessä kanttorin virka hahmotetaan edelleen kolmena eri portaana (B, C, A), joiden kunkin osaamisprofiilia on selkeytetty. Päättös monipuolistaa kelpoisuuden tuottavien tutkintojen vaihtoehtoja (tutkintonimike musiikkipedagogi (AMK)) ja vahvistaa musiikkipedagogista osaamista seurakunnissa. Niin kutsutun A-viran kelpoisuusehtoja selkeytettiin niin, että kelpoisuuden voi saavuttaa opintoihin mitoitettussa ajassa. Uudistetun tutkintopäätöksen oli tarkoitus tulla voimaan uuden kirkkolain hyväksymisen myötä. Uuden kirkkolain hyväksymisprosessin keskeydyttyä myös uusien tutkintopäätösten voimaantulo on keskeytynyt.

Vuonna 2019 musiikin kandidaatin (MuK) ja musiikin maisterin tutkinnon (MuM) suoritti yhteensä 65 opiskelijaa. Noviaan kirkkomusiikinopiskelijoiksi hyväksyttiin kaksi henkilöä, jotka molemmat aloittivat opintonsa. Muusikko (AMK) -tutkintonimikkeeseen vuonna 2019 suoritti YH Noviassa kolme kirkkomusiikinopiskelijaa. Oulun AMK:sta valmistuneista ei saatu tarkempia tietoja. Kirkkomusiikin tutkintoon tähtääviä opintoja suorittaa YH Noviassa yhdeksän ja Sibelius-Akatemiassa 151 kirkkomusiikin opiskelijaa.

Opiskelijarekrytointiin tulee edelleen kiinnittää huomiota, yhtenä kehittämisalueena on kanttoreiden havahduttaminen omaan rooliinsa nuorten musiikin harrastajien kannustajina ja innostajina. Tämä on usein vaikuttavinta ja tuloksellisinta rekrytointitoimintaa.

Seurakuntaharjoittelun suoritti vuonna 2019 yhteensä 47 kirkkomusiikin opiskelijaa. Harjoittelijoita oli kaikissa hiippakunnissa, eniten Kuopion (14), vähiten Oulun (1), Tampereen (1) ja Porvoon (2) hiippakunnissa. KiTOS-päivien sisältöön ja yhteistyöhön kouluttavien laitosten kanssa tulee edelleen panostaa, jotta opiskelijat motivoituvat suunnittelemaan siihen opinnoissaan aikaa.

Taideyliopisto otti käyttöön uuden opetussuunnitelman elokuussa 2018. Sen myötä kaikkien kirkkomusiikkiopiskelijoiden pääaine on kirkkomusiikki, opinnäyte uudistettiin ja seurakuntaharjoittelua kehitettiin. Uuden opetussuunnitelman myötä vahvistui entisestään perusopintojen liittyminen työelämän tarpeisiin. Uusi opetussuunnitelma on koettu aiempaa selkeämmäksi. Kirkon henkilöstökoulutuksessa musiikin erityiskoulutusten moduulit (MEK) toteutuvat harvemmin kuin laajuudeltaan suppeammat täydennyskoulutukset. Täydennyskoulutuksen tarjonta nousee ajankohtaisista tarpeista. Kanttoreille tehty osaamistarvekysely nosti esille kanttoreiden tarpeen pedagogiseen osaamiseen. Henkilöstökoulutusta on edelleen kehitettävä huomioiden tutkimustulokset sekä työelämästä nousevat osaamistarpeiden muutokset.

Kanttorien osallistuminen oman alansa täydennys- ja lisäkoulutuksiin vaihtelee jonkin verran vuosittain. Kanttoreiden määrä jumalanpalveluselämän koulutuksissa on kasvanut. Kirkon koulutuskeskuksen koulutuksiin osallistujista vuonna 2019 kanttoreita oli 3 % koko henkilöstöstä (2018: 2 %). Seurakuntien musiikkitoiminnan korkean laadun sekä monipuolisuuden takaamiseksi olisi löydettävä oikeat keinot saada kanttorit ylläpitämään ja kehittämään osaamistaan. Vuonna 2019 päättynyt *Kirkon musiikin ammattilaisena kasvaminen* -tutkimushanke (2016–2019) selvitti kirkon musiikin ammattilaisena kasvamisen prosessia ja sen osatekijöitä. Keskeisenä havaintona oli, että kanttori on musiikillinen moniosaaja, jonka työn keskiössä on jumalanpalveluselämä. Sen ja seurakuntatyön muotojen uudistuessa kanttorin rooli kasvattajana, mahdollistajana ja oman alansa asiantuntijana vahvistuu. Samalla kasvaa tarve kanttoreiden jaksamisen tukemiseen ja osaamisen monipuoliseen kehittämiseen. Tämän vuoksi henkilöstökoulutusten sisältöjä ja toteutustapoja on edelleen kehitettävä vastaamaan monimuotoistuvaa seurakuntaelämää.

Työllisyys Kanttorin virkaan valmistuneiden työllisyystilanne on kokonaisuutena hyvä. Hakijoiden määrä vaihtelee runsaasti, samoin hiippakuntien kokemukset rekrytointitilanteesta vaihtelevat. Muutos noudattaa maantieteellistä jakoa. Pohjois-Suomessa tilanne koetaan vaikeaksi, Etelä-Suomessa erinomaiseksi. Muualla tilanne vaihtelee hyvän ja tyydyttävän välillä. Eläköityminen on ollut maltillista, pääsääntöisesti avoinna oleviin virkoihin on ollut hakijoita, pääkaupunkiseudulla runsaasti. Ruotsinkielisiä kirkkomusiikinopiskelijoita valmistuu vähemmän kuin ruotsinkielisiä kanttoreita eläköityy. Ajantasaista tietoa seurakuntien kanttoritilanteesta on hyvin vaikea saada, koska seurakuntien ja kapitulien välinen yhteys kirkkomusiikin asioissa on heikentynyt. Samalla mahdollisuudet kanttorien ammatillisen kehittymisen ja työssä jaksamisen tukemiseen ovat niukentuneet ja muuttuneet satunnaisimmaksi.

HAVAINNOT JA JOHTOPÄÄTÖKSET

- Kirkkohallituksen päätös kanttorinvirkaan kelpoistavista tutkinnoista on saatettava voimaan mahdollisimman pian.
- Kirkkomusiikin rekrytointi sekä opiskelijoiksi että virkoihin koskee oppilaitosten lisäksi myös seurakuntia (lasten ja nuorten innostaminen, harjoitteluohjaus) ja hiippakuntia (KiTOS-päivät). Erityisesti kanttorit ovat avainasemassa, tätä näkökulmaa tulee vahvistaa.
- Tietoja seurakuntien kanttoritilanteista on vaikea saada, ja sen myötä myös kanttoreiden ammatillisen kehittymisen ja työssä jaksamisen tukeminen on muuttunut satunnaisemmaksi.
- Luodaan ja vahvistetaan yhteistyössä muiden toimijoiden (hiippakunnat, järjestöt) kanssa seurakuntien työntekijöiden työssäjaksamisen ja osaamisen kehittämisen tapoja.
- Keskustelua kouluttavien laitosten ja työelämän välisestä tehtäväjaosta jatketaan. Henkilöstökoulutuksen kehittämisessä hyödynnetään tutkimustuloksia sekä kehitetään koulutusten toteuttamistapoja monipuolisemmiksi.

DIAKONIAN KOULUTUS

Diakonian virkaan kelpoistavia tutkintoja toteuttivat Diak (sairaanhoitaja (AMK), diakonissa ja sosionomi (AMK), diakoni) ja YH Novia socionom (YH), diakon.

Hakijat ja aloittaneet Vuonna 2019 yhteishaussa ensisijaisia hakijoita Diakin (Diak) oli yhteensä 2276, joista 551 oli sairaanhoitaja (AMK) -diakonissakoulutukseen ja 1725 sosionomi (AMK) -diakonikoulutukseen hakijoita. Muuta hakuväylää (polkuopinnot) käytti 19 sairaanhoitaja (AMK) -diakonissaksi ja 26 sosionomi (AMK) -diakoniksi hakijaa. Pääsy- ja valintakokeeseen osallistui 424 hakijaa (102 sairaanhoitaja (AMK) -diakonissa ja 322 sosionomi (AMK) -diakoni). Opiskelijoiksi hyväksyttiin 199 hakijaa ja heistä vuonna 2019 opinnot aloitti 52 sairaanhoitaja (AMK) -diakonissa- ja 147 sosionomi (AMK) -diakoniopiskelijaa. Opiskelijoista oli miehiä 11,1 prosenttia, joka on samalla tasolla edellisvuosien kanssa, ja joka on jonkin verran alhaisempi kuin sosiaali- ja terveysalalla keskimäärin. Avoimen ammattikorkeakoulu -väylän kautta on mahdollista hakea tutkinto-opiskelijaksi. Sitä kautta opiskelun aloitti viisi sosionomi (AMK) -diakoni- ja kaksi sairaanhoitaja (AMK) -diakonissaopiskelijaa.

YH Novia ei ottanut uusia opiskelijoita vuonna 2019, mutta aiemmin hyväksytyistä kolme aloitti opinnot vuoden aikana.

Diakissa toteutettiin syksyllä 2019 ensimmäistä kertaa ammattikorkeakoulujen yhteinen sähköinen valintakoe, jossa ei ole mahdollista mitata erikseen motivaatiota kirkolliseen koulutukseen.

Koulutus Diakonian virkaan kelpoistavia tutkintoja suorittavien kokonaismäärä oli yhteensä 588 (2018: 460). Opiskelijoista ruotsinkielisessä koulutuksessa YH Noviaassa oli 24.

Opiskeluun kuuluvia seurakuntaharjoittelujaksoja oli yhteensä 151. Kolmannes (50) harjoittelujaksoista toteutui Oulun hiippakunnan alueella. Helsingin ja Espoon hiippakuntien alueella jaksoja oli yhteensä 43. Mikkelin, Kuopion ja Lapuan

hiippakuntien seurakunnissa harjoittelujaksoja oli yhteensä 20. YH Novian opiskelijat suorittivat seurakuntaharjoittelun Turun arkkihiippakunnan ja Porvoon hiippakunnan seurakunnissa.

Kirkon työhön opiskelevien seminaareja (KITOS) järjestettiin lähes kaikissa hiippakunnissa ja niihin osallistui vuoden aikana 50 diakoniaopiskelijaa eli kolmannes seurakuntaharjoittelun suorittaneiden määrästä.

Valmistuneet Diakonian virkaan kelpoistavan tutkinnon suoritti yhteensä 145. Tutkinnon suorittaneista 31 oli sairaanhoitaja (AMK) -diakonisoja ja 114 sosionomi (AMK) -diakoneja. Diakoneista neljä oli YH Noviasta. Kirkon alan opiskelijoista 2019 valmistuneista sairaanhoitaja (AMK) -diakonisoista 97 % valmistui määräajassa, mikä on korkeakoulun saaman rahoituksen kannalta hyvä asia.

Työllisyys Diakonian virkaan vihittiin 62 henkilöä, joilla 52:lla (84 %) oli työnantajana seurakunta. Virkaan vihittyjä on 2011-2019 yhteensä 697. Vihittyjen määrä on laskenut vuodesta 2015, joka voi selittyä osittain piispojen yhteisellä linjauksella vihkimyksen kriteereistä. Diakonian virkaan vihkimyksiä järjestetään joka hiippakunnassa ja niiden lukumäärä on noussut. Vuonna 2019 vihkimyksiä yhdeksässä hiippakunnassa oli yhteensä 13.

Diakonian viroissa oli vuonna 2019 yhteensä 1340 henkilöä. Heistä vakinaisessa palvelussuhteessa oli 1137 (84,9 %). Työllisyystilanne näyttäytyy samanlaisena kuin edellisinä vuosina: sosiaali- ja terveysalalla työllisyystilanne on hyvä erityisesti sairaanhoitaja (AMK) -diakonisoilla. Valmistumisvaiheessa sairaanhoitaja (AMK) -diakonissa -koulutuksen suorittaneet työllistyivät paremmin kuin sosionomi (AMK) -diakoni -koulutuksen suorittaneet. Seurakunnan, kirkon tai kristillisen järjestön palvelukseen työllistyi 18 % diakonisoista ja 28 % diakoneista. Seurakuntien näkökulmasta vapautuviin virkoihin on saatavilla diakoneja ja diakonisoja erityisesti kaupungeissa. Sen sijaan lyhytaikaisiin sijaisuuksiin ja osaikaisiin virkoihin on hakijatilanne heikompi.

HAVAINNOT JA JOHTOPÄÄTÖKSET

- Uusi valintakäytäntö ei mahdollista kirkollisen motivaation arvioimista hakuvaiheessa. Yhä useampi hakijoista ei ole osallistunut seurakunnan toimintaan ennen opintojaan.
- Opetussuunnitelmat uudistettiin vuoden 2019 aikana. Sairaanhoitaja, diakoninen hoitotyö -koulutuksen opintosuunnitelmaan Diak joutui tekemään harjoittelua koskevia muutoksia. Muutoksen syynä oli Opetus- ja kulttuuriministeriön selvityspyyntö EU-direktiivin harjoittelun täyttymisestä. Seurakuntaharjoittelun tavoitteita saanoitettiin ja muokattiin. Merkittävä harjoittelun ohjaukseen vaikuttava muutos on se, että diakonissaopiskelijan harjoittelunohjaajan tulee olla diakonissan koulutuksen saanut henkilö.
- Kevään koronaepidemia (COVID-19) aiheutti opiskelijoille harjoittelujaksojen siirtymisiä ja niiden vuoksi joidenkin valmistuminen on viivästynyt.

LASTENOHJAAJIEN KOULUTUS

Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinto tuli voimaan 1.8.2018¹. Perustutkinnon varhaiskasvatuksen ja perhetoiminnan osaamisalan tutkintonimike on lastenohjaaja. Sen saavat kaikki osaamisalan suorittaneet. Osaamisalalla voi valita ammatillisen pakollisen tutkinnon osan, joka sisältää seurakunnan lastenohjaajan erityisosaamisen tuottavan tutkinnon osan (Perheiden kanssa toimiminen ja monialainen yhteistyö Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien työympäristössä, 25 osp). Sitä järjestivät seuraavat koulutuksen järjestäjät: Jyväskylän kr. opisto, Kainuun ammattiopisto, Kalajoen kr. opisto, Kaustisten ev. opisto, Portaanpään kr. opisto, Seurakuntaopisto, Suomen Diakoniaopisto ja Turun kr. opisto. Seurakuntaopiston Kredun kampus toteutti tutkintoja ruotsinkielisinä. Nämä koulutuksen järjestäjät ovat

¹ Ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen uudistamisen myötä aiempi lapsi- ja perhetyön perustutkinto lakkasi 31.7.2018. Lakanneen lapsi- ja perhetyön perustutkinnon ennen 1.1.2019 aloittaneet voivat suorittaa sen loppuun 31.12.2021 mennessä. Tutkinnon 1.1.2018-31.7.2018 aloittaneet ovat siirtyneet kasvatus- ja ohjausalan perustutkinnon suorittajiksi 1.8.2018 alkaen

samoja, jotka järjestivät aiempaa lapsi- ja perhetyön perustutkintoa. Tämän raportin tiedot perustuvat näiden antamiin tietoihin. Yhteensä tutkinnon varhaiskasvatuksen ja perhetoiminnan osaamisalan järjestäjiä on noin 25.

Hakijat ja aloittaneet Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinnossa ei haeta suoraan osaamisalaan vaan tutkintoon. Perustutkinnossa on kolme osaamisalaa. Opiskelija valitsee osaamisalan opintojen alkuvaiheessa, kun laaditaan henkilökoh- taista osaamisen kehittämissuunnitelmaa (HOKS). Kasvatus- ja ohjausalan perustutkintoon oli yllämainittuun kahdek- saan oppilaitokseen yhteensä 2570 hakijaa, joista 62 % hakeutui jatkuvan haun kautta. Pääsy- ja soveltuvuuskokeisiin osallistui 69 %:ia hakeneista. Opinnnot aloitti yhteensä 1029 opiskelijaa, joista miehiä oli 10 %. Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinnon aloittaneista 1029 opiskelijasta 877 valitsi varhaiskasvatuksen ja perhetoiminnan osaamisalan (lasten- ohjaaja). Lukumäärä on likimain yhtä suuri kuin aiemman lapsi- ja perhetyön perustutkinnon aloittaneiden lukumäärä vuonna 2017 (888), joka oli viimeinen lapsi- ja perhetyön perustutkinnon normaali rekrytointivuosi ennen tutkintora- kenteen muutosta.

Koulutus Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinnon varhaiskasvatuksen ja perhetoiminnan osaamisalan opiskelijoita oli yhteensä 1603, joista yhteensä 100 opiskelijaa oli vuoden 2019 aikana suorittanut ”Perheiden kanssa toimiminen ja monialainen yhteistyö Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien työympäristössä, 25 osp” -tutkinnon osan. Tämän tutkinnon osan suorittamisaika määräytyy opiskelijan HOKS:in mukaisesti. Lapsi- ja perhetyön perustutkinnon opiskelijoita oli 479. Yhteensä niitä opiskelijoita, joiden HOKS:iin kuuluu seurakunnan lastenohjaajan pätevyyteen täh- täävät opinnnot, oli yhteensä 579.

Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinnon varhaiskasvatuksen ja perhetoiminnan osaamisalalla suoritti 115, joista miehiä oli 7. Tutkinnon suorittaneista 21:llä oli suoritettuina kaikki ne opinnnot, jotka tuottavat pätevyyden seurakunnan lasten- ohjaajan tehtävään.

Lapsi- ja perhetyön perustutkinnon tutkinnon suoritti 553. Valtaosalla heistä oli suoritettuina kaikki ne opinnnot, jotka tuottivat seurakunnan lastenohjaajan pätevyyden.

Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinnossa työpaikalla tapahtuvan oppimisen laajuutta osaamispisteinä ei enää ole mää- ritelty tutkinnon perusteissa kuten aiemmin, vaan se arvioidaan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman (HOKS) laatimisen tai sen päivittämisen yhteydessä. Työpaikalla tapahtuva oppiminen toteutuu joko koulutus- tai oppi- sopimuksella. Jaksoja voi tutkinnon suorittamisen aikana olla yksi tai useampi. Pääosa seurakunnissa toteutuvista työ- paikalla tapahtuvan oppimisen jaksoista toteutuu ”Perheiden kanssa toimiminen ja monialainen yhteistyö Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien työympäristössä, 25 osp” -tutkinnon osan tai ”Ammatillinen kohtaaminen kasvatus- ja ohjausalalla, 15 osp” -tutkinnon osan aikana. Lisäksi työpaikalla tapahtuva oppiminen voi toteutua seura- kunnassa myös valinnaisten tutkinnon osien osaamisen hankkimisen ja osoittamisen yhteydessä.

Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinnossa (lastenohjaaja) työpaikalla tapahtuvan oppimisen jaksoja seurakunnissa to- teutui yhteensä 202 ja lapsi- ja perhetyön perustutkinnossa toteutui yhteensä 223. Yhteensä 425 (2018: 621). Kun tut- kintojen siirtymävaihe on ohi, niin jaksoiden määrä seurakunnissa palautunee ennalleen.

Työllisyys Seurakuntiin sijoittui oppilaitosten arvion mukaan noin 10 % tutkinnon suorittaneista heti valmistumisen jäl- keen. Tämä prosenttiosuus on laskenut selvästi viiden viimeisen vuoden aikana. Käytännöksi on muodostunut, että seu- rakuntiin työllistytään myöhemmässä vaiheessa työuraa.

Lastenohjaajan nimikkeellä tai yhdistelmänimikkeellä työskenteleviä oli 1 858 (2017: 1 927). Lastenohjaajan nimikkeellä työskenteli 1 720 (2018: 1826; 2014: 2 024; 2009: 2 338). Lastenohjaajista 97 % oli naisia (2010: 99 %). Miespuolisia lastenohjaajia oli 57. Alle 30-vuotiaita lastenohjaajia oli 9 % (2018: 9 %; 2004: 6,5 %). Yli 55-vuotiaita oli 544 (31 %) (2018: 30 %; 2010: 32 %), mikä antaa suuntaa seuraavien kymmenen vuoden aikana eläköityvien määrästä.

HAVAINNOT JA JOHTOPÄÄTÖKSET

- Uusi kasvatus- ja ohjausalan perustutkinto ja sen varhaiskasvatuksen ja perhetoiminnan osaamisala (lastenohjaaja) on tullut nopeasti tunnetuksi ja vetovoimaiseksi. Seurakunnan lastenohjaajan pätevyyden sisältävien suoritettujen tutkintojen määrä oli vuonna 2019 tutkintouudistuksen vuoksi hieman aiempaa pienempi, mutta tasoittuneen lähivuosina. Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinnon (lastenohjaaja) opiskelijoista oli jo vuoden 2019 aikana yhteensä jo 100 opiskelijaa suorittanut osana henkilökohtaista osaamisen kehittämissuunnitelmaansa (HOKS) sellaisia opintoja, jotka tuottavat seurakunnan lastenohjaajan pätevyyden.
- Jatkossa perustutkinnon täydentäminen työuran aikana seurakunnan lastenohjaajan pätevyyden tuottavaksi tutkinnoksi, esimerkiksi oppisopimuksella, tulee jatkossa olemaan nykyistä merkittävämpi tapa työllistyä seurakunnan lastenohjaajan tehtävään. Oppisopimuskoulutuksen monityöntantajamalli on lisännyt seurakuntien kiinnostusta oppisopimuskoulutukseen sekä tutkinnon osien että koko tutkinnon näkökulmasta.
- Enemmistö (62 %) uuden tutkinnon suorittajista hakeutu vuonna 2019 jatkuvan haun kautta, joka on tarkoitettu alanvaihtajille ja niille, jotka hakeutuvat suorittamaan toista ammatillisen koulutuksen tutkintoa.
- Tilauskoulutuksena toteutuvien henkilöstökoulutusten määrä on lisääntynyt viime vuosina. Tämä on lisännyt erityisesti henkilöstökoulutukseen osallistuvien lastenohjaajien lukumäärää. Vuonna 2019 kaikista kirkon henkilöstökoulutukseen osallistuneista 10 % oli lastenohjaajia (1000).
- Tiedotusta kasvatus- ja ohjausalan sekä muiden toisen asteen ammatillisten tutkinnon osien mahdollisuuksista henkilöstön täydennyskoulutuksessa tulee lisätä.

NUORISOTYÖNOHJAAJIEN KOULUTUS

Nuorisotyönohjaajan virkaan kelpoistavia tutkintoja ovat sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto, sosionomi (AMK), nuorisotyönohjaaja ja humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto, yhteisöpedagogi (AMK), nuorisotyönohjaaja. Tutkintoja järjestävät Diak, Centria ja YH Novia.

Hakijat ja aloittaneet Vuonna 2019 nuorisotyönohjaajan kelpoisuuteen johtaviin tutkintoihin hakeutui eri hakumuotojen kautta 706, mikä on hieman enemmän kuin edellisvuosina (2018: 641; 2017: 620). Opintoihin hakeuduttiin edelleenkin yhteishaun kautta, ainoastaan 8 hakijaa haki muiden hakuväylien kautta. Pääsy- ja soveltuvuuskokeeseen osallistui 226 (2018: 179). Opinnot aloittaneita oli 100 (2018: 84; 2017: 81). Kasvu verrattuna edellisvuosiin johtuu Centrian päiväopiskeluryhmän lisäksi aloittamasta monimuotoryhmästä. Määrä ei muutoin poikkeaa pitkällä aikavälillä havaitusta vaihtelusta. Miesopiskelijoiden osuus aloittaneista oli 35 % (2018: 37 %; 2017: 28 %). Tämä osuus on viime vuosina vaihdellut melko säännönmukaisesti hieman yli tai alle 30 %:n.

Koulutus Nuorisotyönohjaajan virkaan kelpoistavan tutkinnon suorittavien kokonaismäärä oli yhteensä 335 (2018: 302; 2017: 316). Se on pitkällä aikavälillä pudonnut vähitellen, esimerkiksi vuonna 2015 opiskelijoita oli 388. Kokonaismäärä kuitenkin vaihtelee säännönmukaisesti esimerkiksi monimuotototeutuksissa opiskelevien määrän mukaan. Tutkinnon suorittaneiden yhteismäärä oli 75 (2018: 66; 2017: 73; 2009: 101), joista aiempaa tutkintoaan täydentäneitä oli 5. Tutkinnon suorittaneiden miesopiskelijoiden prosentuaalinen osuus oli 24 %, mikä on lähivuosia alhaisempi, mutta pitkällä aikavälillä arvioiden tavanomaista tasoa (2018: 36; 2017: 31; 2014: 29 %; 2009: 24 %). Seurakuntaharjoittelujaksoja toteutui yhteensä 87 (2018: 117). Vuosina 2008-2019 harjoittelujaksoja on ollut lukumäärisesti eniten Oulun, Helsingin ja Lapuan hiippakunnissa. Tilanne on vakiintunut ja sillä on yhteys ammattikorkeakoulujen kampusten sijaintihiippakuntiin. Pitkäaikaisseurannan mukaan vähiten harjoittelujaksoja on ollut Porvoon, Mikkelin ja Kuopion hiippakuntien seurakunnissa sekä Turun arkkihiippakunnan seurakunnissa.

Työllisyys Ammattikorkeakoulutasoisen nuorisotyönohjaajan virkaan kelpoistavan tutkinnon on vuosina 1999-2019 suorittanut 1797 henkilöä. Suoritettujen tutkintojen määrä on riittänyt kattamaan työvoimatarpeen kokonaiskirkon tasolla. Työmarkkinoilla on vielä paljon myös aiemman opistoasteisen koulutuksen suorittaneita. Seurakuntien rekrytoinnin näkökulmasta nuorisotyönohjaajien hakeutuminen seurakuntien virkoihin on tyydyttävällä tasolla. Porvoon hiippakunnan seurakunnissa rekrytointitilanne on vaikea. KiT:n tilastojen mukaan kirkon tehtävissä toimivien nuorisotyöntekijöiden kokonaismäärä oli 1157 (2018: 1166; 2015: 1212; 2007: 1 424). Nuorisotyöntekijöistä 85 % toimii joko

nuorisotyönohjaajan (934) tai nuorisohjaajan (55) nimikkeillä. Erityisnuorisotyöhön liittyviä nimikkeitä oli 4 %:lla (47). Muut nimikkeet olivat luonteeltaan yksittäisiä. Nuorisotyöntekijöiden palvelussuhteista 80 % oli vakinaisia. Seurakuntien palveluksessa toimivista nuorisotyöntekijöistä miesten osuus on 33 %, Tämä prosenttiosuus on säilynyt samansuuruisena vuodesta 2007 lähtien.

Nuorten, alle 30-vuotiaiden työntekijöiden, osuus nuorisotyön henkilöstöstä oli 14 %. Se on viimeisten kuuden vuoden aikana ollut alle 20 %. Vuosina 2009–2013 alle 30-vuotiaita nuorisotyöntekijöitä oli n. 25 %. Vuosina 2007–2008 vastaava osuus oli noin 33 %. Tilanteeseen vaikuttaa mm. se, että 68 % nuorisotyöntekijöistä on 30–54 -vuotiaita, jolloin esimerkiksi eläköitymisen vuoksi virkoja tulee haettavaksi kohtuullisen vähän. Tästä syystä monen tutkinnon suorittaneen työura alkaa muissa kuin kirkon tehtävissä.

HAVAINNOT JA JOHTOPÄÄTÖKSET

- Nuorisotyönohjaajan virkaan kelpoisuuden tuottavien tutkintojen hakijamäärä on edelleen riittävällä tasolla, mikä kertoo tutkintojen kiinnostavuudesta ja tunnettuudesta.
- Tästä huolimatta nuorisotyönohjaajan koulutuksen ja seurakuntatyön vetovoimaisuuden lisäämiseksi tulee miettiä uusia toimintatapoja ja materiaaleja koulutuksen markkinointiin ja viestintään. Lukiolaisten ja alan toisen asteen ammatillisen koulutuksen tutkinnon suorittaneiden tavoittaminen on keskeistä. Opo-päivät ja Studia-messut ovat tärkeitä kaikkien kirkon ammattien näkökulmasta.
- Ammattikorkeakoulujen valintakoeikäntäntö on uudistunut. Uuden valintakokeen tulosten seuraaminen on tärkeää, koska Diakiin pyrkivät tekevät sosiaalialan valintakokeen ja Centriaan pyrkivät humanistisen ja kasvatustieteen valintakokeen, ja nämä eivät ole täysin yhtenevät. Humanistisen ammattikorkeakoulun (Humak) ja Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun (Xamk) yhteisöpedagogi-koulutukseen pyrkivät tekevät saman valintakokeen kuin Centriaan pyrkivät.
- Nuorisotyönohjaajien virkojen nimikkeiden yhtenäisyys on hyvällä tasolla.
- Rekrytointitilanne seurakuntiin on tällä hetkellä kokonaiskirkon tasolla tyydyttävä. Nuorisotyönohjaajan virkaan kelpoisen tutkinnon suorittaneet työllistyvät seurakuntiin vasta yli 30-vuotiaina. Osa on työskennellyt tätä ennen esimerkiksi kunnassa sosionomin tehtävissä tai lastensuojelun yksiköissä. Tämä haastaa seurakuntien rekrytointitapoja ja -viestintää. Työkulttuurissa olisi tärkeää hyödyntää nuorisotyönohjaajien aiempaa työkokemusta seurakuntatyön kehittämisessä.

VARHAISKASVATUKSEN OHJAAJIEN KOULUTUS

Varhaiskasvatuksen ohjaajan virkaan kelpoistava tutkinto on sosiaali- ja terveystieteen ammattikorkeakoulututkinto, sosionomi (AMK), varhaiskasvatuksen ohjaaja, joka sisältää 60 opintopisteen laajuiset sosiaalipedagogiikan ja varhaiskasvatuksen opinnot. Tutkinnon voi suorittaa Diakissa.

Hakijat ja aloittaneet Diakissa haku varhaiskasvatuksen ohjaajan kelpoisuuteen johtavaan koulutukseen (sosionomi (AMK), kirkon varhaiskasvatus) toteutetaan vuorovuosin. Vuonna 2019 ei toteutettu yhteishakua, mutta sen ohella käytettävän suorahaun kautta hakeutui kuusi opiskelijaa, joista yksi aloitti tutkintoon johtavat opinnot. Suorahaun kautta voi hakeutua, kun on suorittanut avoimen ammattikorkeakoulun opintoja vähintään 59 opintopistettä.

Koulutus Varhaiskasvatuksen ohjaajan kelpoisuuteen johtavan tutkinnon opiskelijoita oli yhteensä 19. Tutkinnon suoritti yhteensä 15 naista. Tutkinnon suorittaneista aiempaa tutkintoaan täydentäneitä oli 2. Tähän mennessä suuri osa opiskelijoista on ollut koulutustaan päivittäviä, yhteiskunnan tai seurakunnan varhaiskasvatuksen piirissä työskenteleviä henkilöitä. Yhteensä koulutuksesta on vuosina 2013-2019 valmistunut 64 varhaiskasvatuksen ohjaajan kelpoisuuden suorittanutta sosionomia (AMK).

Työllisyys Tutkinnon vuonna 2019 suorittaneista 46 % työllistyi seurakuntaan heti valmistuttuaan. Seurakuntien rekrytoinnin näkökulmasta varhaiskasvatuksen ohjaajien saatavuus on kuitenkin vain tyydyttävällä tasolla.

Varhaiskasvatuksen työn kehittyminen pedagogisen johtamisen ja kehittämisen suuntaan sekä viranhaltijoiden eläköitymisen myötä muuttuvat työnkuvat ovat vaikuttaneet varhaiskasvatuksen nimikkeiden päivittymiseen. KiT:n tilastojen mukaan varhaiskasvatuksen ohjaajia ja johtavia varhaiskasvatuksen ohjaajia oli yhteensä 74 (2018: 51; 2017: 38; 2016: 26) ja lapsityönohjaajia ja johtavia lapsityönohjaajia 73 (2018: 95; 2017: 120; 2015: 150; 2010: 184).

HAVAINNOT JA JOHTOPÄÄTÖKSET

- Sosionomi (AMK), varhaiskasvatuksen ohjaajan virkaan kelpoistavasta koulutuksesta on tullut vetovoimainen ja sen tunnettuus seurakunnissa on lisääntynyt.
- Tutkinnon suorittaneiden työllistyminen seurakuntaan sekä lapsityönohjaajien virkojen muutos varhaiskasvatuksen ohjaajan viroiksi on edennyt ripeästi.
- Tutkinnon suorittaneiden määrä ei kuitenkaan kata vielä riittävästi tulevaa työvoimatarvetta siirtymävaiheessa, jossa lapsityönohjaajien eläköityminen lisääntyy sekä virkojen muuttuminen varhaiskasvatuksen ohjaajan viroiksi edelleen jatkuu. Seurakuntien avoimiin virkoihin ei ole kaikissa hiippakunnissa riittävästi hakijoita. Diakin varhaiskasvatuksen ohjaajien koulutuksen aloittajamäärät voisivat tästä syystä olla nykyistä suurempia.
- Kirkon vasun (varhaiskasvatussuunnitelman) myötä varhaiskasvatuksen pedagogisen johtajuuden osaamistarve on tunnistettu aiempaa selvemmin seurakunnissa, ja Diak on ottanut tämän huomioon varhaiskasvatuksen ohjaajien opetussuunnitelmassa. Tämä painotus näkyy myös uudistuneessa ydinosaamiskuvauksessa.
- Kirkkohallituksen tekemä uusi tutkintopäätös tulee joustavoittamaan tiettyjen kirkon virkoihin kelpoistavien tai tiettyjen muiden tutkintojen täydentämistä varhaiskasvatuksen ohjaajan virkaan vaadittavaksi tutkinnoksi.
- Varhaiskasvatuksen ohjaaja -opiskelijoiden harjoittelupaikkojen saaminen pääkaupunkiseudulta on vaikeaa.

LÄHETYS- JA KANSAINVÄLISEN TYÖN OHJAAJIEN KOULUTUS

Yleistä Seurakunnan lähetyssihteerin virkaan koulutetaan Diakissa, Centriassa sekä YH Noviassa. Diakissa ja Centriassa Lähetyksen ja kansainvälisen diakonian -kurssi on vapaavalintainen ja YH Noviassa kaikille pakollinen kurssi. Diakin kurssi toteutetaan nettikursseina. Etäkoulutuskurssiin kuuluu lisäksi kaikille pakollinen koulutuspäivä, jolloin opiskelijat tapaa- vat kansainvälisen työn hiippakuntasihteereitä sekä seurakunnan lähetyssihteereitä.

Koulutus Kelpoisuuden seurakunnan lähetyksen ja kansainvälisen työn ohjaajan tai lähetyssihteerin virkaan (koskee sosionomi (AMK), sairaanhoitaja (AMK) ja yhteisöpedagogi (AMK) -tutkintonimikkeitä) suoritti vuonna 2019 38 henkilöä (vuonna 2018: 31; 2017: 39; 2015: 48; 2013: 46; 2011: 63). Kelpoisuuden hankkivien opiskelijoiden määrä näyttää va- kiintuneen runsaaseen kolmeen kymmeneen. Tilannetta seurataan edelleen yhteistyössä ammattikorkeakoulujen kanssa.

Työllisyys Seurakuntien lähetyksen ja kansainvälisen työn tehtävät ovat olleet viime vuosina muutoksessa. Yhtäältä teh- täväkuvia on laajennettu ja muodostettu erilaisia yhdistelmävirkoja / toimia ja toisaalta joidenkin lähetyssihteerin vir- koiden nimikkeitä on muutettu kansainvälisen työn sihteereiksi. Nimikkeiden muutosprosessi näyttäisi kuitenkin tasaan- tuvan.

Sekä lähetyssihteerin virkojen että työsuhteisten lähetyssihteerien määrät ovat seurakunnissa pysyneet lähes samana useamman vuoden ajan. Erilaiset tehtävänimikkeet ja yhdistelmävirat huomioiden vuonna 2019 lähetystyön tehtävissä toimi 162 henkilöä (2018: 153; 2016: 155; 2015: 163; 2013: 157). Näistä lähetyssihteerinimikkeellä 99. Seurakunnissa on lisäksi palkkiotoimisia ja vapaaehtoisia lähetyssihteereitä tai tehtäviä hoitaa tiimi.

KIRKONPALVELUSTYÖN KOULUTUS

Koulutus Seurakunta- ja hautauspalvelualan ammattitutkinto tuli voimaan 1.8.2018. Se on tarkoitettu suntion tehtäviin seurakunnassa sekä hautauspalvelualan ammatteihin. Koulutuksen järjestäjiä on viisi (Jyväskylän kr. opisto, Laajasalon opisto, Raudaskylän kr. opisto, Seurakuntaopisto ja Turun kr. opisto). Tutkinon perusteet antavat seurakunnille mahdollisuuksia kehittää yhteistyötä hautausalan yritysten kanssa. Kuolema- ja hautausmaakulttuuri on Suomessa nopeassa muutoksessa. Siksi on huolehdittava siitä, että tutkinon perusteita arvioidaan muuttuvan toimintaympäristön tarpeisiin.

Uudessa tutkinnossa itsenäisen ja työpaikalla oppimisen määrä on kasvanut. Työelämässä oppimisen paikkoja tarvitaan koko lukuvuoden ajan. Seurakunta- ja hautauspalvelualan ammattitutkinon seurakuntapalvelun osaamisalalla (suntio) työpaikalla tapahtuvan oppimisen jaksoja toteutui seurakunnissa yhteensä 347. Eniten jaksoja oli Helsingin hiippakunnassa (86) ja seuravaksi eniten Tampereella (55) ja Turun arkkihiippakunnassa (50). Suntion ammattitutkinon työssä-oppimisjaksoja seurakunnissa oli yhteensä 39.

Lähiopetus on tiivistynyt. Opiskelua ja opetusta siirretään enemmän verkkoon, mikä mahdollistaa entistä joustavammat ja yksilölliset opintopolut. Opiskelijavuosien kertyminen, erityisesti jos opiskelija opiskelee osa-aikaisesti, vaatii enemmän opiskelijoita opettajaa kohden.

Suntioiden koulutus tarvitsee työpaikalla tapahtuvan oppimisen paikkoja seurakunnissa sekä työpaikkaohjaajia. Oppilaitoksien on ollut hankala saada seurakunnista riittävästi työelämässä oppimisen paikkoja. Oppilaitokset ovat havainneet, että seurakuntien vähentäessä tukipalvelujen resursseja niiden tulisi huolehtia siitä, että muu henkilöstö osaa näitä tehtäviä riittävästi. Haasteet koskevat mm. kirkkorakennusten ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kiinteistöjen sekä arvoesineiden ja -tekstiilien hoitamista.

Näytöissä tapahtuneet muutokset edellyttävät opettajilta seurakunnissa toimivien työpaikkaohjaajien ja arvioijien vankkaa ohjeistamista. Yhteistyötä on parantanut se, että oppilaitokset voivat tehdä oppisopimukset suoraan seurakuntien kanssa. Työnantajat, seurakunnat ja hautausoimistot, ovat tiedostaneet työelämässä oppimisen mahdollisuuden ja opintojen joustavuuden, mikä näkyy oppisopimusten määrän kasvuna. Oppisopimusten tunnettuutta ja sen merkitystä koulutuksen järjestämisessä tulee edelleen lisätä.

Rekrytointi Seurakunta- ja hautauspalvelualan ammattitutkinon hakijamäärä oli pääsääntöisesti hyvä (245). Ammattitutkinon aloitti vuonna 2019 110 opiskelijaa (hakijoita 245). Hautauspalvelun osaamisalalla opintonsa aloitti 35 opiskelijaa ja opiskelijoiden kokonaismäärä oli 40. Jatkuvan haun kautta opiskelemaan haki 245, joista noin puolet (136) osallistui valintakokeeseen/valintahaastatteluun.

Jatkuva haku on tuonut joustavuutta opintonsa aloittaville, kun tutkinon voi aloittaa myös muulloin kuin syys- ja kevätlukukauden alussa. Suuri osa alalle hakeutuvista on ammatinvaihtajia ja osa on pitkään seurakuntatyössä töitä tehneitä. Osalla opinnot keskeytyvät ja usein syynä siihen on vaikeus saada seurakunnista työpaikalla oppimisen paikkoja.

Seurakunta- ja hautauspalvelun ammattitutkinon seurakuntapalvelun osaamisalalla (suntio) opiskeli 190 ja tutkinon suoritti 69 henkilöä. Hautauspalvelualan osaamisalan (hautausoimistotyöntekijä) tutkinon suoritti 9 henkilöä. Suntion ammattitutkintoa opiskeli 40 henkilöä ja tutkinon suoritti 32 henkilöä.

Työllistyminen Oppilaitoksissa arvioidaan, että pidempiaikainen, kokopäiväinen työpaikka saadaan aiempaa jonkin verran hitaammin. Suuri osa valmistuneista työllistyy, osa opiskeluaikana ja osa valmistuttuaan ensin tuntisuntioiksi ja sen jälkeen sekä määräaikaiksi että vakituksiin työsuhteisiin. Pieni osa palaa entiseen työhönsä. Oppisopimusopiskelu ja työssä muodostuneet kontaktit auttavat työsuhteen muodostumisessa. Opiskelijat työllistyvät seurakuntiin, usein samaan seurakuntaan tai lähialueelle. Koulutusopimuksen mukaan opiskelleilla työllistyminen on vaihtelevampaa. Vain siltä, että kaikkia vapautuvia vakinaisia suntion tai vahtimestarin paikkoja ei täytetä.

HAVAINNOT JA JOHTOPÄÄTÖKSET

- Hiippakuntien järjestämien KITOS-päivien avautuminen suntio-opiskelijoille on ollut merkittävä asia, vaikka osallistujamäärät ovat vielä pieniä (8).

- Seurakuntapalvelun osaamisalan tutkinnon perusteita olisi hyvä arvioida jossain vaiheessa erityisesti työnantajien näkökulmasta, koska näyttöjen kaksikantakeskusteluihin ei enää samalla tavalla osallistu työnantaja-edustajia. Esimerkiksi hautauskulttuuri on nopeassa muutoksessa.
- Kirkkorakennusten ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kiinteistöjen sekä arvoesineiden ja -tekstiilien hoito on ollut pääsääntöisesti vain suntioiden vastuulla. Muiden työntekijöiden lisäkoulutukseen olisi hyvä saada ainakin pieni koulutus tästä kokonaisuudesta.
- Työpaikalla tapahtuva oppiminen ja oppisopimus/koulutusoppiminen ovat tulleet vielä entistäkin tärkeämmäksi. Suntioiden koulutus tarvitsee toteutuakseen työpaikalla tapahtuvan oppimisen paikkoja ja työtä ohjaavia suntioita ja vahtimestareita.

SOSIAALI- JA TERVEYSALAN YLEMPI AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO: ARVO JA YHTEISÖLÄHTÖINEN TYÖN KEHITTÄMINEN

Sosiaali- ja terveysalan ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa kirkon osaamistarpeisiin painottuvaa koulutusta on järjestetty Diakissa kolmen lukukauden mittaisena toteutuksena seitsemän kertaa. Se on aloitettu joka toinen vuosi vuosina 2007–2019. Koulutuksen nimi on Arvo- ja yhteisölähtöinen työn kehittäminen (Arvo). Osa opinnoista toteutuu yhdessä muiden Diakin YAMK-tutkintoryhmien kanssa. Yhteisölähtöiset työmenetelmät, etiikka ja ihmisoikeudet sekä uskontolukutaito keskeisiä sisältöjä.

Hakijat ja aloittaneet Diakissa sosiaali- ja terveysalan ylempään ammattikorkeakoulututkintoon (sosionomi ylempi AMK) haetaan joka toinen vuosi. Vuoden 2019 haussa koulutukseen haki 65 hakijaa, joista 30 osallistui soveltuvuuskokeeseen. Koulutukseen hyväksyttiin 21 opiskelijaa, jotka kaikki aloittivat opiskelun. Heistä naisia oli 18 ja miehiä 3.

Koulutus Sosiaali- ja terveysalan ylempään ammattikorkeakoulututkintoon (sosionomi YAMK) johtavia opintoja suoritti yhteensä 27 eri vuosina aloittanutta opiskelijaa (2018: 22; 2017: 22; 2015: 23).

Vuonna 2019 sosiaali- ja terveysalan ylempään ammattikorkeakoulututkinnon (sosionomi YAMK) suoritti vuonna 5 naista (2018: 14; 2017: 2; 2015: 14).

Työllisyys Diak kysyi 2019 valmistuneilta työllistymistilanteesta koulutuksen päättyessä. Ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavat ovat käytännössä kaikki sijoittuneina työelämään tutkintoa aloittaessaan. ARVO-opintoja suorittavista 27 opiskelijasta suurin osa työskentelee kirkossa erilaisissa työtehtävissä. Tutkinnon jälkeen pääosa yleensä jatkaa työtehtävissään, mutta monia kiinnostavat ylempät asiantuntija- tai muut vastuutehtävät. Edellisen ARVO-ryhmän useat opiskelijat ovat saaneet tutkinnon suorittamisen jälkeen uuden työtehtävän.

HAVAINNOT JA JOHTOPÄÄTÖKSET

- Vuodesta 2021 voimaan tuleva uusi ammattikorkeakoulujen rahoitusmalli mahdollistaisi ylempien ammattikorkeakoulututkintojen ryhmäkoon kasvattamisen. Diak toteaa, että se olisi mahdollista, mutta Arvo- ja yhteisölähtöisen työn koulutukseen ei ole ollut riittävästi hakijoita, joilla olisi riittävät valmiudet tutkinnon suorittamiseen.
- Diakin ylempään ammattikorkeakoulututkinnon opiskelijoiden opinnäytetöitä on nivelletty osaksi kirkon barometritutkimuksia. Diakoniabarometri tehdään toistamiseen opiskelijoiden opinnäytetöinä ja Kirkon kasvatus toiminnan barometri ensimmäistä kertaa. Diakin mukaan barometrien kaltaiset selkeästi mietityt ja tarkkarajaiset työelämästä tulevat projektit ovat toimivia yhteistyömalleja ja niitä tulisi kehittää lisää.

JOHTOPÄÄTÖKSIÄ AJANKOHTAISISTA TEEMOISTA VUODEN 2020 RAPORTTIIN

Ammatillisen koulutuksen kyselyssä, joka lähetetään kouluttaville laitoksille vuosittain raportin tietojen kokoamiseksi, on pysyvien kysymysten lisäksi vuosittain vaihtuvia kysymyksiä. Kyselyn tulosten sekä vuoden 2020 tapahtumien (esim. pandemian vaikutukset) perusteella jatkossa on ajankohtaisia seurata seuraavia teemoja ja kehityskulkuja:

- Opiskelijoiden valintaperusteiden ja -kokeiden muutosten vaikutus opiskelijarekrytointiin ja aloittaneiden opiskelijoiden motivaatioon kirkolliseen työhön.
- Työntekijöiden motivaatio ja opiskelijoiden osaamisen kehittäminen nopeasti muuttuvissa olosuhteissa sekä uudet osaamisen tarpeet.
- Talouden muutokset ja niiden vaikutukset kirkon ammattien peruskoulutuksiin sekä henkilöstön osaamisen kehittämiseen.
- Jatkuvan oppimisen käytäntöjen ja muotojen monipuolinen kehittäminen kirkon henkilöstön täydennyskoulutuksessa (mm. verkkopohjaisen opiskelu, avoimet korkeakouluopinnot, toisen asteen ammatillisen koulutuksen tutkinnon osat).

LIITTEET

Liite 1 Koulutuspoliittinen vaikuttamistoiminta Kirkkohallituksessa

Kirkkohallituksen (KKH) koulutuspoliittiseen vaikuttamistoimintaan kuuluvat sekä edunvalvonta että yhteiskunta-vastuuseen perustuva arvovaikuttaminen. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon työntekijät saavat peruskoulutuksensa yhteiskunnan koulutusjärjestelmässä. Tämä on kirkon koulutuspoliittisen vaikuttamistoiminnan lähtökohta. Vaikuttamistoiminnan keskeisin tavoite on, että kirkon ammatteihin johtavat tutkinnot tuottavat riittävästi työntekijöitä ja että tutkintojen tuottama osaaminen vastaa kirkon tarpeita. Kirkon tutkintopäätöksiin sisältyvässä osaamisen määrittelyssä on pidetty tarpeellisena myös sitä, että seurakuntien ja seurakuntayhtymien viroissa ja tehtävissä vaadittava osaaminen on rinnastettavissa kuntien ja muiden palveluntuottajien vastaavissa säännellyissä ammattiteissa toimivilta edellytettävään osaamiseen. Tärkeää on myös se, että kirkon virkoihin ja tehtäviin kelpoistavia tutkintoja järjestetään eri puolilla Suomea ja että kouluttavilla laitoksilla on kirkon työelämän edellyttämää asiantuntijuutta ja osaamista. Aivan viime vuosina on asetettu tavoitteeksi myös se, että työelämässä toteutuva opiskelu ja osaamisen kehittäminen (esimerkiksi kirkon laajojen erityiskoulutusten suorittaminen) tunnustettaisiin yhteiskunnassa laajemmin. Tavoitteena on myös, että jatkuvaan oppimiseen liittyvät osaamistarpeet työuran aikana voitaisiin ottaa entistä enemmän huomioon kouluttavien laitosten täydennyskoulutustarjonnassa (tutkinnon osat, opintokokonaisuudet, osatutkinnot, avoimet korkeakouluopinnot).

Hallitusohjelmiin kirjatut koulutuspoliittiset tavoitteet ovat käynnistäneet viime vuosina laajoja koulutusjärjestelmään liittyviä uudistuksia. Tunnusomaista uudistuksille on se, että ne toteutetaan kaikilla koulutusasteilla varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen. Toinen koulutuspolitiikassa tapahtunut muutos on, että osaamisperusteisuus ja työelämä-lähtöisyys ovat vahvistaneet työmarkkinakeskusjärjestöjen roolia, niin että valtaosa keskeisistä uudistuksista valmistellaan valtion opetusviranomaisten (OKM, OPH), kouluttavien laitosten sekä työmarkkinakeskusjärjestöjen yhteisenä työnä.

Kirkon työmarkkinalaitoksen (KiT) rooli yhtenä seitsemästä työmarkkinakeskusjärjestöstä on mahdollistanut kirkolle ja kirkkotyönantajalle osallistumisen koulutuspolitiikkaa koskeviin ratkaisuihin vaikuttamiseen osana työmarkkinaosapuolten ns. kaksikantaista tai työmarkkinaosapuolten ja valtiovallan ns. kolmikantaista valmistelua ja edunvalvontaa. Tällöin KiT on yhtäältä edistänyt kirkon koulutuspoliittisia työnantajatarpeita ja näkökulmia ja toisaalta tuonut kirkon keskushallinnon eri toimijoiden yhteistyöverkostoon kehittämistietoa ja näkökulmia kirkon sektorilla seurakuntia palvelevalla tavalla toteutettavaksi. Kolmikantayhteistyön perusteella KiT nimeää osan kirkon edustajista valtion opetusviranomaisten työryhmiin ja toimikuntiin. Edustajat ovat pääasiassa joko KiT:n /TMO:n tai KKH:n toiminnallisen osaston asiantuntijoita. Kirkkohallituksen / KiT:n edustajat OKM:n, OPH:n sekä muiden valtion viranomaisten asettamissa koulutuksen kehittämiseen liittyvissä ryhmissä vuonna 2018 on koottu liitteeseen 4.

Kirkon koulutuskeskuksen (KK) tehtäviin sisältyy henkilöstökoulutuksen koordinaatio sekä koulutuspoliittinen vaikuttamistoiminta, mikä tarkoittaa sekä kirkon henkilöstölle tarjottavan täydennyskoulutuksen koordinaatiota että osallistumista kirkon ammatteihin johtavien tutkintojen ja koulutuksen kehittämiseen. Koordinaatiotehtävää ja koulutuspoliittista vaikuttamistoimintaa varten kirkkohallitus on asettanut Ammatillisen koulutuksen ryhmän (AKR), johon on koottu keskeisten seurantaryhmien, KK:n, KiT:n/TMO:n ja piispainkokouksen asiantuntemusta.

Ammatillisen koulutuksen ryhmä toimii koulutuspoliittisen vaikuttamistoiminnan yhteistyöverkostona, jossa voidaan arvioida ja seurata yhteiskunnan nopeatempoista koulutuspolitiikkaa. AKR:n tehtävänä on (1) seurata, ennakoita ja arvioida koulutuksen ja tutkintojen sekä kirkon tehtävissä tarvittavan osaamisen tarpeita ja kehitystä, (2) tukea koulutuksen seurantaryhmien toimintaa, (3) edistää yhteistyötä kirkon tehtäviin kouluttavien laitosten ja niiden muodostamien verkostojen kanssa, (4) huolehtia koulutuspoliittisen edunvalvonnan organisoimisesta ja (5) toimia rekrytoinnin edistämisen koordinaatioryhmänä. Ryhmä tukee Kirkkohallituksen eri osastoilla ja yksiköissä työskentelevien asiantuntijoiden työtä valtion opetusviranomaisten koulutuspoliittisissa työryhmissä ja toimikunnissa. Siinä valmistellaan

kirkkohallituksen ja Kirkon työmarkkinalaitoksen lausuntoja ja kannanottoja koulutuspoliittisissa kysymyksissä. Kirkkohallituksen / KiT:n antamat koulutuspoliittiset lausunnot on lueteltu liitteessä 2.

Ammatillisen koulutuksen ryhmän rinnalle on koottu Kirkkohallituksen koulutuspoliittinen vaikuttamisfoorumi, johon kuuluvat AKR:n jäsenten ohella kaikki koulutuspoliittiseen vaikuttamistoimintaan osallistuvat Kirkkohallituksen asiantuntijat ja kouluttajat. Näitä ovat esimerkiksi KKP:n asiantuntijat, jotka osallistuvat varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen vaikuttamistoimintaan ja KJY:n asiantuntijat, jotka edistävät opiskelijoiden hyvinvointia ja tekevät yhteistyötä valtakunnallisten opiskelijajärjestöjen kanssa. Koulutuspoliittisen vaikuttamisfoorumin tehtävänä on arvioida laajoja koulutuspoliittisia kokonaisuuksia, huolehtia riittävästä tiedon kulutusta sekä tarvittaessa linjata isoja periaatteellisia kysymyksiä, joita kirkon edustajat pyrkivät edistämään erilaisilla foorumeilla.

Kirkkohallituksen koulutuspoliittisessa vaikuttamistoiminnassa on vahvistettu sisäistä virkamiesyhteistyötä ja kehitetty vaikuttamistoiminnan tapoja. Toinen keskeinen ulottuvuus perustuu eri alojen koulutusten seurantaryhmien työskentelyyn. Seurakuntien virkoihin vaadittavia tai tehtäviin suositeltavia tutkintoja arvioivat ja kehittävät Ammatillisen koulutuksen ryhmän (AKR) lisäksi piispainkokouksen asettama teologikoulutustoimikunta sekä Kirkkohallituksen toiminnallisen osaston johtajan asettamina diakoniakoulutuksen seurantaryhmä, kanttorikoulutuksen seurantaryhmä, kirkon nuorisotyön koulutuksen seurantaryhmä, kirkon varhaiskasvatuksen koulutuksen seurantaryhmä, kirkon kansainvälisen työn koulutuksen seurantaryhmä sekä teologian opiskelijoiden soveltuvuustutkimuksen seurantaryhmä. Seurantaryhmien tehtävänä on seurata sekä alansa peruskoulutuksen että täydennyskoulutuksen tarkoituksenmukaisuutta kirkon ja yhteiskunnan tarpeiden näkökulmasta. Seurantaryhmiin on koottu työelämän, alalle kouluttavien laitosten, opiskelijoiden ja kirkon keskushallinnon (erityisesti Kirkon koulutuskeskuksen) asiantuntemusta. Niiden tehtävä on laajentunut eri alojen peruskoulutusten kysymyksistä myös henkilöstökoulutukseen, sillä ammatillisen peruskoulutuksen ja henkilöstökoulutuksen välinen ero on huomattavasti liudentunut.

Liite 2 Kirkkohallituksen ja Kirkon työmarkkinalaitoksen koulutuspoliittiset lausunnot

Opetushallitus

2019

- [KKH:n lausunto Opetushallitukselle lukion opetussuunnitelman perusteiden luonnoksesta 11.4.2019](#)
- [KKH:n lausunto Opetushallitukselle ammatillisten perustutkintojen osaamisen arviointikriteereistä 31.10.2019](#)
- [KKH:n lausunto Opetushallitukselle perusopetuksen oppilaan oppimisesta ja osaamisen arvioinnin täsmentämisestä 12.12.2019](#)

Opetus- ja kulttuuriministeriö

2019

- [KiT:n lausunto luonnoksesta opetus- ja kulttuuriministeriön asetukseksi opiskelijaksi ottamisen perusteista ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa annetun opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen muuttamisesta 14.1.2019](#)
- [KiT:n lausunto tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksen laajentamistyöryhmän loppuraportin esityksistä ja raporttiin sisältyneestä asetusehdotuksesta 15.2.2019](#)
- [KKH:n lausunto hallituksen esityksestä varhaiskasvatuslain ja lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta 22.8.2019](#)

2020

- [KKH:n lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi ja asetukseksi ammatteja koskevan sääntelyn hyväksymistä edeltävästä suhteellisuusarviosta 20.2.2020](#)

Liite 3 Kirkon tuki kouluttaville laitoksille (Kiko)

Kirkon keskusrahasto tukee vuosittain kouluttavia laitoksia pyrkien edistämään kirkollista koulutusta. Neuvottelut avustuksien myöntämisestä on käyty Kirkon koulutuskeskuksen ja kouluttavien oppilaitosten välillä.

Vuonna 2019 kirkon tuki kouluttaville oppilaitoksille oli yhteensä 810 000 € (2018: 831 800 €; 2017: 874 000 €; 2016: 869 200 €; ja 2015: 862 500 €), joka on kohdennettu seuraavasti:

- Kirkollisten alojen oppilaitosten opetusvirkojen ja opetustoimintaa tukevien hankkeiden tukeminen: Helsingin yliopisto, kaupunkiteologian yliopistonlehtori vuosina 2016–2020, 85 000 euroa vuodessa; ItäSuomen yliopisto, soveltavien opintojen suunnittelija 10 000 € Seurakuntaopisto varhaiskasvatuksen ja perhetyön koulutus, uskonnonopetus ja uskonnonpedagogiikan kehittäminen, ns. Järkisopimukseen perustuvat koulutukset (aikuiskasvatus, henkilöstökoulutus, luottamushenkilökoulutus) 310 000 €.
- Kirkon alan opiskelijoiden hengellisen elämän ja kirkon työntekijöiden ammatillisen identiteetin kehittymisen tukeminen yhteistyössä oppilaitosten kanssa: Helsingin yliopiston työelämäyhteyksien suunnittelija 53 000 € ja harjoittelunohjaajien koulutus 6 000 €, Diak opiskelijoiden hengellisen ja kirkollisen identiteetin vahvistaminen 65 000 €, Centria 8 000 €, YH Novia & Åbo Akademi opiskelijoiden hengellisen ja kirkollisen identiteetin vahvistaminen 23 000 €.
- Kirkon alan opiskelijoihin tai kirkon ammatteihin liittyvä tutkimustoiminta: HY teologisen tutkimustiedon näkyvyyden edistäminen 20 000 €, Diak kirkon alan tutkimus ja kehittämistoiminnan vahvistaminen 55 000 €.
- Kiinteistöinvestoinnit: Lärkkulla-säätiö 40 000 €, Seurakuntaopisto 135 000 €.

Syksyllä 2019 päätettiin vuoden 2020 tuesta (yhteensä 815 000 €), joka kohdistuu seuraavasti:

- Kirkollisten alojen oppilaitosten opetusvirkojen ja opetustoimintaa tukevien hankkeiden tukeminen: Helsingin yliopisto, kaupunkiteologian yliopistonlehtori vuosina 2016–2020, 86 000 euroa vuodessa; ItäSuomen yliopisto, soveltavien opintojen suunnittelija 10 000 € Seurakuntaopisto varhaiskasvatuksen ja perhetyön koulutus, uskonnonopetus ja uskonnonpedagogiikan kehittäminen, ns. Järkisopimukseen perustuvat koulutukset (aikuiskasvatus, henkilöstökoulutus, luottamushenkilökoulutus) 310 000 €.
- Kirkon alan opiskelijoiden hengellisen elämän ja kirkon työntekijöiden ammatillisen identiteetin kehittymisen tukeminen yhteistyössä oppilaitosten kanssa: Helsingin yliopiston työelämäyhteyksien suunnittelija 53 000 € ja harjoittelunohjaajien koulutus 10 000 €, Diak opiskelijoiden hengellisen ja kirkollisen identiteetin vahvistaminen 65 000 €, Centria 8 000 €, YH Novia & Åbo Akademi opiskelijoiden hengellisen ja kirkollisen identiteetin vahvistaminen 23 000 €.
- Kirkon alan opiskelijoihin tai kirkon ammatteihin liittyvä tutkimustoiminta: HY teologisen tutkimustiedon näkyvyyden edistäminen 20 000 €, Diak kirkon alan tutkimus ja kehittämistoiminnan vahvistaminen 55 000 €.
- Kiinteistöinvestoinnit: Lärkkulla-säätiö 40 000 €, Seurakuntaopisto 135 000 €.

Liite 4 Koulutuksen seurantaryhmien jäsenet sekä kirkon edustajat erilaisissa koulutuspoliittisissa työryhmissä

PIISPAINKOKOUKSEN ASETTAMA

TEOLOGIKOULUTUSTOIMIKUNTA 1.1.2019–31.12.2020 (VARAJÄSENET SULUISSA)

Piispa Björn Vikström, Porvoo, puheenjohtaja (1.1.2019–31.8.2019), piispa Bo-Göran Åstrand, puheenjohtaja (29.10.2019–31.12.2020). Jäsenet: johtaja Kari Kopperi, Kirkkohallitus/Kirkon koulutuskeskus, koulutussuunnittelija Eeva Salo-Kopperi, Kirkkohallitus/Kirkon koulutuskeskus, hiippakuntadekaani Marko Marttila, Mikkelin tuomiokapituli, piispainkokouksen teologinen sihteeri Anna-Kaisa Inkala varapj., professori Tuula Sakaranaho, Helsingin yliopisto, tutkimusjohtaja Anni Maria Laato, Åbo Akademi, yliopistonlehtori Suvi Saarelainen, Itä-Suomen yliopisto, TYT:n edustaja Miikka Tarpeenniemi (varaedustaja Arttu Lindroth), FO:n edustaja Misa Lehtinen (varaedustaja Henna Savela), TSF:n edustaja Anni Vaenerberg (1.1.2019–31.12.2019), Anniina Krappala 1.1.2020–31.12.2020), (varaedustaja Alexander Rönblad), koulutus ja työvoimapolitiikan asiantuntija Vesa Engström (1.1.2019–23.1.2020) sijaisenaan TM Juuso Sikiö (24.1.2020–31.12.2020) Suomen kirkon pappisliitto, toiminnanjohtaja Paula Aaltonen, Kirkon alat ry. Sihteerinä työelämäyhteyksien suunnittelija Timo Åvist Helsingin yliopisto.

KIRKKOHALITUKSEN TOIMINNALLISEN OSASTON JOHTAJAN ASETTAMAT KOULUTUKSEN SEURANTARYHMÄT

KANTTORIKOULUTUKSEN SEURANTARYHMÄN KAUDEN 1.1.2019–31.12.2021 JÄSENET (VARAJÄSENET SULUISSA)

Puheenjohtaja kanttori Katarina Engström, Raision seurakunta, Raisio, kirkkoherra Irina Kaukinen, Punkalaitumen seurakunta, Punkalaidun (varapuheenjohtaja) (kirkkoherra Heikki Pelkonen, Launeen seurakunta, Lahti), johtava kanttori Anna Pulli-Huomo, Helsingin tuomiokirkkoseurakunta (kanttori Toni Pussinen, Joutsenon seurakunta), vastaava kanttori Juha Mikkonen, Kajaanin seurakunta (johtava kanttori Sari Oksavuori, Ylöjärven seurakunta), överlärare Dan Lönnqvist, YH Novia, Jakobstad (lehtori Ismo Hintsala, Oulun ammattikorkeakoulu, Oulu), ainejohtaja Seppo Kirkinen, Taideyliopiston Sibelius-Akatemia, Kuopio (professori Timo Kiiskinen, Taideyliopiston Sibelius-Akatemia, Helsinki), opiskelija Hiski Wallenius, Taideyliopiston Sibelius-Akatemia, Helsinki (opiskelija Kristian Saarinen, Taideyliopiston Sibelius-Akatemia, Kuopio), asiantuntija Teija Tuukkanen, Kirkkohallitus/Jumalanpalvelus ja yhteiskunta (johtaja Pekka Rehumäki, Kirkkohallitus/Jumalanpalvelus ja yhteiskunta 1.1.2019–31.8.2021; johtaja Kari Latvus, Kirkkohallitus/Jumalanpalvelus ja yhteiskunta 1.1.2020–), hiippakuntasihteeri Kati Pirttimaa, Espoo (hiippakuntakanttori Janne Saarelainen, Kuopio 1.1.–31.5.2019; hiippakuntasihteeri Timo Vikman, 1.1.2020–), stiftssekreterare Jan Hellberg, Borgå stift, virkavapaalla 1.9.2019–, sijaisena kantor Pia Bengts, (kantor Pia Bengts, Esbo), asiantuntija Annukka Ruusula, Suomen Kanttori-urkuriliitto (puheenjohtaja, kanttori Minna Raassina, Suomen Kanttori-urkuriliitto), sihteeri kouluttaja Ulla Tuovinen, Kirkkohallitus/Kirkon koulutuskeskus.

DIAKONIAKOULUTUKSEN SEURANTARYHMÄN KAUDEN 1.1.2019–31.12.2021 JÄSENET (VARAJÄSENET SULUISSA)

Puheenjohtaja hiippakuntasihteeri Mirva Kuikka, Oulun hiippakunnan tuomiokapituli, hiippakuntasihteeri Johanna Korkeaniemi, Lapuan hiippakunnan tuomiokapituli, näkövammaistyön diakonissa Tarja Huttunen, Espoon seurakuntayhtymä, (diakonissa Hannele Salo, Mikkelin tuomiokirkkoseurakunta), diakonias sihteeri Ulla Kallio, Porin seurakuntayhtymä, (diakoniajohtaja Pasi Nieminen, Porvoon suomalainen seurakunta), diakoni Salla Musikka, Pielisensuun seurakunta Joensuu, (johtava diakonia- ja yhteiskuntatyön asiantuntija Katri Valve, Vantaan seurakunnat), sosionomi AMK-diakoniopiskelija Noora Hultin, Diak, hiippakuntasihteeri Cecilia Forsén, Porvoon hiippakunnan tuomiokapituli, (johtava diakoniatyöntekijä Ann-Christine Wiik, Esbo svenska församling), lehtori Mirva Heikkilä-Tyni, Diak, (yliopettaja Minna

Valtonen Diak), lehtori Päivi Thitz, Diak, (Yliopettaja Minna Valtonen, Diak), osastonjohtaja Eva Juslin, YH Novia, (lehtori Henrica Lindholm, YH Novia), asiantuntija Ulla Siirto, Kirkkohallitus, Jumalanpalvelus ja yhteiskunta, (asiantuntija Titi Gävert, Kirkkohallitus, Diakonia ja sielunhoito ja 1.8. lähtien asiantuntija Airi Raitaranta, Kirkkohallitus, Diakonia ja sielunhoito), sihteeri asiantuntija Helena Tuominen, Kirkkohallitus/Kirkon koulutuskeskus.

KIRKON NUORISOTYÖN KOULUTUKSEN SEURANTARYHMÄN TOIMIKAUDEN 2019–2021 JÄSENET 31.12.2019

Puheenjohtajat: Asiantuntija Mika Nurmi (puheenjohtaja,) Espoon hiippakunta ja hiippakuntasihteeri Salla Poropudas (varapuheenjohtaja), Helsingin hiippakunta. Varsinaiset ja varajäsenet: nuorisotyön johtaja Jari Oksanen, Porvoon suomalainen seurakunta (varajäsen johtava nuorisotyönohjaaja Taru Heikkonen, Turun Katariinan seurakunta), koulutus-asiantuntija Pia Korri, Tampereen seurakuntayhtymä (varajäsen nuorisotyönohjaaja Jouni Heikinheimo, Oulujoen seurakunta), nuorisotyönohjaaja Hele Ali-Löytty, Akaan seurakunta (varajäsen erityisnuorisotyönohjaaja Jussi Maasola, Jyväskylän seurakunta), lehtori Sami Ritokoski, Diak (varajäsen yliopettaja Minna Valtonen, Diak), yliopettaja, koulutus-alapäällikkö Vesa Nuorva, Centria (varajäsen lehtori Annika Yliniemi, Centria), lektor Peter Edelsköld, YH Novia (varajäsen avdelningschef Eva Juslin, YH Novia), opiskelija Julia Sundvik, Diak /opiskelijakunta O'Diako (varajäsen Aaron Taskinen, Centria/Copsa), asiantuntija, Sirpa Syrjä, Kirkkohallitus/Kirkon kasvatus ja perheasiat, (varajäsen asiantuntija Tuula Vinko, Kirkkohallitus/Kirkon kasvatus ja perheasiat), ledande sakkunnig Stefan Myrskog, Kirkkohallitus/Kirkon ruotsinkielisen työn keskus, (varajäsen sakkunnig Rebecka Stråhlman, Kirkkohallitus/Kirkon ruotsinkielisen työn keskus, asiamies Tero Fleminch, Kasvatuksen ja nuorisotyön asiantuntijat KNT ry (varajäsen nuorisotyönohjaaja Tanja Vähäoja, Diakonian ja Nuorisotyön ammattilaiset ry, Diana ry), koulutussuunnittelija Sanna Jattu, Nuori kirkko ry (varajäsen kouluttaja Suvielise Nurmi, Nuori kirkko ry), sihteeri asiantuntija Marja Pesonen, Kirkkohallitus/Kirkon koulutuskeskus.

KIRKON VARHAISKASVATUKSEN KOULUTUKSEN SEURANTARYHMÄN TOIMIKAUDEN 2019–2021 JÄSENET 31.12.2019

Puheenjohtajat: Hiippakuntasihteeri Mirkka Torppa (puheenjohtaja), Turun arkkihiippakunta ja hiippakuntasihteeri Mirca Mäensivu-Puukko (varapuheenjohtaja), Lapuan hiippakunta. Varsinaiset ja varajäsenet: lastenohjaaja Katia Rautasuo, Kuusankosken seurakunta (varajäsen lastenohjaaja Anni Kormilainen, Kallion seurakunta), lapsityönohjaaja Anne Ryyppö-Prami, Harjun seurakunta (varajäsen varhaiskasvatuksen ohjaaja Johanna Laurinen, Malmin seurakunta), opettaja Elina Kari, Jyväskylän kr. opisto (varajäsen rehtori Maria Murtomäki, Kaustisen ev. opisto), opettaja Virpi Kaasinen, Kainuun ammattiopisto (varajäsen opettaja Elina Lindelä, Kalajoen kr. opisto), koulutusjohtaja Merja Ahtikari, Suomen Diakoniaopisto (varajäsen lehtori Heli Suoaro, Portaanpään kr. opisto), opettaja Leena Haarala, Turun kr. opisto (varajäsen lehtori Päivi Hilska, Seurakuntaopisto), yliopettaja Minna Valtonen, Diak (varajäsen lehtori Tiina Häkkinen, Diak), opiskelija Nelli Porthén, sosionomi (AMK), varhaiskasvatuksen ohjaaja O'Diako/ Diak (varajäsen opiskelija (avoin) Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinto, varhaiskasvatuksen ja perhetoiminnan osaamisala, lastenohjaaja), asiantuntija Raija Ojell, Kirkkohallitus/Kirkon kasvatus ja perheasiat (varajäsen asiantuntija Ilkka Tahvanainen, Kirkkohallitus/Kirkon kasvatus ja perheasiat), utbildningschef Marianne Asplund, Seurakuntaopisto/Kredun kampus (varajäsen sakkunnig Mirva Sandén, Kirkkohallitus/Kirkon ruotsinkielisen työn keskus), opetusneuvos Sanna Penttinen, Opetushallitus (varajäsen avoin), lastenohjaaja Merja Forsman, Kirkon Lastenohjaajat ry (Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä) (varajäsen lastenohjaaja Anne Seino, Kirkon Lastenohjaajat ry, Lappeenrannan seurakunnat), varhaiskasvatuksen ohjaaja, Riitta Immonen, Kirkon lapsityönohjaajat ry (Kuopion ev.-lut. seurakuntayhtymä) (varajäsen varhaiskasvatuksen ohjaaja Heli Nieminen, Kirkon lapsityönohjaajat ry, Vartiokylän seurakunta), kouluttaja Johanna Heikkinen, Nuori kirkko ry (varajäsen kouluttaja Mari Torri-Tuominen, Nuori kirkko ry), sihteeri asiantuntija Marja Pesonen, Kirkkohallitus/Kirkon koulutuskeskus.

KIRKON KANSAINVÄLISEN TYÖN KOULUTUKSEN SEURANTARYHMÄ TOIMIKAUDEN 2019–2021 JÄSENET

Puheenjohtaja johtaja Kari Kopperi, Kirkkohallitus/Kirkon koulutuskeskus ja varapuheenjohtaja seurakuntapastori Tiina Ahonen, Vuosaaren seurakunta. Jäsenet kansainvälisen työn ohjaaja Paula Harju, Joensuun seurakunta, kansainvälisen työn sihteeri Jukka Helle, Kuopion hiippakunta, stiftssekreterare Tomas Ray, Porvoon hiippakunta, seurakuntayhteyksien koordinaattori Nina Silander vv. 11.2.–31.8.2019 ja sijaisena tänä aikana sidosryhmäpäällikkö Asta Turtiainen/Kirkon ulkomaanapu, hallintojohtaja Tarja Larmasuo, Suomen Lähetysseura, koulutuspäällikkö Pentti Marttila, Kylväjä, yhteyspäällikkö Jaakko Laasio, Merimieskirkko, yliopettaja Marja Katisko, Diak, johtaja Jarmo Kokkonen, Kirkkohallitus/Kirkon kasvatusta ja perheasiat, asiantuntija Ulla Siirto, Kirkkohallitus/Kirkon jumalanpalvelus ja yhteiskunta, sihteeri kansainvälisen työn koordinaattori Vesa Häkkinen, Kirkkohallitus/Kirkon lähetystyön keskus.

EDELLÄ LUETELTUIEN SEURANTARYHMIEN OHELLA KIRKON KOULUTUSKESKUKSEN YHTEYDESSÄ TOIMII TEOLOGIAN OPISKELIJOIDEN SOVELTUVUUSTUTKIMUKSEN SEURANTARYHMÄ.

KIRKON TYÖMARKKINALAITOKSEN / KIRKKOHALLITUKSEN EDUSTAJAT OKM:N ASETTAMISSA TOIMIKUNNISSA/TYÖRYHMISSÄ

OSAAMISEN ENNAKOINTIFOORUMI (OEF), 1.1.2017–31.12.2020

Ennakointifoorumin ohjausryhmän (ENFO) jäsen Marja Pesonen

Koulutus, kulttuuri ja viestintä –ennakointiryhmän jäsen Eeva Salo-Kopperi sekä Sosiaali, terveys ja hyvinvointi –ennakointiryhmän varajäsen Helena Tuominen.

JATKUVAN OPPIMISEN KEHITTÄMINEN -TYÖRYHMÄ, 5.2.–31.12.2019

Jäsen Oili Marttila

TOISEN ASTEEN AMMATILLISEN KOULUTUKSEN REFORMIN SEURANTARYHMÄ, 16.11.2015–31.12.2018 JA 1.1.–31.12.2019

Jäsen Oili Marttila

KIRKON TYÖMARKKINALAITOKSEN / KIRKKOHALLITUKSEN EDUSTAJAT OPH:N ASETTAMISSA TAI NIMEÄMISSÄ TOIMIKUNNISSA/TYÖRYHMISSÄ

TYÖELÄMÄTOIMIKUNNAT, 1.1.2018–31.12.2020

Kasvatus- ja ohjausalan työelämätoimikunta, jäsen ja puheenjohtaja Raija Ojell

EDUSTAJAT MUISSA YHTEISKUNNAN KOULUTUS- SEKÄ TYÖ- JA ELINKEINOPOLIITTISISSA TYÖRYHMISSÄ

VALTIONEUVOSTON NIMEÄMÄ TYÖ-, KOULUTUS- JA ELINKEINOASIAIN NEUVOSTO (TKE-NEUVOSTO), 22.2.2018–21.2.2021

Jäsen Anna Kaarina Piepponen, varajäsen Oili Marttila

Liite 5 Tiedot opiskelijoista ja tutkinnon suorittaneista 2019

Ammatillinen koulutus																				
2019	Hakijat					Hyväksytyt				Opiskelun aloittaneet				Tutkintoa suor. lkm [11]	Tutkinnon suorittaneet					Kelpoisuudet
Tiedot opiskelijoista ja tutkinnon suorittaneista	yhteishaku kaikki hakijat [1]	jatkuva haku [2]		kaikki hakijat yht. [4]	valinta- tai soveltuvuus-kokeeseen hyväksytyt [5]	yhteishaku kaikki hyväksytyt [6]	jatkuva haku [7]		kaikki hyväksytyt yht. [9]	N	M	% miehiä	opiskelun aloitt. yht. [10]		N	M	% miehiä	tutk. suor. yht. [12]	aiempaa tutkintoa täydentäneitä	
Seurakunnan lastenohjaaja/ barnledare i församlingen	962	1608		2570	1768	288	790		1078	922	107	10 %	1029	2352	541	33	6 %	574	0	
kasvatus- ja ohjausalan perustutkinto, grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning, kompetensområdet för småbarns pedagogik och familjeverksamhet [1]	962	1608		2570	1768	288	790		1078	922	107	10 %	1029	1603	19	2	10 %	21	0	
lapsi- ja perhetyön perustutkinto/ grundexamen i barn- och familjearbetet														749	522	31	6 %	553	0	
Suntio / kyrkvaktmästare		245		245	136		114		114	62	48	44 %	110	230	54	47	47 %	101		
seurakunta- ja hautaus- palvelualan ammattitutkinto, seurakuntapalvelun oa / yrkesexamen i församlings- och begravningservice, kompetensområdet för församlingsservice		245		245	136		114		114	62	48	44 %	110	190	39	30	43 %	69		
suntion ammattitutkinto /yrkesexamen för kyrkvaktmästare														40	15	17	53 %	32		

Taulukko jatkuu seuraavalla sivulla...

Liite 5 Tiedot opiskelijoista ja tutkinnon suorittaneista 2019 jatkuu

Ammattikorkeakoulutus																				
2019	Hakijat					Hyväksytyt				Opiskelun aloittaneet				Tutkintoa suor. lkm [11]	Tutkinnon suorittaneet					Kelpoisuudet
Tiedot opiskelijoista ja tutkinnon suorittaneista	yhteishaku kaikki hakijat [1]	avoimen väylä/ polku-opinnot [2]		kaikki hakijat yht. [4]	valinta- tai soveltuvuus- koe, osallistuneet [5]	yhteishaku kaikki hyväksytyt [6]	polku-opinnot [7]		kaikki hyväksytyt yht. [9]	N	M	% miehiä	opiskelun aloitt. yht. [10]	tutkintoa suorittavien lkm [11]	N	M	% miehiä	tutk. suor. yht. [12]	aiempaa tutkintoa täydentäneitä	Kelpoisuudet: lähetyksen ja kv. työn ohjaaja n=38
Diakonian viranhaltija	2276	45		2321	424	187	12		199	168	21	11 %	189	588	129	16	11 %	145	17	29
sosionomi (AMK)	1725	26		1751	322	136	11		147	125	16	11 %	141	389	98	12	11 %	110	13	15
socionom (YH) [1 ja 2]										3	0	0 %	3	24	4	0	0 %	4	0	4
sairaanhoitaja (AMK)	551	19		570	102	51	1		52	40	5	11 %	45	175	27	4	13 %	31	4	10
Nuorisotyönohjaaja	698	8		706	226	104	5		109	68	32	32 %	100	335	57	18	24 %	75	5	9
sosionomi (AMK)	437	6		443	118	57	3		60	38	16	30 %	54	189	44	8	15 %	52	3	2
socionom (YH)										1	0	0 %	1	6	1	0	0 %	1	0	0
yhteisöpedagogi (AMK)	261	2		263	108	47	2		49	29	16	36 %	45	140	12	10	45 %	22	2	7
Varhaiskasvatuksen ohjaaja: sosionomi (AMK)	0	6		6	1	0	1		1	1	0	0 %	1	19	15	0	0	15	2	
Sosionomi (ylempi AMK) Arvo- ja yhteisöllähtöinen työn kehittäminen [1]	65	0		65	30	18	3		21	18	3	14 %	21	27	5	0	0 %	5	0	
Kirkkomusiikki AMK				4		2			2	2	0	0 %	2	9	2	1	33 %	3		
muusikko (AMK)																				
musiker (YH)				4		2			2	2	0	0 %	2	9	2	1	33 %	3		

Taulukko jatkuu seuraavalla sivulla...

Liite 5 Tiedot opiskelijoista ja tutkinnon suorittaneista 2019 jatkuu (yliopistokoulutus)

Yliopistokoulutus																				
2019	Hakijat					Hyväksytyt				Opiskelun aloittaneet				Tutkintoa suor. lkm [11]	Tutkinnon suorittaneet					Kelpoisuudet
Tiedot opiskelijoista ja tutkinnon suorittaneista	yhteis-haku kaikki hakijat [1]	avoimen väylä/ polku-opinnot [2]	maisteri-valinta ja siirto-haku/ yliopisto [3]	kaikki hakijat yht. [4]	valinta- tai soveltuvuuskoe, osallistuneet [5]	yhteishaku kaikki hyväksytyt [6]	polku-opinnot [7]	maisteri-valinta ja siirto-haku/ yliopisto [8]	kaikki hyväksytyt yht. [9]	N	M	% miehiä	opiskelun aloitt. yht. [10]	tutkintoa suorittavien lkm [11]	N	M	% miehiä	tutk. suor. yht. [12]	aiempaa tutkintoa täydentäneitä	
Kirkkomusiikin koulutus Taideyliopisto				70	42				24	17	7	0	24	151	30	3	9 %	33		Kelp. kanttorin-virkaan: B-kelp. n=15 (14 N, 1 M); A-kelp. N=4 (3 N, 1 M)
Teologikoulutus [13]	994	2	48	1044	531	258	2	26	286	159	113	42 %	272	2076	100	80	38 %	180	23	Kelpoisuus pappisvirkaan n=82 (41 N, 41 M) [13]
TK+TM tai TM / Helsingin yliopisto	748	2	36	786	406	180	2	21	203	113	76	40 %	189	1447	69	54	44 %	123	23	51
TK+TM tai TM / Itä-Suomen yliopisto	198	0	6	204	100	59	0	2	61	34	30	47 %	64	526	20	18	47 %	38	0	24
TK+TM tai TM / Åbo Akademi	48	0	6	54	25	19	0	3	22	12	7	37 %	19	103	11	8	42 %	19	0	7
TL																				
TT [13]														303	7	13	65 %	20		
KAIKKI YHTEENSÄ				4216	3158	857			1834	1417	331	19 %	1748	5787	933	198	17 %	1151		

Taulukko jatkuu seuraavalla sivulla...

Liite 5 Tiedot opiskelijoista ja tutkinnon suorittaneista 2019 (alaviittaukset)

[1] Sosionomi (ylempi AMK) Arvo- ja yhteisölähtöinen työn kehittämisen opintoihin haetaan vuorovuosin.

[2] MUU HAKUVÄYLÄ: JATKUVA HAKU, AMMATILLINEN KOULUTUS, AVOIMEN VÄYLÄ/POLKUOPINNOT, KORKEA-ASTE: Lukumäärään lasketaan avoimen väylän tai polkuopintojen kautta vuodeksi 2019 opiskelemaan hakeneet. Tähän ei kirjata YH Novian sosionomi (AMK) -hakijoita, koska kirkon kelpoisuuden sisältävien opintojen valinta tehdään vasta ensimmäisen lukuvuoden aikana

[3] MUU HAKUVÄYLÄ: MAISTERIHAKU, YLIOPISTO: Lukumäärään lasketaan maisterihaun kautta vuodeksi 2019 opiskelemaan hakeneet.

[4] KAIKKI HAKENEET YHTEENSÄ: Lukumäärään lasketaan eri hakujen kautta opiskelemaan vuodeksi 2019 hakeneet opiskelijat. Tiedot sisältävät syksyn 2018 ja kevään 2019 haut, joissa opiskelu alkoi 2019. Tähän ei lasketa YH Novian sosionomi (AMK) -hakijoita, koska kirkon kelpoisuuden sisältävien opintojen valinta tehdään vasta ensimmäisen lukuvuoden aikana.

[5] VALINTA- TAI SOVELTUVUUSKOKEESEEN OSALLISTUNEET: Lukumäärään lasketaan kaikkien eri hakuväylien kautta valinta- tai soveltuvuuskokeeseen osallistuneet. Tähän ei lasketa YH Novian sosionomi (AMK) -hakijoita, koska kirkon kelpoisuuden sisältävien opintojen valinta tehdään vasta ensimmäisen lukuvuoden aikana.

[6] YHTEISHAKU: KAIKKI HYVÄKSYTYT YHTEENSÄ: Lukumäärään lasketaan kaikki ne opiskelemaan hyväksytyt, jotka hakeutuivat kevään 2019 ja syksyn 2018 yhteishakujen kautta ja joiden opiskelu alkoi 2019. Tähän ei lasketa YH Novian sosionomi (AMK) -hakijoita, koska kirkon kelpoisuuden sisältävien opintojen valinta tehdään vasta ensimmäisen lukuvuoden aikana.

[7] MUU HAKUVÄYLÄ: AVOIMEN VÄYLÄ/POLKUOPINNOT, KORKEA-ASTE: Lukumäärään lasketaan niiden avoimen tai polkuopintojen väylän kautta opiskelemaan hyväksytyt lukumäärä, joiden opiskelu alkoi vuonna 2019. Tähän ei lasketa YH Novian sosionomi (AMK) -hakijoita, koska kirkon kelpoisuuden sisältävien opintojen valinta tehdään vasta ensimmäisen lukuvuoden aikana.

[8] MAISTERIVALINTA JA SIIRTOHAKU, YLIOPISTO: Lukumäärään lasketaan niiden maisterivalinnan ja siirtohaun kautta opiskelemaan hyväksytyt lukumäärä, joiden opiskelu alkoi vuonna 2019.

[9] KAIKKI HYVÄKSYTYT yht.

[10] OPISKELUN 2019 ALOITTANEET: Lukumäärään lasketaan vuonna 2019 opintonsa aloittaneet opiskelijat. Lukumäärä sisältää yhteishaun ja muiden hakuväylien kautta hyväksytyistä hakijoista aloittaneiden opiskelijoiden lukumäärät. Yhteisvalinta sisältää syksyn 2018 haun, jossa opinnot ovat alkaneet keväällä 2019, ja kevään 2019 haun, jossa opinnot alkaneet syksyllä 2019. Lukumäärään ei lasketa syksyn 2019 hakua, jossa opinnot alkavat vuonna 2020. Tähän ei lasketa YH Novian sosionomi (AMK) -hakijoita, koska kirkon kelpoisuuden sisältävien opintojen valinta tehdään vasta ensimmäisen lukuvuoden aikana.

[11] TUTKINTOA SUORITTAVIEN KOKONAISMÄÄRÄ VUONNA 2019: Tutkintoa suorittavien määrään lasketaan kaikki eri tavoilla ja muodoilla tutkintoa suorittavat läsnäolevat opiskelijat, ei kuitenkaan jatko-opiskelijoita. Näihin lasketaan myös YH Novian kirkon kelpoisuutta suorittavien sosionomi (AMK) -opiskelijoiden lukumäärä.

[12] TUTKINNON VUONNA 2019 SUORITANEET: Tähän lasketaan vuonna 2019 tutkinnon suorittaneiden lukumäärät. Näihin lasketaan myös YH Novian kirkon kelpoisuuden suorittaneiden sosionomi (AMK) -opiskelijoiden lukumäärä.

[13] TM-tutkinto, jolla kelpoisuus papiksi 82 (2018: 92; 2017: 122; 2016: 116; 2015: 116). Sen osuus kaikista TM-tutkinnolla (180) valmistuneista on 46 %. Pappiskelpoisuudelle valmistuneet yliopistoittain 2019: HY 51, UEF 24, ÅA 7. TT-tutkintoja yhteensä 20 (HY 15, UEF 2, ÅA 3).

Liite 6 Seurakuntaharjoittelu- tai työpaikalla tapahtuvan oppimisen jaksojen hiippakunnallinen sijoittuminen 2019

Tehtävä/ ammatti	Diakonian viranhaltija				Kanttori				Kiinteistö- ja kirkonpalvelustyö		Varhaiskas- vatuksen ohj.		Lastenohjaaja*		Nuorisotyönohjaaja				Pappi			HPK yht.
Tutkinto - hiippakunta	sosionomi (AMK) / socio- nom (YH)	sairaan- hoitaja (AMK)	Yht.	%	MuM	muusikko (AMK) / musiker (YH)	Yht.	%	seurakunta- ja hautauspalvelu- alan at, seurakunta- palvelun oa / yrkesexamen i församlings- och begravnings- service, kompeten sområdet för församlings- service JA suntion ammattitutkinto /yrkesexamen för kyrkvaktmästare	%	Varhais- kasvatuksen ohjaaja		Kasvatus- ja ohjausalan pt, varhaiskasvatuksen ja perhetoiminnan oa / grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning, kompetensområdet för småbarns pedagogik och familjeverksamhet JA lapsi- ja perhetyön perustutkinto/ grundexamen i barn- och familjearbetet	%	yhteisö- pedagogi (AMK)	sosio- nomi (AMK) /socio- nom (YH)	Yht.	%	TK	TM	% TM	
Turku	14	7	21	14 %	5	0	5	11 %	56	15 %	1	50 %	70	16 %	0	1	1	1 %	2	10	12 %	100
Tampere	1	13	14	9 %	1	0	1	2 %	57	15 %	0	0 %	89	21 %	6	2	8	9 %	12	5	6 %	186
Oulu	36	14	50	33 %	1	0	1	2 %	30	8 %	0	0 %	62	15 %	29	0	29	33 %	4	5	6 %	181
Mikkeli	2	5	7	5 %	2	2	4	9 %	23	6 %	0	0 %	47	11 %	2	0	2	2 %	0	9	11 %	92
Borgå	3	0	3	2 %	2	0	2	4 %	0	0 %	0	0 %	24	6 %	0	0	0	0 %	1	16	19 %	46
Kuopio	8	0	8	5 %	14	0	14	30 %	40	10 %	0	0 %	33	8 %	2	1	3	3 %	1	11	13 %	110
Lapua	5	0	5	3 %	2	1	3	6 %	45	12 %	0	0 %	43	10 %	8	2	10	11 %	5	4	5 %	115
Helsinki	26	6	32	21 %	9	0	9	19 %	96	25 %	1	50 %	28	7 %	1	24	25	29 %	26	14	16 %	231
Espoo	9	2	11	7 %	8	0	8	17 %	39	10 %	0	0 %	29	7 %	1	8	9	10 %	7	11	13 %	114
Yhteensä	104	47	151	100 %	44	3	47	100 %	386	100 %	2	100 %	425	100 %	49	38	87	100 %	58	85	100 %	1175
Hiippakunnat	Korkea- asteen tulkinnot / srk-harj. 2019	%	Toisen asteen tulkinnot 2019	%	Yht.	*) Jaksojen määrään vaikuttaa se, että oppilaitoksilla voi olla tutkintoon kuuluvana 1-3 työssäoppimisjaksoa seurakunnissa.																
Turku	38	10 %	126	16 %	100	Opiskeli- joita hpk:ssa 2019 (%)																
Tampere	28	8 %	146	18 %	186																	
Oulu	85	23 %	92	11 %	181																	
Mikkeli	22	6 %	70	9 %	92																	
Borgå	21	6 %	24	3 %	46																	
Kuopio	36	10 %	73	9 %	110																	
Lapua	22	6 %	88	11 %	115																	
Helsinki	81	22 %	124	15 %	231																	
Espoo	39	10 %	68	8 %	114																	
Yhteensä	372	100 %	811	100 %	1175																	

Liite 7 Papiksi ja diakonian virkaan vihityt 2019

Papiksi ja diakonian virkaan vihityt 2019	Papiksi vihittyjä				Papiksi vihittyjä/ikä						Papiksi vihittyjä, joilla muu tutkinto + TM-tutkinto (120 op)	Srk-jakso hiippakunnassa jossa vihkimys	Lehtorin virkaan vihkimys	Seurakuntapapin viroissa oleva papisto (seurakuntapastori, kappalainen, kirkkoherra)			Muissa kirkon toimissa/viroissa oleva papisto (seurakuntien/seurakuntayhtymien ja kirkon keskushallinnon selektiivivirat sekä muut hallinto-, johtamis- ja asiantuntijatehtävät)				Srk-papit / kirjoissa oleva alle 63 v. papisto hpk:ssa %	Diakonian virkaan vihkimys		
Hiippakunta	miehiä	naisia	yhteensä	papiksi vihittyjä, joilla vokaatio seurakuntaan	21-30 -v.	31-40 -v.	41-50 -v.	51-60 -v.	yli 60 v.	yli 41 v.	lkm	lkm	yht.	miehiä	naisia	yht.	miehiä	naisia	yht.	Tuomiokapitulin kirjoissa olevan alle 63 v. papiston lukumäärä 31.12.2019	%	diakonian virkaan vihkimys lkm	diakonian virkaan vihittyjä (lkm)	diakonian virkaan vihittyjä, joilla srk työnantajana
Turun arkkihiippakunta	4	2	6	4	3	1	1	1	0	2	2	2	0	118	84	202	17	18	35	324	62 %	3	11	11
Tampereen hiippakunta	1	4	5	4	1	2	0	1	1	2	4	1	0	132	113	245	37	30	67	412	59 %	2	7	7
Oulun hiippakunta	8	8	16	16	4	5	4	3	0	7	5	8	0	108	68	176	18	15	33	346	51 %	1	11	6
Mikkelin hiippakunta	2	6	8	8	2	1	2	2	1	5	0	2	0	66	70	136	11	20	31	263	52 %	1	3	3
Porvoon hiippakunta	2	5	7	5	5	1	0	0	0	0	1	0	0	68	47	115	15	12	27	174	66 %	1	3	3
Kuopion hiippakunta	2	7	9	9	4	2	0	3	0	3	1	9	0	88	72	160	15	14	29	264	61 %	1	3	3
Lapuan hiippakunta	8	7	15	13	3	5	3	3	1	7	4	4	0	94	82	176	12	17	29	287	61 %	1	5	3
Helsingin hiippakunta	7	3	10	4	1	6	1	2	0	3	1	2	1	95	106	201	55	70	125	534	38 %	1	11	9
Espoon hiippakunta	0	4	4	2	0	0	2	0	0	2	0	2	0	68	82	150	19	24	43	298	50 %	2	8	7
Yhteensä	34	46	80	65	23	23	13	15	3	31	18	30	1	837	724	1561	199	220	419	2902	54 %	13	62	52
	43 % miehiä	58 % naisia	100 %	81 % vokaatio srk:aan	29 % 21-30 -v.	29 % 31-40 -v.	16 % 41-50 -v.	19 % 51-60 -v.	4 % yli 60 v.	39 %	23 % muu tutkinto + TM	38 % srk-jakso suor. hpk:ssa		54 % miehiä	46 % naisia	100 %	47 % miehiä	53 % naisia	100 %					84 % seurakunta työnantajana

Liite 8 Tuomiokapituleille suoritettut tutkinnot sekä orientoitumiskoulutukset ja KiTOS-päivät 2019

Tuomiokapituleille suoritettut tutkinnot sekä orientoitumiskoulutukset ja KiTOS-päivät 2019																													
	Pastoraali-tutkinto			Seurakuntatyön johtamisen tutkinto			Ylempi pastoraali-tutkinto			Orientoitumiskoulutukset										Kirkon työhön opiskelevien seminaarit (KITOS-päivät)									
Hiippakunta	miehiä	naisia	yht.	miehiä	naisia	yht.	miehiä	naisia	yht.	diakonian viranhaltijat	varhaiskasv. ohjaaja	lastenohjaajat	lähetysseurien/lähettyksen ja kv. työn ohjaajat	kanttorit	nuorisotyön- ohjaajat	suritot	teologit	muut	yht.	diakonian opiskelijat	kirkkomusiikin opiskelijat	nuorisotyönohj- opiskelijat	varhaiskasv. ohj. opiskelijat	teologian opiskelijat	lastenohjaaja- opiskelijat	suritio-opiskelijat	muut	yht.	
Turun arkkihiippakunta	8	7	15	6	2	8	3	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	5	0	0	0	8	
Tampereen hiippakunta	1	10	11	4	4	8	0	0	0	7	0	0	0	2	3	0	0	3	15	7	0	0	0	6	0	0	0	13	
Oulun hiippakunta	4	8	12	4	3	7	0	0	0	13	0	0	3	3	6	0	10	1	36	16	3	8	0	2	8	1	0	38	
Mikkelin hiippakunta	6	3	9	2	3	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	3	
Porvoon hiippakunta	4	2	6	6	5	11	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	6	0	9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Kuopion hiippakunta	2	8	10	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	0	0	0	2	2	0	5	15	
Lapuan hiippakunta	3	5	8	7	5	12	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	5	0	1	0	7	
Helsingin hiippakunta	1	2	3	4	4	8	2	1	3	11	1	0	0	5	1	0	0	0	18	10	6	10	3	24	4	6	0	63	
Espoon hiippakunta	1	7	8	2	7	9	0	0	0	7	0	0	1	0	0	0	4	1	13	7	1	3	0	14	0	0	0	25	
Yhteensä	30	52	82	35	33	68	6	2	8	41	1	0	4	10	10	0	20	5	91	50	10	21	3	61	14	8	5	172	
	37 %	63 %	100 %	51 %	49 %	100 %	75 %	25 %	100 %	45 %	1 %	0 %	4 %	11 %	11 %	0 %	22 %	5 %	100 %	29 %	6 %	12 %	2 %	35 %	8 %	5 %	3 %	100 %	

Liite 9 Ylemmän pastoraalitutkinnon suoritukset 2010–2019 hiippakunnittain

Ylemmän pastoraali- tutkinnon suoritukset 2010-2019 hiippakunnittain	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Kaikki yp- t. suor. alle 63 v. 2010- 2018	Hpk:n %-osuus kaikista yp-t. suor. alle 63 v. v:na 2010-2018 kaikista suorituksista	Yp-t. suor. alle 63 v. v:na 2010- 2018 ilman TL tai TT hpk	Hpk:ssa %- osuus yp-t. suor. v:na 2010-2018 ilman TL tai TT
Turun arkkihpk	1	1	1	1	4	4	3	0	5	3	20	18 %	12	60 %
Tampere	4	2	1	0	1	1	1	0	1	0	11	10 %	3	27 %
Oulu	1	2	2	3	3	1	3	1	1	0	17	15 %	11	65 %
Mikkeli	1	0	1	0	2	1	1	1	0	0	7	6 %	5	71 %
Borgå	2	1	1	2	1	2	1	0	1	0	11	10 %	5	45 %
Kuopio	1	1	2	0	1	1	0	0	0	1	6	5 %	2	33 %
Lapua	0	0	1	3	2	4	2	0	1	1	13	12 %	7	54 %
Helsinki	5	1	0	0	3	1	1	3	4	3	18	16 %	9	50 %
Espoo	0	2	0	0	1	1	1	2	1	0	8	7 %	4	50 %
Yhteensä kaikki hiippakunnat	15	10	9	9	18	16	15	6	13	8	111	100 %	58	52 %

Liite 10 Pitkittäisseuranta 2008–2019 (papiksi ja diakonian virkaan vihityt, tuomiokapituleille suoritettut tutkinnot ja muut koulutukset)

Vuosi	Papiksi vihittyjä	Papiksi vihittyjä, miehiä	%	Papiksi vihittyjä, naisia	%	Papiksi vihityllä toinen tutkinto + TM	%	Papiksi vihitty yli 41 v.	%	Pastoraali-tutkinto	Pastoraali-tutkinto, miehiä	%	Pastoraali-tutkinto, naisia	%
2008	147	47	32 %	100	68 %			43	29 %	63	28	44 %	35	56 %
2009	110	42	38 %	68	62 %	28	25 %	35	32 %	54	27	50 %	27	50 %
2010	115	46	40 %	69	60 %	21	18 %	27	23 %	63	23	37 %	40	63 %
2011	104	43	41 %	61	59 %	21	20 %	28	27 %	85	35	41 %	50	59 %
2012	90	36	40 %	54	60 %	21	23 %	29	32 %	88	37	42 %	51	58 %
2013	84	37	44 %	47	56 %	18	21 %	22	26 %	74	26	35 %	48	65 %
2014	65	24	37 %	41	63 %	13	20 %	18	28 %	116	46	40 %	70	60 %
2015	85	41	48 %	44	52 %	10	12 %	23	27 %	84	36	43 %	48	57 %
2016	90	34	38 %	56	62 %	16	18 %	18	20 %	62	23	37 %	39	63 %
2017	82	37	45 %	45	55 %	17	21 %	22	27 %	90	42	47 %	48	53 %
2018	83	33	40 %	50	60 %	10	20 %	29	35 %	67	24	36 %	43	64 %
2019	80	34	43 %	46	58 %	18	23 %	31	39 %	82	30	37 %	52	63 %
Yhteensä 2008-2019	1135	454	40 %	681	60 %	193	17 %	325	29 %	928	377	41 %	551	59 %
Ka. 2008-2019 / v.	95	38	ka.	57	ka.	16	ka.	27	ka.	77	31	ka.	46	

Vuosi	Seurakunta-työn johtamisen tutkinto	Seurakunta-työn johtamisen tutkinto miehiä	%	Seurakunta-työn johtamisen tutkinto naisia	%	Ylempi pasto-raali-tutkinto	Ylempi pasto-raali-tutkinto miehiä	%	Ylempi pasto-raali-tutkinto naisia	%	Teologian opiskelijoiden soveltuvuus-tutkimus	Diakonian virkaan vihittyjä	Orien-toitumis-koulutuk-seen osallistu-neet	KiTOS-päiviin osallis-tuneet
2008	84	52	62 %	32	38 %	9	6	67 %	3	33 %	185			
2009	44	25	57 %	18	41 %	8	5	63 %	3	38 %	146			
2010	56	30	54 %	26	46 %	15	11	73 %	4	27 %	137			
2011	73	42	58 %	31	42 %	10	7	70 %	3	30 %	160	101	111	
2012	59	27	46 %	32	54 %	9	8	89 %	1	11 %	134	102	105	
2013	75	32	43 %	43	57 %	9	6	67 %	3	33 %	140	76	117	
2014	54	26	48 %	28	52 %	18	12	67 %	6	33 %	129	111	55	241
2015	77	40	52 %	37	48 %	16	6	38 %	10	63 %	134	54	88	188
2016	69	29	42 %	40	58 %	15	9	60 %	6	40 %	130	58	136	189
2017	57	28	49 %	29	51 %	6	4	67 %	2	33 %	107	62	63	198
2018	58	25	43 %	33	57 %	13	7	54 %	6	46 %	78	71	103	146
2019	68	35	51 %	33	49 %	8	6	75 %	2	25 %	75	52	91	172
Yhteensä 2008-2019	774	391		382		136	87		49		1555	687	869	1134
Ka. 2008-2019 / v.	65	30	ka.	32		11	7	ka.	4	ka.	130	57	72	95

Liite 11 Tuomiokapitulien suuntaa-antavat arviot seurakuntien työvoiman saannista 2019

Tuomiokapitulien arvio työvoiman saannista seurakunnissa 2019 verrattuna arvioon vuosilta 2015-2018 (asteikko erinomainen, hyvä, tyydyttävä, vaikea)															
Hpk	Vuosi	Papisto yleisesti	Papisto - seurakunta-pastori	Papit - kappalainen	Papisto - kirkkoherra	Kanttorit yleisesti	Kanttorit - muu pk:n hyväksymä tutkinto, muusikko (AMK)	Kanttorit - ylempi korkeakoulu-tutkinto	Kanttorit / laaja yliopisto-tutkinto	Diakonian viranhaltijat	Nuorisotyön ohjaajat	Varhaiskasvatuksen ohjaajat (lapsityön-ohjaajat)	Lasten-ohjaajat	Lähetys- sihteerit/ lähetyksen ja kv. työn ohjaajat	Muut tehtävät
Turku	2019	hyvä	tyydyttävä	hyvä	hyvä	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä	hyvä	tyydyttävä
	2018	hyvä	erinomainen	hyvä	hyvä	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä
	2017	erinomainen	erinomainen	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä	hyvä	tyydyttävä	tyydyttävä
	2016	hyvä	erinomainen	hyvä	hyvä	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä	hyvä	vaikea	hyvä	erinomainen	hyvä	hyvä
Tampere	2019	hyvä	tyydyttävä	hyvä	hyvä	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä	hyvä	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä
	2018	hyvä	hyvä	tyydyttävä	tyydyttävä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä
	2017	erinomainen	erinomainen	hyvä	hyvä	hyvä	tyydyttävä	erinomainen	erinomainen	hyvä	tyydyttävä	hyvä	erinomainen	hyvä	hyvä
	2016	hyvä	erinomainen	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä
Oulu	2019	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä	vaikea	vaikea	tyydyttävä	vaikea	vaikea	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä
	2018	hyvä	erinomainen	tyydyttävä	tyydyttävä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä	hyvä	tyydyttävä
	2017	hyvä	erinomainen	tyydyttävä	tyydyttävä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä
	2016	hyvä	erinomainen	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä	hyvä	tyydyttävä	tyydyttävä	hyvä	tyydyttävä	tyydyttävä
Mikkeli	2019	hyvä	erinomainen	hyvä	tyydyttävä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	tyydyttävä	hyvä	hyvä	tyydyttävä	hyvä
	2018	hyvä	erinomainen	hyvä	tyydyttävä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	tyydyttävä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä
	2017	hyvä	erinomainen	hyvä	tyydyttävä	hyvä	hyvä	hyvä	erinomainen	tyydyttävä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä
	2016	hyvä	erinomainen	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	tyydyttävä	hyvä	hyvä	tyydyttävä	hyvä
Porvoo	2019	tyydyttävä	tyydyttävä	vaikea	vaikea	tyydyttävä	vaikea	tyydyttävä	tyydyttävä	vaikea	vaikea	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä
	2018	vaikea	tyydyttävä	tyydyttävä	vaikea	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä	hyvä	tyydyttävä
	2017	hyvä	hyvä	hyvä	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä	hyvä	hyvä	tyydyttävä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä
	2016	hyvä	hyvä	hyvä	tyydyttävä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	tyydyttävä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä
Kuopio	2019	hyvä	hyvä	erinomainen	hyvä	tyydyttävä	tyydyttävä	hyvä	hyvä	hyvä	tyydyttävä	tyydyttävä	hyvä	hyvä	tyydyttävä
	2018	hyvä	hyvä	erinomainen	tyydyttävä	hyvä	hyvä	erinomainen	erinomainen	hyvä	hyvä	erinomainen	hyvä	hyvä	hyvä
	2017	hyvä	hyvä	hyvä	tyydyttävä	hyvä	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä
	2016	hyvä	erinomainen	erinomainen	hyvä										
Lapua	2019	tyydyttävä	tyydyttävä	hyvä	tyydyttävä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	tyydyttävä	erinomainen	erinomainen	hyvä	hyvä
	2018	hyvä	erinomainen	hyvä	tyydyttävä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	tyydyttävä	erinomainen	hyvä	hyvä	hyvä
	2017	hyvä	erinomainen	hyvä	tyydyttävä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	tyydyttävä	erinomainen	hyvä	hyvä	hyvä
	2016	hyvä	erinomainen	hyvä	tyydyttävä	hyvä	hyvä	erinomainen	erinomainen	hyvä	hyvä	erinomainen	erinomainen	hyvä	hyvä
Helsinki	2019	erinomainen	erinomainen	erinomainen	erinomainen	erinomainen	hyvä	erinomainen	erinomainen	erinomainen	erinomainen	hyvä	tyydyttävä	hyvä	erinomainen
	2018	erinomainen	erinomainen	erinomainen	erinomainen										
	2017	erinomainen	erinomainen	erinomainen	erinomainen	erinomainen	erinomainen	erinomainen	erinomainen	erinomainen	erinomainen	hyvä	tyydyttävä	hyvä	hyvä
	2016	erinomainen	erinomainen	erinomainen	erinomainen	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	erinomainen	erinomainen	tyydyttävä	hyvä	hyvä	erinomainen
Espoo	2019	erinomainen	erinomainen	erinomainen	erinomainen	erinomainen	hyvä	erinomainen	erinomainen	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä	tyydyttävä	hyvä	hyvä
	2018	erinomainen	erinomainen	erinomainen	erinomainen	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	tyydyttävä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä
	2017	erinomainen	erinomainen	erinomainen	erinomainen	erinomainen	erinomainen	erinomainen	erinomainen	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä
	2016	erinomainen	erinomainen	erinomainen	erinomainen	hyvä	tyydyttävä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä	hyvä

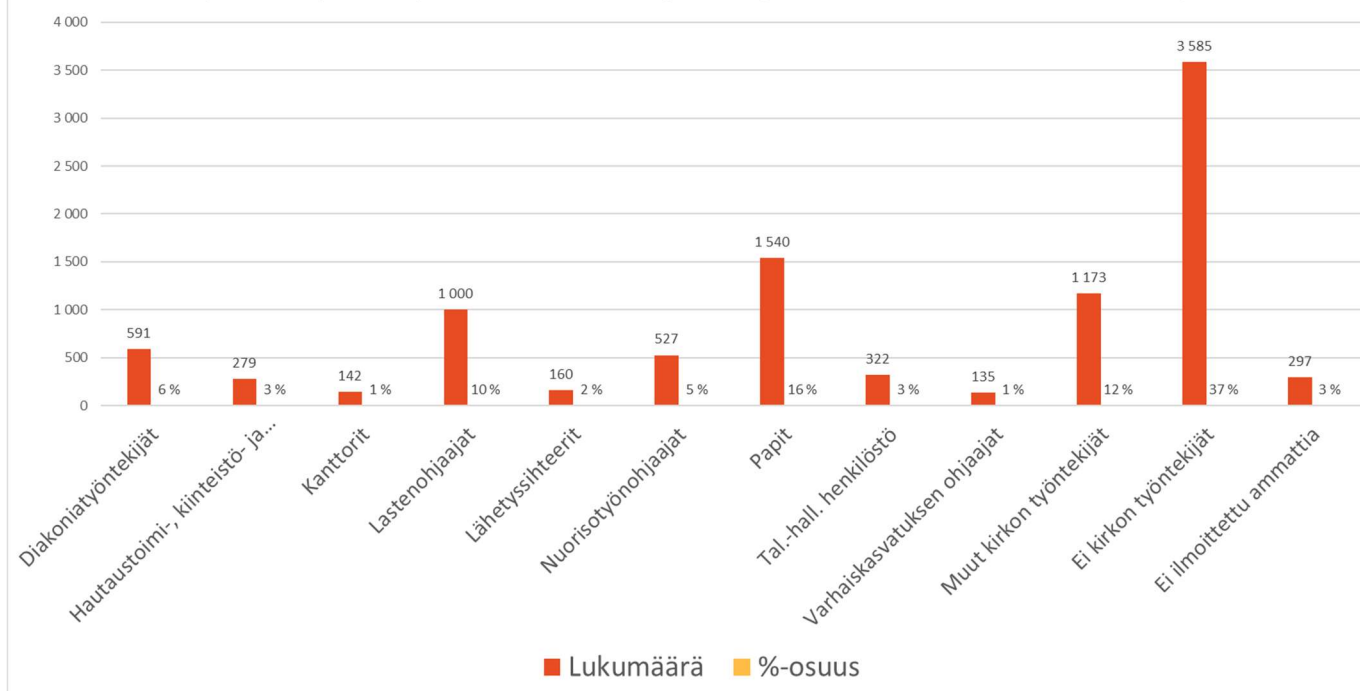

Liite 12 Kirkon henkilöstökoulutuksen tarjonta ja toteuma 2019 (lähde Kirkon henkilöstökoulutuskalenteri 2019)

Kirkon henkilöstökoulutustarjonta ja toteuma 2019 (koulutuskalenteri)		Tarjonta	Toteuma	Ei toteutunut	Osallistujat	Opintopisteet	
Koulutukset (toteuttajia yht. 28)		309	250	59	6 657	18 652	
	Kirkon koulutuskeskus	51	45	6	1 167	7 286	Kirkon koulutuskeskus, opintopisteet: vain 2019 päättäneet koulutukset
	Muu Kirkkohallitus	15	13	2	273	400	
	Hiippakunnat yhteensä (ei Porvoo)	65	58	7	1 386	2 125	
	Turun ahpk	1	1	0	20	120	
	Tampereen hpk	11	8	3	180	286	
	Oulun hpk	7	7	0	166	447	
	Mikkelin hpk	12	12	0	303	186	
	Kuopion hpk	13	10	3	340	446	
	Lapuan hpk	6	6	0	129	165	
	Helsingin hpk	6	5	1	114	288	
	Espoon hpk	9	9	0	134	187	
	Kouluttavat laitokset ja järjestöt	178	134	44	3 831	8 841	
Verkostotapaamiset (ent. neuvottelupäivät)		73	61	12	5 070	37	
	Kirkon koulutuskeskus						
	Muu Kirkkohallitus	14	12	2	1 609	20	
	Hiippakunnat yhteensä (ei Porvoo)	55	45	10	2 298		
	Turun ahpk	6	5	1	348		
	Tampereen hpk	6	5	1	136		
	Oulun hpk	15	15	0	1 149		
	Mikkelin hpk	5	4	1	58		
	Kuopion hpk	14	12	2	488		
	Lapuan hpk	2	1	1	7		
	Helsingin hpk						
	Espoon hpk	7	3	4	112		
	Kouluttavat laitokset ja järjestöt	4	4	0	1 163	17	
Tilaukset		31	12	19	3 094		
	Kirkon koulutuskeskus						
	Muu Kirkkohallitus						
	Hiippakunnat yhteensä (ei Porvoo)						
	Kouluttavat laitokset ja järjestöt	31	12	19	3 094		
Yhteensä		413	323	90	14 821	18 689	

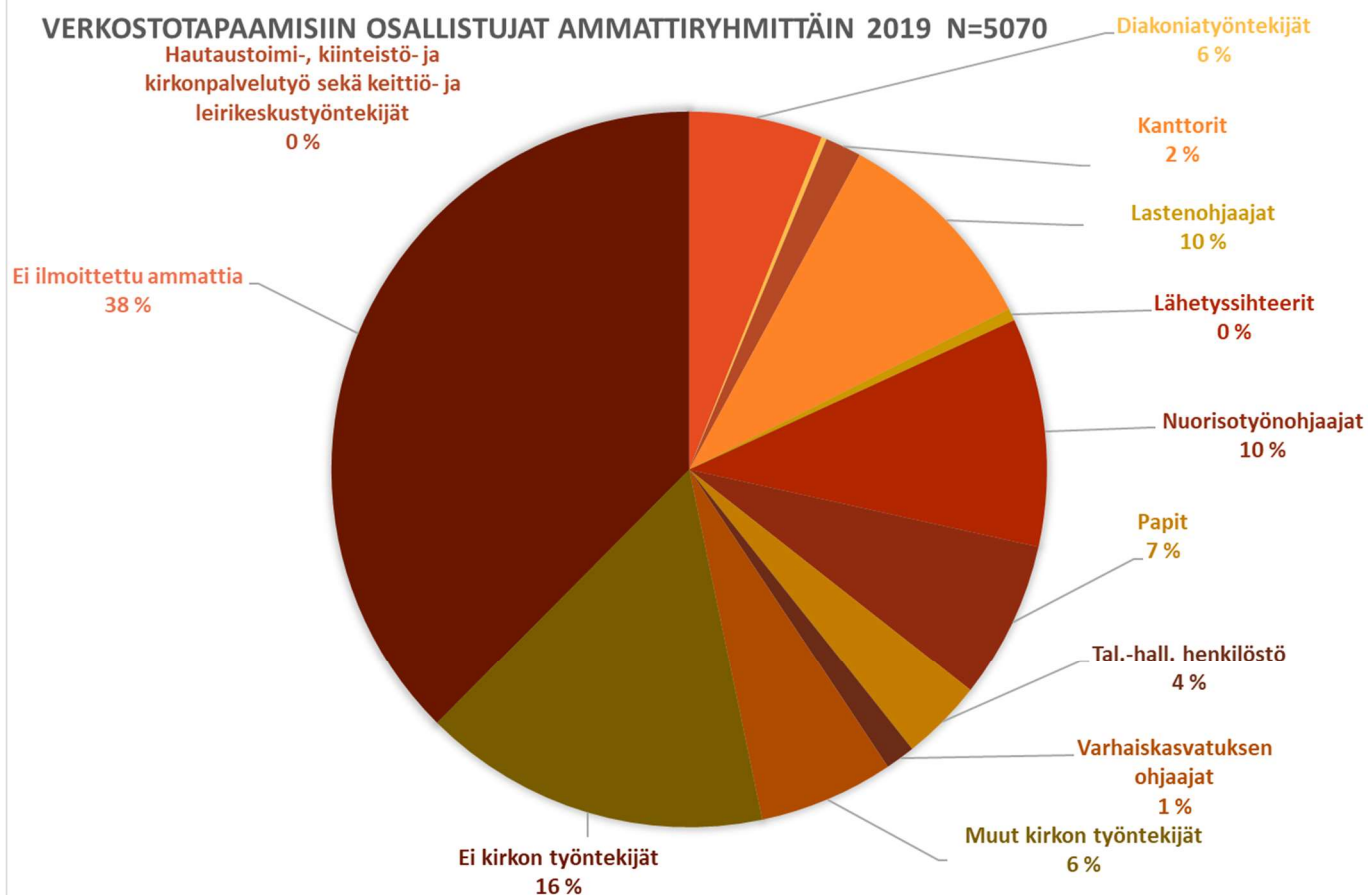
Vuonna 2019 kalenterissa julkaistuista koulutuksista tai verkostotapaamisista		
Annettiin toteuma seuraavasti		
Koulutuksia toteutui	250	81 %
Koulutuksia ei toteutunut	59	19 %
Koulutusten osallistujia	6 657	
Verkostotapaamisia toteutui	61	84 %
Verkostotapaamisia ei toteutunut	12	16 %
Verkostotapaamisten osallistujia	5 070	
Tilauuskoulutuksia toteutui	12	39 %
Tilauuskoulutuksia ei toteutunut	19	61 %
Tilauuskoulutusten osallistujia	3 094	
Koulutuksia ja verkostotapaamisia toteutui yhteensä	323	78 %
Koulutuksia ja verkostotapaamisia ei toteutunut	90	22 %
Yhteensä	413	

KIRKON HENKILÖSTÖKOULUTUKSEN TOTEUMA 2019
KOULUTUKSEEN OSALLISTUJAT AMMATTIRYHMITÄIN (N=9751)
 (kirkon työntekijät sekä ei kirkon työntekijät sekä ei ilmoitettu ammattia)

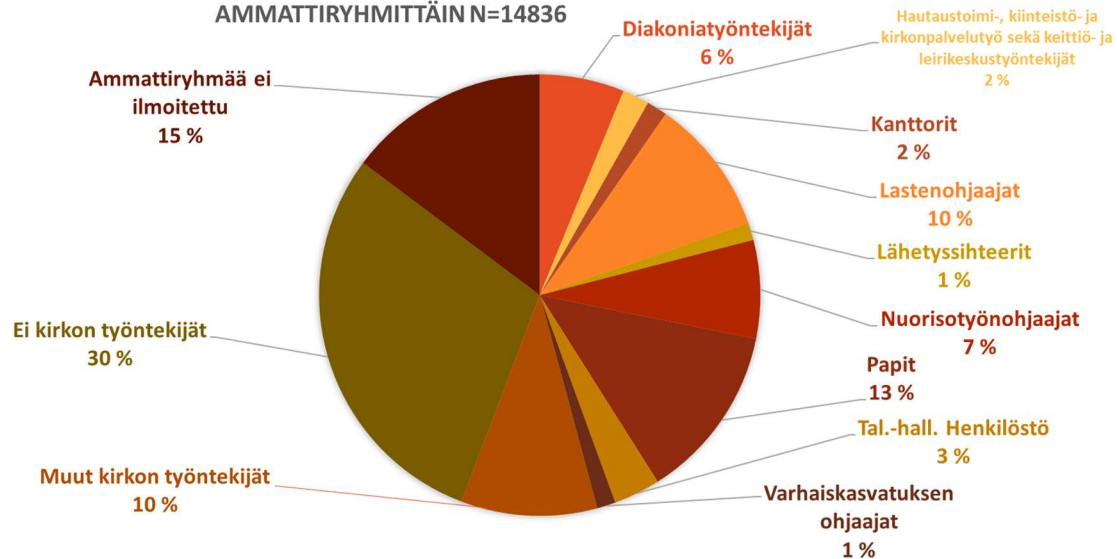
KIRKON HENKILÖSTÖKOULUTUKSEN TOTEUMA 2019

VERKOSTOTAPAAMISIIN OSALLISTUJAT AMMATTIRYHMITÄIN 2019 N=5070

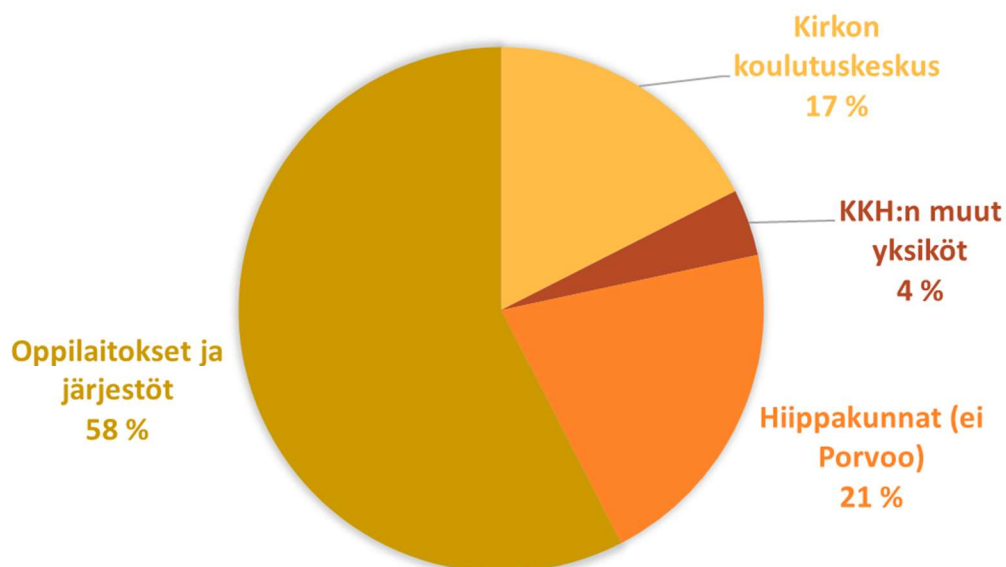

KIRKON HENKILÖSTÖKOULUTUKSEN TOTEUMA 2019

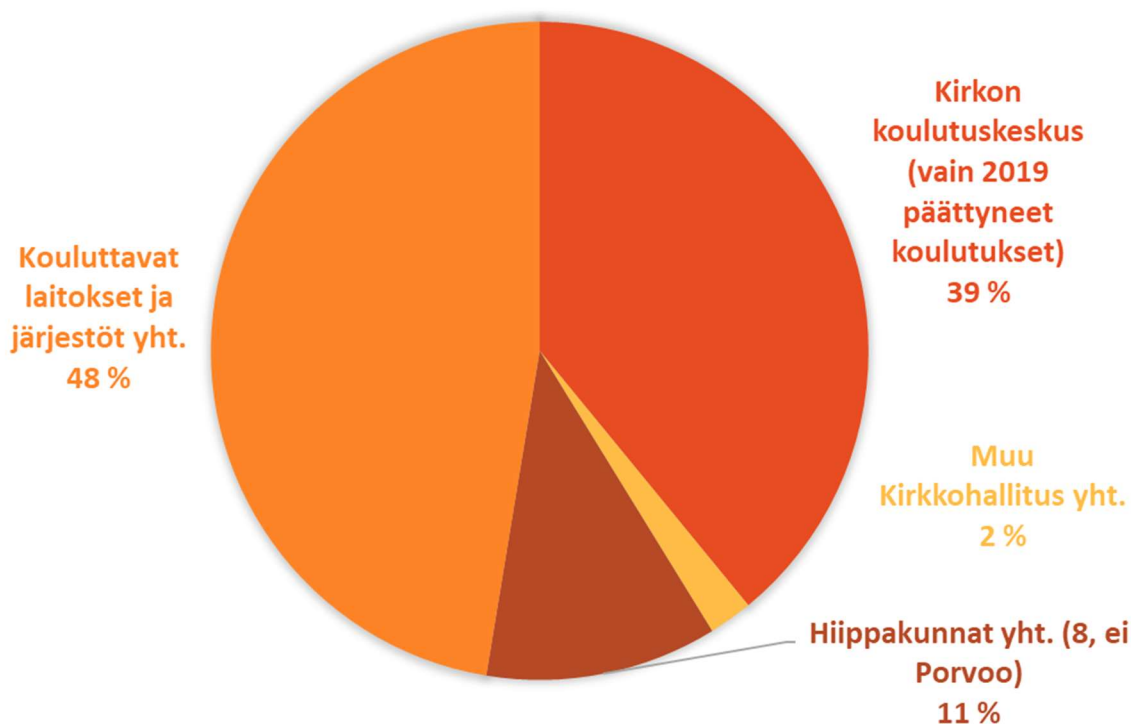
HENKILÖSTÖKOULUTUKSIIN, TILAUSKOULUTUKSIIN JA VERKOSTOTAPAAMISIIN OSALLISTUJAT AMMATTIRYHMITÄIN N=14836

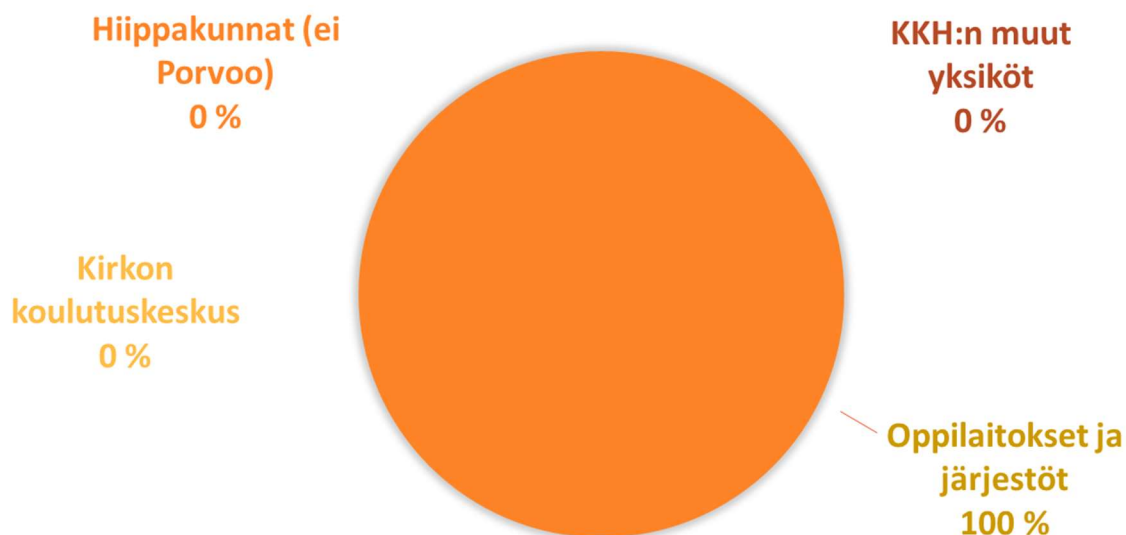
KIRKON HENKILÖSTÖKOULUTUKSEN TOTEUMA 2019
KOULUTUKSIIN OSALLISTUJAT TOTEUTTAJATAHOITTAIN (%-OSUUS)
(EI TILAUSKOULUTUS EIKÄ VERKOSTOTAPAAMISET) N=6657

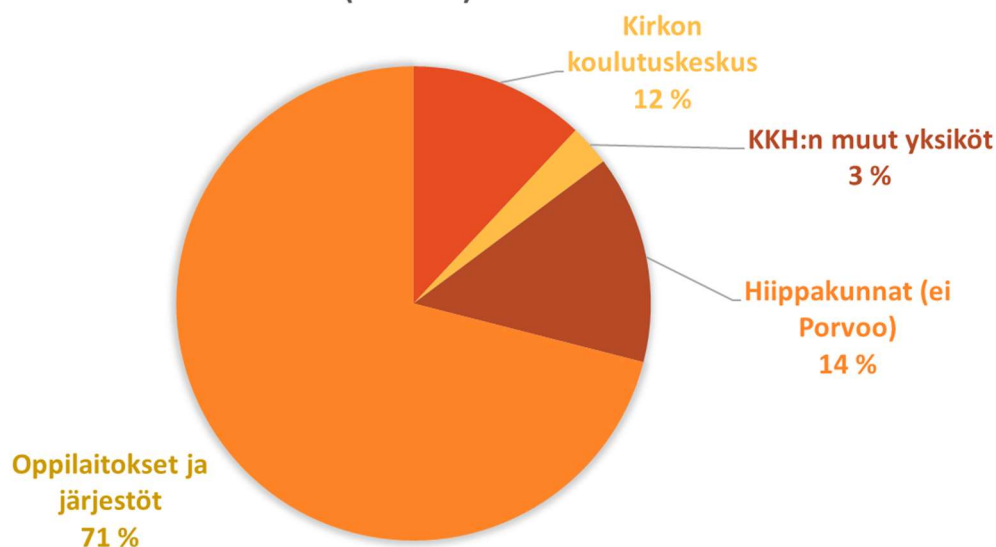
KIRKON HENKILÖSTÖKOULUTUKSEN TOTEUMA 2019
KOULUTUKSIIN OSALLISTUJIEN OPINTOPISTESUORITUKSET
TOTEUTTAJATAHOITTAIN (%-OSUUS) N=18652

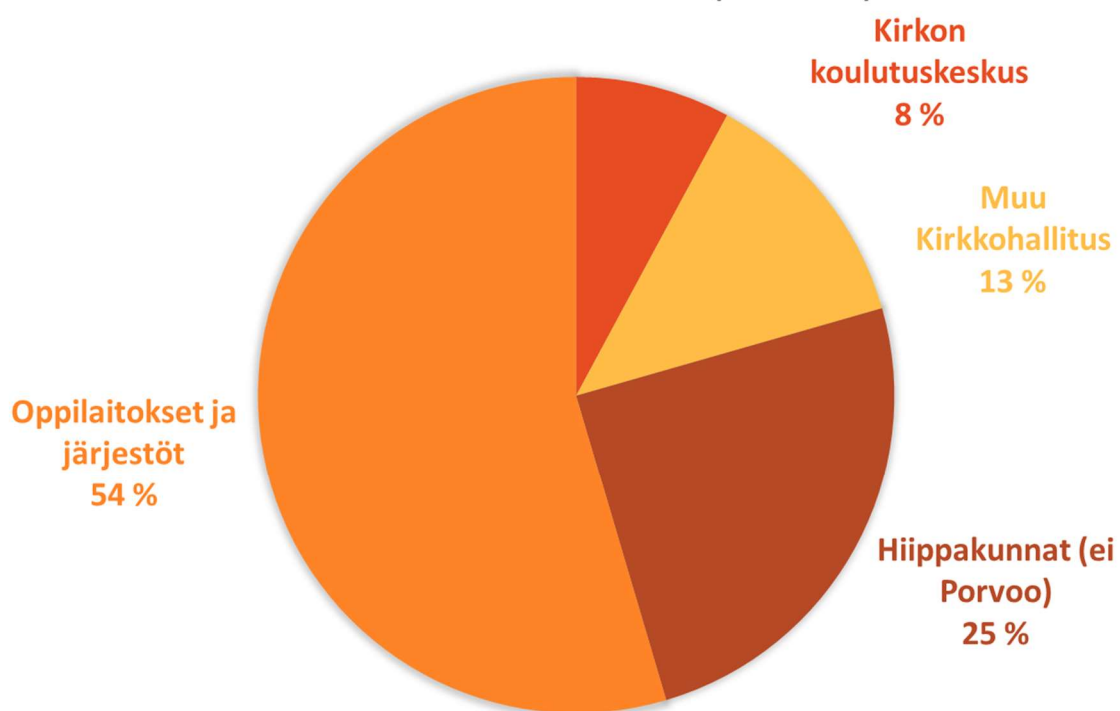
KIRKON HENKILÖSTÖKOULUTUKSEN TOTEUMA 2019
TOTEUTTAJATAHOITTAIN:
TILAUSKOULUTUKSET (KOULUTUSKALENTERIIN ILMOITETUT)
N=3094 OSALLISTUJAA

KIRKON HENKILÖSTÖKOULUTUKSEN TOTEUMA 2019
TOTEUTTAJATAHOITTAIN:
OSALLISTUJAT KOULUTUKSIIN JA TILAUSKOULUTUKSIIN (%-OSUUS)
(N=9751)

KIRKON HENKILÖSTÖKOULUTUKSEN TOTEUMA 2019
KOULUTUKSIIN, TILAUSKOULUTUKSIIN JA VERKOSTOTAPAAMISIIN
OSALLISTUJAT TOTEUTTAJATAHOITTAIN (%-OSUUS) N=14821

08.09.2020

Piispainkokous

§ 11 Kirkkomme yleiskokousedustajat Suomen Ekumeenisessa Neuvostossa

Diaarinumero DKIR/781/00.06.01/2020

Esittelijä kirkkoneuvos Kimmo Kääriäinen

Tausta

Suomen Ekumeeninen Neuvosto (SEN) on 4.8.2020 päivätyllä kirjeellä pyytänyt kirkkoamme nimeämään kirkkomme yleiskokousedustajat SEN:n kevät- ja syyskokouksiin (20 henkilöä) toimikaudelle 2021–2023. Nykyisten edustajien kausi päättyy kuluvan vuoden lopussa. Jäsenkirkkojen edustajat todetaan syyskokouksessa Oulussa 5.–6.10.2020. Tieto edustajista pyydettiin toimittamaan 10. syyskuuta mennessä. Kauden 2021–2023 ensimmäinen yleiskokous on kevätkokous, joka pidetään 21.4.2021. Syyskokous pidetään 2.–3.11.2021. (Liite)

Kirkkolain 21 luvun 2 §:n 3 kohdan mukaan piispainkokouksen tehtävänä on käsitellä kirkon ykseyttä, ekumeenisia suhteita, kirkon lähetystehtävää ja kirkon suhdetta muihin uskontoihin koskevia asioita sekä päättää kirkon edustamisesta näissä kysymyksissä.

Perustelut

Valmistelussa on pidetty lähtökohtana ekumeenisen toiminnan eri osa-alueiden tuntemusta, sopivaa vanhojen ja uusien edustajien yhdistelmää, naisten ja miesten tasapuolista edustusta sekä alueellista kattavuutta. Sopivia henkilöitä etsittäessä on otettu huomioon hiippakuntien aiemmin tiedoksi antamat nimet asiantuntijuuden ja osoitetun ekumeenisen kiinnostuksen ohella. Kaikki esityksessä mukana olevat henkilöt ovat antaneet suostumuksensa tehtävään.

Päätösehdotus Piispainkokous valitsee kirkkomme edustajiksi Suomen Ekumeenisen Neuvoston yleiskokouksiin kaudeksi 2021–2023 seuraavat henkilöt:

Arkkipiispa Tapio Luoma
Piispa Matti Repo
Piispa Jari Jolkkonen
Hiippakuntadekaani Terhi Törmä
TT, pastori Minnamari Helaseppä
Pastori Saara-Maria Jurva
Rovasti Leena Huovinen
Hiippakuntasihteeri Jukka Jämsén
Dosentti, TT Tomi Karttunen
Viestintäpäällikkö Eeva-Kaisa Heikura
TT Jenni Krapu
Pastori Antti Kruus
Kirkkoneuvos Kimmo Kääriäinen
Hiippakuntasihteeri, TT Eriikka Jankko

08.09.2020

Piispainkokous

Toimituspäällikkö Pauli Juusela
 TT, pastori Matti Väättäinen
 TT, pastori Joona Salminen
 Pastori Johanna Björkholm-Kallio
 Diakoni Luisa Tast
 Aessori, kirkkoherra Kari Tiirola

Päätös

Hyväksyttiin päätösehdotus.

Toimenpiteet

Ote SEN (suvi-tuulia.vaara@ekumenia.fi), valitut

4.8.2020

Suomen evankelis-luterilainen kirkko
Kirkon ulkoasiain osasto
Kirkkoneuvos Kimmo Kääriäinen

Edustajat Suomen Ekumeenisessa Neuvostossa

Jäsenkirkkojen yleiskokousedustajien toimikausi SEN:ssä on kolme vuotta. Nykyisten edustajien kausi päättyy kuluvaan vuoden lopussa.

Kunnioittavasti pyydämme nimeämään kirkkonne edustajat, 20 henkilöä, toimikaudelle 2021–2023.

Jäsenkirkkojen edustajat todetaan syyskokouksessa Oulussa 5.–6.10.

Tiedon edustajista toivomme saavamme viimeistään 10.9.

Henkilönimet yhteystietoineen pyydetään lähettämään viestintä- ja toimintakoordinaattori Suvi-Tuulia Vaaralle suvi-tuulia.vaara@ekumenia.fi

Kauden 2021–2023 ensimmäinen yleiskokous on kevätkokous, joka pidetään 21.4.2021. Syyskokous pidetään 2.–3.11.2021.

Parhain terveisin

Suomen Ekumeeninen Neuvosto

Mari-Anna Auvinen
pääsihteeri

Liite

Jäsenkunnan edustajat 2018–2020

Jäsenten edustajat / Representanter för medlemmar 2018-2020

Anglican Church in Finland

Chaplain, Rev. Tuomas Mäkipää

Revd Dr Mika K T Pajunen

Finlands svenska baptistsamfund

Pastor Jan Edström

Samfundsföreståndare Peter Sjöblom

Finlands svenska metodistkyrka

Distriktsföreståndare TD Leif-Göte Björklund

Pastor Mayvor Wärn-Rancken

International Evangelical Church in Finland

Senior Pastor Samuel Vogel

Puheenjohtaja, DI Jouko Päivinen

Katolinen kirkko Suomessa

Hiippakunnan asianhoitaja Marco Pasinato

Isä Raimo Goyarrola

Missionskyrkan i Finland

Samfundsledare Håkan Björklund

Ped. mag. Henrik Nymalm

Suomen evankelis-luterilainen kirkko

Arkipiispa Tapio Luoma

Piispa Simo Peura

Piispa Matti Repo

Pastori Päivi Aikasalo

TT, pastori Minnamari Helaseppä

Pastori Saara-Maria Jurva

Rovasti Leena Huovinen

Hiippakuntasihtööri Jukka Jämsén

Dosentti, TT Tomi Karttunen

Diakonissa, maahanmuuttajatyön koordinaattori Maarit Koskensalo-Tiainen

TT Jenni Krapu

Pastori Antti Kruus

Kirkkoneuvos Kimmo Kääriäinen

Lehtori Eija Peura

Apulaisjohtaja Juha Rajamäki

Tuomiorovasti Ilpo Rannankari

Kirkkoherra Juha Rintamäki

Pastor Linus Stråhlman

Diakoni Luisa Tast

Asessori, kirkkoherra Kari Tirola

Suomen Metodistikirkko

Pastori Jori Brander

Pastori Soile Salorinne

Suomen ortodoksinen kirkko

Arkipiispa Leo

Piispa Arseni

Diakoni Risto Aikonen

TM, lehtori Marianne Kantonen

Kirkkoherra Marko Patronen

TkT, TM Riitta Penttinen

YTT Minna Rasku

Ylidiakoni Andreas Salminen

TM Jooa Sotejeff-Wilson

TM Outi Vasko

Suomen Pelastusarmeija

Territorion johtaja, eversti Patrick Naud

Ylisihteeri, majuri Saga Lippo

Suomen Vapaakirkko

Pastori Hannu Lahtinen

Kirkkokunnanjohtaja Hannu Vuorinen

Tarkkailijoiden edustajat / Observatörers representanter 2018-2020

Suomen Adventtikirkko

Kalervo Aromäki

Suomen Baptistikirkko

Kirkonjohtaja Jari Portaankorva

Suomen Helluntaikirkko

Pastori Esko Matikainen

Ystävien Uskonnollinen Seura Kveekarit

Lari Junkkari

Finlands svenska pingstmission

Pastor Stefan Sigfrids

Kumppanuusjärjestöjen edustajat / Partnerorganisationers representanter 2018-2020**Filantropia**

Toiminnanjohtaja Riina Nguyen

Filoksenia

Pääsihteeri Raisa Lindroos

Helsingin Diakonissalaitos

Toimialajohtaja Ilkka Kantola

Herättäjä-Yhdistys

Toiminnanjohtaja Simo Juntunen

Hiljaisuuden ystävät

Toiminnanjohtaja Mika K T Pajunen

Kansan Raamattuseura

Toiminnanjohtaja Ulla Saunaluoma

Kirkon alat

Toiminnanjohtaja Paula Aaltonen

Kirkon Ulkomaanapu

Vanhempi asiantuntija, TT Antti Laine

Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS

Varapuheenjohtaja Pekka Iivonen

Medialähetys Sanansaattajat

Toiminnanjohtaja Juha Auvinen

Lasten ja nuorten keskus ry

Johtaja Sami Ojala

OCM-Suomen Konstantinus Yhdistys

Teollisuusneuvos Erkki Kajander

Opiskelijoiden Lähetysliitto

Edustaja avoin

Pyhän Henrikin pyhiinvaellusyhdistys

Lehtori Jouni Elomaa

San Damianon osuuskunta

Dosentti Pauli Annala

Sinapinsiemen

Teol. yo Kristiina Kallinen

Suomen Caritas

Järjestökoordinaattori Adriana Saarialho

Suomen kristillinen rauhanliike

Rovasti Risto Pontela

Suomen Kristillinen Ylioppilasliitto

Pääsihteeri Katri Jussila

Suomen Liikemiesten Lähetysliitto

Toiminnanjohtaja Erkki Haarala

Suomen Lähetysseura

Toiminnanjohtaja Rolf Steffansson

Suomen Merimieskirkko

Pääsihteeri Hannu Suihkonen

Suomen Nuorten Miesten Kristillisten Yhdistysten Liitto

Pääsihteeri Juha Virtanen

Suomen Nuorten Naisten Kristillisten Yhdistysten Liitto

Pääsihteeri Anne Pönni

Suomen Pipliaseura

Kenttäpiispa Pekka Särkiö

Suomen World Vision

Toiminnanjohtaja Tiina Antturi

Temppeliherrain Ritarikunta

V.t. lääninrovasti, kirkkoherra Pertti Ruotsalo

Tuomasyhteisö

Pastori Pirjo Kantala

Piispainkokous

08.09.2020

§ 12 Tiedoksi merkittävät asiat

1. Ekumeenisten asiain toimikunnan pöytäkirja 2/2020

Päätösehdotus Merkitään tiedoksi.

Päätös Merkittiin tiedoksi.

2. Kirkon lähetystyön toimikunnan muistio 2/2020

Päätösehdotus Merkitään tiedoksi.

Päätös Merkittiin tiedoksi.

Piispainkokous
EKUMEEENISTEN ASIAIN TOIMIKUNTA

PÖYTÄKIRJA 2/2020

Kokousaika: perjantai **29.5.2020 klo 10–13**

Kokouspaikka: Teams

Läsnä: Matti Repo (pj.), Jouko Ala-Prinkkilä, Minna Hietämäki, Tiina Huhtanen (kohta 5), Pekka Kärkkäinen, Sini Mikkola, Magnus Riska, Tomi Karttunen, Ari Ojell

Pois: Heta Hurskainen, Niilo Lahti

1
ALKUHARTAUUS JA KOKOUKSEN AVAUS

Puheenjohtaja piti alkuhartausten ja avasi kokouksen.

2
KOKOUKSEN TYÖJÄRJESTYKSEN HYVÄKSYMINEN

Hyväksyttiin esitetysti.

3
INFORMAATIO AJANKOHTAISISTA EKUMEEENISISTA ASIOISTA

- 3.1. Loppukevään ja kesän sekä alkusyksyn ekumeeniset kokoukset on peruttu tai muutettu etäkokouksiksi. Esimerkiksi kansankirkkojen kansainvälisten osastojen viranhaltijoiden LML-verkoston tapaamisia on pidetty Teamsissa ja Euroopan kirkkojen konferenssin referenssir ryhmän tapaamisia samoin etänä.
- 3.2. Tomi Karttusen luterilaista ja ekumeenista teologiaa sisältävä julkaisu Ilmoitus, kirkko ja etiikka. Tutkimus Dietrich Bonhoefferin teologiasta ilmestyy STKS:n sarjassa elokuussa 2020.
- 3.3. Ecclesiology-lehti 2 tai 3/2020 julkaisee TK:n artikkelin luterilaisesta käsityksestä vihkimysvirasta ekumeenisessä kontekstissa ja Diakonian tutkimus-lehti 2/2020 ekumeenisesta keskustelusta diakoninvirasta. Aihepiiristä ilmestyy myös kirja-arvostelu Ecclesiology-lehden numerossa 2/2020.
- 3.4. Kirkon tutkimuskeskuksen verkkojulkaisujen sarjaan on ehdolla TK:n toimittama julkaisu Ekumenian ajankohtaiskysymyksiä, johon ovat kirjoittaneet piispat Matti Repo ja Jari Jolkkonen, Risto Jukko, Elina Hellqvist, Tomi Karttunen ja Pekka Metso.
- 3.5. Suomalais-ugrilainen teologikokous Suomessa siirtyy kesälle 2021.

4

EKUMEENISTEN ASIAIN TOIMIKUNNAN TULEVAT TYÖTAVAT

Korona-pandemian aikana etätyö on yleistynyt osana työ kulttuuria. Odotettavissa on, että esimerkiksi EAT:n kokouksiin monet osallistuvat etänä. Olisikin hyvä käydä keskustelu siitä, olisiko järkevää sopia, että EAT:n kokoukset olisivat yleisesti ottaen napakoita parin tunnin kokouksia, joihin voisi osallistua etänäkin, mutta yksi kokouksista olisi fyysistä paikallaoloa edellyttävä, pitempi, koko työpäivän mittainen tai yön yli -tilaisuus. Tällöin voitaisiin myös seminaarityyppisesti syventää ekumeenisen teologian ja yleensä ekumeenisten asioiden teemojen käsittelyä. Tämä voisi mahdollisesti liittyä osaksi kirkon kansainvälisen työn seminaareja, joita järjestettäneen myös tulevaisuudessa. Syventyminen olisi tarpeen etenkin, jos ja kun EAT on mukana laatimassa kirkon ekumeenisen työn suuntaviivoja vuoteen 2026.

Lisäksi voisi ottaa harkintaan, olisiko syytä järjestää EAT:n tutustumismatka esimerkiksi Geneven ekumeeniseen keskukseseen, Strasbourgin ekumeeniseen instituuttiin tai muuhun ekumeenisen teologian kannalta keskeiseen Euroopan kirkolliseen tai akateemiseen keskittymään. Mahdollista olisi toki kutsua myös vieras puhumaan meille ja viettämään aikaa, esimerkiksi ekumeenisten asiain pääsihteeri Dirk Lange LML:sta. Hänen osallistumisensa toki voisi tapahtua myös etänä.

Toimikunta esitti, että suurin osa kokouksista voisi olla etäkokouksina ja kerran vuodessa oltaisiin pitempään yhdessä esimerkiksi ulkoasiain osaston tai piispainkokouksen tapahtuman yhteydessä, jolloin voidaan syventää pohdintaa ja keskinäistä tutustumista.

Voitaisiin perustaa Teamsiin vakitiimi, johon voisi koota materiaalit, niin ettei niitä tarvitse siivilöidä sähköposteista.

Vuosittaista tapaamista voisi valmistella suurempikin joukko. Teamsissä kokoukset ovat napakoita, jos on päätöskokouksia. Muuten toimikunnan käsiteltävät asiat laajemmin ja periaatteellisemmin reflektoida.

Esimerkiksi kolme kokousta olisi etäkokouksia ja yksi pitempi kokous. Vaikkapa Kauhajoen seurakunnalla on vastikään remontoitu seurakuntakeskus, jossa voisi järjestää vaikkapa parin päivän ja yhden yön työskentelyn. Suositeltavaa olisi kuitenkin, että liikennöinti kokouspaikkaan olisi jouhevaa. Tutustumismatka toimialan kannalta keskeiseen kohteeseen tai tapahtumaan voisi olla kiinnostava ja avartaa näkemyksiä.

5

KIRKOLLISEN EKUMEENISEN KOULUTUKSEN KEHITTÄMINEN

Ekumeenisten asiain toimikunnan kokouksessa 2.10.2019 käytiin keskustelu suunnitelmasta laatia kirkollisen ekumeenisen koulutuksen opetussuunnitelma ja vuoden 2020 ensimmäisessä kokouksessa käytiin asiasta lyhyt jatkokeskustelu. Ari Ojell esittelee suunnittelun nykyvaiheen ja sen mahdollisen liittymisen Kirkon koulutuskeskuksen verkkopedagogiikan kehityshankkeeseen.

Toimikunta totesi keskustelussa, että on hyvä hyödyntää toistemme kokemuksia ekumeniikan ja ekumeenisten asioiden opettamisesta. Voimme ottaa opiksi jo tehdystä työstä. Noin kahden opintopisteen kokonaisuuksia voidaan kätevästi liittää vaikkapa osaksi Maailmanlaaja kirkko -koulutusta.

Opetuksen striimaaminen on lisääntymässä. Sitä voitaneen hyödyntää laajemminkin.

Ikkuna ekumeniaan -koulutus: on sovittu etäpalaveri hiippakuntien vastuulla olevan pastoraalitutkinnon Tunnustus ja ekumenia -koulutuksen vastuuhenkilöiden kanssa 1.6. Hiippakunnat myös yhdistävät voimiaan tunnustuksen pastoraalia järjestettäessä. Jos katsotaan tarpeelliseksi, olemme tukemassa tätä koulutusta eri tavoin.

Oulun hiippakunta järjestää yhteistyössä Lapuan hiippakunnan kanssa Maailmanlaaja kirkko -koulutuksen, joka alkaa vuoden 2020 lopulla. Koulutus toteutetaan paikalliset tarpeet huomioon ottaen. TAY on mukana toteutuksessa.

Kirkon koulutuskeskus valmistelee verkkopedagogista kärkihanketta, johon aiomme osallistua. Se pyrkii kehittämään sekä verkkopedagogisia valmiuksia että sisältöjä. Se antanee tukea verkko-opetuksen materiaalin kehittämiseen. On jo olemassa verkkomateriaali MAKKO(NEN) Maailmanlaaja kirkko -koulusta varten. On ollut lisäksi suljettu FB-ryhmä sekä Ekumenia ja teologia FB-sivu jatkuvan keskustelun fasilitoijana.

Meiltä on viime aikoina tullut runsaasti materiaalia ekumeenista koulutusta varten, esimerkiksi Tomi Karttusen julkaisut. Päivittyvä arkisto on myös Reseptio-lehti.

On tärkeää, että materiaalissa voidaan ottaa huomioon nuorten pappien toimintaympäristö, johon akateemistakin materiaalia tulee soveltaa. Esimerkiksi Tampereella oli tunnustuksen ja ekumenian pastoraalikurssilla 20 pappia.

On hyvä, jos voidaan hyödyntää yliopiston opintoja esimerkiksi Maailmanlaaja kirkko -koulutuksen yhteydessä, mutta sen ei tulisi syrjäyttää keskinäistä vuorovaikutusta ajatellen käytännön papin työn kohtaamisia Tunnustus ja ekumenia -pastoraalikoulutusta ajatellen. On myös ihmisiä, jotka ovat jo suorittaneet kurssit osana yliopisto-opintojaan. On haasteellista lähteä lohkomaan pienempiä osia esimerkiksi 5 op:n kokonaisuuksista. Tavalla tai toisella olisi kuitenkin hyödyllistä kehittää yhteistyötä yliopisto-opetuksen kanssa. Teologian maistereille on tulossa täydennyskoulutusta, jonka perustana käytetään jo olemassa olevia kursseja. On hyvä kontrolloida, ettei henkilö käy kurssia, jonka on jo käynyt.

6

MATERIAALIN VALMISTELUA KATSOMUSDIALOGIIN

Vuoden 2020 EAT:n ensimmäisessä kokouksessa asetettiin työryhmä Jouko Ala-Prinkkilä, Tiina Huhtanen ja Tomi Karttunen (siht.) valmistelemaan esitystä siitä, miten EAT voisi omalta osaltaan palvella erityisesti seurakuntapappeja ja seurakuntien työtä yleensä liittyen dialogiin uskonnottomien ja ateistien kanssa sekä kysymykseen modernin apologetiikan tarpeesta. Laajassa mielessä se liittyy samantyyppiseen kokonaisuuteen kuin esimerkiksi roomalaiskatolisessa kirkossa jo vuodesta 1965 virallisella tasolla käyty dialogi ei-uskovien kanssa.

Konstituutiossa *Pastor Bonus* paavi Benedictus XVI loi 2009 perustan ”Kansojen esipiha” -projektille (Courtyard of Gentiles: www.cortiledeigentili.com). Sen tarkoituksena on ”edistää pyhän istuimen suhteita kulttuurin alueella, erityisesti edistämällä yhteydenpitoa erilaisten nykyisten oppimisen ja opettamisen instituutioiden kanssa, niin että sekulaari kulttuuri voi olla avoimempi evankeliumille ja asiantuntijat tieteissä, kirjallisuudessa ja taiteissa voivat tuntea itsensä Kirkon kutsumaksi totuuteen, hyvyyteen ja kauneuteen. (art. 166).”

Esityslistan liitteenä [EL-liite 6] on luonnos tulevan julkaisun sisällykkeeksi sekä alustava työnjako liittyen eri lukujen jatkotyöstämiseen. Tarkoitus on siis käsitelmäärittelyn ja johdannon jälkeen käsitellä aluksi (uskonnon)filosofisen keskustelun päälinjoja liittyen kristinuskon edellyttämään ja yleiseen keskusteluun tiedon ja erilaisten uskomusten edellyttämästä järkevyydestä. Kolmannessa luvussa teemaa käsitellään dogmaattis-teologisesti ja neljännessä luvussa esitellään ei-uskonnollis(t)en maailmankatsomuksen tai -muksien peruspiirteitä. Keskustelua olisi hyvä käydä vielä esimerkiksi siitä, mitä luvussa viisi, johon on koottu tiettyjä apologetiikan alan teemoja, olisi hyvä käsitellä. Lopuksi esitetään tiivistetysti lähtökohtia ja suuntaviivoja käytännön dialogia varten. Julkaisun laajuus tulisi olemaan maksimissaan viisikymmentä sivua. Suunnitelmasta informoidaan mm. Kirkon lähetystyön keskusta ja KKH:n toiminnallista osastoa sekä Suomen Ekumeenista Neuvostoa mahdollisten päällekkäisyyksien välttämiseksi. Tarkoituksena olisi saattaa työ luonnosvaiheeseen vuoden loppuun mennessä, niin että työ voitaisiin viimeistellä viimeistään vuoden 2021 ensimmäisessä EAT:n kokouksessa.

Toimikunta kävi asiasta keskustelun ja antoi lisäevästystä työryhmälle julkaisun valmistelua varten.

Todettiin aluksi taustan selvittämiseksi, että hanke lähti liikkeelle joulun 2019 alla siitä, että saadun tiedon mukaan uskontodialogia käsittelevässä tulevassa julkaisussa on tietoisesti rajattu dialogi uskonnottomien ja ateistien kanssa pois. Kuitenkin käytännön työssä näyttää siltä, että nuoret papit kaipaavat tukea juuri dialogiin tämän ryhmän kanssa.

Ekumeenisten asiain toimikunta käsittelee ekumeenisen teologian asioita, ja apologia kristillisen uskon ymmärrettäväksi tekemisenä hyödyntäen akateemista ja käytännön osaamista on syvästi myös kirkkojen yhteinen ekumeeninen tehtävä.

Toimikunnan asiantuntemus ei toki ole tässä suhteessa kattavaa, vaan lisäasiantuntemusta on hyvä hyödyntää. Todettiin myös, että materiaali palvelee ennen muuta käytännön seurakuntatyötä tukevaa koulutusta. Asiakirja ei ole luonteeltaan kirkon virallinen linjanveto vaan koulutuksen apuväline. Sen on silti luonnollisesti tarkoitus olla linjassa luterilaisen uskon kokonaisuuden kanssa.

Päädyttiin siihen, että julkaisu ei ole erityisesti juuri ekumeenisten asiain toimikunnan julkaisu, vaan teologisten asiain yksikön yhteistyössä kirjoittajien kanssa valmisteleva aineisto, jonka kehittelyä toimikunnan ja muiden asiantuntijoiden asiantuntemus palvelee.

On hyvä tehdä yhteistyötä muiden KKH:n toimijoiden kanssa ja konsultoida heitä, jotta viesti on koherentti. Kysyttiin myös, mikä on teorian ja käytännön välinen suhde? Miten paljon tuodaan esiin katsomusdialogin perusteita? Miten paljon käytäntöä ja lomittuvatko nämä myös keskenään eri osissa?

7

ARVIOINTIKESKUSTELU STIPENDITOIMINNAN KEHITYS- JA KEHITTÄMISSUUNNISTA

Stipenditoimintamme on viime vuosina ollut vilkastumaan päin, ja sama taso jatkui myös viime vuonna, vaikka esimerkiksi aiempien vuosien KMN:n yleiskouksen ja EKK:n yleiskokouksen tuerttimääriä ei nyt rekrytoitukaan. On jatkettu stipenditoiminnan kehittämistä palvelemaan oman välittömän toimialueen lisäksi sekä hiippakunnallisia ekumeenisia ja kansainvälisen työn hankkeita että KUO:n sisällä myös muiden yksiköiden eli lähetykseen ja uskontodialogiin sekä ulkosuomalaistyöhön liittyviä hankkeita. Kirkon ulkosuomalaistyö selvittää parhaillaan, miten voimme sielunhoidollisesti palvella ulkomailla vaihdossa ja tutkinto-opiskelijoina olevia opiskelijoita yhteistyössä oppilaitospastorien kanssa. Myös stipenditoiminnassamme on hyvä tarkata myös tätä kokonaisuutta ja sen mahdollisia vaikutuksia toimintaamme: sitä, miten suomalaisopiskelijat yleisesti ottaen ovat suuntautuneet kansainvälisessä vaihdossa ja mitkä heidän tarpeensa kirkon työn näkökulmasta ovat.

Yleisesti ottaen tutkinto-opiskelijoiden suuntautuminen ulkomaille on tilastojen mukaan vilkastunut: tilastoja suomalaisista tutkinto-opiskelijoista ulkomaille: <https://www.oph.fi/fi/tilastot/suomalaisten-tutkinto-opiskelu-ulkomaisissa-korkeakouluissa> sekä tilastoja vaihto-opiskelijoista: <https://www.oph.fi/fi/tilastot/tilastoja-korkeakouluopiskelijoiden-ulkomaanjaksoista>.

On hyvä selvittää ja pohtia teologian ja muiden kirkon alan opiskelijoiden sijoitumista tämän valossa ja kysyä, mitä ovat heidän käytössään olevat eri tukikanavat ja mihin teologisia ja ekumeenisia opintoja tuettaessa on hyvä tässä kontekstissa panostaa. Ovatko entiset tavat ja sopimussyhteet riittäviä ja reagoidaanko esitettyihin pyyntöihin vai tulisiko olla jollain tapaa enemmän proaktiivinen? Tulisiko esimerkiksi vanhan Gettysburgin sopimuksen hiljennettyä ja kampusten siellä yhdistyttyä koettaa tehdä yhteistyötä esimerkiksi suurimman eli St. Paulin Luther-seminaarin, Minneapolis, kanssa tai Kaliforniaan seminaariin, jossa Kirsi Stjerna on professorina?

Ari Ojell alustaa keskustelun; toivomme eri yliopistoista ja oppilaitoksista sekä myös seurakuntatyössä olevilta toimikunnan jäseniltä näkökulmia tähän keskusteluun huomioon otettavaksi stipenditoiminnan kehittämistarpeita pohdittaessa. Näyttää siltä, että myös tulevana vuosina stipendeihin on käytettävissä kohtuullisesti varoja, vaikka vuonna 2021 jo realisoituvat Kirkkohallituksen leikkaukset kohdistunevat jossain vaiheessa myös tähän osa-alueeseen, jolloin on syytä pohdita entistäkin tarkemmin priorisointia ja niukkenevien varojen kohdentamista.

Toimikunta totesi keskustelussa, että opiskelijajärjestöjen rooli, esimerkiksi Joensuussa Fides, voisi olla vielä vahvempi stipendiasioissa informoimisessa - mahdollisesti muutenkin kuin sähköpostijakelun kautta. Kun informaatio tulee hyvissä ajoin, se voidaan liittää ajoissa opintosuunnitelmaan. Teologit liikkuvat varsin vähän verrattuna muihin aloihin. Opiskelijat valmistuvat nykyisin varsin tiukassa tahdissa, ja aikaikkuna vaihtoon lähtöön on varsin kapea. Pitäisi viilata sitä, että opiskelijat saavat tiedon oikea-aikaisesti, jotta he voivat sijoittaa stipendin niukkaan aikaikkunaan. Informointiasiaa käsitellään Timo Ävistin kanssa – miten sitä vielä voitaisiin kehittää.

Opiskelijoiden opintojen suunnittelua tulee HY:ssä muuttamaan se, että yliopisto muuttuu vuodenvaihteessa uuteen opintojärjestelmään. Heidän tulee jo ajoissa valita, mitä opintoja tulevat suorittamaan. Parhaassa tapauksessa liikkuvuus myös helpottuu suunnitelmallisuuden myötä. UEF:n suuntaan yksi yhdyshenkilö voisi olla amanuenssi Jan Pohjonen.

Viimeisten viiden vuoden aikana on ollut tiedonvälityksessä selvä onnistuminen, koska nyt teologisten asiain yksikön hallinnoimia stipendejä haetaan oma-aloitteisesti eikä meidän niinkään tarvitse hakea stipendiaatteja yksittäisiin kohteisiin.

8

STIPENDI- JA KOULUTUSASIAT

8.1 Stipendivaihto **Budapestin luterilaisen teologisen yliopiston** kanssa

Teologian opiskelija **Nárcisz Varga** Budapestin luterilaisesta teologisesta yliopistosta päätti opintonsa Helsingin yliopiston teologisessa tiedekunnassa maaliskuussa lopulla ja matkusti kotimaahansa 30.3. Hän itse olisi mieluusti jatkanut etäopintojaan Helsingissä eikä poistunut maasta heti korona-erityistoimien alettua, mutta noudatti Unkarin suurlähetystöstä saamaansa toimintaohjetta, jossa hänelle osoitettiin myös paluulento. Nárciszilta saatiin viesti, että hän pääsi turvallisesti perille kotiin.

Ilahduttavasti Nárcisz Varga innostui suomen kielen opinnoista, joita hän aikoo jatkaa Unkarissa. Uskonnon ja historian opettajaksi piakkoin valmistuva Nárcisz oli valittu myös Unkarin ev.-lut. kirkon delegaatioon Suomalais-ugrilaiseen pappeinkokoukseen, joka oli tarkoitus järjestää Järvenpään seurakuntaopistolla ke-

säkuussa aiheesta *Kristillinen kasvatus*. Kokous on jouduttu siirtämään ensi vuoteen ja toivottavasti Nárcisz on mukana myös tuolloin Suomeen saapuvassa delegaatiossa.

Teologian opiskelija **Zsuzsanna Berki** HY:n teologisesta tiedekunnasta on oman valintansa mukaisesti jatkamassa teologian opintojaan Budapestin luterilaisessa teologisessa yliopistossa koko kevätlukukauden loppuun. Myös Unkarissa yliopistot on suljettu lähiopiskelulta ja opintoja suoritetaan etänä. Niin ikään luterilaisen teologisen yliopiston asuntola on suljettu ja Zsuzsanna asuu tällä hetkellä ystävänsä luona Pécsissä. Zsuzsanna on unkarinkielentaitoinen Suomen ja Unkarin kaksoiskansalainen, ja järjestely on siksi toimiva ja perusteltu.

Mikäli koronatilanne sallii, stipendiaattivaihto Suomesta Unkariin on saamassa ensi lukuvuonna jatkoa. Ensimmäisen vuoden teologian opiskelija **Satu Kantola** Helsingin yliopistosta on hyväksytty opiskelijavaihtoon Budapestiin Erasmus+ -ohjelman kautta ja saa luonnollisesti opintoihinsa myös kirkkomme stipendin.

8.2 Stipendivaihto Pietarin teologisen akatemian kanssa (Venäjä)

Opiskelijavaihtosuunnitelmat Pietarin teologisen akatemian kanssa ovat toistaiseksi peruuntuneet/siirtyneet koronapandemian vuoksi. Myös teologian opiskelijoiden opintomatka Pietariin kuluva vuoden syyskuulta siirtyy eteenpäin. Yllä mainitun opintomatkan lisäksi SELK-VOK-yhteistyöryhmän kokouksen yhteydessä (ennen koronakriisiä) VOK:n ulkoasiain osaston edustaja ehdotti seuraavaksi askeleeksi kesäakatemian järjestämistä 15 suomalaisosallistujalle joko 2022 tai ehkä jo 2021. Tällöin vietettäisiin kaksi päivää Pietarissa ja Moskovassa kolme, VOK:n huolehtiessa majoituksista ja ruokailuista Pietarissa ja sekä matkoista Venäjän sisällä. Tätä suunnitelmaa aiotaan edelleen edistää.

8.3 Stipendivaihto Yhdysvaltoihin

Minnesotan St. Paulin Luther-seminaarin maisteriopiskelija, muusikko **Jonatan Rundman** joutui peruuttamaan opintomatkinsa Suomeen tuoko-kesäkuussa koronarajoitusten vuoksi.

8.4 Luterilaisen maailmanliiton seminaarit Wittenberg (Saksa)

PERUTTU: Pastoreille tarkoitettu seminaari 7.-21.3.2020 Wittenbergissä otsikolla "Tearing Down Walls to Freedom: Luther's Reformation of the Community." Peruutus muutamia päiviä ennen kurssin alkua. Kurssi on luvattu järjestää siihen tänä vuonna valituille ensi vuonna uudestaan. [TT, pastori **Tuomas Palola**]

PERUTTU: 4. kansainvälinen seminaari johtavassa asemassa toimiville maallikoille 29.6.-9.7.2020 Wittenbergissä ja Genevessä.
[Luottamushenkilö **Anna-Kaisa Immonen** Tampereen hiippakunnasta]

8.5 Ekumeeninen opintokurssi 11.-20.5.2020, Josefstal (Etelä-Saksa)

PERUTTU: Baijerin maakirkon koulutuskeskuksessa Josefstalissa vuosittain järjestettävä ekumeeninen opintokurssi 11.-20.5.2020, tänä vuonna teemalla "Many gifts, one spirit"

[Lappajärven seurakunnan kirkkoherra **Zacharias Onditi**, teol. yo. **Tomi Pirskanen** Itä-Suomen yliopistosta, TK **Vilma Saarinen** Helsingin yliopistosta.]

8.6 Saksan kielen kurssi 21.7.-15.8.2020, Wittenberg

Baijerin maakirkon alainen Martin-Luther-Bund järjestää saksan kielen kurssin 21.7-15.8.2020 Wittenbergissä. **Kurssia ei vielä toistaiseksi ole peruttu.** Jos koronatilanne sallii, kurssille on stipendiaatiksemme valittu A-kanttori **Anne-Marie Grundstén** Porin Teljän seurakunnasta.

8.7 Centro Pro Unione:n kesäkurssi 22.6.-10.7.2020, Rooma, Italia

PERUTTU: Centro Pro Unionen ekumeeninen kesäkurssin otsikolla "Ecumenical and Interreligious Movements from a Catholic Perspective" 22.6-10.7.2019 Roomassa.

[Helsingin seurakunnan musiikkisihteeri **Jukka Ahokas**]

8.8 Strasbourgin ekumeenisen instituutin kesäseminaari 6.-13.7.2020, Ranska

PERUTTU: Luterilaisen maailmanliiton alainen Strasbourgin ekumeenisen instituutin vuosittainen kesäseminaari 6.-13.7.2020, tänä vuonna teemalla "Ecumenical and Interreligious Dialogue: Similarities and Differences"

[teol. yo. **Anne Heikkinen** Helsingin yliopistosta, neljännen vuoden diakonis-
saopiskelija **Kukka Korenius** DIAK:sta, TT pastori **Sari Wagner**]

8.9 Muut yksittäiset avustukset ja matkastipendit

Aiemmin myönnettyt yksittäiset avustukset ja matkastipendit, joista nyt liitteenä raportti:

Teologian tohtorikoulutettava **Antti Luoma**: matka-avustus luentomatkalle Tallinnan suomalaisen seurakunnan inkeriläiskerhon tapaamiseen 18.2.2020.

Pastori **Henri Järvinen**: matka-avustus Englannin ja Irlannin kirkkojen yhteistyökonferenssiin uskontojen välisistä rituaalisista kysymyksistä 3.-5.3.2020 Glasgowissa.

Matka-avustus **Teologian Ylioppilaiden Tiedekuntayhdistyksen** opintomat-
kalle Omaniin 22.-29.3.2020. **MATKA SIIRTYY**

Toimikunta merkitsi stipendi- ja koulutusasiat tiedoksi.

9

MATKA- JA STIPENDIRAPORTIT

Matti Repo: Porvoon kirkkoyhteisön puheenjohtajat 23.1.2020, Lontoo ja piispat
25.1.2020, Brecon [EL-liite 9.1]

Riikka Porkola: Tutkimus- ja haastattelumatka Inkerin kirkkoon 11.-13.2.2020,
Pietari [EL-liite 9.2]

Antti Luoma: Esitelmä Tallinnan suomalaisen seurakunnan inkeriläiskerhossa In-
kerin kirkon noususta 18.2.2020, Tallinna [EL-liite 9.3]

Hanna Ojanen ja Maria Mountraki: Kirkkojen maailmanneuvoston kansainvälis-
ten asiain komissio 19.-21.2.2020, Australia [EL-liite 9.4]

Simo Peura: Kirkkojen maailmanneuvoston pysyväiskomitea 25.2.-2.3.2020,
Sveitsi [EL-liite 9.5]

Mikko Kurenlahti: Euroopan kirkkojen konferenssin Economic and Ecological Jus-
tice and Sustainable Future -referenssir ryhmä 26.-27.2.2020, Bryssel [EL-liite 9.6]

Henri Järvinen: Ekumeeninen konferenssi Crossing Boundaries of Faith 3.-
5.3.2020, Glasgow [EL-liite 9.7]

Tomi Karttunen: Nordic Baltic Ecumenical Secretaries 10.-12.3.2020 Tallinna [EL-
liite 9.8]

Pamela Slotte: Online möte med Europeiska kyrkokonferenssens TRG för mänsk-
liga rättigheter 30.3.2020 [EL-liite 9.9]

Tomi Karttunen: Euroopan kirkkojen konferenssin kirkko-opin ja mission refe-
renssir ryhmän etäkokous 22.4.2020 [EL-liite 9.10]

Tomi Karttunen: Euroopan kirkkojen konferenssin kirkko-opin ja mission refe-
renssir ryhmän etäkokous 12.5.2020 [EL-liite 9.11]

Toimikunta merkitsi matka- ja stipendiraportit tiedoksi.

10
SEURAAVA KOKOUS

Syksyn kokousajat on sovittu Doodle-kyselyn pohjalta: ti 22.9. klo 10-13 ja ti 24.11. klo 10-13.

11
KOKOUKSEN PÄÄTTÄMINEN

Helsingissä 2.6.2020

Matti Repo
puheenjohtaja

Tomi Karttunen
johtava asiantuntija

KIRKON LÄHETYSTYÖN TOIMIKUNNAN KOKOUS

Aika Maanantai 1.6.2020 klo 12.30–15.15
Paikka Teams-kokous

Läsnä	Jari Jolkkonen	piispa, puheenjohtaja
	Johanna Björkholm-Kallio	jäsen
	Tuija Kyrölä	jäsen
	Liisa Länsmans	jäsen
	Tiina Reinikainen	jäsen
	Markus Silvola	jäsen
	Minna Sorvala	jäsen
	Olli Viljakainen	jäsen
	Juha Auvinen	Medialähetys Sanansaattajat
	Brita Jern	Svenska Lutherska
		Evangeliföreningen i Finland
	Satu Kantola	Suomen Lähetysseura
	Tuulia Kokkonen	Kirkon Ulkomaanapu
	Markku Kotila	Suomen Pipliaseura
	Taneli Skyttä	Lähetysyhdistys Kylväjä
	Tom Säilä	Suomen Luterilainen
		Evankeliumiyhdistys
	Mika Tuovinen	Suomen Evankelisluterilainen
		Kansanlähetys
	Elina Hellqvist	vs. johtaja, sihteeri/esittelijä
	Vesa Häkkinen	asiantuntija, koulutus ja viestintä
	Jukka Kääriäinen	lähetysteologi
	Sari Blom	pöytäkirjan pitäjä
	Kimmo Kääriäinen	kirkkoneuvos, ulkoasiain osaston johtaja (kohdat 13-17)
Poissa	Anne Heikkinen	jäsen
	Heikki Sariola	jäsen

13

KOKOUKSEN AVAUS

Toimikunnan puheenjohtaja, piispa Jari Jolkkonen avasi kokouksen.

14

KOKOUKSEN TYÖJÄRJESTYKSEN HYVÄKSYMINEN

Toimikunnan jäsenille ja sopijajärjestöjen edustajille lähetetty esityslista hyväksyttiin kokouksen työjärjestykseksi lisäämällä kohtaan 23 Muut esille tulevat asiat Kansanlähetyksen uusi strategia ja lähetysasiakirja, sekä Juha Auvisen terveiset.

KLT:n 16.3. pidettäväksi suunniteltu kokous peruttiin koronakriisin vuoksi. Tuon kokouksen esityslistalta siirtyvät käsiteltäviksi myöhemmin seuraavat asiat:

- Kirkon Ulkomaanavun ajankohtaiset asiat
- luterilaiseen kirkkoon kuulumattomat nimikkolähetit

KLT:n 16.3. kokouksen esityslistalta tiedoksi merkittiin seuraavat asiat liitteineen (ks. kohta 21.2):

- vuoden 2019 tulokortti ja toiminta

Muut 16.3. kokouksen esityslistan asiat eivät enää ole ajankohtaisia siinä muodossaan.

15

EDELLISEN KOKOUKSEN PÖYTÄKIRJA

Liitteenä 15 oli edellisen toteutuneen, 20.1.2020 pidetyn kokouksen pöytäkirja. Jatkossa KLT:n kokouksista laaditaan muistio, jolle ei nimetä erikseen pöytäkirjan tarkastajia.

Toimikunta merkitsi tiedoksi kokouksen 20.1.2020 pöytäkirjan.

16

KIRKON ULKOASIAN OSASTON AJANKOHTAISET ASIAT

Kirkkoneuvos Kimmo Kääriäinen esitteli lyhyesti kirkon ulkoasiainosaston ajankohtaisia asioita. Hän kertoi myös Kirkon lähetystyön keskuksen vs. johtajan valintaprosessin.

Toimikunta merkitsi asiat tiedoksi.

17

KORONAKRIISIN VAIKUTUS KIRKON SOPIMUSJÄRJESTÖJEN TYÖHÖN

Koronakriisi on merkittäväällä tavalla vaikuttanut kaikkien kirkon sopimusjärjestöjen työhön ja talouteen. Kultakin järjestöltä pyydettiin lyhyt, kirjallinen raportti koronan vaikutuksista (liitteet 17.1-17.8). Järjestöjen edustajat pitivät myös lyhyen täydentävän puheenvuoron kokouksessa.

Toimikunta keskusteli asiasta ja päätti lähettää kirkkohallitukselle toivomusponnen koronakriisin aikana saamatta jääneiden kirkkokolehtien kompensoimisesta:

Piispainkokouksen asettaman kirkon lähetystyön toimikunnan tehtävänä on muun muassa seurata ja edistää toimialansa kehitystä. Kirkon lähetystyön toimikunta käsitteli kokouksessaan 1.6.2020 koronapandemian vaikutuksia kirkon lähetysjärjestöjen sekä Kirkon Ulkomaanavun toimintaan. Järjestöjen raporteissa kävi ilmi, että pandemian johdosta moni järjestö on menettänyt merkittävästi kolehtituottoja ja muita tuloja. Tämä heikentää kirkon lähetysjärjestöjen ja Kirkon Ulkomaanavun edellytyksiä hoitaa kirkon yhteistä lähetystehtävää ja kansainvälistä diakoniaa, ja kohdistuu erityisesti haavoittuvassa asemassa oleviin ihmisiin kehittyvissä maissa.

Kirkon lähetystyön toimikunta toivoo, että kirkkohallitus tekee kaikkensa, että menetetyt kolehtitulot pyritään kompensoimaan järjestöille.

Saamatta jääneet kolehtipyhät:

- su 22.3. Marian ilmestyspäivä: Kirkon rakentamiseen Faticissa ja syrjäytymisvaarassa olevien ihmisryhmien voimaannuttamiseen Senegalissa (Suomen Lähetysseura) Herättäjä-Yhdistyksen kautta. Herättäjä-Yhdistys ry, PL 21, 62101 Lapua, FI44 4747 1020 0016 55.
- su 5.4. Palmusunnuntai: Puolustamalla vahvemmaksi - Kolehti nuorten koulutukseen ja henkiseen tukeen mm. Senegalissa Suomen Lähetysseuran kautta. Suomen Lähetysseura ry, PL 56, 00241 Helsinki. Tilitysohjeet osoitteessa: www.seurakuntapalvelut.fi
- sön 5.4. Palmsöndagen Ärans konung på förnedringens väg För utbildning av unga kristna ansvarsbärare i Etiopien, Svenska Lutherska Evangeliföreningen r.f., (Skarpskyttegatan 13 A 3, 00120 Helsingfors, referenslista)
- sön 12.4. Påskdagen För kvinnors läskunnighet i Afrika, Finska Bibelsällskapet r.f., (PB 54, 00241 Helsingfors, referenslista)
- su 12.4. Pääsiäispäivä: Naisten toimeentulon parantamiseen kehitysmaissa tarjoamalla muun muassa ammatti-, viljelys- ja yrittäjäyyskoulutusta Kirkon Ulkomaanavun kautta. Kirkon Ulkomaanapu, PL 210, 00131 Helsinki, viitenumeroluettelo.
- sön 19.4. Första söndagen efter påsk – Quasimodogeniti, Uppståndelsens vittnen, För arbetet bland kvinnor, Mediamission Budbärarna r.f., (PB 13, 05801 Hyvinge, FI78 5062 0320 1903 60)
- su 26.4. 2. sunnuntai pääsiäisestä: Lukutaitoa naisille Afrikassa -ohjelmaan Saharan eteläpuolisen Afrikan maissa 16 vähemmistökielellä Suomen Piiphiaseuran kautta. Suomen Piiphiaseura ry, PL 54, 00241 Helsinki, viitenumeroluettelo.

- su 24.5. 6. sunnuntai pääsiäisestä: Lasten ja nuorten koulutuksen mahdollistamiseen ja tukemiseen kehitysmaissa kunnostamalla kouluja, tukemalla paikallisia opettajia ja hankkimalla opetusmateriaaleja Kirkon Ulkomaanavun kautta. Kirkon Ulkomaanapu, PL 210, 00131 Helsinki, viitenumeroluettelo.

Lisäksi seurakunnilla on voinut olla omassa kolehtisuunnitelmassaan kolehteja sopimusjärjestöille.

18

VAPAAEHTOISEN KANNATUKSEN TILASTOT VUODELTA 2019

Kirkon lähetystyön keskus kokoaa vuosittain ns. kannatustilastot. Niissä on neljä tuloluokkaa: vapaaehtoinen kannatus yksityisiltä (suoraan järjestölle menevät lahjoitukset), seurakuntien vapaaehtoinen kannatus (seurakunnan tilien kautta kulkevat lahjoitukset, mm. kolehdit ja myyjäiset), talousarvioavustukset ja testamentit. Seurakunnat käyttävät tilastoa yhtenä kriteerinä määritellesään järjestöille annettavan talousarvioavustuksen suuruutta. Toimikunnan kokouksessa tutustuttiin viime vuosikymmenen taloudellisen kannatuksen kehitykseen ja kannatustilastojen kokoamisen periaatteisiin (liite 18). Vesa Häkkinen esitteli asian.

Toimikunta keskusteli kannatustilastoista ja totesi, että kehitys on ollut tasaista. Jotkut hyvin pienet seurakunnat eivät myönnä ollenkaan talousarviomäärärahoja lähetysjärjestöille. Kansainvälinen vastuu kuitenkin kuuluu kaikille seurakunnille, koska jo kirkkolain mukaan lähetystyö on seurakunnan tehtävä. Todettiin, että on hyvä muistuttaa seurakuntia niiden kansainvälisestä vastuusta.

19

AJANKOHTAISET HAASTEET

Toimikunnan tammikuun 2020 kokouksessa koottiin haasteita ja keskusteltiin niistä toimenpiteistä, joihin toimikunnan olisi syytä tarttua toimikautensa aikana:

- toimikunnan työssä otetaan huomioon kaikki lähetystyötä tekevät järjestöt
- kirkon lähetysten viestintää tehostetaan käyttäen eri kanavia, esimerkkinä mm. ekopaaston viestintä
- modernia lähetystyötä ei tunneta; vanhoista mielikuvista poispääseminen
- kansainvälisten asiain hiippakuntasihteerien tukeminen lähetystyön kysymyksissä
- monikulttuurisuustyön painotukset ja koordinointi kirkossa
- seurakunnan missionaarisuuden vahvistaminen
- kirkon missiokampanja, jossa viestintä vahvasti mukana; lähetysten teemaviikko
- uuden uskonnollisuuden ja uushengellisyyden haasteiden käsittely
- SITRAn julkaisemien megatrendien huomioonottaminen
- ns. lähetysaktiivien ikääntyminen ja työmuotojen sirpaloituminen

- seurakunnissa vieraantuneiden tavoittaminen lähetykselle
- lähetyksaktiot eri kirkkojen ja kristillisten järjestöjen kanssa
- lähetyksen rahoituksen kysymykset
- kristityiksi kääntyneet maahanmuuttajat ja turvapaikanhakijat
- lähetykskasvatuksen vahvistaminen kaikilla tasoilla; yhtenäinen koulutuspolku
- lähetyksen muutosagenttina: luodaan uusia malleja eikä vain vahvisteta vanhaa materiaalia, muutosagentit innostamaan seurakuntien työntekijöitä
- yhteinen teologinen pohdinta siitä, mitä julistus ja palvelu merkitsevät
- lähetyksen yhteinen teologinen työskentely
- lähetyksen ja evankelioimisen yhteys myös Suomessa; uusevankelioiminen
- vainottujen kristittyjen asema kaikkialla maailmassa
- saavuttamattomat kansat – tilannekuva Suomessa ja globaalisti

Toimikunnan tehtävänä on:

Toimikunnat toimivat toimialansa neuvoa antavina asiantuntijaeliminä.

Toimikunnan tehtävänä on:

1. seurata ja edistää toimialansa kehitystä;
2. edistää yhteistyötä toimialansa toimijoiden kanssa;
3. valmistella asioita piispainkokoukselle; sekä
4. suorittaa muut piispainkokouksen sille antamat tehtävät

Toimikunta päätti siirtää asian käsittelyn seuraavaan kokouksen aihepiiriin laajuuden vuoksi. Todettiin myös, että lista on hyvin kattava, joten on aiheellista tiivistää sitä ja valita tässä hetkessä olennaisimmat haasteet ja käydä niistä keskustelua.

Lisäksi Kirkon lähetystyön keskus toivoo toimikunnalta panosta Kirkkomme Lähetys - lehden toimittamiseen em. teemojen osalta. Tätä pidettiin hyvänä ideana.

Todettiin myös, että toimikunta kokoontuu pidempään omaan seminaariin ainakin kerran toimikaudessa vakiokokousten ohella esim. jonkin KKK:n järjestämän symposiumin yhteyteen. Tällöin voidaan pureutua syvemmin ajankohtaisiin asioihin.

20

LUTERILASEEN KIRKKOON KUULUMATTOMAT NIMIKKOLÄHETIT

Kysymystä Suomen ev.lut. kirkkoon kuulumattomista ja kirkon lähetysjärjestön lähettämistä lähetystyöntekijöistä on aika ajoin keskusteltu. Lähetyskoulutuksessa on ollut mukana myös kirkkoon kuulumattomia kandidaatteja. Yhden seurakunnan taholta on pyydetty asiaan kirkon lähetystyön toimikunnan linjausta.

Aihetta on osaltaan käsitelty kirkon lähetystyön toimikunnassa 18.9.2018, jolloin tarkasteltiin seurakunnan ja lähetysjärjestön välistä yhteistyösopimusta (nimikkosopimusta) lähetystyöntekijän palkkaamiseksi kotimaan työhön.

Kirkon lähetystyön keskuksen aiempi vs. johtaja Jaakko Rusama kokosi näkökohtia mahdollisen linjauksen perusteiksi (liite 20).

Toimikunta päätti siirtää asian käsittelyn seuraavaan kokoukseen.

21

TIEDOKSI MERKITTÄVÄT ASIAT

21.1. Matkaraportit (16.3. listalta)

- 21.1.1 Arkkipiispan ja seurueen matka Pekingiin, Nanjingiin ja Shanghaihin 14.-22.11.2019 (liite 21.1.1)
- 21.1.2 Matkaraportti arkkipiispa Tapio Luoman matkasta Israeliin 20.-23.1.2020 (liite 21.1.2)

Lähetysyhdistys Kylväjä toimitti vastineensa ko. matkaraporttiin (liite 21.1.2.1), jossa Kylväjä esittää huolensa etenkin Caspari-keskusta koskevaan osioon. Merkittiin myös vastine tiedoksi.
- 21.1.3 Minna-Sisko Mäkinen, European Roundtable 2020, Refugee Highway Partnership "Radical Hospitality", Malmö 3.-7.2.2020 (liite 21.1.3)
- 21.1.4 Elina Hellqvist, Pohjoismaisten kirkkojen uskontodialogitoimijoiden tapaaminen Malmö 10.-12.2.2020 (liite 21.1.4)

21.2. Muut tiedoksi merkittävät asiat

Kirkon lähetystyön keskuksen vuoden 2019 tulokortti ja toiminnan kuvaus on toimitettu kirkkohallitukselle ja edelleen kirkolliskokoukselle. (Liitteet 21.2.1-21.2.3)

Kirkon lähetystyön keskuksen missiologista symposiumia ei koronakriisin vuoksi voitu järjestää suunnitellulla tavalla 2.4.2020 (liite 21.2.4). Sen sijaan symposium järjestettiin virtuaalisena KKL:n Facebook-sivun välityksellä 2.4.2020. Symposiumin puheenvuorot ja niistä käyty keskustelu on katsottavissa KKL:n Facebook-sivulla <https://www.facebook.com/lahetys/>. Toukokuun aikana Kirkkomme Lähetys - verkkolehdestä julkaistiin perjantaisin symposiumin teemaan kokonaisvaltainen lähetys liittyviä videopuheenvuoroja. Puheenvuorot ovat katsottavissa osoitteessa <https://www.lehteri.fi/kirkkommelahetys/>.

KLK:n keväälle 2020 suunnitellut kurssit on siirretty pidettäväksi myöhemmin ajankohtina koronakriisin vuoksi:

- Oulun hiippakunnan paastonajan retriitti, teemana uskontojen kohtaaminen (suunniteltu ajankohta 16.-17.3.2020) siirtynee keväälle 2021.
- Kirkon missio – minun tehtäväni (suunniteltu ajankohta lähijaksolle 1 15.-17.4.2020) 23.-25.9.2020 (lähijakso 1) ja 2.-4.11.2020 (lähijakso 2)
- Muuttuva uskonnollisuus ja uskontojen kohtaaminen (suunniteltu ajankohta 24.4.2020) 3.9.2020 Helsinki ja 9.10.2020 Jyväskylä
- Raamattu, rukous ja spiritualiteetti (suunniteltu ajankohta 27.-29.4.2020) 10.-11.11.2020

Kirkon lähetystyön keskus käy säännöllisesti neuvotteluja kirkon lähetysjärjestöjen ja Kirkon Ulkomaanavun kanssa. Kevään aikana on pidetty seuraavat tapaamiset:

- Kirkon lähetysjärjestöjen ja KUA:n ulkomaisen / kansainvälisen työn johtajat 3.4.2020
- Kirkon lähetysjärjestöjen ja KUA:n johtajat 24.4.2020
- Kirkon lähetysjärjestöjen ja KUA:n talousjohtajat 27.5.2020
- Neuvottelut kirkon lähetysjärjestöjen viestintävastaavien kanssa käydään yksitellen

Namibia-verkoston kokous pidettiin 20.4.2020.

Kirkon lähetystyön keskuksen henkilökunnassa on tapahtunut muutoksia. KLK:n vs. johtajana toimii ajalla 1.5.2020-30.9.2022 Elina Hellqvist. Jaakko Rusaman määräaikainen työsuhde päättyi 30.4.2020 hänen saavutettuaan eroamisiään. Uskontojen kohtaamisen vs. asiantuntijaksi on valittu ajalle 1.9.2020-30.9.2022 TT, pastori Timo-Matti Haapiainen.

Tulevia tapahtumia

KLK:

Ekumeenista lähetyspyhää vietetään 10.-11.10.2020. Ko. pyhäpäivän kirkkokolehdistista on annettu täydentävä ohje seurakunnille. Ks. tarkemmin liitteenä 21.2.5 oleva sähköposti.

KLK:n missiologinen symposium 19.11.2020 "Suuntaviivoja uskontojen kohtaamiseen" -asiakirjan pohjalta

Järjestöt:

Suomen Lähetysseura

- Lähde liikkeelle -koulutus: Syksyllä 2020 Järvenpää/Helsinki ja Pohjois-Suomi Osa koulutuksesta järjestetään sähköisten välineiden kautta etänä. Siitä on saatu hyvää kokemusta tänä keväänä.
  - Porkkanamarkkinat Turussa auki. Voi olla, että satokauden tuotteita voitaisiin myydä esim. tilauksesta tai muulla vastaavalla tavalla, jos markkinatapahtumaa ei voida pitää.
  - Kauneimpia joululauluja järjestetään seurakunnissa ja joitakin yhteistyötapahtumia meidänkin järjestämänä. Suunnitteilla on järjestää Töölön seurakunnan kanssa uudelleen Kauneimmat Joululaulut -elämys Triplassa 13.12. Turussa suunnitellaan KJ-tapahtumaa raviradalle.
  - 21.-23.5.2021 Oulun Kirkkopäivät ja Lähetysjuhlat ovat kiivaassa valmisteluvaiheessa ja toivotaan että vuoden päästä on jo mahdollista järjestää isokin tapahtuma.
  - 2021 suunnitteilla ajankohtaispäiviä
Suomen Lähetysseura kutsuu seurakuntien työntekijöitä ja vastuunkantajia yhteiseen kahvipöytään keskustelemaan siitä, miten lähetystyön teemat ja toiminnot voisivat tavoittaa uusia seurakuntalaisia. Tilaisuudessa kerromme ajankohtaisista materiaaleista ja palveluista, kuulemme esimerkkejä toimivista ideoista ja keskustelemme niistä kysymyksistä, jotka ovat seurakuntatyön näkökulmasta ajankohtaisia.
- 25.2. Lahti
18.3. Vaasa
18.3. Jyväskylä
15.4. Salo

Sansa

Pe 9.10. kello 9-12 Lähetyskiihdyttämö. Se on Hyvinkäältä käsin toteutettava virtuaalinen missiologinen seminaari otsikolla Maitten ääriin asti. Lähetyskiihdyttämössä kuullaan ajankohtaista medialähetystyöstä, maailmalta ja Suomesta. Puhujatiedot varmistuvat myöhemmin.

Suomen Toivoa naisille -työ viettää 20-vuotisjuhliaan. Juhlakonferenssit järjestetään la 14.11. Pirkkalassa ja su 15.11. Äänekoskella. Mukana on mm. Toivoa naisille -työn kansainvälinen johtaja Peggy Banks Yhdysvalloista. Tapahtumalinkit:

<https://sansa.fi/tapahtuma/pirkkala-toivoa-naisille-tyon-20v-juhlakonferenssi/>

<https://sansa.fi/tapahtuma/aanekoski-messu-ja-toivoa-naisille-tyon-20v-juhlakonferenssi/>

Kylväjä

Pakolaistyön webinaari 12.6.

(ilmainen, mutta ennakkoilmoittautuminen)

<https://www.kylvaja.fi/lahetyksen-kesapaivat/missiologinen-seminari>

Syvään veteen – lähetyksen kesäpäivät webinaarina 13.6.

<https://www.kylvaja.fi/lahetyksen-kesapaivat>

Areopagos – lähetyksenäyttämöt:

4.-5.9. Tampere

Missionaariset yhteisöt lähetyksinnon uudistajina

<https://www.kylvaja.fi/areopagos>

6.-7.11. Turku

Kasvu Kristuksen kaltaisuuteen

<https://www.kylvaja.fi/areopagos>

Mikäli korona estää tapahtumaan osallistumisen fyysisesti, syksyn Areopagokset toteutetaan webinaarina.

Toimikunta päätti merkitä asiat 21.1 –21.2 tiedoksi.

22

SEURAAVAT KOKOUSAJAT

Talvikauden 2020-2021 kokousajankohdat ovat:

maanantai 5.10.2020

maanantai 9.11.2020

maanantai 18.1.2021

maanantai 15.3.2021

maanantai 7.6.2021

Kokoukset alkavat klo 12.30 ja ne pidetään Kirkon talossa, Eteläranta 8, Helsinki.

Kokouksiin on mahdollista osallistua myös etäyhteyden kautta, mikäli olosuhteet niin vaativat.

Toimikunta päätti merkitä tiedoksi talvikauden 2020–2021 kokousajat.

23

MUUT ESILLE TULEVAT ASIAT

Mika Tuovinen, Kansanlähetys: toimikunnalla on mahdollista antaa palautetta kesäkuun loppuun mennessä Kansanlähetyksen valmisteilla olevaan lähetystrategiaan ja lähetysteologiseen asiakirjaan. Mika Tuovinen lähettää em. dokumentit sähköpostitse toimikunnalle.

Juha Auvinen jää eläkkeelle Sansan toiminnanjohtajan tehtävästä 18 antoisan ja merkityksellisen palvelusvuoden jälkeen, ja samalla myös lähetystoimikunnasta. Arto Antturi aloittaa Sansan toiminnanjohtajana 1.9. Auvinen esitti kiitoksensa toimikunnalle rakentavasta yhteistyöstä. Puheenjohtaja esitti toimikunnan puolesta kiitoksensa Auviselle arvokkaasta panoksesta toimikunnassa ja lähetyksen edistämisessä ja toivotti siunausta tästä eteenkin päin.

24

KOKOUKSEN PÄÄTTÄMINEN

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.15.

Jari Jolkkonen
puheenjohtaja

Elina Hellqvist
sihteeri

Piispainkokous

08.09.2020

§ 13 Seuraavat istunnot

Päätösehdotus

Piispainkokouksen puheenjohtaja on ilmoittanut, että piispainkokouksen seuraavat istunnot pidetään:

Vuonna 2020:

21.10.2020 Helsingissä

7.12.2020 Helsingissä

Vuonna 2021:

26. – 27.1.2021 Helsingissä

13.4.2021 Helsingissä

25.5.2021 Helsingissä

31.8. – 1.9.2021 Kuusamossa Oulun hiippakunnassa

27.10.2021 Helsingissä

8.12.2021 Helsingissä

Päätös

Merkittiin tiedoksi.

Piispainkokous

08.09.2020

§ 14 Istunnon päättäminen

Istunto päätettiin asioiden tultua käsitellyiksi keskiviikkona 9.9.2020 klo 12:20.

Vakuudeksi

Kari Kopperi
piispainkokouksen pääsihteeri

Simo Peura
pöytäkirjan tarkastaja

Matti Repo
pöytäkirjan tarkastaja